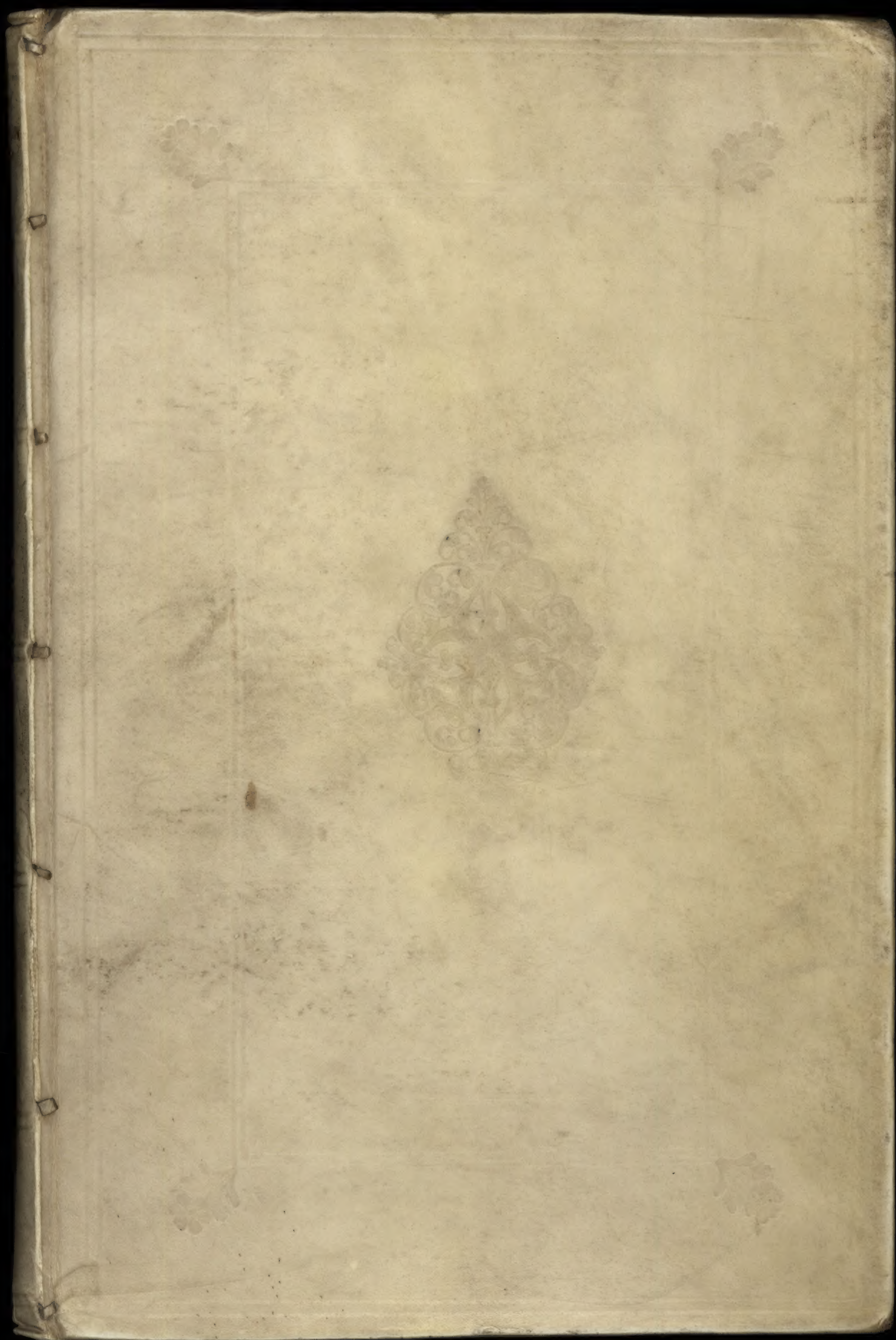

Complet Spelen

251. SPELEN VĀ ZĪNE || by den XIX. ghecōfir- || meirden Came- || ren van Rhe- || torijc- || ken. || Binnē der Stede van Ghendt cōparerende | v́tooght: || Uolghende den Octroye vander K. Maiesteyt || Graue van Ulaendren | Onzen ghe- duchtē Heere | || Schepenen der zeluer stede | en Camere van || Rhetorijcke vand' heilighe Drivuldigheyt || Ghezeyt de Fonteynisten | verleent | eñ || der quarte wtghezōdē op de questye || welc dē mēsche sterueñ || meesten troost es. || De zelue spelen beghin- || nende by ordre zoo || hier naer volght || den XII. Iunij || int Iaer || M. || CCCCC. XXXIX. ... (A la fin :) *Uolhent te Ghendt by my Ioos Lā- || brecht Lettersteker | Den laesten dagh || vā Ougst int Iaer M.CCCCC. || XXXIX.* (1539), gr. in-8, goth., de 154 ff. non chiff., dont 2 ff. prélim., figures, vélin, compart. de fil. à froid, fleuron à froid au milieu et aux angles, tr. jasp. (*Rel. anc.*).

Édition rare non citée par Brunet du premier recueil de *Spelen van Zinne.* en langue hollandaise et qui ne se trouvait pas dans la bibliothèque Van Hulthem, qui ne contenait que l'édition de Delft de 1539.

Ce recueil a également été publié à Anvers, la même année.

Au verso du deuxième feuillet grande figure, représentant la scène. Dans le texte, les figures des blasons (emblèmes) des différentes sociétés.

Nijhoff-Kronenberg 1936
Bibliotheca Belgica S 221

H. CATENACCI INV. DEL. A. SALMON IMP. A. DESCAVES SCULP.

Paul Gourary

Spelen vã zĩne by den xix. ghecõfir meirdẽ Cameren van Rhetorijcken,

Binnẽ der Stede van Ghendt cõparerende/ vtooght: Volghende den Octroye vander K. Maiesteyt/ Graue vã Vlaendren/ Onzen gheduchtẽ Heere/ Schepenen der zeluer stede/ eñ Camere van Rhetorijcke vanð helighe Drivuldigheyt/ Ghezeyt de Fonteynisten/ verleent/ eñ der quarte wtghezõdẽ op de questye/

Welc dẽ mẽsche steruẽ meesten troost es?

De zelue spelen beghin
nende by ordre Zoo/
hier naer volght/.
den xij. Junij
int Jaer
M.
CCCCC.xxxix. Eñ wierden vulspeilt/ eñ ghehendt/
Den xxiij. vanden Jare eñ maendt voorschreuen.

Ghepreentt te Ghendt/ teghẽ ouer Tstadt huus/ by my Joos Lambrecht/ Letter steker.

Dit zijn de steden ende de durpẽ met harẽ prijzen die zy ghewõnẽ hebben van tspel vã zinne,

Antwerpẽ Den opprijs/iiij. zel uerẽ Cãnen/weghẽ/ ix.marck troys.

Sente winocx Berghe Den tweedden prijs/iij. zelueren Potten/weghẽ vij. marck troys.

Thielt Den derden prijs/iij. zelueren Derdẽdeelẽ/weghẽ/v.marck troys.

Loo In vueren ambocht/ Den vierdẽ prijs/iij. zeluerẽ Coppẽ/ weghende/iij.marck troys.

Bruesel Den vijfstẽ prijs/ij. zeluerẽ Coppen/weghẽ/ij. marck troys.

Corterijcke Den zesten prijs/ eenẽ zeluerẽ Cop/ weghẽ j. marck.

✠ Hier naer volghen de reglen vã solucyen ✠ vanden xix. Cameren van Rhetorijcken/ in summa/ ghegheuẽ op de vraghe voornõt. naer dordonancye dat die haer spelen vertooght hebben. &c.

Eerst.

¶ LEffijnghe/ Hope der ghenaden Christi.

¶ BRugghe/ Tbetrauwen duer twoordt/op Christum alleene.

¶ MEesene/ Tbetrauwẽ op dõtfermhertigheyt Godts/met berau van zonden.

¶ IPere/ Tleuende woordt Godts.

¶ NJeukærcke/ Jn Christo Jesu steruen en verryzen/dit ghelooue duer sgheests bewyzen.

¶ NJeupoort/ Christus moet alleen des menschen troost zijn.

¶ ANtwerpen/ De verryzenes des vleeschs.

¶ THielt/ Tbetrauwen dat met Christo alle dijngh ghegheuen es.

¶ THienen/ De õtfermhertigheyt des heerẽ.

¶ AXele/ Een goe wel gheruste conscyencye.

¶ BRuesel/ De Beloftenesse Godts.

¶ MEenene/ De roerijnghe sgheests/betughẽde den pays met Godt.

¶ AUdẽaerde/ De ghetughenesse des gheests dat wy kinderen Godts zijn.

¶ CAperijcke/ De ontfermhertigheyt godts midts Hope.

¶ COrterijcke/ Godts ontfermhertigheyt/ int onõdanigh makẽ des vleeschs onõ dẽ gheest.

¶ LOo in vueren ambocht/ Jesus Christus aduocaet en vuldoenõ voor Godt den vader.

¶ EDijnghen/ De verryzenesse Christi.

¶ UUinocx Berghe/ Tbetrauwẽ dat v Chrs en zynen gheest ghegheuen es.

¶ DEynze/ Hope duer schriftuere.

GHẼDT-

ALST PAST,

BI APETITE-

Hier op warẽ de spelẽ ṽtoogt,

Leffijnghe.

Prologhe.

In dit spel zullen wezen dry perso=nagē, De Mēsche, Shrifturelic troost Hope der ghenadē

¶ De Mensche.

Waer zallic met namen een trooster zoucken
My dijncke dat ic gheheel verlaten zy
Jc ben simpel my en helpē gheē clooster boucken
Noch librarijen en commen te baten my/
Jc anmærcke tleuen van mynen state vry
Ende vinde my grondeloos vul mesdaden
Der diepte mijns zonden en vindic mate by
Dus roupic totter diepte gods ghenaden
Grooter es zijn diepte/tbermhertigh ontladen
Dan alle de diepten des menschen allende.

Schriftuerlic troost.

Jc schriftuerlick troost wille nu gaen beraden
Den mensche/duer my zien alle verblenden
Al gaen zy verdoolt ic leerze erwenden
Tot rechter kennesse/alser op gheglooft es
Waer light de reyze?

Menſche.
Och onder donbekenden
Laten duchtic heere/ midts mijn propooſt es
Om weten/welck ſtæruēde den meeſtē trooſt es
Wantt zo gheprent / te Ghendt de vraghe ſtaet.

Schrif.trooſt.
Tuutgheuen in tzuden/noort/weſt/eñ ooſt es
Schrifture van dien blijckt als den dagheraet/
Dus vriendt/toch neder hier nu v claghe laet
Ghy zult v zeluen gheheel zijn bederuende.

Menſche.
Maer die int vterſte des doods vlaghe vaet
Hoe zaude zijn propooſt/trooſt zijn verwæruen
Jc en cant begrypen.

Schrift.trooſt.
Wy zijn al ſteruende/
Van onzer gheboorten/tot thende ons leuen
Dit was allen menſchen Adam beæruende
Tghebodt afkæruende/

Menſche.
Och vriendt verheuen
Wilt my tverſtandt daer breeder af gheuen
Zo en es mynen trooſt niet gheheel verloren.

Figure.
☞ Hier tooght=men een naeckt ki=dekin, hebbēde een rolle, Quaſi flos egreditur & cōterit & fugit velut ūbra & nunq̄ in eodem ſtatu permanet. Iob 14.

Schrift.trooſt.
Merckt dit kindekins vertoogh gheſchreuen
Twelck als een blomme/wilter naer hooren/
Wtſpruut/ corts vergaet/ midts ſdoods verſtoorē
Vlied als een ſchaduwe/ nemmermeer blijft/
Jn eenen ſtaet.

Menſche.
Sherte wilt oorboren
Vrueght/hoe wel dat tbrooſch vleeſch dē gheeſt
Nochtan mijn moedt beclijft. (bekijft

Figure.
☞ Een Ionghelic van 20. iarē met eē rolle, Dum adhuc ordirer, ſuccidit me. Eſa.38.

Schrift.trooſt.
Dus tleuen duerdrijft
Ziet dit ionghelijngh/ſchoō/friſch/van leden
Hoe fray van zeden/ al de dood ontlijft
Jn mijn opgroyen/heift hy my afgheſneden
En mijn daghen zijn ſneldere duer gheleden
Dan zo een weuere zynen drom afſnijdt
Dit ſchrifture belijdt.

Menſche.

Nu valt beneden
Mijn iuecht bestreden/die onlancx tijt verblijdt/
Nu merckic wel tsmēschen leuē es maer eē strijdt
Ter wærelt wijdt.

Schrift. troost.

Anschaut noch zonder respijt
De derde eeuwe onder den mannen blommen
Daer staet/Jc was ionghere maer ben ghecōmē
Tot mynen daghen/midts sdoots ontcnoopere
Tsleuens afstroopere.

Figure. Een man van 30. iaren met eē rolle, Iunior fui etenī senui. Psal. 33.

Mensche.

Nu can ic sommen
Dat mijn daghen sneldere dan een loopere
Zijn ghepasseirt.

Schrift. troost.

Dits den vierden becoopere
Daudtste eeuwe verwent/cranc in tverscheene
Wiens daghen cort zijn al warenze gheene
Zynen termijn werdt ooc niet passeerende
Maer ter aerden keerende.

Figure. Een audt grijs man, met een rolle Breues dies hoīs eius, qui præteriri non poterunt. Iob 14.

Mensche.

Eeuwich eerende
Blijfic v vriendt/om dit werck auyzelick
Hier dient op ghelett met herten wyzelick
Waer op ick my troosten magh/int hēde meest
Och wistic toevlucht/dat ware pryzelick
Of onder eens vlercken bleue onbeureest.

Schrift. troost.

Jck weet v raedt.

Mensche.

Hoe zoete smaeckt den keest
Payt my zoo een moeder tkindt mettē zoghe.

Schrift. troost:

Ghærne zonē/maer vertoucft naer de prologhe
Welck es uwen troost?

Mensche.

Vader by ghedoghe/
Mynen troost voor allen troost om louē staet
Jc peynze wel dezen troost te bouen gaet/
Dats wijsheyt/in tswerelts practijckieren
Van allen mannieren.

Schrift. troost.

Laett zulck verzieren/
Wāt Augustin⁹ zeght een ghelooueliek woordt
Wy hebber veil ghezien eñ ghehoordt
Die met haerlieder wijsheyt zijn gheclommen
Ter hemelen/ nu haer ziele verdommen
Als Aristoteles in thelsche eestere
Phylosophe/der phylosophyen meestere
Dock Achytofel/by hemzeluen veil wiste
Maer ghijngh te qwiste / hoe schalck vā liste
Dat hy niet en miste/van thelsche torment
Verhingh hem zeluen verblendt.

Mensche.

Ach lacen ic kendt
Die tswerelts wijsheyt nu poghen te sprekene
Pleghen donnoozele te verstekene
Voor zotten te rekene.

Schrift.troost.

Te verbrekene
Godts ghebodt / certeyn es gheen wijsheyt vōdē
Maer vulmaeckte wijsheyt/ es afstaen vā zōden
Naer Bernardus oorconden / en die beweenen/
Hem zeluen vercleenen.

Mensche.

Verstaet mijn meenen/
Of ic troost zochte ten hooghe mueghende
Die zijn ter werelt nu meest verhueghende
Vondick daer troost/ tzaude my wel ghelucken.

Schrift.troost.

Neen die zegghen / laet ons de aermen bedruckē
Weduwen/weezen/en zullen wy sparen
Ons vromichheyt es een wet/ om wel verclaren
Van onrechtuerdichheyt / als stekende valcken/
Laett ons donnoozelen/ zegghenze / bschalcken
Want contrarye ende onprofitelick
Zijnze ons ghewercken.

Mensche.

Ach dit es spitelick
Ken zouckegheen troost vā zulcker gheuerten
De werelt es nu vul qwader begherten/
Tzy duer dooghen/tvleesch/en ydel gloryen
Den gheest teghē tvleesch stelt hem ter victoryē/
Eñ tvleesch teghen dē gheest / met zijn practiscke

Scrift.troost.
Wee v lieden in syon/die zijt rijcke
Eñ v lieder hope stelt meest ghetroost
Jnden bergh van Samaryen.
Mensche.
Noch mijn propoost
Naer taerdsche rijcdom/niet te qwiste slaet
Twelck de mẽsche voor zijn god inde liefde laet.
Schrift.troost.
De psalmiste raedt
Eyst dat de rijcdõmen v ouervloyen
Stelter therte niet op.
Mensche.
Al mijn vermoyen
Es verloren / waer toe mijn troost ghehecht diẽt
Weitt ghy een ãder troost/ ic bidts v zeght vriẽt
Want ic ben ongherust/ therte duer cnaeght my
tot troost beiaeght zy.
Schrift.troost.
Baruch beclaeght vry
Al die haer ghetroosten op swerelts lieuers.
Mensche.
Des waerelts troosters zijn lastighe grieuers
Naer haerlieder troost/ volghen duzent ꝟzuchtẽ
Wie comt ons ghindere?
Schrift.troost.
Jc wil v pluchten
Laets vry niet duchten / druck werdt ghekeert.
Mensche.
Als icze anschauwe/therte iubileert
Ende exulteert.

☞ Hier comt Hope der ghenaden.

Hope der ghenaden.
Uwen troost zy vermeert
Ghy lieden die inde werelt druck hebben
Weist ghetroost/namaels zult ghy gheluc hebbẽ
Christus voor ons allen heift de werelt ꝟwonnẽ.
Duer sbloeds wtronnen.
Mensche.
Waerõ comt ghy?
Hope.
Om hier dueght te ionnen
Elcken die cleyn gheloouigh leuen bevreest

Hebt goeden moedt/ic bent vlicht uwen gheest
Ghy cleyn veruaert hoopki/pooght nz te beuene
U hemelsche vadere belieft te gheuene
U teeuwigh rijcke.

Schrift.troost.

Wt teeuwighe leuene
Esse ghedaelt schoon om niemants versmaden.

Mensche.

Wie zijt ghy dan?

Hope.

Hope der ghenaden/
Die my verlaten zullen beschaemt werden
Die van my wech gaen zullen gheblaemt terdẽ
Nedere/eñ inder ærden gheschreuen:
Want zy verlaten den ader wtghedreuen
Des waters van tleuen.

Mensche.

Waer hebt ghy ghebleuen?
My wilden verleeden onschamel voorhoofden
Touuende/smeeckende/eñ my beloofden
Laets eten/drijnckẽ/morghen zullen wy steruen
Daer en es gheen hope tuwen verweruen
U plaghe riepenze/es onghenezelick
Maer inden daghe mijnder noodt wezelick
Zocht ic den Heere/met handen wtgherecht
Des nachts teghen hem tot tranen verweckt
Ic en ben niet bedroghen.

Schrift.troost.

Hope perfect/
Comt den mensche van bouen by gracye
Den crancken sterckheyt in tribulacye
Toeuerlaet in storme/schaduwe voor hitte
Den steruende mensche.

Mensche.

Hoe versta ick ditte
Den steruende mensche/zeght wie es dye
Dan/troost verweruende?

Schrift.troost.

In theologye/
Sent Augustijn ons tverstãdt es vtende
Niemant es steruende/de doodt onslutende
Hy es leuende wie oyt ziele darf/

Leist noch duer wiẽ tlichhaem gheuoelẽ ꝟwarf/
Want ghemeenelic wiens aseme crãck begheift/
Dien zeghtmen steruende/hoe wel hy noch leift/
Sghelijcx in onze tale men daghelicx relt
Die mensche steruende heift dit bestelt.

Mensche.

Dat woordekin steruẽ es wel ghespelt
Maer therte my qwelt/recht om te wetene
Wt zorghen oft my stonde te verghetene
Op welcken troost ic my meest gherusten magh
Wãt ten zal my dan niet zeer wel lusten ach
Vele te biddene of te smeeckene.

Hope.

Als een mensche beghint ter doodt te weeckene
Verbroomt hem met hopen/ zeght de wyze man
Want dan de vyant stelt hem afgryzen an
Wacht dat hy van zijn hope nz ꝟflauwe claer
De wrougher des mẽschẽ bringht voort zeẽ claer
Tzõdigh ghebrec zeggheñ ghy zijt mesdadich.

Schrift.troost.

Dan zult ghy peynzen/heere god ghenadigh
Want op v betrauwet mijn aerme ziele
Onder de schaduwe/ach of ic verniele
Uwer ghenadyghe wærcken zal ic hopen.

Mensche.

In wat huus des toevluchts werdic ghecropen
Als Gregorius woorden ter herten zijncken
Met tranẽ zeght hy/moghẽ wy wel ghedijnckẽ
Hoe gruwelic de viandt hem zal vercloucken
Totten steruende mensche om qwaedt ꝟzouckẽ
In allen houcken.

Hope.

Leist ouer de boucken
Van taude/ ooc van tnieuwe testament
Nieuwers zult ghy lezen/gaet keert en went
Dat God oyt yemandt heift willen bedrieghen
Die zelue de waerheyt es/magh niet lieghen
Josue den Israhelschen/sprack ghemanniert
Ghy zult wetẽ/ dat nz een woordt es ghefaelgiẽt
Van tguendt dat v god in tgoede belooft heift

Schrift.troost.

Vidtmen ooc zulc mẽsche die zoo ꝟdooft sneift

Dat eenigh dijngh magh dē heere te zwaer zijn/
Hoort wat god duer Ezechiel zeght dits claē fijn
In wat huere de zondare verzuchten can
Voor zijn zonden/daer es gheen beduchten an/
Zijn zonden zallic niet meer ghedachtigh wezen.

Hope.

Vanden wyze man maghmē waerachtigh lezen/
Dat Woordt godts es gloyende vāden viere
Eñ es een schildt in alder manniere
Wier op betrauwen.

Mensche.

Christus cocht ons diere/
Met zynen bloede tonzer victorye
Ons vleesch es hoy/eñ onze glorye
Es ghelijck een lustighe blōme des velts
Thoy werdt v̄drooght/de blōme met veil ghe=
valt af/maē des heēn troostelic woordt (qwelts
Blijft hopic inder eeuwighheyt.

Hope.

Kindt van nu voort
Vernedert v ond̄ de mueghen̄ handt vast
Des heeren/eñ werpt op hem v gheplantt last
Der zurghvuldigheyt/hy zal zurghen voor v
Hebt goede hope.

Schrift.troost.

Onsluut v trezoor nu
Der herten/zo mueght ghy zijn verweruende
Welck sinēschens meesten trost es steruende/
Schrifture/figure/zalt tughen bloot hoe.

Hope.

De rechtuerdighe hoopt tot in zijn doodt toe
Midts welc hy ghenaeckt ter zaligher hauene.

Schrift.troost.

O mensche pijnt godts last te beslauene
Want een cnape die niet smeesters wille doet
Wetentigh/daer teghen/in gheschille wroet
Werdt zeer gheslegħen.

Hope.

Met eenen stille moedt
Zeght Job al waert dat God my doodde nu
Noch zaudic op hem hopen/vā gheen noc de gru
Eyst te hebbene/Paulus tonzen propooste

Zeght/wy hebben eenē godt van goeden trooste
Christum aduocaet/dies commen wy nadere
Voor den hemelschen vadere.

Hope.

Noch cladere
Zeght Psalmista/mijn hope hebbic gheuest och
In v o Heere.

Schrift.troost.

Kindt wy raden v best doch
Haudt niet vp van hopen totten bediende nacht
Den dach van verdiensten die niet vremde acht
Wan ghy niet en hoopt/zo langhe v leuen es
Al dat ghy ghehoopt hebt/ voor v een sneuen es
Den loon verdreuen es.

Mensche.

Mynen gheest begheuen es
Laet my doch o heē wat mijn zwaerheyt claghen
Vp dat mijn herte mach godts claerheyt draghē
Eer ic int donckere ter ærden belende
Te niete wende.

Hope.

O aerme verblende
Weit ghy niet/dat Christus uwen verlosser leift
En inden laetsten daghe/waerōme ghy beift?
Zal v vertroosten subijt vander ęrden
En zien uwen zalichmakere vul węrden
Zo ghy nu zijt in ziele en in liue.

Mensche.

Midts dat ghelooue/ic vast nu bliue
An de hope weir ghestelt in mynen schoot.

Hope.

Wy moeten al tsamen verryzen vander doot
En voor den stoel des Heeren ons vertooghen
Elc zynen loon inde goddelicke ooghen
Verweruen zal deen vruecht/dander tbedrucken
Daer werden verscheeden de stijnckende bucken
Vā gods schaepkis/dus hoopt vp dē pastuer goet
Die voor allen sturtte zijn dierbaer zuer bloet
Volght nu zynen voys ghy werdt niet truerēde
Maer troost ghebuerende.

Schrift.troost.

Hier in es puerende

Sent Augustijn doctuer die hope verkiest
Wacht dat ghy den moet goed doch niet verliest
Noch de hope van dueghden niet af en snouckt
Maer om verhoort te zyne v zeluen vercloucht
De fonteyne verzouckt/der Godts ghenaden

Hope.

Dinghesturtte gracyen elcken beraden
Tghelooue/hope/ende charitate
Eerst tghelooue verlicht den mensche by mate
Om kennesse te hebbene van de zaken
Die bouen natueren gaen/wilt wel smaken
Maer by hope in charitate/vercrijght
De wille/gratie/ende tot dueghden nijght
Deze drye vertroosten den mensche steruende
Wient Godt belieft die zijnt verweruende
Maer nu teghenwoordigh alster nypen/zal
Moet hope den meesten troost begrypen/al
Zo schriftuere tuught/met schoonen eloqwencye

Mensche.

Wat es hope?

Hope.

Den meester der sentencyen
Schrijft van my met zoeter verhalighheden
Hope vander toecommende zalighheden
Es een zeker verbeydijnghe sprutende
Wter gratien Godts in beslutende
Voorgaende verdienten.

Schrift.troost.

Jc ben vtende
Dat hope tverzekerde herte onderhaudt
Want Paulus wt hope/sprac wonder/baudt
Jc weet wien ic ghelooft hebbe blijckelic
Jc ben verzekert.

Hope.

Sterck onwijckelic
Hoopte Paulus vp tgoedt twelc hy verbeyde
Al zijn lyden vp leyde.

Schrift.troost.

Verzekert zeyde
My es bewaert de croone der gherechtighheyt

Mensche.

Och vrienden spaert nu mijn groote slechtigheyt

Eer ic dit wiste/men vandt gheen tranckere.

Hope.

Blijft an de hope/als een vast anckere
Gaende int inderste van dat ons bedect/es
Twelc Godt perfect/es.

Mensche.

Therte my nu verwect/es
Om te vraghene ulieden voor tverpercken
Of een mensche hopē magh vp zijn ghewercken
Jc vraeght goe clercken?

Schrift.troost.

Men moet niet mercken
Tsmenschens verdienten alleene ghezet
Want zoo te hopene/es hooverdigh vermet
Maer met Godts gracye hier vp wel sterc/ hoort
Eñ voorgaeñ dueghdē/bringhē tghewerc/voort
Tsamen ghehecht tot hope ghetrauwelic

Hope.

Ezechias de coningh/badt niet slauwelic
Tranen sturtende als hy de bodtschap ontfingh
Van Jsaia om sterven/noyt bitter dingh
Maer zijn hope hingh zeer vast anden Heere
Biddende om gracye met allen zeere
Die hy verwarf/dus hier tonzen propooste
Blijct/dat hope hem in Gode ghetrooste
Midts zijn anroupen.

Mensche.

Hy waer wel de booste
Steruende mensche die int artijckel/dan
Up Godt niet hoopte.

Schrift.troost.

Comt v perijckel/an
Jnde zee des werelts/wilt niet af/breken
Tancker van hope/of ghy moght zeer straf/stekē
Te gronde meszeylt/eer ghy inde havene
Qwaemt van glorye.

Hope.

Pooght cloucte beslauene
Ghewilligh in duuterste tribulacye
Rust vp hope/den stoc Godts van gracye
Leint an den pylaer des gheloofs ghestichte
Ghetroost v daer vp/ghy zult niet lichte

In waenhope vallen.

Schrift.troost.

Al Dauids ghewichte
Lagh vp Godts gracye inhertich ghedropen
Als my tgheuecht rijst/ sprac hy / noch zal ic hopẽ

Mensche.

Wat indert my tgheuecht of tstraffelic nopen
Als mijn troostighe hope/vast therte ancleift
Wie zal afnemen twelc Godt my gheift
Hy es onuerwinnelic wie zal hem verwinnen
Die hem met heift?

Hope.

Kindt behaudt die zinnen
Niemand v deren magh/ noch thelsche gheuerte
Een zake met Dauid/laet zijn v begherte
Dat ghy wonẽ mueght met gode ghehecht daer/
In thuus van payze.

Schrift.troost.

In mijn gheuecht claer
Hopic/ zeght Augustinus zo baudelic/
Dat God my beghiften zal menighuaudelic
Met zijn eeuwich leuen.

Mensche.

O my vercaudelick
Zondare/ic wil inden Heere betrauwen
Ende mijn weghen straffen van als berauwẽ
Verzuchtende/ic hebbe mynen Godt verbolghẽ
Ic en wanhope niet/troost zal my naeruolghen
Duer zijn bermhertigheyt en zijn wonder cranẽ

Schrift.troost.

Waerom zaude Godt ons zo dicwils vermanen
Om vp hem te rustene teeuwighen daghen
Wildy ons plaghen/hoe zaudy ons verdraghen
Maer neen/ontfermen es zijn proprieteyt
Twelck ons wel greyt.

Hope.

Hieremias heift ghezeyt
Wie zijn hope vp Godt stelt/ es ghebenedijdt
Hy zal zynen troost wezen.

Schrift.troost.

Een mensche verblijdt
Die hopelic lijdt/den gheest verheuen/gaet

Teeuwigher zalicheyt van hem verdreuen/ laet
Tvleeschs ingheuen/ qwaet.

Hope.

Dit wel beschreuen staet
Dat hope in dezen tijdt/ smaect dit ten keeste
Es een vigilye van deeuwighe feeste
Zy en vast niet/ maer een maeltijdt gheduerich
Haudtse met verzekertheyt.

Mensche.

Nemmermeer truerich
Magh my maken eenighs menschē qwellijnghe
Of qwade rellijnghe.

Schrift.troost.

Merct qwaet vpstellijnghe
Hoemen Susanna valsch ghijngh ghewroughē
Ter doodt toe/ maer laes al haer ghenoughen
Was ten hemel waert met weenen en tranen
Met wtgherecten aermen/ om Gods ontfaermē
Pacyentigh teghen de valsche razaryen
Hope inwendich was al haer verblyen
Voor iusticye te lyen/ God liet gheschien
Datse by dien/ den troost verwarf.

Hope.

Hope doet vlien
Alle beschaemtheyt den mensche anlegghende
O Heere in v (was Dauid zegghende)
Hebbic ghehoopt/ eeuwigh werdic niet beschaēt

Mensche.

Natuerlicke vreeze den mensche betaemt

Hope.

Maer die vreezende hoopt/ dats Godts gaue.

Schrift.troost.

Hope vertroost de pacyentighe slaue.

Mensche.

Pacyencye proufT.

Hope.

Prouuijnghe brijnght hope.

Schrift.troost.

Hope niet verdrouft.

Hope.

Godts zyde gheiftse nope
Ende haer woonste heiftse int hooghste ghestelt.

Mensche.
Wat es mijns inden hemele?
Schrift.troost.
Blijft ongheqwelt
Noyt ooghe zagh/noch oore en hoorde
Noyt herte begreep in wijsheде oorboorde
Wat Godt bereedt heift voor die hem beminnen
Mensche.
Zo tvoghelkin zijnght inde mute binnen
Hopende te commene inde bosschage
Schelijcx mijn ziele in tslichaems cauage
Hoopt te commene/in haer blyuende stede
Wat gher ic vp der ærden dan?
Hope.
Ydel vrede
Al ydelheyt der ydelheyt/es de werelt
Te comparerene.
Mensche.
Och hope gheperelt
Leedt my tot Godt/ende van swerelts luste.
Schrift.troost.
Hope es sdrucx vercoelijnghe.
Hope.
Aerbeyts ruste
Droufheyt beghertse te verminderen
Maer niet vermeeren
Schrift.troost.
Inde hope Godts kinderen
Verblyden wy (zeght Paulus) in charitate
Die niemandt veriont goet
Hope.
Troost haudt in state
Ons/dat wy hopen noch te ghebruuckene
De glorye Godts.
Mensche.
My te ontluuckene
Roeт tqwaet gheneghē mijnd broosscher ieughdē
Jeghen daffeccye en wille tot dueghden
Maer mijn hope moghenze niet te neder slaen
Hope.
Al die tuwer rechter zyde neder/staen
Can hope verwinnen.

Schrift.troost.
Merkelic was ontdaen
Zacharye/dat voor den inghel des Heeren
Stondt/Jesus de groote priester zo wy leerẽ
Ende sathan tzijnder rechter zyde
Om vyandtschap te doene
Hope.
Ghy vechter blyde
Clẽt deze vijf trappen/ghy zult verhooght/ wezẽ
Midts Godts gracye nu hoortse ghetooght/ lezen
Eerst es ieghenwoordighe tribulacye
Dander/pacyencye in temtacye
De derde/prouuinghe in steinpeest storye
De vierde hope/en de vijfste glorye
Haudt in memorye.
Mensche.
Troostighe victorye
Verleene my Godt/wanneer ic steruen/zal
Maer Heere belght niet wy moghtẽt bederuẽ/al
Ouer tghetal te gane hier baerblijckelicxt
Tooght hier figuereelicxt/autentijckelicxt
Welcke de mensche steruende meesten troost/es
Zoot nu begloost/es.
Schrift.troost.
Dit mijn propoost/es
Zo Christus met tsware cruce gheladen ghijngh
Vter poorten/daer an zonder mesdaden/hijngh
Wiens zuuer doodt/ons besmette doodt verzoẽde
In tsghelijcx niemandt zy andersins bemoende
Of hy moet zijn cruce buten tcasteel/draghen
Vã tbroosch vleesch/eñ naer gheẽ appeel/ braghẽ
Maer zijn zonden crucẽ/tvleesch te doẽ steruene
Den meesten troost/staet zulcken te verweruene
Comt alle(zeght Christus)die zijt werckende
Ende verladen/ic bent al anmerckende
Ic zal v verzoeten van tlast en smerte
Hope.
Al die deze hope hebben in therte
Hy zalight hem in Christus/wien zalighheyt/ es
Zeght sint Jans Epistele.
Mensche.
Ons dralighheyt/es

Te lāgh/laet volghē de qwaertte zoot toch betaēt.

Schrift.troost.

Tvtoogh werdt de moedere Machabea ghenaēt
Met haer kinderen zeuen knechten verzaemt
Staende voor Antiochum arguwerende
Van tghelooue haers auders niet afkerende
Diesse de coniingh wreedich al ter dood brochte
Maer elc zijn hope vast inden noodt cnochte
An Gode niemandt dochte/om afgryziinghe
Dan ghetroost vp Godt thaerlieder vryziinghe
Maecten veriolyziinghe.

Hope.

Doet bewyziinghe.
Up dat alle menschen hier verweruen zauden
Welc troost meest mochte in haer steruen haudē.

Mensche.

Deze Machabein dus wel deruen wauden
Tverganghelic leuen/hopende naer dit leuen
Zonder begheuen/van gode ziin verheuen
Al wast dat tlichame zulc fel lyden smaecte
Hoopten dat tzelue lichaem verblyden/naecte
Deze figure ons trechte bewyzen/somt
Dat in Godt steruen/ een troostich verryzen/cōt
Dus Heere zallic noch hopen laet my weten
By de doodt verbeten?

Schrift.troost.

Een herte versleten
Ende verootmoedight/zal Godt niet versmaden
Bekendt v zonden/beweent v mesdaden
Noch ziit ghy een huer cnape hier slauende
Werckt in godts wiingaert nerstigh tottē auēde
Die late ter huere comt werdt vulloont/noch
Merct an de moordenare hy wiert ghecroōt/och
Steruende met een rauwich herte ontloken

Hope.

O hoopt vast vpden heere van hē staet ghesprokē
Zegghende/ic en ghere niet deeuwighe doodt
Vādē zōdighē mēsche/maer met leetschap groot
Dat hy keere en leue.

Mensche.

Ons vry eyghen noodt
Eyst beschuldigh/dat wy in waenhope vallen

☞ Figure. De moedˀ met harē 7.zonē gheuāghē, werden voor Anthiochus gheleedt om te dodene. De eerste zone met eē rolle. Quid quaeris, & quid vis discere à nobis? Parati sumus mori magis quā patrias & Dei leges pręuaricari. De 2. met een rolle. Tu quidem scelestissime in pręsenti vita nos perdis. De 3. E cœlo ista possideo, sed ꝑpter dei leges, nūc hæc ipsa despicio, qm̄ ab ip̄o me ea recepturū spero. De 4. Potius est ab hominibus morti datos spem expectare á deo, iterū ab ip̄o resuscitandos. De 5. Noli putare gen9 nr̄m à deo esse derelictum. De 6. Nos ꝑpter nosmetipsos hoc patimur peccātes in deum. De 7. Et hic mūdus obiit, p oīa in dn̄o cōfidens. De moedˀ, Mater bonorū memoria digna, quę præeūtes septē filios, sub vnius diei cōspiciens tempore, bono aīo ferebat, propť spem quam in deo habebat. 2. Machabeorum 7.

Zoo Caym en Judas deden.

Schrift.troost.

Voor ons allen
Zeght Augustinus dat zulc een mesdadigh/dat
Moordenare/ende een groot beladigh/dat
Qwijtscheldijnghe zo late vercreegh steruende
Texempel eyst sghelijcx van Godt verwæruende
Werdt elcken/ic en zeght stomme noch doove
Want twelc hem ghebuerde duer zijn ghelooue
Dat comt ons duer hope ooc ten oorboore
Van grooten trooste.

Mensche.

Ic nu mijn tresoor/hoore
Waer vp ic steruende mijn meesten troost/stelle

Hope.

Met Godt te leuene

Mensche.

Mijn propoost/spelle.

Schrift.troost.

Godts gracye zal wæercken

Mensche.

Te mynen labuere

Hope.

Hope verstærcken

Mensche.

In mijn steruendende huere

Schrift.troost.

Godt en mensche reene

Hope.

Roupet al tzijnder feeste

Mensche.

In hem hopic alleene.

Schrift.troost.

Smaect dit ten keeste
Voor troost de meeste/in tstæruens beluucxsele
Werdt hope vast om tgoddelic ghebruucxsele
Aenschijn in aenschijn/claer toorboorne
Waer in verblyden alle Godts vercoorne
Keert v verloorne/tuwen behoedere
Jesum Christum/ons been/vleesch/en broedere
Hy es ons troost/hem onze refuge/lezen
Als Godt/en mensche/zal hy ons iuge/ wezen

Leuende/doode/naer de bewyzenesse
Hy es ons leuen/doodt/en verryzenesse
Tonzer verblydenesse/Christus ghewrocht heift
Met zijnd doodt / twee dodē ōs afghecocht heift
Vreest niet om steruen/die hier prezent terden
Ter zaligheyt moeste een instrument werden
Om te commene in deeuwighe glorye
Dats de natuerlicke doodt/ print in memorye
Christus doodt / in v doodt dā zo van zondē doot
Mueght verryzē met hem/duer zijn wōden root
Midts gaue gheuonden groot.

Mensche.

Toorconden bloot/
Toeght my den meesten troost te vercryghene
In Christo Jesu midts hem toe te nyghene
Om te verwerruene zijn eeuwyghe rijcke.

Hope.

God maecte den mensche vāder ærden slijcke
Ende onzer ghelijcke/bin swærelts dijcke
An nam wt liefden ons menschelicke forme
Van Maria reyn wierdt stæruelic worme/
Elck werpe tanckere(vā zijn steruende storme)
Van hope in Christum midts v beslauen al
Elck zijn meesten troost in hem behauen zal.

Schrift.troost.

Leert steruen.

Mensche.

Voor/tsteruen.

Hope.

Eermen begrauen zal/

Schrift.troost.

Hope stijft.

Mensche.

Als therte beschrijft/

Hope.

Godts helyghe greffijnghe.

Schrift. troost.

God verleene
Tghemeeue/

Hope.

Zijns beseffijghe/
Laett dāc zijn hier/Altoos doēde/vā Leffijnghe.

Finis.

Brugghe.

Prologhe.

☞ In dit Spel zijn vier personagen, te weten, Redelic gheuoelen, Twijfelic zin, Schriftuerlic troost, Gheestelic bewijs.

Redelic gheuoelen.

Gracye zy v en vrede int leuen
Van God den vadere en Christo den heere/
De welcke hem zeluen heift ghegheuen
Voor onze zonden/naer Paulus leere.

Twijffelick zin.

Vriendt my verwondert bouen maten zeere
Midts dat ghy leeck zijt van cleender doctryne/
Ghy puert in schriftuē/ hoe mueght ghy de pyne
Dat ghy niet met v broeders en blijft/
Jn v simpel ghelooue?

Schriftuerlic troost.

Alle goede gheuijnghe eñ gaue vulmaeckt
Es van bouen neder op ons ghedaeckt
Vanden vadere der lichten reene.

Redelic gheuoel.

Voorwaer onder alle ghiften ghemeene

Van Godt den vadere ons ghelaten
Onbooꝛlicker gheene/tot onzer baten
Dan dhelighe ſchꝛiftuere waer duer men kendt
Van onzen ghelooue/hem recht fondament
Want duer haer zien wy hooghſt van wærde
Wat inden hemel es.
Schꝛift.trooſt.
Wat inder ærde
Wat inde helle/magh zijn gheſchiende
Al dat gheleden es/zijn wy duer haer ziende
Wat teghenwooꝛdigh es/wat toecommende zy
Zonder deze ghifte zo waren wy
In Egypten/ dats in duuſterheyt ghezeten.
Twijffelic zin.
Eyſt niet ghenough datſe de gheleerde weten?
Op dat zy ons waerſchuwen van ghebꝛeken
Daer wy in meſdoen?
Schꝛift.trooſt.
Hooꝛt Paulum ſpꝛeken
Al datter gheſchꝛeuen es/verre of naer
Es tot onzer leeringhe gheſchꝛeuen vooꝛwaer
Ende een andere gheift ons verſtandt
Dat elc magh nemen boucken inde handt
En lezen erlezen/waer dat zy gaen
Tot dat zyze duer veil lezens/verſtaen
Zo cryghende een vaſt ghelooue expꝛes
Twijffelic zin.
Maer midts dat hy/noch paſtuer noch pꝛecaer es
Wat gaet hem zo zeere ſchꝛiftuere an?
Redelic gheuoelen.
Waer omme zijn wy hier ghecommen dan
Hoe zullen wy ſolueren beſt tonzen wenſche
Welc meeſten trooſt es den ſteruenden menſche
Hebben wy vāder ſchꝛiftuere gheē hulpe ſchier?
Schꝛift.trooſt.
Daer omme commic ſchꝛiftuerlic trooſt tot hier
Om met redelic gheuoel/ten daghe van heden
U twijffelic zin/te ſtellen in vꝛeden
Want die ſolueren zal/deis vꝛaghe int clare/
Hem waer wel noodt/ dat de Heere ware
In zynen mond/als hy bin Moyſes monde wass
Ende dat hy hadde tijdt huere en pas/

Dauids leppen/en der Apostelen mondt/
Ende ten lesten bekende in zynen grondt
Tmisterye van Godts rijcke schoone.

Twijf.zin.

Stelt doch te vreden my nu in persoone
Zeght wat schriftuere es met goeden bescheede.

Schrift.troost.

Daude ende tnieuwe testament beede
De wet/propheten/en euangelyen reyn/
De wet duer Moyses ghegheuen certeyn
Ghenade en waerheyt/duer Christum beseuen/
Den welcken moet eere/en lof ancleuen
Nu en altijts/en inder eeuwigheyt
Neimt danckelic/dits voor prologhe ghezeyt.

Schriftuerlic bewijs.

Naer dat ghy verzouckende zijt/an my raedt
Al dat ic weet/willic gherne wten
Als gheestelic bewijs/wt ionstigher daet
Maghhen eere/weluaert/wt spruten
Dus ontsluut v begherlicke conduten
Op dat ghy solucye/zijt verwæruende
Van schriftuerlic troost.

Twijf.zin.

Welc den mensche steruende
Meesten troost es/dats hier de vraghe.

Gheest.be.

Daer op zegghic tot uwen behaghe
Dat den meesten troost es bouen alle zaken
Twelc den mẽsche helpen magh/en zaligh makẽ
En anders niet/dit es voor mijn aduijs.

Redelic.

Zo ben ic alree de solucye wijs/
Daer staet/haer ghewærkẽ zullẽ hẽ volghẽ naer
En Paulus schrijft/daer op zeer claer
Dat de mensche zaeyt/dat zal hy maeyen

Twijf.zin.

Zo sprekende zaudt ghy my lichtelic paeyen
Volghende ons/onze verdiensten en wærcken
Zo hebbicker een deel.

Gheest.be.

Zo ic can mærcken
Ghy wilt v zeluen rechtuærdigh achten

Wilt ghy dẽ Phariseus met ghewercken slachtẽ
En zoo een vanden rechtverdyghen wezen?
Och dats al niet.

Schrift.troost.

Hebdy niet ghelezen?
Willic my zeluen rechtverdigh schryuen
Van mynen mondt zallic gheoordeelt blyuen
O wat cleender troost/o wat slechter vermaen.

Twijffelic.

Zijn dan al ons ghewærckẽ te vergheifs ghedaẽ?
Zo vreezic laes/teghen sdoods cõste snel.

Redelic.

Es schriftuere valsch?

Gheestelic bewijs.

Neenze/verstondt ghyze wel/
Maer ghy schijnter noch als de blẽde naer tastẽ.

Schrift.troost.

Wat heet ghy goe ghewærcken?

Twijffelic.

Pilgremagen/vasten/
Bidden/ en feestelicke daghen vieren/
Messe hooren/en al zulcke mannieren:
Kærcken stichten/aultaren/capellen/
Voor de zanten zantinnen kærskins stellen/
Op dat zy ons verwachten voor thelsche refuus.

Gheestelic be.

De mondt es inde kærcke/therte es thuus/
Wy drijncken droncke/wy vieren de daghen
Wy hooren messe/wy vloucken wy plaghen
Wy stichten kærcken met ander liens goet/
Wy vesten kærskins/wy stillen den moedt
Omme tanziene eens anders meszit
Wy loopen tot smeikins/wy laten den smit
Wy dienen de zanten/God stel wy bezyen.

Redelic.

Eyst qwalick ghedaen?

Schrift.troost.

Hoort mueght ghy wat lyen
Ghy zult ghepayt werden naer v ghevough
Want ten es alleenlic niet ghenouch
Kærcken stichtẽ/maer tgheloove hauden vã dien
Vele lezen zonder ghelooui gh engien

Apoſtelen heeten bin ſwærelts bedelue
En niet volghen naer / wât Chꝛiſtus zeght zelue
Alle die zeght heere/heere/duer zulc bediedt
En comt int rijcke der hemelen niet
Maer die den wille doet/mijns vaders eerbaer.

Gheeſtelic be.

Dats die den ghelooue naer volghen vooꝛwaer
En der helyghen leuen/ naer haer vermueghen.

Redelic.

Die leerijnghe doet my therte verhueghen
Tes wel ghezeyt/ten dient niet vergheten.

Twijffelic zin.

Bey/en hebbic dit niet eer gheweten?
Zo hebbic langhe in mijn ghewærcken ghefaelt.

Gheeſtelic be.

Vooꝛt de ghewærcken die ghy daer verhaelt
En mueghen niet helpen teenygher hueren /
Want zy moghen zonder ghelooue ghebueren
En Paulus zeght wt ionſtyghen gronde/

Schꝛift.trooſt.

Al dat niet wtghelooue gheſchiedt es zonde/
Vooꝛt zeght hy tot een ander nacye
Ghy zijt zaligh ghemaeckt duer gracye
En niet duer v ghewærcken dats zoo ic beſeffe
Dat niemant hem verwane/of verheffe
Eñ vooꝛt beuindic in een ander plaetſe
Als ghy Gracye hooꝛt/ vooꝛ niet verſtaetſe
Es zu vooꝛ niet ghegheuẽ / niet hebt ghy ꝟdient
En hebdyze duer verdienſte/ dit op v zient
Ten es gheen gracye/maer verdienſte of loon.

Redelic.

De heere die loonet v met den hemelſchẽ throon
Die my redelic gheuoel dus ſtelt te vꝛeden.

Gheeſtelic be.

Noch onze ghewærcken/verdienſten/ ghebeden
Zoo wy by ſchꝛiftueren zijn verhalich
En moghen ons naer tleuen niet maken zaligh/
Zonder ghelooue:en die ghelooft/betraut
Hoe zullenze den ſtæruende mẽſche benaudt
Met onzeker beloften trooſt toe ſchicken?

Twijf.zin.

Daer doet ghy my therte gheheel verſchꝛicken

Wat zullen wy dan doen/om behauden tzyne?

Redelic.

Ja zeght ons dat eerwęrde ten fyne
Dat wy daer onzen meesten troost wt nemen/

Gheest.be.

Ons raedt/en zal van ulier niet verbzemen
Maer v goeddienstigh/met trooste begozden.

Schzift.troost.

Chzistus es ons/van gode ghemaect ghewozden
Wijsheyt/rechtuęrdigheyt/dit my vhalē greyt/
Helighheyt/en dat meer es/onze zalighheyt/
Voozt een ander troost op ons noch bzeeđ daeckt
Wy zijn zaligh zonder ons verdienstē ghemaect
Hy es rechtuęrdigh/eñ maect rechtuęrdigh
Die in hem ghelooven.

Redelic.

O vzienden eerwærdigh
Wie zal zijn ghenade/te vullen bedancken?

Gheest.be.

Jc ben de wijngaert/en ghylier de rancken
Die in my blijft / ic blyue in hem altijts
Deze voozthzijnght vzuchten/met veil pzoffijts
En zonder my en mueght ghy niet vulbzijnghē.

Twijf.zin.

Maer dit dijncken my al te wonderlicke dijnghē
Hoe es Chzistus ons rechtuęrdighheyt ghebleкē
Wijsheyt/helighheyt/zoo ic v hooze spzeken
Ghenough doen/verlossijnghe/groot en smal?

Schzift.troost.

Daer staet/wt der natueren wy waren al
Kinderen der gramschapen/en verdommenessen
En zo belast/met zondighen excessen
Dat wy alle verdomt hadden ghebleuen ach
Jnder eeuwigheyt.

Gheest.be.

En de Heere zach
Hoe wy alle/duer tsondigh bezwaren
Onder deze sentencye waren
Wy hadden al ghezondight dies ons behoufde
Wel Godts glozye.

Schzift.troost.

Noch meer ons behoufde

Wy waren onderdanigh aluooren de wet
Die meer beghærde/dan de mensche vermochte
De zonde die altijts spreedde/om vanghen tnet
De doodt die ons te verslindene zochte
De vyandt/die altijts dagh/en nacht wrochte
Om ons te werpene/tot inder hellen.

Gheestelic be.

Men zach den mensche/noch dærlic qwellen
Van werelt en vleesch/vul zondighe vlamen

Schrift.troost.

Wy waren al kinderen des doodts te zamen
Zonder troost/op tleuen/dagh/tijdt/en huere
Alzo ghy zien mueght in deze figuere.

Gheeste.be.

Mærct hoe duer Adam de zonde began
By toedoene vanden vyandt vul hatye
En hoe duer de zonde eerst fortse ghewan
De doodt contrarye ons leuens partye.

Redelic.

Merckt voorts hoe corts daer naer Adã hoorye
Grooten nijdt heift op elc anderen ghecreghen
Dies de doodt creegh de vulle heerschappye
Duer Abel/van Caym zijn broeder versleghen

Gheestelic be.

Merct voorts hoe de mensche was beleghen
Bloot/van alderande wapene/onbevrijdt
Daer hem was vyandt/vleesch/werelt teghen
Wiens leuen ter wærelt es altijts strijdt
Maer Godt de vader ghebenedijdt
Heift duer zijn groote ghenade ghezien
Dat gheen sacrificye mocht gheschien
Die den mensche conste stellen in payze.

Twijf.zin.

Wat esser ghebuerdt?

Gheestelic be.

Bin den palayze/
Des hemels es corts sacrificye ghereedt.

Twijffelic zin.

Jc biddu/zeght daer of tvulle bescheedt
Op dat ic twijffelic zin magh troost ghewinnen.

Schrift.troost.

Godt heift de wærelt zo willen beminnen

Figure.
☞ Hier volghen dry tooghen, eerst Adam en Eua brekende tghebodt. met een rolle, Per hoĩem pc̃tm̃, & per peccatũ mors.
2. Caym verslaẽde zynẽ broedꝰ Abel. met een rolle, Peccatum, cùm cõsum matũ fuerit, generat mortem.
3 Een schansmãde, daer in eẽ man, ghenaemt homo. Neuen hem een man slapende op zynen bouc, eñ op dandꝰ zyde een wijf met verbõden ooghen, haer weren met eenẽ bouck, beede de bouckẽ ghenaemt eyghen verdiẽsten eñ werdẽ bestormt van buten, vã vyãt werelt, eñ vleesch. met een rolle, Iob 7. Militia est vita hois, sup terram.

Dat hy zynen eenighen zone heift ghegheuen
Wt gracyen/niet wt verdiensten beseuen
Van ons/maer wt grooter ghenadigheden
Hy heift zynen zone ghezonden beneden/
En cam de doodt haer cracht beroouen
Up dat zy alle/die in hem gheloouen
Niet en vergaen ten helschen verzijcke/
Maer zullen hebben het eeuwigh rijcke:
O schoonen troost/om ons alder verhueghen.

Redelic gheuoel.

Tschijnt dat wy niet verdomt zijn mueghen
Wilt ons tverstandt wat breeder wtlegghen.

Gheestelic bewijs.

Hoort ic zal v tverstandt daer af zegghen
Zo heift ons de vader in liefden ghewone
Ghegheuen/zijn eenighen gheboren zone
Het welcke en haddijt zo niet ghedaen/
Daer en hadde gheenen wegh gheweist om gaen
Totten vader/noch middel/noch duere.

Twijffelick zin.

Es Christus dan duer zijn ghenade puere/
Ghewozden ons middel/duere/en wegh?

Schriftuerlic troost.

Voorwaer ia hy/tblijct an zijn selfs ghezegh/
Schriftuere bewyzet met grooter claerheyt:
Jc ben den wegh/tleuen/ende waerheyt/
Hy es ooc de duere/zoot zeer claerlic staet/
Jc ben de duere/die duer my ingaet/
Die werdt behauden/dits troostbarighe mare
Maer tes een dief(zeght hy) en een moordenare
Die anders in te clemmene beghert.

Twijf.zin.

En wie es datte/zeght die hem ghenert
Om anders inclemmen/zo ghy dat vertelt.

Gheest.be.

Die al tbetrauwen op zijn verdiensten stelt/
En zonder den middel Christus/inclemmen wilt

Twijf.zin.

Hoe es hy ons middele/mijn twijffel doch stilt/
Het dient ooc met redene wel wtgheleyt.

Gheest.be.

Hy es ons middele der zaligheyt:

Want daer staet/Christus Jesus tonzẽ wensche
Es middelare tusschen Godt en mensche
Zelue als mensche met ons ghemeene.
Redelic.
Zonder dezen middele/groot noch cleene
Noch duer pilgrymagen/noch duer vasten
Noch duer bedijnghe/niet mocht ons ontlasten:
Noch cappe noch crune/noch palster/noch schelpẽ
Noch perdoenbrieuen/ten moght al niet helpen
Zonder dezen middelare/tonzen accoorde.
Twijf.zin.
Maer my dijncke/dat noyt middelare behoorde/
Daer en moeste eenighe gramschap ryzen.
Gheest.be.
Dats waer/en dat zal ic v wel bewyzen
Hoe Godt vergrãt was/op den mẽsche dats claer
Want den hemel ghesloten was zo menigh iaer
Voor den mensche/duer tzondigh anthieren
En om verzoenen in eenigher manieren
En es niet gheuonden om ons ghevough
Eenigh steruende mensche/machtigh ghenough
Die den anderen bystondt als beradere.
Schrift.troost.
Dit voorziende de hemelsche vadere
En heift voor ons gheenen ijnghel ghelaten/
Maer zynen eenighen zone wt charitaten:
Op dat de mensche niet doen en moghte
Hy mensche wierde/came/en vulbroghte:
Van welcker verdiensten/wy al zijn deeligh.
Gheest.be.
Hy heift hem ant cruce gheoffert gheheeligh/
En ons verzoendt/an zijn vader ootmoedigh.
Redelic.
Duer zijn bitter doodt/en wonden bloedigh
O schoonen troost/die op ons vierigh blaect
Schrift.troost.
Christus heuet voor onslien al vulmaect/
Duer zijn verdiensten af ghedweghẽ ons zondẽ.
Gheest.be.
Wy hebben in Christo verlossijnghe vonden
Vergheuijnghe van zonden/tonzen behaghe:
Want als hy opstondt ten derden daghe/

Heuet wel ghetooght/dies zy hy ghedanct
Dat al vuldaen was/alle crachten ghecranct
En wy verlost/duer zijn ghenadigh gheschien
Wanof ghy hier figuere mueght zien.

Schrift.troost.

Figure.
☞ Christus verrizende, hebbeñ onder de voet, helle, duuel, zõde, dood. met eẽ rolle, Chrs mortu9 est, ꝑ peccatis nostris: Resurrexit, propter iustificationes nostras.

Doen Christus zoo hy voorzeyde verrees/
De wet was vuldaen/de zonde veriaeght
Want de prophete sprac/doen hy vp hem wees
Ziet hier tlam Godts dat de zonde draeght.

Twijffelic.

Hoe heift hy de wet vuldaen?

Gheest.be.

Dats wel ghevraeght/
Hy heift bemindt zynen vader excellent
Wt gheheelder liefden met herten met zinne
Dies sprac hy dat nu de werelt bekendt
Dat ic mynen hemelschen vader beminne.

Redelic.

Zijn liefde en was tot ons menschen niet dinne
Niemandt en heift gheweist zo in liefdẽ ghehelt/
Dat hy zijn leuen tot anders ghewinne
Als ic het myne/hebbe te pande ghestelt.

Gheest.be.

Sghelijcx heift hy ooc de zonde gheuelt
Dit Paulus duer de wet/bekende recht
Want hy heift bevochten het zondigh ghewelt
Eñ thandtgheschrift vã diẽ/ ant cruce ghehecht

Twijffelic.

Zo en esser gheen zonde meer zoo ghy zeght/
Waerõ heetẽ wy zondaers/ken cant niet ꝟstaen.

Gheest.be.

Christus heift de zonde te niete ghedaen
Niet/datter gheẽ zonde es in onslien gheschacht/
Maer hy heift de zonde benomen haer cracht
Datse in ons gheen macht en heift
Als in yemandt die zonder gheloove leift
Maer wilt duer zijn eyghẽ ghewærckẽ ter nood/
Zaligh zijn.

Schrift.troost.

Voort de loon der zonden/dat es de doodt
De welcke van Christus moet verwonnẽ blyuẽ/
Want hy es voor ons/ ghestoruen bloot/

De dood/die gheē recht/in hē en moght beclyuē/
Dus heift hy ons verloſt/naer Paulus ſchꝛiuen
Vander wet/en zonde/ende doodt voozwaer.

Gheeſt.be.

En hebt vooz den vyandt ooc gheenen vaer
De pꝛince des wærelts es ghecommen ziet
Zeght Chꝛiſtus/en an my/en heift hy niet.
Heift hy an Chꝛiſtum dan groot noch cleene/
Wy die in hem zijn/eñ hy in ons ghemeene/
Wat macht can hy ons/dan voozen legghen?

Schꝛift.trooſt.

En daeromme moghen wy wel zegghen
O doodt waer es v ſtrale beſeuen
O helle waer es v verwinnijnghe bleuen?
O zoeten trooſt vul ghenadighhede.

Gheeſt.be.

Chꝛiſtus heift de wærelt verwonnen mede
Den auden menſche/met al zijn ghewærcken
Wilt betrauwen zeght hy om ons verſtærcken
Jc hebbe de wærelt verwonnen zaen.

Redelic.

Dit heift Chꝛiſtus al vooz ons ghedaen
Ende ne ware ons ghebuert tgheluckigh gheual
Onder de verdommeneſſe waren wy noch al
Dats onder de wet/zonde/doodt/ vyandt/ helle.

Schꝛift.trooſt.

Dies moghen wy wel zegghen buten gheqwelle
Chꝛiſtus es om onze zonden gheſtoꝛuen
Rechtnærdigheyt es duer zijn opſtaen verwoꝛuē/
Ende wy duer tpꝛecyoos bloedt Chꝛiſti claer
Die verre waren/zijn ghewooꝛden zeer naer:
O ſchoonen trooſt tonſwaerts wt liefden gheheel

Twijf.zin.

Maer hebben wy dan van als paert en deel
Wies Chꝛiſtus ghedaen heift/ ſtelpt ons ƀzeer?

Gheeſt.be.

Hy heuet al vooz ons ghedaen ende noch meer
Hy heuet ons al goethertigh ghegheuen
Zo dat wy zegghen moghen zonder ſneuen/
Chꝛiſtus es onze/zijn paſſye/zijn lyden
Zijn doodt/zijn verryzijnghe tallen tyden
Zijn opclemmen/verdienſten/vꝛough en ſpade/

2 brugghe

Tes al onze duer zijn groote ghenade/
Ghylien zijt Christi/ende Christus es Godts
Die hy gheordonneirt heift/dits thēde des ſlots
Dien heift hy gheropen om veil proffijts
Dien hy gheropē heift/gherechtuærdight altijts
Dien hy gherechtuærdight heift/vry onghelaect
Dien heift hy met allen groot ghemaect/
Hoe moghten wy meerderen trooſt begheren?

Redelic gheuoelen.

Es Godt dan met ons/wie magh ons deren:
Heift hy zynen eenighen zone niet gheſpaert/
Maer voor ons ghegheuen zoo ghy verclaert/
Zal hy ons niet gheuen dan alle dijnghen?

Gheeſt.bewijs.

Godt maect rechtuerdigh/wie zal ghehijnghen
Ons verdoimmē/daer zulcken trooſt bewezē/es?

Schrift.trooſt.

Christus es die gheſtoruen ende verrezen/es
Die ons talder meeſte zo ghenadigh ian
Hoe zal hy ons talder minſte ontzegghen dan?
Daer om/niet magh ons vā zijnō liefde ſcheedē.

Gheeſt.be.

Ancxt/druc/perijckel?

Redelic.

Niet en magh ons verleeden
Veruolghijnghe/noch zwærdt.

Schrift.trooſt.

Hongher noch naectheyt/

Gheeſt.be.

Doodt noch leuen ons dært.

Redelic.

Noch gheen meſmaectheyt/

Schrift. trooſt.

Ynghel noch heerſchappye/

Gheeſt.be.

Ghewelt noch cracht/

Redelic.

Nijdt noch hatye/

Schrift.trooſt.

Noch alle ſvyandts macht/
Diepte noch hoogheyt/noch eenighe natuere/
Maer met Dauid wandelende talder huere

Inde schaduwe sdoodts mueghen zegghē zeere/
Ic en zal de qwade niet vreezen Heere:
Want ghy met my zijt in alle mijn verdriet.

Twijf.zin.

Noch en zeght ghy het tprincipale niet/
Wy zijn veil schoonen troost van v verweruende
Maer welc meestē troost es den mensche steruen̄/
Dat wisten wy gherne/moght ons gheschien.

Redelic.

In de huere des doodts voor ooghen wy zien
De doodt/zeer noode tleuen ontberen wy/
De helle/ende den hemel begheren wy/
Het oordeel/en wy zoucken gracye dan.

Twijf.zin.

Duer dry zaken comt dan vreeze an:
Eerst van natuere/dits an Christus gheprouft
Mijn ziele es totter doodt toe bedrouft:
Ten anderen/bevreest ons het zondigh stijnckē.

Redelic.

O doodt hoe bitter es v ghedijncken/
Den mensche die vrede in zijn rijcdom heift:
Ten derden/de mensche zeer vreezende beift
Duer toordeel/twelc niemandt ontgaē en magh.

Gheest.be.

Hoort wy zijn niet v̄zekert eenen haluen dagh/
Ghebooren zijnde wy steruen met veil gheweens
Want allen menschen es gheordonneirt eens
Te steruen/en daer naer zal toordeel wezen:
En mueghen wy van dit steruen niet ghenezen.
Zo zijn wy alle steruende menschen beseuen:
Maer van dit steruen zo gaen int leuen
Alle ghelooughe vry van gheschille.

Schrift.troost.

Dat wy hier steruen:tes svaders wille:
Ghelieuet zo den wille svaders ten fyne/
Wy en behooren niet onghewilligh tzyne:
Die daghelicx bidden met grooter werde
Uwen wille gheschie in hemel in erde
Wat dient dan zo zeere voor toordeel gheureest?

Twijffelic zin.

Eylacen:en dat vreezic alder meest:
Want daer moet redene zijn ghegheuen

Van ydel woorden/en in wærcken bedreuen
Wie zal niet vreezen voor deze gheruchten?
Gheest.be.
Laett daer vooren de ongheloouighe duchten
Die vp vernuftheyt/hem rechtuærdigh schriuē
Maer/ghelooft/en laett al v betrauwen blyuen
Up Christus verdiensten/en de uwe versmaed.
Schrift.tro.
Jnt meeste verdriet mensche v ooghen op slaet
Wilt met Pieter/Jā/Jacob/Tabor anschauwē
En Jesum anzien voor v toeuerlaet/
Dat es/stelt in hem alleen v betrauwen
Danckt hem der verdiensten zonder verflauwen
Zouckt gheen ander wegh/ middel/noch duere.
Gheest.be.
Gheen ander behoeder talder huere
Ghenough doen/hulpe/voor ons menschen al
Jn hem alleene ons consyencye zal
Gherust zijn/hier in dit tydelic bezwijck/
Als duue inde gaetkins/des steens ghelijck
En de steen es Christus tot sdoots ghespan.
Redelic.
Midts dat hy es ons zalighmaker dan
Zo moet hy ons meeste trooster blyuen
Want diemē zalighmakijnghe magh toeschryuē
Dien moetmen voor vertroostijnghe mærcken
Gheest.be.
Ghelijc/niet dan Christus vdiensten/ghewærckē
Ons zalighmaken moghē/vā tzondigh afdwaē/
Sgheltjer gheen weldaden/om ons verstærcken
Ne moghen ons helpen/van yemandt ghedaen
Dus wy die onzeker int leuen gaen
Elc stæruen̄ mensche zijnde hoe iongh ghedaeght
Voor solucye der vraghen/hier gheuraeght
Dits meesten troost voor de mensche ghemeene
☞ Betrauwen duer dwoordt op Christum alleene.
Twijf.zin.
Danck hebt vrieden/tes zo goetionstigh ghezeyt
Redelic.
Het woordt des Heeren blijft inder eeuwigheyt
Wel hem dan die op des Heeren woordt betraut
Twijf.zin.

Maer of ooc de mensche metter doodt benaut
Zeer vast betrauwende/op Christus woordt/
En alzo sterueende/ wordt behauden voort
Zeer licht van dueghden bin swærelts bedelue.
Schrift.troost.
Betraut int woordt/dat Christus es zelue
Ende duer gheenderande twijffel ducht/
In zo wat huere dat de zondare verzucht/
Voor zijn zonden/niet meer zal icse ghedijncken.
Gheest.be.
Hoe ghenadigh wildy zijn rijcke schijncken/
Den schakere/duer gheloouighe zede.
Schrift.troost.
Wie heift in hem betraut teenigher stede/
En es met verdriete/bleuen belast?
Gheestelic be.
Dauid betrauwende inden Heere vast/
Heift Golyam versleghen zijnde vul noodts.
Schrift.troost.
Ezechias hebbende de bete des doodts/
Betrauwende indẽ Heere/de doodt ontghijngh.
Gheestelic be.
Om v te troostene/noch ander dijngh/
Wilt hier anschauwen bouen beneden/
Up dat ghy twijffelic zin/mueght zijn te vreden.
Schrift.tro.
Susanna stellende gheheel haer herte
Op den Heere/int middel des doodts gheiaeght
Wiert ỏtroost duer tbetrauwen vry van smerte:
En zach haer vyanden voor haer gheplaeght.
Gheeste.be.
Dry kinderen inden fornayze belaeght/
Gloyende hebben inden Heere verblijdt:
Ende betrauwende in hem onuersaeght/
Hebben hem met lofzangh ghebenedijdt.
Schrift.troost.
De kinderen van Israel/duer Pharaoos nijdt/
Vliende duer twreedelic persequeren/
In tmiddel des doodts ghesloten wijdt/
Duer tbetrauwen zachmen de zee passeren.
Twijffelic.
Maer zo ic dit tooghen can imagineren/

Figure.
☞ Hier tooghmẽ dry tooghen, eerst Susanna verlost by Daniel. met eẽ rolle, Erat cor eius fiduciã habẽs in dño
2. Dry kinderẽ in eenen houen zijnghẽde, Benedicite oĩa opa domini dño, laudate & supexaltate eum in sęcula.&c.Dani.3.
3. De kinderen vã Israhel staẽde voor de roode zee, ende achter hẽliedẽ Pharao met zijn hærcracht. met eẽ rolle Forsitan nõ erant sepulchra in ægypto, Ideo tulisti nos, vt moreremur in solitudine. Moyses ooc met een rolle Nolite timere, state, & videte magnalia dñi, q̃ facturus est hodie.

Al deze voor Christus gheboorte waren
Wat verdiensten was doe/wilt my verclaren
Op dat ickt eeuwigh teghen v verdiene?
Gheest.be.
Twas al gheprophetetirt/ dat stōdt te gheschiene
En daer op stondt al haer betrauwen waerlic/
Hoe meer dan zullen wy betrauwen eenpaerlic
Daer nu alle verdiensten zijn vulbroght.
Schrift. troost.
Dus dient van ons naer schriftuere ghewrocht
Betraut inden heere al zijt ghy in weene
Dats in Christus hulpe en verdiensten reene
Die voor ons allen heift vuldaen de wet.
Gheestelic be.
De zonde vernielt.
Redelic.
De doodt haer cracht belet/
Den vyandt verwonnen en de helle zaen.
Twijffelic.
Eñ es verlost/den hemel ontdaen
Ons zonden vergheuen voor thelsch v̄doommen.
Schrift.tro.
Niet om swereltls iugieren es hy ghecommen/
Maer om de wærelt te makene zaligh.
Gheeste.be.
Laett ons met Dauid dan zijn verhaligh
In zynen pays zullen wy slapen in rusten.
Schrift.troost.
Eñ met Symeon magh ons wellusten
Tkindt Jesus te nemene inde handt
Dats ons betrauwen wt een ghelooiugh v̄stādt
Eñ alzoo steruende zegghen voort
Heere nu laett uwen knecht naer v woordt
In payze leuen met v zonder verganck.
Twijffelic.
Schriftuerlic troost v weetic danck
Dat ghy met redelic gheuoel/ cōstigh ghehelt
My twijffelic zin hebt te vreden ghestelt
Eñ met gheestelic bewijs my dus caemt leeren.
Redelic.
Orlof notabele wyze heeren
Opstelders van deze tryūphante feeste.

Twijffelic.
Godt beschærme altijts voor erghs verzeeren/
Den prince hier binnen den ghedtschen foreeste/
Gheestelic be.
Ghedaen by broeders vanden helyghen gheeste
In ionsten goethertigh die schryuen wt mōden
Mijn werck es hemelick/ te Brugghe beuōden
Finis.

Meesene.

Prologhe.

In dit spel zijn vier psonagen, De Mensche. Ontfermhertigh=heyt. Kercke. Ghetughe des gheests.

Steruelick Mensche.

O Onredelic leuen corruptybelic/
In my aerm allendigh mensche beseuen
Qwaet/gheboren in zonden gryuelic/
Wie zal my ter noodt/nu troost hier gheuen?
Niet dan q'waed en vindic in al mijn leuen
Dies magh ic wel beuen/eñ zijn beureest
O God vader/zone/eñ heligh gheeest
Sturtt v gracye meest/mijn allende beglooft/

Dat ic steruelic mensche/magh ghecryghē troost:
Want als ic mijn leuen/hebbe ouer ghedocht
Wt mijn eyghen/es niet dan zonde ghewrocht/
Veil qwaetheyt ontcnocht/ tot mijnd onvrame
Och wie zal my verlossen van sdoodts lichame
Es hier niemandt eerzame/ter Godts eeren
Die my nu den vprechten troost zal leeren:
Waer zallic my keeren/vul druc aerbedelic
O Godt schepper der creatueren redelic/
Zendt my mensche/ v Goddelicke ghenade.

Ontfaermhertigheyt.

O sterueIic mensche/claghtigh zonder schade/
Wilt v nu van murmuracyen spennen
Laetse murmureren die Godt niet en kennen:
Maer dat ghy dē Heere ontfaermhertigh kendt/
Ende in hem ghelooft.

Mensche.

Mijn lichame schendt
Mynen gheest/die my ghegheuen es hueghelic.

Ontfaermhertigheyt.

Wederstaet tvleesch/

Mensche.

Ten es my niet mueghelic:
Dat ic wil doen/latic naer Paulus vermaen:
En dat ic wil laten/dats van my ghedaen:
Niet ic/maer al dat zondigh beschot
Dat daer in my woont.

Ontfaermher.

Ghy ghelooft in Godt
Die neder ghedaelt es/om zwaer verstranghen/
En in al dat ghy ter vonte hebt ontfanghen:
In dat doopsel des waters/neimt ghy v beurijdt
Dat in zijn bloedt ghewasschen es v habijt:
Ghereynight/ghezuuert/duer tbloedigh bedau=
Witter dan de snee. (wen/

Mensche.

Ja ic wel in trauwen:
Maer als ic Jacobus woordt mærcke ter noodt/
Dat een ghelooue zonder ghewercken es doodt:
Nu en vindic niet goeds vā my ghewroght/ hier
Waē hebbic de liefde des heerē vulbroght/ schier
Zynen wille ghezocht/fier dies my afgrijst

Den naectē ghecleedt/den hongherighē ghespijst
De dolende ghewijst/den gheuanghen verlost/
Wat heift my den onghehærbærghdē ghecost?
Waer cammic den onuertroosten verstærckē?
Zijn dit niet van onzen ghelooue de werckē?
Dies ic wel zegghen magh tot elcken beschooue/
Doodt es mijn ghelooue.

Ontfaerm.

Blijft stantvastigh/niet als zondighe dooue:
Ziet hier comt gaende Christus bruudt vercoorē
Wilt huer anhooren.

Kersten kærcke.

Steruelic mensche stelt ter storme v ooren/
Leght af aluooren/swærelts bedrydijnghe:
Jc bringhe v bodtschap/en nieuwe tydijnghe
Tot v vermydijnghe/niet om bederuen:
Bereedt v huus mensche/want ghy moet sterue/
Niemandt en heift hier blyuende stede/
Dus maect v ghereedt.

Mensche.

Och gherne waer mede?
Niet en hebbic van my zeluen/dits blijckelic:
Den verloren zone/ben ic ghelijckelic:
Want tghuēt dat my gaf mijn hemelsch vadere/
Es verloren verstroyt allegadere:
My zeluen en kennic niewers toe ydoone.

Kærcke.

O mensche v habyten waren zo schoone
Naer de ziele verheuen in grooter wærden:
Naer tlichame/onstæruelic vp der ærden:
Ghy waert regymentuer van swærelts percken/
Hebt ghijt nu mesbruuct?

Mensche.

Wilt hier an mærcken
Wie mijnder æruenesse was ontæruelic:
Wie my dede stæruen: ic was onstæruelic.
Duer Adams vallen de mensche verzucht
Want Godt hē verboodt te nutten van eē vrucht
Ghy zult stæruen sprac de Heere almachtigh
Eitt ghy van die vrucht: nu blijcket warachtigh
Dat wy menschen zijn commē in zwaren rauwe:
Duer thelsche serpent.

Figure.
Adam en Eue brekende tghebod,
Dat hem beuolen was vanden vpper sten god.
Ghelijc een vrauwe v mensche bracht in sneuen,
Duer een vrauwe, zijt ghy weder int leuen.

Ontferr
Als bedroogh de vrauwe
Den man/ mensche dus niet en murmureirt
Duer een vrauwe zydy weder ghereparteirt/
Godt wrachte in Maria tghelooуigh wezen
Dus zijt ghy ghenezen.

Mensche.
Danck hebt van dezen
Nochtans haudt my verknezen/ byzondere
De zonde in my den gheest haudt tondere
Scherpelick dreeghende met zware punicye
Jc vreeze de doodt duer zulcke iusticye
Want tghetal mijnder zonden es onnõmelick.

Kercke.
Niet en es den ghelooуyghen verdõmelick
Dit doet v met harde sentencye dreghen
Dat de mensche niemandt en meent dã zijn eghẽ
De liefde godts in hem zeer weynigh blijckt
Dit doet datmen harde sentencye strijckt
Want beter es de zonde ghelaten staen
Duer dreeghement/ dan zy ware ghedaen
Op de ontfermhertigheyt vanden heere/
Onthaudt deis leere.

Ontferm.
O goddelicke heere/
Helyghe Christen kercke beminde godts bruut
Laett den mensche hooren v minnelic saluut
Dat v Christus uwen brudegoom heift ghelatẽ/
Daer de mensche troost in vindt buten maten/
Want al v last es/ teuangelye godts woordt.

Kercke.
Van my en was noyt anders ghehoort
Duer al mynen raedt/
Zijnder hypocryten ghecõmen voort
Om te zayen qwaedt zaedt
Jn gods Christen kercke/ schuut haerlieder daet
Wat es v gheleert/ zegghet my openbaerlic
Ghy mensche claerlic?

Mensche.
Dreeghement veruaerlic
Met om huer ghebod/ zijn my meest verhalich
Zegghen laet ghijt/ nẽmermeẽ wert ghy zaligh/

Eñ ghy Christen kercke lieuelic engien
Ghy leerdt datt al duer de liefde moet gheschien
Waer zallic vlien/ic blyue in zwaer verdriet
Want de liefde en vindic in my zeluen niet
Wt mijn eyghen en can ic niet goedts gheuindẽ.

Ontfermher.

O mensche en wayt niet met allen winden
V werdt ghewijst der zonden vuldoenijnghe
Den oprechten troost/en blyde verzoenijnghe/
Niet wt verdienten/en es hy v ghelaten
Maer duer de ghenade.

Mensche.

Wat maght my baten?
Moet ic die verdienen hier in dit leuen
Van natueren es my niet anders ghegheuen
Dan alle qwaedt/des ic an my bemercke.

Kærcke.

Dat en leerdt v niet de helyghe kærcke
Dat yemandt vuldoen moet voor zijn zonden/
Want de mensche es onnutte vonden
Als hy al dat moghelic es/ ghedaen heift
Zoo Lucas vermaen gheift.

Mensche.

Mijn herte beuaen leift/
On vreidtsaem/puer inden gheest onuerduldigh
Naer dien dat ickt al/ ben te doene schuldigh
Zo mueghen my mijn zonden wel verdõmen/
Wãt ic en can noch schuldt / noch liefde vulcõmẽ
Dies magh ic wel blyuen puer dezolaet /
Al mijn leuen es qwaet.

Ontferm.

O mensche verstaet/
Zijt zonder waenhope telcker huere
Want ontfermhertigh zijn/es godts natuere
V zal zijn ghezonden de gheest der waerheyt/
Hy zalt v al leeren.

Kercke.

Hy es de claerheyt
Tot eenen troostere der menschen ghepr ezen
Ziet hier zijn ghetughe.

Mensche.

O gheestelic wezen/

Ic ben verknezen/in allende æruelic
Tvleesch es gheheel mynen gheest bedæruelic:
Dan beuoelic my stæruelic/dit beglooft:
Ic bidde v leert my den vprechten troost/
Dat ic mijn leuen magh henden iolyzelic.

Ghetughe des gheests.

Vought v met de bruudt Christi pryzelic
Ghelooouet tghelooue in huer ghefondeirt.

Mensche.

Alzo doen ic/maer ic hebt ghemesuzeirt/
Met mijn stijncken zondē/tmagh my wel rauwē
Of ten ware dat ic my moght betrauwen
Up de wærckē van menschē vindijnghe bestaen.

Ghetughe.

O mensche wat ghewærcken hebt ghy ghedaen/
Die v dijncken loon te ontfanghen wærdigh
Of waer duer ghy zaudt moghē zijn recht vērdigh/
Recht of v Godt ware den hemel schuldigh
Duer v inuencye?

Mensche.

Zeer menighfuldigh
Hebbic ghezocht lichamelicke vreden
Ond tschijn van dueghden/duer langhe ghebedē
Niet ghezwicht vele pilgrymagen clouc/
Werdic ongheloont?

Ghetughe.

Als een onreyn douc
Zijn menschelicke wærcken hoe dat ghijt keert
Godt behaghelic/zo Esayas leert:
Dijnct mēsche/dus hebbeñ ghesleipt den plough
Lastē v Godts ghebodē/niet wærckē ghenough/
Hoe laett ghy den dienst van zijnder offycye?

Mensche.

O bedrieghelicke wærelt vul alder malycye/
Hoe ben ic aldus an v bedrieghen gherocht
Niet dan schijn zonder zijn/duer v ghewrocht
Zalігheyt ghezocht/ daer zu niet en was.

Ontfaerm.

Zijt zonder waenhope/noch gheuet pas
Al zijt ghy/duer ydele glorye ghefaelt/
Uwen meesten troost werdt v hier verhaelt/
Waer duere ghy wezen zult zeere verhueght.

Kærcke.
O mensche wie heift v aldus ontwueght
Jn deis beladijnghe
Jn allen sop/alzo verkeert mijn dueght
Tes v beschadijnghe/
Wie delft de putten tot uwer versmadijnghe
Om te vinden dat stijnckende water onreyne
En vlieden van my een vloedighe fonteyne
Jn wien ghestelt es de kersten vergarijnghe
Naer dopenbarijnghe/
Ghetughe.
Jn v bezwarijnghe
Blijft ghy mensche/duer alzulc verkiezen
Dijnct wat zy winnen/ die god verliezen
Dit leert ons Paulus/met zinnen propijs
Niemandt en late hem dijncken te zyne wijs
Up menschē wijsheyt ne staet ten gheenē stōden/
Want alle menschē zijn lueghenachtigh vonden
Naer Dauids vermonden ghezeyt met lusten.
Mensche.
Waer op zallic stæruelic mensche dan rusten/
Ghy zeght hem/ tzijn menschelicke wercke bestaē
Veel verchierijnghe/an hout en steenē ghedaen/
Aultaren ghesticht/zeer chierelic behanghen
Zal ick hier vooren gheenen loon ontfanghen/
Waer omme toochtment ons teenen exemple
Maket ons niet zaligh?
Ghetughe/
Dit es den temple/
Alzo ons betooght de schriftuere claer/
Hier in zult ghy God stichten eenen aultaer
Die zult ghy verchieren/als de vayllande/
Want ghehoorsaemheyt gaet bouen offrande/
Gheltijck daer staet duer gods peticye/
Jck wil ghehoorsamelicke condicye/
Maer gheen sacrificye alzoo beseuen
En zult ghy God gheuen.
Mensche.
Al gheheel mijn leuen
Es qwaet/met rechten eyst dat ick truere/
O nu kennic wel ande helighe schriftuere/
Datt al quaet es wt my zeluen ghewrocht hier/

Niet dan mijn eyghen daer in ghezocht schier/
Om my zalicheyt te winnen telcken keere.
Ghetughe.
Zo en zijt ghy maer huerlijnck vanden heere
Naer datt ghedaen es om loon ontfanghen
Ghy en zult mettē ærfghenamen niet ganghen/
In v svaders rijck/twelc es zonder hende.
Mensche.
O wærelt dat ic v noyt en kende/
Dies es mijn allende zwaer om verhalen/
Waer mede zallic al mijn schult betalen
naer dat ic niet dan ydelheyt hebbe anthiert.
Ontfermhert.
Mensche uwen vader es ghepayziert/
Niet duer verdientē/maer wt puerder ghenadē/
Hy wilde tmenschelicke gheslaghte ontladen
Hy heift hem ontfermt der zonden ghetal/
Kærcke.
Zouct ruste in my mensche/voorwaer ic zal
U leeren hoe ghy werdt los van caermen
Daer ghy hem zult vinden met open aermen/
Om elcx ontfaermen/mitds openwonden/
Met zijn dierbaer bloet ghenesen de zonden/
Waer duer es beuonden/mijn medicyne
Al dit ick v gheue.
Mensche.
O schoone robyne
Ghy verhaelt mijn troost te dezen termyne/
Wilt my die nv leeren tot mynen wensche/
Wat zallic doen aerm allendigh mensche/
Oyt hebbende ghezoght swærels behaghen/
Afgoderye ghedaen om zochte daghen
Te vercryghene/zo hebbic duer vremde goden/
Gods wille wederstaen/ en zijn gheboden/
Want my es gheleert van int beghinnen/
Ghy zult my alleene dienen en minnen
Met al uwer herte/wt alle uwe crachten
My zeluen magh ic dies wel verachten/
Dat ic hebbe gheuolght diuersche tyden
Sdycendaeghs sent Anna om mijn beurvden/
Aertschrijcdom bestryden/dits mijn intencye/
Den woonsdagh wt vreezen van pestilencye

Gheviert/aldus hebbic my zeluen ghezocht
Ende al de daghen zo ouer ghebroght/
Nauwe eẽs ghedocht/vp gods liefde gheglooft.

Ontferm.

Daer gheen schult en es/daer en ghebreict gheen
Naer dz ghy god maghtigh bekẽnẽde zijt (troost
Tgheloooue beleeden van tbeghin uwer tijt/
Dat van hem beschriuẽ/ deuangelische clærckẽ.

Mensche.

Ja hadde ick beleift metten ghewærcken/
Maer ouer my zeluen ick sentencye strijcke/
Jc moghte wel wezen Zodoma ghelijcke
Ware in my publijcke/gods liefde met luste
Zo haddic vrede.

Ghetughe/

Hier es gheen ruste/
Al v daghen/zeght Job/zijn vul gheruchten
Niet anders dã strijdt/ wãt ghy moet met zuchtẽ
U broodt eten/ende v water drijncken/
Met grooten anxte/ want ghy moet dijncken
Dat tvleesch en den gheest hier contraryieren.

Mensche.

Niet en hebbic ghedaen om mijn verchieren/
Van my niet ghedaẽ zijn/veil dueghdẽ blijckelic
Jc ben doch niemandt groots ghelijckelic/
Paus/ Keyzer/ Conijngh al zulc bediet
Jc wilde wel coopen/maer ic en hebbe niet
Daer ic mede zoude mueghen doen payment
Ware trijcdom van hauen in my prezent/
Zo moghtic brieuen van pardoenen coopen
Wtuaerden/iaerghetyden stichten by hoopen/
Om daer duere te zyne wt purgacye.

Ghetughe.

Neen mensche dat ware god defamacye/
Moght ghy duer eyghen inuencye zijn zaligh?
Zo en hadde Christus niet ghezijn betaligh
Voor tmenschelicke gheslaghte wilt dit beuroen/
Totten goddelicken woorde/en zult ghy doen
Net af/of toe/zo daer staet ghescheuen.

Mensche.

Ja alle symonye die my es ghebleuen
Van mijn ouders/tot my gheopenbaert/

5 meesient

Biechte/penitencye/my dit verclaert/
Als lezen en vasten zeer menighvuldigh.
Ghetughe.
Al ditte te doene zijt ghy schuldigh/
Maer laetet naer teuangelye gheschieden/
Die vp Moyses stoel zitten/dat zy v ghebieden
Zult ghy doen/niet daer vp betrauwende dies/
Want die zijn ziele wil winnen/ blijft in tverlies
Maer ghy zult dit doen naer Paulus vermaen/
Om te bliuene douerheyt onderdaen/
Al dat zy beghæren latet gheschien/
Want Christus zelue en wilde niet vlien
Den pennijngh te gheuen/van tol of chijs
Waer mede hy ons heift ghedaen bewijs/
Elc eerende inden roup/tzy van wat staten.
Kærcke.
Nieuwers op en mueght ghy v verlaten
Verneirt v onder gods crachtighe mueghētheyt.
Mensche.
V kersten kærcke/mijns zins verhueghentheyt
Met rechtē ghy zijt elcx menschē verblydijnghe/
Ghy zyt ghefondeirt op Pieters belydijnghe/
Leert v beurydijnghe/ende troost publijcke.
Kærcke.
Om niet gheift Christus elc mensche zijn rijcke/
Hy es den pardoen brief/bezeghelt vonden
Al mijn verdienten hebbic wt zijn wonden
Al dat ick gheue/dat es duer hem gheschiet.
Ontfaermhert.
O bruudt Christi ghy gheuet elcken om niet/
Ghelijc oft v was ghegheuen eenpaerlick
Al die v gauen vercoopen claerlick
Misbruucken v insettijnghe feestelick/
Smaect dit keestelick.
Ghetughe.
Tbeghin was gheestelick
Huer voortstel/heift den Gods zone meshaeght/
Wāt hy coopers en vercoopers heift wtgheiaeght
Hier heift hy bewezen/
Wie duer coopijnghe om zijn gracye vraeght/
Hy blijft verknesen/
Dus mensche ghy en dorft niet claghen by dezen

Dat ghy arm ende allendigh zijt ghestelt/
Wāt gods gauē en zijn niet te coopen om ghelt/
Ghelijck Pieter int wærck der Apostelen leert.

Mensche.

Al mijn wercken hebbic ghedaen verkeert/
Dies my therte v̄zeert/ghetughe der waerheyt/
Leert my den troost en oprechte claerheyt/
Hoe dat ick zal mueghen stæruen hueghelic.

Ghetughe.

Zonder ghelooue/ten es niet mueghelic/
God te behaghene/zo Paulus schrijft/
Dus hebt ghy tgheloue/in Christo ghy blijft/
Inder eeuwigheyt zaligh/v zeluen beprouft/
Of v yet tot den gheloue behouft/
Of dat ghy zijt inder eeuwigheyt vercoren.

Mensche.

Ic ghelooue wel dat Christus es gheboren
Vander maghet Maria in swærels foreest/
In huer ghedaelt/duer den helighen gheest/
Ghecruust/ghestoruen/begrauen/verrezen.

Kærcke.

Dit heift hy ghedaen om v ghenezen/
Want noynt en leedt hy voor zijn eyghen schult/
Al datter gheschreuē stondt/heift hy veruult/
Want daer te vooren stondt ghy onder de wet/
Nv heift hy v onder de gracye ghezett
Hy en heescht niet anders dan tghelooue perfect/
Twelc de zonde bedect.

Mensche.

Es in my suspect
Tghelooue/twelc ic voor niemandt en hele?

Ghetughe.

Neent/maer den vyandt ghelooft alzo vele/
Nochtans en blijft hy dies niet te min bezwaert/
Maer die gods woort/hoort/gelooft en bewaert
Wel henlien die zo tghelooue beluucken.

Mensche.

Wie zijnse diement zo ziet ghebruucken/
Wie weet offer eene alzo ghelooft?

Ghetughe.

Die ghebrandt zijn/ghezackt/v̄smoort/onthooft
Om tgoddelic woordt / veruolght met tēpeeste .

Ontfermert.
Alzulcke menschen leifden inden gheeste
Tvleesch es verwonnen/tbijft al subiect/
Maer een mensche allendigh hẽ kennẽde veulect
Zoude ghærne den meesten troost verwæruen/
Als hy moet stæruen.

Mensche.
O werelt ic volghe v subtijl bederuen/
Duer tzondigh exploot/ van sgheests ghenæren.

Ghetughe.
Tzondaers doodt en es niet gods begheren/
Maer dat hy hem zy omme keerende ter dueght
Mensche naer dat ghy niet vã v zeluen vmueght
Dan zondẽ/ en gherne zoudt troost ontfanghen/
Ziet hoe uwen troost/al was ghehanghen
An een cruus voor elck die doodt ghesmaect/
Want den vader met hem heift leuẽde ghemaect
V zonden vergheuen/een goddelicke ghifte
Die de obligacye/en thandtgheschrifte
Al dat v daer vã te vooren was teghen
Heift hy ghescheurt/en an tcruus ghesleghen/
Ghelijc Moyses slouch naer swoorts beuroetzele
Up den steen waer duere zy hadden voetzele
Al dat volc van Israel inde wostyne/
Mensche nv es Christus uwe medicyne/
Met dezen steen zijt ghy costelic begaeft/
Dats de fonteyne/daer ghy wt zijt ghelaeft
Om de zonde mijns volcx schriftuere zeght voort
Hebbic hem ghesleghen/dits svaders woort
Dit en es den steen niet van philosophye/
Of inghezett duer menschelicke fantasye/
Ghelijc tserpent verheuen was zo wy lezen/
Moeste den gods zone/om v ghenezen
An een cruus gherecht zijn om tzõdigh meschiet
Dits uwen aflaet mensche/en bezeghelden brief.

Kærcke.
O mensche ghy mueght wel hebben lief/
Die v dus verhief/wt der zonden punicye/
Want de wet ouer v/niet dan iusticye
En dede/dies waert ghy in tribulacye.

Ontferm.
Nu es de gramschap verkeert al in gracye/

Eiguere.
☞ Hier tooghtmẽ Christũ an tcruce Moyses staende vp den steen, eñ tserpẽt inden spriet, met eẽ rolle. Dẽ steen die Moyses slough met zijn roede, Daer tvvater vvt spranck om elc te drijncken, Dezen steen vvas Christus met zynen bloede, Tvvelc voetzel es õ die hem eeuvvigh ghedijncken.

Nu zijn zy verblijdt die waren in rauwen/
Den hemel es gheopent/dat lustigh bedauwen
Es ghecommen/dies hadden zy verlanghen
Doude vaders die riepen met drucke beuanghen
O hemele wilt v opene schueren/
Laet ons troost ghebueren.

Mensche.

Gheheel los van trueren
Es mijn herte beseuen/duer zulc beuroetzele
Voor my anghenomen zulc hardt ghemoetzele
Om der zonden voetzele/tot mijnder onvrame/
Tfy ouden Adam/ghy zondigh lichame
Dat ghy dẽ gheest hebt dus connen verleeden.

Ghetughe.

Niet en magh v dæren/en wilt niet scheeden
Vãd waerheyt/weist altijts tvleesch beuechtigh
Zijt ghy õrechuærdigh/Christus es gherechtigh
Ghegheuen tot uwer verlossijnghe altoos/
Christus es heligh/mensche al zijt ghy boos
Niet en magh v schaden/hebt ghy zijn ionnen
Anschaudt hoe dat hijt al heift verwõnen.
Doodt/zonde/wæreit/den vyant verdreuen/
O mensche waer voren zoudt ghy beuen:
Wil v yemandt duer inuencye beschaden/
Hy zeght comt al tot my ic zal v ontladen/
Comt drijnct om niet hoe zondigh ghy leift:
Ic bent alleene die de zonden vergheift
Zo vierigh es hy zynen troost v schijnckende:
De zonden werdt hy niet meer ghedijnckende/
Wanneer de mensche op zijn zonden verzucht.

Figuere.
☞Hier tooghtmẽ Christum verrijzẽ de vernielende tser pent met een rolle.
O doodt waer es v prijckel onzoet, O zonde waer es v heerschappye, Vyant, helle ghy light onder voet, Al verwonnen mensche wie es v partye.

Mensche.

Mijn herte als nv es zonder eenigh ducht:
Waer ic nv steruende naer der chaerten propoost
Duer v instruccye gheuoelic zulcken troost
Dat my tleuẽ niet lust/yet meer respijts:
Maer den mensche en staet niet een wyle tijts/
Zijn eerste es/dat hy te zondighen begont.

Kærcke.

Mensche leert steruen/bin dat ghy steruen cont
Maer eyst dat ghy zondight/alzo daer staet:
Ghy hebt eenen middelære/een aduocaet
Wanneer de mensche hem zeluen bekent:

Met zijn ōtfermhertighz/ es tuwaerts ghewēt
De heere excellent/vul dueghden prijzelic.

Mensche.

Of my begrepe die doodt afgryzelic/
Zo datze my name tmenschelic verstant/
Wat zoude dan wezen mijn troost/zeght want
Kennesse gheheele my dan ontgaet.

Ontfermhert.

Es v tgoede benomen/zo es ooc tqwaet
Wt kennesse/en magh v niemandt bedwelmen
Met dit helmet/v van te vooren wilt helmen/
Dats thelmet der zaligheden anghedaen/
Dat ghy den listighen anloop mueght wederstaē
Van svyandts ommerijnghen subtijl en wreedt.

Kærcke.

Doet van te vooren an tharnasch gods ghereedt/
Zo mueght ghy metten zwærde verstyuen/
Twelc es gods woordt/ghy zulter me verdryuē
Den vyandt/dit es den raedt der kærcken
Met al huer clærcken.

Mensche.

Niet en can ic wærcken/
Alzo langhe als tvleesch hier qwelt mynen gheest
Wāt al tvleeschs gheneghēthz es tot zondē meest
Dat ic doen wille/latic/zo Paulus verclaert/
Jc hebbe gods woort/ghehoort/maer nz bewaēt/
De figuere zijns doodts dies mijn herte zeer es/
Ja zijn verryzenesse/twelc noch meer es/
Al dit ghelooue maket my rechtuærdigh?

Ghetughe.

Abraham bleef in tghelooue vulherdigh/
An hem eyst ghebleken/hoort zondighe dooue
Dat den rechtuærdighen/leift wt den ghelooue/
Wel hem die tghelooue te beleuenę zochte.

Mensche.

Abrahā metten wærcken tghelooue vulbroghte/
Alzo ons de schriftuere doet vermaen/
Maer wt mijn eyghen en es niet goets ghedaen/
Waer op zallic staen/hoort wat ic belyde.

Ghetughe.

Dijnct om den moordenære ter rechter zyde
Waer op stōt hy/int hende zijns leuēs vulbroght

Noyt en wasser yet goets van hem ghewroght/
Waer op stonden de thien malaetsche mede?
Mattheus Zacheus vercreghen ooc vrede
Ja alle zondaers die beghæren te loone
Zijn milde gracye.

Mensche.

Ontfermhertigheyt schoone
Gheen meerder troost dan ghy zijt puerlic/
Ic keere my tot v.

Ontfermher/

Anschaut figuerlic
Hoe zijn ontfermhertigheyt al te boueu gaet
Zijn ghewærcken/dies v hem te louen staet/
Want wilde hy zijn rechtuærdigheyt qwyten
Wy waren langhe tijt als de Sodomyten/
Al vergaen/duer ons ongherechtighede.

Ghetughe.

Met rechten o heere dat Dauid zede
En oordeelt my niet/naer v gherechtigh recht/
Maer naer v ontfermen laet uwen knecht
Jn vreden wandelen/ghy hebt hem verhoort/
Ghy hebt ontfermt/doen ghy waert verstoort/
Ja Jsrael/want v was toeghezeyt
Ghesleghen te zyne/noch hebt ghy verbeyt
Duer Moyses ghebet/faelden zy veil sneuens/
Moyses sprack/doet my wt dē bouck des leuens/
Lieuer dan v volc zoude gheblaemt/ zijn
Van heimlien ooc zaudt ghy niet ghenaemt/zijn
Goedertierigh/bermhertigh heere te zyne.

Kærcke.

Den ghezonden en behouft gheen medicyne/
Jsrael es vanden heere ghespaert/
Het zijn al Jsraelyten/zo Dauid verclaert
Die in Christo gheloouē hē kēneñ zachmoedigh.

Ghetughe.

Voor de zyne badt Christus met liefdē gloedigh/
Hy sprac vader/vā die ghy my hebt ghegheuen/
Daer en es maer eenen verlozen ghebleuen/
Dat was Judas zondigh hebbende ghewrocht/
Up Christus ontfermē en heift hy niet ghedocht
Maer hy schiedt van hem vul desperacye/
Hadde hy beghært zijn goddelicke gracye/

Figuere.
☞ Hier tooghtmē god dē vader in zyne maiesteyt met eē rolle, Moyses ic zal slaē mēt druckighē zeere, Dit volck ouer meerder volc stellen v heere.

Moyses.
met een rolle. Ick biddu heere voor zo veil sneuens Vp dat den toorn vā v gramschip coelt. Plaēt my lieuer wt dē bouck des leuēs, Vp dat dit volck v bermherticheyt be uoelt.

Dauid.
met een rolle, Inde diepste diepte vā al mijn zonden, Van dic noch een diepte om mijn verstærcken, In gods diepe bermertigheyt heb bic vonden Dat die gaet bouen al zijn wærckeu.

De kinderē van Israel met een rolle, Israhel loue licke louen vpzett, De heere v ōtfermt heift duer Moyses ghebett. Moyses die voor Israel heift ghebeden, Dat bezeeckēt Christus in dit beschouē, Als hi totter doot was bestreden, Israel es al die in hē gheloouē.

Hy was om tontfermene zo ghehuldigh/
Als waren de zondeu alzo menighuuldigh
Als tzandt der ærden/noch zoude bouen dien
Hem gracye gheschien/naer Christus bediet.
Ontfermert.
Als de mensche hem vindt in sdoodts verdriet/
Te water/te lande/messchielic vergaende:
Dat hy biechte noch sacrament es ontfaende/
Nochtans vp gods ontfermen betraut
Midts dat hem zijn zondigh leuen beraut/
Dontfermhertigheyt maect hem vã zondẽ reene
Met berau ghemeene.
Mensche.
Zo blyuic alleene
Up dontfermerticheyt steruende ghehuldigh
Met berau menighuuldigh.
Ghetughe.
Dat zijt ghy schuldigh/
Laet ons oorlof nemen/naer speils bewyzen.
Ontfermert.
Oorlof notabele vphanghers van pryzen.
Kercke.
Oorlof onthoudt ons simpel memorye.
Mensche.
God ionne ons allen zijn eeuwighe glorye /
Met pynen duere/ in tverclaren
God wil onzen edelen Keyzer bewaren.
Finis.

Ipre.

Gheloouigh herte.
V Beloofde woordt dat in my beloken/leift
Moet wt my gheloouigh herte ter stont spruutẽ/
Dien gheest waeraf Joel ghesproken/heift
Wilt zijn eere ghy louelick mont/wten.
Louelicke mont.
Dien gheest openbaer nu elcken beradigh/es
Herte en mont nu dit betughen/moet
Die steruende benaut/beancxt/beladigh/es
Waer wt elc magh tleuen der zielẽ zughen/ zoet.
Gheloouigh.
Diẽ gheest wil v heerẽ vã Ghẽdt crachtigh dryuẽ
Wiens licht/lichte/tot uwer verzoetenesse
Met herte en mont wy dit eendrachtigh/ schryuẽ
Met al v ghemeenten voor een groetenesse.
Die gheest der waerheyt.
Wt v gheloouigh herte laet nv verlicht/zijn

Prologhe.

In dit spel zijn vier personagen.
Gheloouigh herte.
Louelicke mondt.
Gheest der waerheyt.
Cleynmoedighe.

Duer louelicke mont gheift troost beuroedigh
Jc zal v bystaen vp dat magh ghestight/ zijn
Deze bedructe steruende cleymoedigh.

Gheloouigh.

Och gheest der waerhz dijn wort voortspoedigh
Zy dē cleynmoedighē tot confortacye.

Cleynmoed.

Ach hoe wee es my tot elcker spacye
Want als roock/zo zijn vergaen mijn daghen:
Nu moet ic ghenieten sdoodts condempnacye
Als gras es mijn herte neder gheslaghen/
Al dat mijn ooghen voor vruecht anzaghen
Dats my in gallighe bitterheyt vergaen
Gods straffijnghe comt my therte duercnaghen
Ende sdoodts nooden hebben my omvaen/
Ende in my en vindic niet goets ghedaen:
Dus vreest mijn ziele voor gods iusticye/
En gheen gherechtigheyt en magh voor hē staen.

Gheest.

Weist ghetroost en vreest gheen malicye:
Die gheest des heerē naer v cleynmoedigh heesch
Die es nv wtghestort vp alle vleesch
De welcke v wil consoleren ter stondt/
Wt ghelooiugh herte duer louelicke mont:
Want god v inder eeuwigheyt liefde draeght.

Louelick.

Jc louelicke mont stondt onuersaecht/
Zo god behaeght/zal v consoleren.

Gheest.

En ic gheest der waerheyt zal v instrueren
Ende stærck fonderen teghen thelsch afgryzen.

Cleynmoed.

Wie zal my nv int steruen troost bewyzen:
Dat peryckele des doodts mijnder zielen/ slaect
Met tranen broode/ moet ic my spyzen
Och die heere heift my zo veil iāmers ghemaect/
Die pylen des almaghtighen hebbē my gheraect:
Zo dat den troost mijnder zielen zy
Nu verre van my/

Gheest.

Neen uwen troost es by
Al ziet ghy de straffyghe doot voor ooghen/

Die heere wil de vernærderde verhooghen
Die ooghen des heeren zien vp die benaut/zy.
Cleynmoed.
Mijn ziele gruwelt/ mynen gheeſt verſlaut/my
Ouer tghewighte mijnder zonden/laſt
Gods oordeel naect malediccye/waſt
Wat trooſt werdt my ter leſter hueren/ach.
Gheloouigh.
Den meeſten trooſt die my ghebueren/magh
Dats twõderlichſte/tcrachtighſte/talder meeſte.
Gheeſt.
Dat hooghſte/ dat diepſte/ tlaeſte en teeſte.
Louelick.
Dat zoetſte/dat wijſte/dat alder vierighſte.
Ghelooulgh.
Talder vruchtbaerſte en tgoederthierighſte.
Gheeſt.
Dat alder helighſte/dat alder ghenadighſte/
Louelick.
Dat alder warachtighſte/talder gheſtadighſte.
Cleynmoed.
Verclaerſt my dat toch wyze beraders.
Louelick.
Dats dat eeuwighe leuende woordt des vaders/
Dat inden beghinne was/by god almaghtigh
Welck woordt zelue god was warachtigh/
Dat inde wærelt cam wt liberaligheyt/
Tot onzer zaligheyt.
Cleynmoed.
Zoet es de verhaligheyt/
Maer dwort dat vã god tot Adã ghesprokẽ/was
Ende van Adam tghebodt verbroken/was
Zo hoordic dit woordt met grooter onwęrde
Verulouct/vermaledijt zy de ęrde/
Die ghy zult aerbeyden om v bedryuigheyt/
Ende Eua beloofdy veil katyuigheyt/
Alzo ouer my des heeren verſtooren gaet/
Tes zwaer om hooren/iaet.
Gheeſt.
Hoort watter vooren ſtaet
Een wtuercoren zaet die al tverlanghen/brack
Beloofde god daer hy totter ſlanghen/ſprack

Uwe maght willic in elcx anschauwen/vellen
Vyantschip tusschen v ende der vrauwen/stellen
Om uwer boosheyt listigh van dade
Ende tusschen v zaet/ende der vrauwen zade
Dwelc v hooft breken ende vertreden/zal.

Gheloouigh.

In teecken dat tzaet ons wilde beureden/al
Zo heift die heere Achas willen verclaerzen/
Zegghēde een maeght zal ontfanghen en baerzē/
Wiens zaet/zoot euangelichlic ghehoort/es
Des hemels vaders troostelic woordt/es
Waer vp hope en ghelooue rust ende/daect.

Louelick.

Duer twort des hemels vaders eyst al ghemaect
Van al datter ghemaect es en esser niet/
Ten es al duer dwoordt des Heeren gheschiet/
Ende dit troostelic woordt ende anders gheen
Wast tlicht dat in die duusternesse scheen/
En die duusternessē en hebbēt niet cōnē begrijpē.

Cleynmoed.

En dat licht straft mijn zondighe strijpen/
Hoe dat ic alle gods gheboden ghemist/hebbe
En alle zijn goede weldaetten verquist/hebbe
Nv van allen ydel woorden moet ic daer
Rekenijnghe gheuen int openbaer:
Dies druct my des heeren handt ter nedere.

Gheest.

Hoort dwoort der zalígheyt ws gheest beuredere:
Tot Noe die in dwoordt ghelooue schiep/
Doen dwater de gheheele wærelt ouerliep/
Om dat zijn ghelooue te gheender stondt/slaecte:
Die heere met hem een verbondt/maecte
Ende met zijn zaet in ghebenedydijnghe.

Louelick.

Dit zaet es dwoort der eenwigher beurydijnghe:
Dwelc sent Jan louelick heift beschreuen/
Zegghende in hem zo was dat leuen
Dies es de maght des doodts ghebleuē tondere:
Dwoordt was een waraghtigh licht by zondere/
Dwoordt des heeren es der zielen voetzele.

Gheest.

Hoe zoet es zijn woordt bouen eenigh zoetzele/

Meer dan huenich mynen monde pzyzelick/
Zeght Dauid wyzelick.

Gheloouigh.

Dit woozdt aduyzelick
Gheſchiedde Abzaham in zynen perſoon:
Die heere zeyde ic ben dynen grooten loon
Ziet op die ſterren des hemels verchieren/
Alzoo zal ic dijn zaet doen multiplyieren/
Abzaham gheloofdet met grooter wærdigheyt/
Ende tes hem gherekent tot rechtuærdigheyt.

Cleynmoed.

Wat magh my helpen Abzahams gheloue/
Cleynen trooſt can ic daer in bemercken/
Gheen weldaet dat ic in my beſchoue:
En god zal iugieren elc naer zijn wercken/
Dus blyuic cleymoedigh õ des zondẽ zwaerheyt

Gheeſt.

Ghelooft met Abzaham dit woozt der waerheyt/
Zo werdt v trooſt vanden hemel verclaert:
Om dat ghy (zecht die heẽ) nz en hebt gheſpaert
Uwen zone ende zijt ghehoozzaem bleuen/
Zo willic hem mijn benediccye gheuen
En vermeerderen zijn zaet menighuuldigh/
Als die ſterren des hemels/en tzant der zee
Ende ooc zal in zijn zaet vol werden
Ghebenedijt zijn alle tvolck der erden/
Den trooſt maecte Abzaham int ſcheeden milde.

Louelick.

Dit woozdt der beloften god verbzeeden wilde/
Op Iſaac/Iacob zijn wtuercozen/ knecht
Op Iuda/waer of die heere te voozen/zeght
Die louelicke roede en werdt niet ghenomen
Van Iuda/vooz dat die ſtærcke zal comen
Dat volck toe vallende zal gheneghen/zijn.

Cleynmoed.

Och moghte wat trooſt van my vercreghen/ zijn
Mijn crachten verſleghen zijn/dies ben ic moede
In dolende weghen.

Gheeſt.

Dit woozdt tuwen goede
Es belooft/gheſchzeuen/ dus zydet bewarigh/
Ghy veltlieden een erde van Iuda vzuchtbarigh

wt v zal my ryzen een leetsman loyaligh
Die mijn volc regieren zal en maken zaligh
Dauid/ende zijn zaet hebbent ontfanghen
Die oude vaders riepen met groot verlanghen/
Hemelen opent v/wilt dærde bedauwen/
Met swærels verlossere.

Louelick.

Dit woordt vul trauwen
Was een warachtigh licht dat elc mensche
Duer zijn toecomste verlichte te wensche/
Dat Abraham en zijn zaet verlicht/heift
Stærc int ghelooue.

Ghelooiugh.

Aldus wel ghesticht/heift
Uwen troost by Daniel duer tvermõden wast
Zydrach/Myzach/Abdenago stonden/vast
Up dwoordt gods alleene troost verwachtende/
Dwoordt van Nabugodonozor verachtende/
Dwelc die Conijngh zeer was vernoyende/
En deidze werpen in den houen gloyende/
Om dat zy gods woordt in dier noot gheloofdẽ/
Ende niet een haer van hueren hoofden
En was bedoruen/maer gheprezerueirt.

Gheest.

Insghelijcx was Daniel ghecondempneirt
Gheworpen tzijn onder de leeuwen grieuelic
Hy es bleuen ghetroost int woordt zeer lieuelic
Waer in alle ghenadigheyt gheleghen/es

Louelick.

Sẽt Jã zeght dat dit woordt vleesch bedeghẽ/es
Ende heift onder ons ghewoont/en wy zaghen
Zijn heerlicheyt in des vaders behaghen
Vul gracyen en ghenaden/als de gone
Die es svaders eenighe gheboozen zone.
Dits tzaet der beloften/dits dwoordt alleene
Den stæruenden troost ende anders gheene/
Dit woort vã ons vaðs ghelouigh beglooft/wais
Dat wt hemliedẽ int steruẽ dẽ meestẽ troost/wais
Dwelc zy huer kinderen voort openbaer/maecttẽ
Israels verlossijnghe waer zy naer/haecten
Hier om willen wy tooghen figuere ghereedt/
Van claerder bescheedt.

Cleynmoed.

Och my dat verbreedt
Wãt mijn verstant gheẽ kẽnesse van dien/schept.

Gheest.

Dats Isaac en Jacob die ghy ghezien/hebt
Die gods woordt ghelooueude zonder fictye
Huer naercommers gauen de benedictye/
Als Abraham constant die hem verblijdde/
Dat hy den dagh zagh van die ghebenedijdde
Jesus Christus/ int woordt betrauwende.

Gheloouigh.

Voort zijt ghy cleynmoedighe daer anschauwẽde
Christum inden tempele ghepresenteirt/
Dats tzaet der vrauwen voorzen ghedeclareirt/
Waer of Symeon hadde reuelacye/
Die doodt niet te ziene tot elcker spacye/
Voor hy zaghe Christum die zonde betalen
Alle zonden der wærelt.

Louelick.

Doen wildy dalen
In rusten/zegghende heere laet nv zaen
Vwen knecht naer v woordt in vreden gaen/
Want mijn ooghen hebben v zalighept ghezien.

Cleynmoed.

Beroert van herten werdic duer tgheschien
Vander ghenade die ghy my nv tooght/
Maer den wegh des hemels es smal/tot dien
Es de poorte nauwe/dies hope verdrooght
Ende my zeluen en hebbic noyt ghepooght
God te dienen dan om shemels bate/
Of wt vreezen der hellen/hoet god ghedooght/
Ghenade te bidden dijnct my te late.

Gheest.

Hoort des heerẽ woordt cleynmoedighe vã state/
Ick slae doodt ende ic ben leuende makende/
Al verlaet ick v eenen cleynen tijt of date/
In ontfermigheyt groot ben ick v nakende/
Om mijn woordt te doene ben ick wakende/
V boosheyt willic als een wolcke wt planen/
Keert weder tot my zijt vreeze slakende/
Ick wil af dwaen alle dijn druckighe tranen.

Gheloouigh.

Figure.

☞ Hier tooghmẽ Izaac blent zittẽde in eenen stoel, ghe= uẽde de benedictie Iacob zynen zone, met eẽ rolle, Weist eẽ heere ouer uwẽ broedere, ghebene dijdt moet hy zijn die v ghebenedijdt Voort tooghmen Iacob, eñ voor hẽ knieleñ de kĩderen Ioseph, met een rol le, Ziet ic sterue, eñ god zal met v zijn, eñ zal v wedͤ brijn ghen in uwer vade ren landt. Een an= der rolle, Ghy zijt de ghebenedijdde des heerẽ die hemel eñ ærde ghemaect heift. voort toogt men Christũ indẽ tempel gheoffert. met een rolle, Hee= re laett nu uwen knecht naer dijn woordt in vreden gaen, wãt mijn oo ghen hebben v za= ligheyt ghezien.

Gheloouigh.
Dus zijt ghetroost dits Christus vermanen/
Die dat leuende woordt des vaders zy
Ic wil v ontladen/schuudt twijffelic wanen/
Alle die belast/beladen zijt/ comt tot my.
Louelick/
Noch zeght dit leuende woordt Christus vry/
Ic ben wtghegaen van mynen vader ghepreзen/
Om zynen wille te doene dat elc hier by
In my/en duer my magh zaligh wezen.
Gheest.
Die heere zwært by hem zeluen tot dezen
Dwoordt van mynen monde wtgaende vredigh
En zal niet weder tot my keeren ledigh/
Dats/dit zwærdt des gheest dat ic hier voere/
Gods woordt daer ic de wærelt mede beroere/
Ontfanct dat/en v cleynmoedigheyt dint.
Louelick.
Zoo zeere heift god die wærelt bemint/
Dat hy zynen zone ghegheuen heift:
Up dat alle die hem ghelooуigh ancleift/
Niet verlooren en zijn/maer tleuen beæruen.
Cleynmoed.
Zal my dit zwærdt beurydē vant eeuwigh sterue͂
Zo wildic wel penitencye groot/
Noch menigh iaer doen naer mijn doodt:
Up dat ic beurijdt moghte scheeden van hier/
Van thelsche vier.
Gheest.
Vreest gheen dangier/
Ic en beghære de doodt niet/zeght de heere
Vanden zondare/maer dat hy bekeere/
Ende tleuen magh prouuen.
Louelick.
Zo wie in my ghelooft dats Christus leere/
Die heift dat eeuwigh leuen tzynen vermeere/
Waer-wilt ghy touven.
Gheest.
Anroupt dē heere in v bedrouuen/
Hy zal v anhooren dezen troost oorboort/yet.
Ghelooуigh.
Maer hoe zult ghy anroupen om v behouuē/

Die ghy niet en kēt/noch en hebt ghehoort/ ziet.
Cleynmoed.
Ja kennick god niet?
Gheloouigh.
Ghy en ghelooft zijn woordt/niet
Maer nu ghy dit zwærdt des gheests hebt ōtfaē/
Zult allen godloozen troost wederstaen/
Want hope/ghelooue/en liefde merckelic
Cōt duer kēnesse vā gods woordt zeer sterckelick
Zonder dwoord en es niet dan bederuelicheyt.
Gheest.
Kennesse es wortel der onsteruelicheyt/
Wt den woorde ryzende al te male/
V brijnghende tot die speciale
Goddelicke theologale/dueghden drye:
Zonder welcke ghy dhemelsche melodye
Niet en mueght bezitten want zy spruten.
Wt gods woordts virtuten/
Cleynmoed.
Wilt my doch ontsluten
Nu als ic gheen goe werck en can vulbrijnghen/
Noch vasten/vieren/lezen noch zijnghen
Niet maghtigh eenen croes waters te gheuene/
Hoe gheraeckic dan ten eeuwighen leuene/
Moet ic dan alleene in des steruens noot
Up dwoordt des heeren rusten zuuer en bloot/
Alzoot Abraham gheloouigh verwacht heift?
Louelick.
Wie dat ghelooue vādē woorde zijn cracht/ heift
Zijn wærck/zijn helighheyt/zijn exaltacyen/
Tcomt duer tgehoor als een werck by gracyen/
Dus es de wercker meerder dā dat ghewrocht es
Ghelooiugh.
Duer twoort ghelooueñ gods wille vulbrocht es
En dats svaders wille naer Christus vermōden/
Dat zy gheloouen in dien hy heift ghezonden/
Dats Jesum Christum.
Louelick.
Hy es dat leuen daer in
Wie metter herte ghelooft/ende niet te min
Met den monde belijdt es zaligh blijckende/
Ghelooiugh.

Dies ben ic ghelóouigh herte verrijckende.
Louelick.
En ic louelicke mont/ ben dies in mijn iuecht.
Gheest.
En ic gheest der waerhz scheppe daer in vzuecht/
Dat mijn woort ghelóouigh den doodẽ verwect
Dattet den blendẽ ziende maect duer zijn duecht
Dattet den zondare tot ghenaden trect
Dattet duer zijn liefde de zonden bedect/
Ende confozteirt alle herten warachtigh.
Ghelóouigh.
Zonder ghelooue en es gheen dueght perfect
Maer den ghelóouighẽ es alle dijnck maghtigh.
Louelick.
Zacheus en die vzauwe van Chana claghtigh
Zijn ooc Abzahams zaet van Chzistus ghenaemt
Om datze in hem gheloofden crachtigh/
Wãt wie in hem gheloofte en werdt niet beschaẽt
Ghelóouigh
Ende een vaste hope alzoot betaemt
Moet ghy hebbẽ als Job die inder noodt/ zede
Al waert dat my die heere die dood/dede
Zo willic in hem hopen.
Gheest.
Die heere noch zeght/
Jc wil hem verlossen/want hy heift recht
Jn my ghehoopt met grooter lijdzamigheyt.
Louelick.
Ghelooue en hope hebben zulcke bequamigheyt//
Wt de cracht des wozt gods wiet belettẽ woude
Dattet boomen en bezghen verzetten zoude
Want ons ghelooue dit wel verzint/
Es de victozye die de wærelt verwint
Metter liefde die wten ghelooue ryzen/moet.
Ghelóouigh.
Vulbzijnghẽde gods wet dits om bewyzen goet
Want god es de liefde/en d'woozdt es godt
Dats Chzistus vuldoende svaders ghebodt/
Wiens liefde eeuwigh in ons es blyuende.
Gheest.
Met dezen dzye dueghden zijt v verstyuende/
Hoopt vaste vp d'woozdt zonder verconden.

Louelick.
Gheloouet dwoort/twerdt v troost in druc vōdē.
Gheloouigh.
Bemint dwoordt/en tzal v behouden.
Cleynmoed.
Och heere behoedt my zeer goedertierigh/
Duer v woordt zeer vierigh/dat ic leue daer in
U woordt wtgaende tverlicht zeer chierigh/
Daer ic mijn ooghen naer slae met herte en zin/
Ghelijc die oghē der crachtē noch meer noch min/
Zien vp de handen van huerē/heere
Beghæric dijn leere.
Gheloouigh.
Gods glorye ende eere/
Light int ghelooue zijns woordts vul prijsheyt/
Want tes een leuende fonteyne der wijsheyt/
Ongrondelick/oueruloedigh die niet en mijnct.
Gheest.
Daer wt zeght Esayas/comt al en drijnct/
Alle die durst hebben comt totten watere/
Zonder eenigh zeluer al waert noch latere/
Comt coopt zonder wissel ende wilt eten/
Wijn ende melck.
Louelick.
Christus laett ons weten/
Dat zijn vleesch/zijn bloot/spyze eñ dranck/zy
Om tleuen der zielē/dies hem eeuwigh dāck/zy
Diet ontfanghen met ghelooujghen motyue/
Want wie in hem ghelooft/van zynen lyue
Zullen vloeden des leuende waters vloyen.
Gheest.
Dus cleymoedighe laet v niet vernoyen/
Die heere wil zijn beminde castyden/
Laet dat woordt ryckelic in v groyen/
Dat uwer ziele can ghebenedyden.
Gheloouigh.
Up dat woordt heift Christus om ons beuryden/
Zijn helighe kærcke vast ghefondeirt/
Twelck Pieter crachtigh conste belyden/
Om dat hem vanden vadere was ghereueleirt/
Als een vasten steen Christus ghefigureirt/
Die Israél water gaf inde woostyne.

Louelick.
Dats Christus / duer dwoordt ons gheinstrueirt
Als alder troostelicste medicyne /
Zegghende en vreest niet slichaems pyne/
Ic ga totten vader v den wegh bereedende /
Ghy zult weenē en hulen met drouuen anschyne/
Maer v droufheyt werdt in blyschap breedēde.
Gheest.
Niemāt en werdt die blijdschap van v scheedēde/
En vreest niet ic hebbe de wærelt verwonnen/
Wie hem naer dit woordt es beleedende /
Tleuen comt hem daer duere gheronnen.
Cleynmoed.
Och gheest der waerheyt ghy hebt begonnen
In my een groote beghærte om weten/
Godts woordts secreten.
Gheloouigh.
Hoort Paulus vermeten/
Daer en es gheen onderscheedt es hy vermōdigh
Zy zijn alle onrechtuærdigh en zondigh/
En behouuende dat zy god zijn pryzende/
En werden rechtuærdigh/es hy bewyzende /
Zonder verdienste wt puerder ghenaden/
Duer dat ghelooue zeer crachtigh van daden
In Jesum Christum.
Gheest.
Voort mooght ghy mercken/
Es Abraham ons vadere duer zijn wærcken
Rechtuærdigh ghewordden in zulc beschodt
Zo magh hy hem berōmen/maer niet voor godt/
Want de scriftuere zeght zoo ic onghesiaect/ las
Dat Abraham rechtuærdigh ghemaect/was
Om dz hy dwoort gheloofde vā god almaghtigh
Louelick.
Die daer werckt en werdt den loon warachtigh/
Niet ghere kent doch wt ghenaden/puer
Maer alleene voor schult ende aerbeytzuer/
Die niet en wærckt / en ghelooft in hem nochtam
Die den godloozen rechtuærdigh maken can/
Zijn ghelooue wert hē voor gherechtigheyt bloot/
Alleen toe gherekent.
Gheest.

Eenen troost zeer groot/
Schiep Dauid zegghen/wiens woorden corect zijn
Zaligh zijn zy wiens zonden bedect zijn/
Ende vergheuen wt ghenaden ghehuldigh.

Cleynmoed.

Ja ben ic dan gheen goede ghewærcken schuldigh?

Gheloouigh.

Ja ghy menighuuldigh/ want hoe waert mueghe
Als ghy gods woort ghelooft zeer huegelic/ (lic
Dat hy v ghemaect/bewaert/verlost/heift
Den lesten druepel bloeds zijns zoons ghecost/heift
Tghelooue zal wercken / in dier maniere brijnghen
Als gloyende spærcken/ die wt den viere sprijnghen
Inder liefden gods.

Cleynmoed.

Tes gods wets beuel/
Ende om dat ic de wet gods valle rebel/
Straft my mijn cleynmoedighe consciencye.

Louelick.

Noch zeght de Apostel met reuerencye/
Dit woordt der zalygheyt en es Abraham niet/
En zynen zade duer de wet ghesciet/
Up dat hy een erfghenaem des wærelts/zy
Maer wt de gherechtigheyt vanden ghelooue vry/
Waren zy die vander wet zijn erfghename
Zo ware tghelooue wt/ende onbequame/
Want de wet die werckt niet dan toornigh tempeest.

Ghelooiugh.

Die gods woort warachtigh ghelooft onbevreest
Die es dan wt god gheboren waerlick.

Gheest.

Figueren/prophecyen/ ende wet eenpaerlick
Zijn tooghen claerlic tot/elcx vermeerijnghe/
Christum den behouder duer dwoort vermaerlic/
Nv troost ons teuangelye openbaerlick/
In zijn leuen steruende tonzer vermeerijnghe.

Ghelooiugh.

In zijn verryzen ons gheuende leerijnghe/
Vast te ghelooouene in die memorye/
Dat hy verwonnen heift des doodts verzeerijnghe
Dies zegghen wy/doodt waer es v victorye/
Helle waer es v bete? dits tzijnder glorye/

Gheopēbaert/gheschiet duer dwoort vul werde.
Louelick.
Ende heift zo verzoent in hemel ende ærde.
Duer hem zeluen ons makende vrede/
Om ons te brijnghene totter hemelscher stede
Duer zijn bloet an tcruce en wt gheplaent / heift
Dat hātgheschrifte dat ons ter doot ꝟmaēt/heift
Dus es deis ghenade ende openbarijnghe
Godts woordts verclarijnghe.
Gheest.
Tonzer bewarijnghe
En hadde ons de heere gheen woordt ghelaten
Als Zodoma ende Gomorra verwaten/
Waren wy vergaen als dalder booste.
Louelick/
Daer om es ons ghelaten gods woordt te trooste
Christus ons troostende die zeght certeyn/
Om mijns woorts wille zydy nv reyn:
Ende voort zeght hy ons toe veil voordeels
Jc zal by v blyuen tot den dagh des oordeels/
Dats met den woorde zijns gheests vul wōdere.
Gheest.
Waer mede hy dodē zal ende brijnghen tondere/
Antechrist zittende in gods temple/
Hem louende als god vul qwadē exemple/
Die zijn gheboden hoogher verheffen/doet
Dan gods gheboden.
Gheloouigh.
Dits om beseffen/goet
Dat alle ydelen troost/hoe schoone verclouct/
Gods woordt niet en es/die zy verulouct:
Daer of zeght Paulus een onderscheedijnghe//
En laet v niet bedrieghen met verleedijnghe/
Als phylosophye des tijts verliezijnghe.
Louelick.
Die daer wandelen naer eyghen verkiezijngthe/
V daer in troostende te steruen met vreden
Verthærende in huer langhe gheveden
Der wewen huzen zegghende telcke stadt / zieet
En eitt/en drijnct/en handelt dat/ niet
Gaende int schijn der heligheyt als ijnghelen//
Die huer vondē onder gods woorden mijngheelē:

Dus moet uwen troost zijn ende meeste confoort
Dat leuende gods woordt.

Cleynmoed.

Och dit zoette accoort/
Mynē gheest duerboort int ghelooue claerdere/
Och heere mijn hulpere ende mijn bewaerdere/
Mijn ziele betraut huer in ws woordts gheluut/
Cleymnoedigheyt vliet troost comt bet naerdere
Om dattet alle gracyen in hem besluut
Ghenade ende zaligheyt ons gheuende wt
In Jesum Christū om wærē cleynmoedigheyt.

Louelick.

Jnt woordt zijnder name groot van virtuut/
Ghschied ons zaligheyt met oueruloedigheyt/
Gheenen anderen name om ons behoedigheyt/
En es ghegheuen ter zaligheyt rijckelic
Figueren/propheten die gheuen beuredigheyt/
Alzoomen v hier zal vertooghen blijckelic.

Gheest.

Daer ziet ghy Moyses autentijckelick
Hebbende vp gherecht tmotalen serpent/
Up datze alle die waren prijckelick
Vanden fenyne ghebeten gheschent/
En de slanghe anzaghen met ooghen present/
Niet en zouden stæruen/ vanden fenyne.

Ghelouigh.

Figuerlic es Christus die slanghe bekent/
Jeghen tbyten der zonden ons medicyne/
Alle die hem gheloouigh anzien ten fyne
Zullen vander doodt zijn ghesalueirt.

Louelick.

Als Christus was nakende de doodelicke pyne
Dit woordt heift troostelic gheconsoleirt
Die menschelicheyt Christi dit wel noteirt/
Als hy water eñ bloet zweette dit beproufft/es
Eñ sprac mijn ziele totter doodt bedrouft/es.

Ghelooуigh.

Dit eeuwighe woordt gods dat zōder hent / leift
Vertrooste den moordenære in sdoods afgrijs/
Christus ziende dat hy ghelooуigh bekent / heift
Zeyde/hedent werdt ghy met my int paradijs.

Gheest.

Figuere.
☞Hier tooghtmē Moyses op hebbeñ gherecht de slāghe eñ veil volcx daer vp ziende hebbēde serpenten andē hals met een rolle, Ghelijc Moyses de slāghe inde Wostijne verhooghde, alzoo moet de zone des menschen verhooght werden.
Voort tooghtmen Ionas wt den waluisch met een rolle Ghelijc Ionas indē buuck was vanden waluisch, alzoo moet de zone des menschē zijn drye daghen ende drye nachtē int herte der ærden.
Voort tooghtmen Christū ghecruust met eē rolle, Om de zōde des volcx heb bic hem ghesleghē, Ende huer onghe rechtigheyt heift hy ghedreghen.
Voort tooghtmen Christū verryzēde met een rolle, Om onze zonden es hy gheleuert, ende om onze rechtuærdig heyt es hy verrezē.

Voort ziet ghy Jonas dē prophete wijs
Die inden waluisch lagh drye daghē en nachten/
Figuere van Christo verryzende iolijs:
Duer wien wy alle zaligheyt verwachten.
Louelick.
In wiens verryzenesse alle die machten
Des doodts/der hellen zijn tonder bleuen/
Ooc der zonden/dit zaet heift met crachten
Dat hooft des serpens anxstich ghewreuē.
Ghelooiuigh.
Dits d'woordt der waerheyt/dē wegh en tleuen/
Vleesch ghewoorden in een zuuer maeght/
Den steruenden troost by sent Jan beschreuē/
Zaligh es hy die hem alle liefde draeght.
Cleynmoed.
Dit woordt mijnder zielen zo behaeght/
Dattet my wærdt dē cleynmoedighē name:
Duer dat woordt ben ic nu een onuersaeght/
Ghebenedijdde des heeren te mijnder vrame
Om die ghehoorzaemheyt des woorts bequame
In des heeren dagh zult ghy hoorē publijcke
Dit troostelic woordt comt ghy te same
Ghebenedijdde bezitt mijns vaders rijcke.
Louelic.
Laett ons dē heere louen alle ghelijcke/
Het ongheweder des winters es af ghedaen/
Den voys der torteldunen hebben wy ontfaen
In onzen lande met vierighen lusten.
Ghelooiuigh.
Goetheyt es trauwe in tghemoet ghegaen/
Daer iusticye en pays elcanderen custen.
Cleynmoed.
Och heere laett my naer v woordt gaen in rustem
Met Symeon daer ic eeuwigh magh wezē vro
Om prijs tontfaene voor v Alpha et O.
Finis.

Nieukercke,

De meſtrooſtighe menſche.

O god hoe zijn mijn zinnen in roere/ſtaende
Mijn aderen zijn als een tamboere/ſlaende
Mijn herte van anxte zeer zwaer tempeeſt/lijdt
Want mijn zinnelicheyt ieghē den gheeſt/ ſtrijdt
De welcke meeſt tijdt/heift ghehouden ſtacye
In mijn crancke menſchelicke regnacye/
Deis deſperacye/my cōt belaghen/ ſtranc
Zegghende/ghy hebt al v daghen/lanc
Ghegaē dē traghē ganc/naer wercke der dueght/
Nu vindic my gheheel trooſteloos ontwueght/
Swærels ydel vꝛueght/ſtelt my nu ter luere
Van daghe te daghe cranct mijn natuere
In coꝛter huere/zal ic moeten ſmaken
De lichamelicke doodt/hoe zal ict maken/
In deze nootzaken/ waer zal ic my keeren/
Wantmen nu tvolc diuerſchelic hooꝛt leeren/

Pꝛologhe.

In dit ſpel zijn vier perſonagen.
De meſtrooſtighe menſche.
Schriftuerlic trooſt
Euāgeliſche leeraer
Ghelooue metter liefde ghecleedt

O heere der heeren/wilt my troost verleenen.

Scriftuerlic troost.

Vriendt wat mescomt v.

De mensche.

Och ic moghte wel weenen/
Twyfelijnghe smijt an my hueren hanckere/
Mijn lichaem werdt van lancx zo cranckere/
Tvermaen des doodts es my nu beuichtene

Schriftuerlic.

Lieue vriendt ic comme om v te stichtene/
Ende te verlichtene metter schriften claerheyt/
Zeght my/waer in maect ghy deze zwaerheyt/
Of ic v met trooste moghte commen te baten.

Mensche

Jc en weet my steruende/waer op verlaten/
Want eenighe staten willen noch verstærcken
Menschelic instel/dryuende huer ghewærcken/
Leerende als clærcken/dat wy in eruen
Hier duer zaligheyt zouden moghen verweruẽ/
Als ic moet steruen/wilt my doch spellen/
Of ic hier an mynen troost magh stellen:
Vriendt wilt my hier op andwoorde gheuen:

Schriftuerlic.

En trauwen contrarye staetter ghescreuen
Jn der schriftuere/de redenẽ anschaut/
Vermalendijt es hy die op menschen betraut/
Dus scheedt vã dien/en des heerẽ woordt/hoort.

Mensche.

Och lieue vriendt/zegh my onghestoort/voort
Hoe zoudic in trooste moghen zijn ghezet
Want als ic anhoore de gheboden der wet
Jc vinde my besmet/tot allen stonden/
Dan es in my de heerschappye der zonden/
Tvyandigh verslonden/en de vreeze der hellen
Wilt my dan quellen.

Schriftuerlic.

Vriendt wilt v stellen.
Al hebt ghy van becorijnghe harde nopen/
En wilt vander gracye gods niet waenhopen
Schriftuere doet opẽ/ghy vint daer warachtigh
Hoe dat Christus ons es ghewordẽ crachtigh
Een vuldoender des wets/ smẽschen beminderte:

Zonde/doodt en helle verwindere/
Die in hem ghelooven an dit propoost/cleift.

Mensche.

Vriendt wie zijt ghy die my dezen troost gheift/
Jc bidde v ontdect my de secreten
Van uwen name?

Schriftuerlic.

Jc ben gheheten
Schriftuerlic troost/maect hier vp mentye
Mijn broeder comt hier tuwer assistentye
De euangelische Leeraer ghenaemt
Weitt dat wy hier cōmen zijn ende verzaemt/
Alzoot wel betaemt/nu op dezen tijt/
Om v die de mestroostighe mensche zijt/
Te gheuene troost ende consolacye
Te dezer spacye.

Mensche.

By uwer gracye
Euangelischen leeraer wijs int anmercken
Helpt my mijn crancke zinnekins stercken/
Met schriftuerlic troost v broeder vercoozen:
Jc zal nerstelic naer v reden hoozen
Want my staet nu voozen mijns leuens hendt.

De euāgelische leeraer.

O broeder zijt ghy dies in drucke ghewendt/
Weist doch pacyent/te dezer huere/
Tlichamelic steruen en es maer een duere
Om te passerene in dat eeuwigh leuen.

Mensche.

Ja haddic vuldaen datter staet gheschreuen/
Jnde wet ghegheuen/duer Moyses ontfaen/
Maer dat en hebbic nieuwernaer ghedaen
Dies ben ic belaen/met vreezen int lijf
Huer straffelic dreeghen/dat luut zo stijf/
Zegghende dies my vreeze beneuen slaet
Wie niet en blijft in al datter gheschreuen staet/
Die zal ic wt mynen boucke planen.

Schriftuerlic.

O broeder hier op moet ic dit vermanen/
Wt die wet ē wert niemāt rechuerdigh voor god
Dit es openbaer/want daer staet int slot:
Dat de rechtuærdighe wten ghelooue leift.

De Euangelische.
Christus die ons met goeden beschooue/ heift
Verlost van die vermalendydijnghe des wets
Als hy voor onsliedē heift gheniet den qwets:
Daer staet gheschreuē deis woordē stout vāct
Vermaledijt es de ghone die an thout hanct/
Op dat die ghebenedydijnghe boude
Van Abraham inde heydenen zoude
Commen duer Christum Jesum warachtigh/
Om dat wy de belofte des gheests crachtigh/
Ontfanghen zouden duer tghelooue stærckelic.
Mensche.
O broeder hoe zal ic dit wezen mærckelic
Es dan de wet teghen de belofte des heeren?
Schriftuerlic.
Neen/dat zy verre/ghy moet daer of keeren/
Want ware daer een wet ghegheuen gheweist/
Die leuendigh maken conste alzomen leist/
Zo came die gherechtigheyt ghewaerlic
Vander wet/maer die schriftuere claerlic
Heuet al besloten onder de zonde
Op dat de belofte/ als Paulus oorconde/
Duer dat ghelooue in Jesu Christo verheuen/
Zoude worden den ghelooughen ghegheuen
Totten Galaten int derde ic dit vernam.
Euangelische.
Voort staetter eer dat tghelooue cam/
Zo wierdē wy onder de wet bewaert/
Besloten zijnde tot datter gheopenbaert
Zoude werden des gheloooues eestere.
Schriftuerlic.
Dus es de wet gheweist ons kinder meestere/
Tot Christum/om dat wy duer tghelooue gent
Gherechuerdight zouden werden/ dit wel inprētt
Naer dat het tghelooue es ghecōmen zaen/
En zijn wy niet meer onder de wet ghestaen/
Vaett mijn vermaen/met goeden beschoue/
Want ghy zijt al kinderen gods duert gheloue/
Dat welcke es in Christo ghebenedijt/
Want ghy alle de ghone die ghedoopt/zijt
In Christo Jesu/ hebt Christum an ghedaen.
Mensche.

O vrienden ic beghinne wat trooſts tontfaen/
U dueghdelic vermaen/heift my zo beraen
Maer noch eens deels blijft mijn herte belaen
Om mijnder zonden menighte/zonder ghetal
Vreezende dat my god verwerpen zal/
Dien zwaren val/dwijnct al tpropooſt/ mijn
Totter waenhope.

Euangeliſche.

Vriendt wilt ghetrooſt/zijn
Inde woorden die Chriſtus was ontdeckende/
Den zondaer minnelic tot hem treckende/
Matthæi.xj. zijt v zinnen ſcherpende
Met zoeten woorden niemandt verwerpende
Heift hy ons gheroupen duer zijn ghenadē/ wijt
Comt al tot my die moede/ende beladen/zijt
Ic zal v ontladen/en boeten v ſmerten/
Ic ben ootmoedigh/en zachtmoedigh van hertē/
Leert van my/en v ziele zal ruſte vinden.

Menſche.

Och lieue vriendt wilt noch ontbinden/
Zal ic dan ter wærelt in gheenen houcken/
Pardoenen noch aflaet van zonden zoucken/
Dan alleene in Chriſtum en nieuwers el?

Schriftuerlic.

En trauwen neen/dit verſtaet ghy wel/
Duer hem es ghegheuen den grooten aflaet/
Dat es vergheuinghe van alder meſdaet:
Totten Romeynen ſtaet/alzo wy lezen/
God heift zijn liefde teghen ons bewezen/
Dat Chriſtus ghepꝛezen/ voor ons es gheſtoruē
Doen wy noch zondaers waren bedoruen/
Meſtrooſtigh menſche/wilt v verbouden

Euangeliſche.

Veil te meer zo zullen wy nu zijn behouden
Vander gramſchap/duer Chriſtū/zijt dies vroet
Naer dien dat wy nu duer zijn dierbaer bloet/
Zijn gherechtuærdight/wāt eyſt dat wy bloot/
Van gode verzoent zijn duer des zoons doot/
Doen wy noch vyanden waren regaligh/
Hoe veil te meer zullen wy werden zaligh/
Duer zijn leuen nu als wy verzoent zijn.

Menſche.

Mijn bedroufde herte es wat vercoent/ kijn
Anhoorende den troost wt v lieder monde.

Schriftuerlic.

Christus es voor ons een offer voor de zonde/
Op dat wy in hem worden de gherechtigheyt.

Euanghlische.

Christus es cōmen bin swerels beuechtigheyt
Om dat hy de zondaers zaligh zoude maken.

Mensche.

O vrienden gods wat troostelicker spraken
Hooric v lieden nu ten stonden ghewaghen.

Schriftuerlic/

Christus heift zelue onze zonden ghedraghen
Ant cruce/ houdt dit in v herte becondight.

Euangelische.

Ooc zeght Joannes of yemandt zondight/
Zo hebben wy voor god een voorsprake werdigh
Dats Jesus Christus wezende rechtuerdigh/
Die zelue es ons mesdaets verzoendere/
Niet alleene voor ons es hy de vuldoendere:
Maer ooc der gheheelder wærelt ghezeyt.

Schriftuerlic.

Es nu de zonde dan op Christum gheleyt/
En moghze hem niet houden bin sdoods doluere
Noch verdommen als ons bewijst schriftuere/
Zo es zy waerlic gheboett en vergheuen/
Ghelooft dat vastelic ghy zult eeuwigh leuen/
God es gheworden uwen lieuen vadere/
Om Christus wille die v al gadere
Verzoent heift ende v zonden bedect
Met zijn eyghen ontschult/ dit es perfect/
Niemant en can v meer wt zijnder handt treckē.

Mensche.

Nu beghint mijn plompzinnigh vstāt te weckē:
Nochtans en can ict niet al wel verstaen/
Al es de wet ende zonde voor my vuldaen/
Tafgrijzelic vermaen/ van des doodts angaen//
Doet my verschricken.

Euangelische.

Zijt ghetroost in dien
V en maggher gheen hinder af ghechien
Al maect huer anzien veil druckighe weezen.

Mensche.

Wie en zoude nochtãs voor die doodt niet vreezẽ
Die doude vaders verslont heift hier ter stede/
Adam/Noe ende Abraham mede/
Loth/Isaac/Jacob van eeuwe tot eeuwe/
Ja den vromen Sampson die thooft den leeuwe
Ghescheurt heift/es vander doot verbeten.

Euangelische.

O vriẽt ghy zeght waer/maer nu moet ghy wetẽ
Dat den oprechten sterckten Sampson ouer al:
Warachtelic ghecominen es bin swærels/dal
Die verwonnen heift des doodts tyrannizye
Dats Christus staet vast onder zijn vooghdye
Zonder deis copye/waer de doodt afgryzelic.

Schriftuerlic.

Paulus die leert ons noch hier op wyzelick
Om dat hy ons van dezen gru zoude ontslaen/
Hy zeght Christus es vanden dooden opghestaẽ/
Ende dat eersterlijnc gheworden sijn
Onder den gonen die daer slapende zijn
Ghelijc duer een mensche es commen de doot/
Cam duer een mensche de verryzenesse groot
Want ghelijc zy in Adam al moesten steruen/
Zo zullẽ zy in Christum dleuen verweruen/
Maer dat werdt een yghelick in zynen tijt
Dat eersterlijnc Christus ghebenedijt/
Daer naer die hem toebehooren by naerheyt.

Euangelische.

En es Christus verrezen/dwelc es de waerheyt/
Zo zullen wy ooc verryzen met vreden
Want Christus es ons hooft/ en wy zijn de leden
En dat hooft let en zal niet verminderen
Ons die zijn ledẽ zijn/ noch ooc niet hinderẽ
Maer daer dat hoeft es/werdt ons ghemeente/
Want wy zijn leden/zijn vleesch/en ghebeente
Ghelooft dat vastelic naer v vermoghen.

Mensche.

Och hoe magh dit wezen/

Schriftuerlic.

Het es ongheloghen/
Dus mensche als ghy zijt beuaen met anxte
Der doodt/v lichaem wezende op tcranxste

Zijt hier op ghedachtigh ende weist vervromt
Want deis doodt en es maer eenen slaep ghenõt/
Jnder schriftuere zo ic v ghewaghe:
Waer of ghy opstaen zult ten lesten daghe
Als een mēsche zijnde vanden slape ghewect.

Euangelische.

Daeromme heift Christus ghesproken perfect
Joannes.xj.zo ic de reden/las
Lazarus slaept die nochtans ouerleden was/
Ende begrauen als daer ghescreuen stoet
Maer Christus die de dooden weder leuen doet/
Spreict van hem zeluen ic ben warachtigh/
Die verryzenesse ende dat leuen crachtigh
Want wie dat an my tghelooue verworue:
Die zal leuen al waert dat hy storue/
Ende die daer leift ende ghelooft in/ mijn
En zal inder eeuwigheyt niet steruende/ zijn
Ghelooft deis woorden met goeden propooste/
Ghy zulter in wezen voorzien van trooste
Als v de strael des doodts compt te voren
Blijft byden ghelooue.

Mensche.

O vriendt vercoren/
Mijn cranc ghestichte es brooscher dan scheruen:
Hoe zal ic tghelooue connen verwæruen/
Op dat ic int stæruen/ magh blyuen ghestade
Jeghen de waenhope.

Schriftuerlic.

Duer gods ghenade
Moett gheschien alsmenet wel ouermærckt/
Maer waer de euangelische leeraer wærckt
Met schri ftuerlicken troost diligent/
Daer pleight tghelooue te wezen ghezēt
Waerze hier ontrent/ ghy moght veriolyzē snel.

Mensche.

Hier comt een vrauwe zy es te pryzen wel
Zy verwect mijn ziele tot apetyte.

Euangelische.

Jc kenze wel by hueren habyte/
Het es ghelooue met der liefde ghecleedt
Weit dat zou den mensche tot kennesse leedt/
Om blusschen zwaerheyt/anxt/vreeze en rauwe:

In de huere des doodts.

Mensche.

O ghelooue vrauwe/
Anxt en vreeze beghint my verdrieten/
Als my de strael des doodts zal duer schieten
Welc zal dan mynen meesten troost zijn
Berecht my dies?

Ghelooue.

Recht naer tpropoost mijn
Zal ic v bewyzen byder gods gracye/
Den meesten troost ende consolacye/
Die ghy steruende mueght hebben voor ooghen
Maer eerst moet ic v dit figuerlic tooghen
Op mijn bewyzen met nerstighen zinnen gloost/
Op dat ghy steruēde mueght ghewinnen troost.

Mensche.

O troostigh ghelooue ghy doet sesseren/ pijn
Maer ic biddu wilt noch instrueren/ mijn
Met schriftuerlicken trooste den rechten graet
Van dezer figuere.

Ghelooue.

In Numeri staet/
Doen daer een menighte van Israelyten
Ghedoodt waren duer tfenynigh byten
Vanden wreeden serpenten der slanghen/
Doen heift Moyses vā god een beuel ontfanghē
Dat hy zou ophanghen/ tmetalen serpent/
Op dat zo wiet zoude anschauwen present/
Zoude moghen leuen en werden ghenezen
Twelc zo ghebuert heift alzoo wy lezen/
Hoort voort dē troost der schriftueren spreken.

Figuere.
Hier tooghtmē tmetalen serpēt ende Christū ant tcruce.

Schriftuerlic.

Christus ghebenedijdt magh wel zijn ghelekē
By dezen metalen serpente perfect/
Die ande galghe des crucen was gherect
Als een teecken der verzamijnghe warachtigh/
Verheuen vander ærde zijt dies ghedachtigh/
Op dat zo wie hem anschauwende/es
Duer tghelooue/ ende vast betrauwende/es
Die zal ghenezen werden van sdoodts verniele/
En weder leuendigh werden inder ziele/
Al ware hem een menighte van wonden

Ghebeten van den fenynighen zonden/
Dus blijft by den ghelooue wijs gheingient.

Mensche.

O god gheifs my gracye.

Euangelische.

Hoort noch mijn vrient/
Christus sprac ghelijc Moyses in schyne
Tserpent verheuen heift inder wostyne/
Moet des menschen zone ooc zijn verheuen/
Op dat alle die an tghelooue cleuen/
Niet vergaen tot sneuen/zoot es voorschreuen/
Maer hebben ghewaerlic dat eewigh leuen/
Dits troost ghegheuen vanden oppersten heere.

Ghelooue.

Ghy zijt vanden serpente ghebeten zeere/
Want duer de nydigheyt des serpens verperelt
Es de doot ghecommen inder gantscher werelt/
Daeromme ziet nu uwen zalighmaker an/
Inden cruce hanghende/ en scheedter niet van
Vanden welcken Joãnes zeght dit gheluut/zoet
Ziet daer dlã gods dat des werels zondẽ wt/doet
Ziet nu den leeu an die beghonnen/cleift
Vanden ghestachte Juda / diet al verwõnẽ/heift
Ziet dit serpent an/ als een ghewaer teeckene/
Des goeden wille gods om v reeckene/
Troost v int steruen dat v dat leuen brijngt.

Schriftuerlic.

En als v cranck lichaem tot sneuen dwijnght/
Zo prent in v herte vastelic dit woordt
Dat Christus ghesproken heift om ons confoort/
Dat es den wille mijns vaders beschooft/
Op dat wie den zone ziet ende in hem ghelooft/
Hebbe dat eeuwigh leuen in dit vertrecken/
Ende ic zal hem ten laetsten daghe verwecken/
Ghetroost v steruende in dit opstaen
Mestroostigh mensche.

Mensche.

O schriftuerlic vermaen/
Wilt my noch beraen/ende dit bewyzen
Zalt tlichaem steruen ende weder verryzen/
Dats wel om hooren een wonderlic wondere?

Euangelische.

Schriftuerlic willic dit zijn oorcondere/
Met eender ghelijckenesse dit wel verstaet/
Als de ackerman in dærde zaeyt drooghe zaet/
Dat sterft en vergaet al gheheel te nieten:
Maer een schoone spruute zietmē daer wt schietē
Gheheel niewe in goeder vorme staende
Tsghelijcx werdet metten lichame vergaende/
Zo zalt ooc opcommen/weist onuerlanghelic/
Niet meer ghebreckelic noch verganghelic:
Maer reyn ontfanghelic/ int eeuwigh leuē/zoet.

De mensche.

O vrienden ghy hebt my daer ghegheuen / moet
Maer noch wat sneuen doet/ my vreeze naectelic
Om dat wy menschen zijn zo mesmaectelic
In de huere des doodts/tes een afgryzen.

Ghelooue.

Deze doot moet ons baerzen het verryzen/
Met zeerbaerhede/ghelijc de vrauwe tkindt/
Nochtans hoe wel tzo vreezelick schint
Het es de wegh tot dat eeuwigh leuen/iaet
Want vleesch en bloet/zo daer ghescreuen/staet
En moghen niet bezitten trijcke gods eerzame.

Schriftuerlic.

Daer omme moet dit verganghelic lichame
Een veranderijnghe zijn verweruelic/
In een onuerganghelicheyt ontsteruelic/
Zo zal veruult zijn der schriften historie/
De doodt es verwonnen inder victorye/
Hueren strael es plōp / dit es ons werende/pijn
Zy magh veruaren/maer niet derende/zijn.

Mensche

Therte es noch zwerende mijn:in dit gheuecht
Om een redene diemen ghemeenelic/zeght
Datmen voor steruen niet dorfte bezwaren
Wistemen waer datmen zoude beuaren
Maer tgroote mesbaren vanden helschen tooren
Doet my verschricken.

Ghelooue.

O vriendt vercooren
Dit comt wt een ongheloouigheyt groot/
Want die helle dat es de vreeze der doot:
En voor gods rechtuærdigheyt een vergruwen.

De goddelooze en moghen dit niet ſchuwen/
Zy en hebben an god gheen liefde gheſtadigh/
Zy zien hem an als een rechter onghenadigh:
Maer die zijn groote ontfermhertigheyt anzien
Met ghelooue/zy zullen die helle ontvlien/
Want Dauid zeght/O heere ic moet belyden
Al die in v hopen/zullen hem verblyden
Ende inder eeuwigheyt vꝛoyelic wezen.

Euangeliſche.

Ooc zeght ons Paulus noch/ zoo wy lezen/
Wy zijn duer hope ghewoꝛden zaligh/
Welcke hope es in Chꝛiſto pꝛincipalich:
Duer hem es onzen meeſten trooſt ontploken
Die de helle verwonnen heift en ghebꝛoken:
Up tzelue heift ooc Matthæus beſchꝛeuen/
Dat hy zeyde my es alle macht ghegheuen/
In hemel ende ærde/zijt dit verzinnende
Zo was hy ooc de helle verwinnende
Verloſſende die daer gheuanghen waren.

Ghelooue.

Hier op moet ic doch een point verclaren/
Dat int bouck der zalmen ſtaet ongheloghen/
Heere ghy bebt mijn ziele wt ghetoghen
Vander hellen/ende deze wt treckijnghe
Gods/gheſchiedt ons tot zalighe verweckijnghe
Want alzoomen claerlic inde ſchꝛifte leiſt
Dat Chꝛiſtus es vā als een verwinder gheweiſt/
Zo werden wy duer hem verwinders vꝛoom:
Naer dat wy als een greffye in eenen boom
Met hem vereenight zijn in een lichame/
Duer tſturten zijns pꝛecieus bloets eerzame
Zijn wy erfghename/van Chꝛiſtus ghemaect
In zijns vaders rijcke.

Menſche.

O vꝛienden nu haect
Mijn herte om bꝛeeder bewijs tontfane
Ghy hebt my hier met trooſtelicken vermane
Beghinnen/bewyzen alſt wel beglooſt/es
Welc den menſche ſteruēde den meeſtē trooſt/ es
Betooghende met der ſchꝛiftuere rypelic:
Maer ic en cant niet wel zijn begrypelic/
Dus biddic v om mijn verſtant te ſtærckene/

Tooght wat figuerlicx.

Ghelooue.

Pijnt v te mærckene
En wilter an vesten al ws zins ingien
U zal noch een ghelijckenesse gheschien/
Wilt nærstelic toe zien/daer an te hant/cleift
Hoe breeder bewijs:hoemen beter verstant/heift

Mensche.

O troostelicke vrienden int aduijs goet
Jc biddu dat ghy my noch breeder bewijs/doet
Van dat ic hier schauwe by figueren.

Schriftuerlic.

Jnt oudde vinden wy by schriftueren
Van Jonas den prophete/hoort mijn ghewaghē:
Die inden waluisch lagh drye daghen
Als doodt gherekent zijnde ende verslonden
Maer god bewaerde hem ten zeluen stonden/
En es weder wt commen zonder verbyten
En leuendigh vertooght den Niniuyten/
Dits deerste figuere hier op wel glozeirt.

Euangelische.

Hier by es Christus ghefigureirt/
Zo hy zelue inde euangelye bediet/
Van zijnder verryzenesse/twelc zo gheschiet/
Dits dander figuere die ghy voor ooghen hebt.

Schriftuerlic.

Hier in den troost naer v vermoghen schept/
Dit es waerlic der vrauwen verheuen/zaet
Waer of dat in Genesi gheschreuen/staet
Die dat hooft des serpents vertreden/heift
Die de doodt verwonnen beneden/heift
Zo wy inden prophete Oseas lezen/
Zegghende/O doot ic zal uwe doot wezen/
Ende hueren strael es huer ooc benomen/
Dwelc es de zonde/dus wilt veruromen
Met dezen trooste in des doodts vermaen/
Want hier es dat handtgheschrift wtghedaen
Vander wet die te vooren ieghen ons stoet
Anghezien datmen die nu ghewilligh doet
Midts de hulpe des zalighmakers/gheest
Ons gheuende ghelooue inder liefden/ keest
Ende liefde vulleest/wet ende propheten.

Figuere.
☞Hier tooghtmē Ionas vtē waluisch ende Christus verryzēde vāder doot verwonnen hebbēde zonde,doot,duuel ende helle.

5 mênkkerke

Euanghlische.
O mensche hebt ghy nu herte om weten
Welc dat v steruende den meesten troost/es
Twelc hier gheuraeght naer ons propoost/es
Hier op andwoorden wy/voor een wyze lesse/
In Christns doot ende verryzenesse
Midts tghelooue duer des heligh gheest bewijzē
Schriftuerlic.
Ja want ghy zult met hem verrijzen/
Hebt ghy oprecht ghelooue en betrauwen.
Mensche.
Och lieuelick ghelooue reyn fleur van vrauwen/
Wilt my doch by blyuen telcker spacye/
Ic bidts v minnelick.
Ghelooue.
Byder gods gracye
Magh ic v by blyuen met liefden verchiert.
Schriftuerlic.
Hoort wat ons Paulus noch hier op allegiert
Indien dat ghy Jesum metten monde belijt:
Ende metter herte gheloouende zijt/
Dat hem god waerlic vāder doot verwect / heift
Ghy zult zaligh werdē/hier an perfect/cleift
In dien ghy in Christo stærft zonder sneuen/
Ghy zult in hem verryzen/ende eeuwigh leuen
Als hy nu eeuwigh leift vāder doot ongheschēt.
Euangelische.
God heift ons wederomme ghehoren gent/
In een leuende hope dit werck wilt looden/
Duer Christus verryzenesse vanden dooden/
Dies ic niet ieghen dit vermonden schille/
Christus es ghestoruen om onzer zonden wille/
En om ons gherechtigheyt opghestaen.
Ghelooue.
Tonzen propooste om verstant tontfaen/
Dat Christus duer zijn ontfermhertigheyt/ zoet
Ons dē vaď verzoēt heift duer zijn dierbaer bloet
Duer liefde goet/onze schulden betaelt/
Midts tghuendt dat wy voorē hebben verhaelt/
Hier op moetmē steruēde gheheel verlaten.
Euangelische.
Ja ende niet dijnckende dat ons magh baten/

Onzer wærcken verdiensten wilt dit in prenten
Van costelicke wtuaerden of testamenten:
Noch hopen op yemandts langhe ghebeden
Van broeders of nonnen/tzy in wat steden/
Of eeuwighe iaerghetyden/deze zaken
En moghen gheenen oprechten troost maken/
Want meent de mensche duer zulc bestieren
Consciencye stillen en appayzieren
Zo en werdt hy nẽmermeer vulmaect/ghetroost.

Ghelooue.

Dats waer want als hy zijn zonden begloost/
Zo zijn zy veil te zwaer ende stærck
Maer als hy gheloouende neimt anmærck
Up d'woordt van Jsayas ghezeyt/fijn
Dats dat de zonden op Christus gheleyt/zijn
Zo eyst ooc warachtigh datze zijn verwonnen.

Mensche.

Vrienden gods willet tspel te slutene beghonnen
Want ghy hebt nu troostelic beraen/mijn.

Euangelische.

Schriftuerlic troost het moet ghedaen/zijn
Sluut ons materye.

Schriftuerlic/

Jc bens ghepooght/schier
De euangelische leeraer betooght/hier
Met schriftuerlicken troost alzoot begloost/es
Dat den mensche steruẽde den meesten troost/es
Jn Jesus Christus steruen en verryzen/
Dit ghelooueñ duer des helighs gheests bewyzẽ

Ghelooue.

Ghy die int steruen om der zielen spyzen/
Smenschen troost zijt zouckende in dit opstel/
Wilt danckelic nemen ons simpel spel/
Om troostelic wel/te boetene smerte/
Voor die van Nieukærcke goetwilligh int herte
Om prijs ghespeilt met ionstigher vijtte/
Tuwen dienste/Alst past by apetijtte.

Finis.

Nieuport.

Prologhe.

In dit spel zijn drye personagen.
De mensche.
Goddelicke waerheyt.
Wtuloyende clergye.

De mensche.

O virtueuze godtheyt hoghe ghepzezen/
Schepper der hemelen/der ærden crachtigh
Wie zal nu mijn leedtsman troostbarigh wezen/
O virtueuze godtheyt hoghe ghepzezen/
Zo dat ic moghte gheraken by dezen
Ten hẽde mijns weighs wel ende voozdachtigh
O virtueuze godtheyt hoghe ghepzezen/
Schepper der hemelen/der ærden crachtigh
Staet my in staden/

Goddelicke waerheyt.

Wie valt daer clachtigh.

Wtuloyende clærgye.

Zeer onberaden.

Mensche.

O god almachtigh.

Goddelicke.

Wilt v ontladen
Der daden/zwaermoedigh zoo wy hier hooren
Van uwer herten.

De mensche.

O vrienden vercooren
Al vooren/duerluchtigh edel manlic graen/zoet
Ende v zuuer blomme/ic ommeuaen/moet
Helzende goddelic/willic my bughen/plat
Gheheel tuwen dienste.

Wtuloyende.

U woorden ghetughen/dat
Metter goddelicker waerheyt nu tghehoor/voet
Onzen raedt achteruolghende v deuoor/doet
Wy zullen v helpen maect melodye
Als vrienden beraedtzaem.

Mensche.

O wtuloyende clærgye/
Uwer beeder namen ic claer ben mærckende
Wilt ghy my als mensche hier zijn verstærckẽde:
Duzent vout danck hebt/ met rypen verstande.

Goddelicke.

Waer light de reyze.

Mensche.

Ten helighen lande/
Daer ic ghærne ware/stranghe es tpassage/
Vul van oultrage/een wilde bosschage/
Zal ic noch moghen Jerusalem anschauwen
Noyt gheen zo blyde.

Wtuloyende.

Hebt goet betrauwen/
En wilt niet flauwen/tzijn swærels perijckelen
Doodelic/pijnlic/veil zware artijckelen:
De mensche duer Christum zulc wegh es lydẽde/
By zijnder gracye.

Goddelicke.

Eeuwelic strydende/
Hier naer verblydende/te lande kerende
Daer v de godtheyt eerst was formerende/
Nu prezenterende/ hier ærdtsch gheuonden
Daer weder commende vp peyne verbonden
Schuut dwærc der zondẽ/ten wert nz smertelic:
Tes onze beghærte.

De mensche.

Och ia ic zo hertelic
Magh ic ten hemelschen lande gheraken/
Al dat bitter es zal my zoete smaken
Naer uwen raedt leuende goet ende cort/fijn
My gheheel ic voughe.

Wtuloyende.

Laet v gheschort/zijn
V lendenen/schuwende zulc beletzele/
Tes dwoordt Christi dwelc wy v vermanen
Bereedt tenweghe.

Goddelicke.

Ja niet stille te stanen
Gheen blyuende plaetze/zo ons Paulus leert/
Voor elc mensche hem weder daer presenteert
Als pilgrem warachtigh zo hem magh lusten
Een plaetze beghrende/ daer hy magh rusten:
O Jerusalem schone woonstadt hier bouen
Vul melodyen.

Mensche.

V moet ic louen
Duerluchtighe hoghe persoonen vul wærden/
Ende eeuwigh dancken.

Wtuloyende/

Noch moet ghy anuærden
Tcruce Christi zonder eenigh inducye
Christum volghende ter persecucye/
V zeluen loogghende/gheheel ontvremēde
Goetwilligh vp den hals v cruce nemende
Zo zult ghy een pilgrem warachtigh bekent:zijn
Naer Marcus leere.

Mensche.

Jc wil obedyent/zijn
Al moet mynē gheest wat duer den gru qwellen/
Jc en weit waer den eersten voet nu stellen
Ten rechten weghe/zoo ic ben ontslutende
Duer de aerme crancheyt.

Goddelicke.

Hieremyam vtende/
Jc weit wel dat in de mensche aluooren
Zijn wegh niet en es/ noch inden man vercooren
Dat hy wel wandele in alder manieren/

Zo dat hy zynen ganc te rechte can stieren/
Hoe subtijl dat hy ooc es van liste
Van duer god alleene.
Wtuloyende.
Hoort dē Psalmiste
Tot hemlieden die op-den wegh verkeeren/
Jc zal v tverstandt gheuen ende leeren/
Den wegh dien ghy gaen zult/doet vry v besten
Ende mijn ooghen zal ic op v vesten/
Zo zult ghy ten Jerusalemschen bedelue
Zeer wel gheraken.
Goddelicke.
Christus zeght zelue/
Staet op ende anziet wel ghehandelt/
Welc den goeden wegh es/en daer in wandelt/
Een wegh zeer zoete den pilgrem verblydende
Es god met ons/wie werdt ons bestrydende/
Dezen wegh ten hemel binnen es streckende/
O wegh der zaligheyt.
Mensche.
Ghy zijt ontweckende
Tuterste mijnder zielen lustighe rancken/
Der dueght en magh ic v nēmermeer vuldācken
Maer dit voyage lydelick vul schronden/
Zalt langhe gheadueren?
Wtuloyende.
Vaett Jobs vermonden/
De mensche aerm vander vrauwe gheboren
Leuende een corten tijt/zoo elc magh hooren
Veruult met vele mizeryen/dit es de somme:
Die hem eerst vertooghde ghelijc een blomme
Wegh varende ghelijc een schauwe lydelick:
Als hoy vergaende.
Mensche.
O leuen tydelick/
Broosch/tranck vul zondighe inclinacyen/
Anuecht des vleeschs/duuelsche inspiracyen/
Qwa ghedachten my an/int secrete leken
Gheheel afgryzelic.
Goddelicke.
Hoort de prophete spreken/
Leuende menschen zieck zijnde steruelick/

Niet anders en es dan een anuecht eruelick
Eeuwigh strydende duer sulleeschs insluccye
Altijts gheduerende.

Mensche.

Uwe instruccye
Verwint in my de menschelicke crancheyt/
Maer als ic duergaē ben deze ærdtsche strāchheyt
My zeluen gheuende int lyden verduldigh
Benaut als pilgrem warachtigh ghehuldigh/
Wāt claer noyt niemāt zo brooscch eē scherf / zagh
Maer lacen ic duchte voor mynen sterf/ dagh
Daer den vyandt zal commen trecken en teezen/
Den inganc belettende.

Wtuloyende.

En wilt niet vreezen/
Al valt de tydelicke doodt wat dærlick
Hoort Augustinum spreken / o doodt beghærlic
Die een hēde zijt van tqwaet hier teghēwoordigh
Een opslutijnghe vanden aerbeyt discoordigh
Tbeghinsele der rusten tot elcx playzance
Ja gode beqwame.

Mensche:

O zuuer monstrance/
Edel wtuloyende clærgye iueghdelic/
Ende v goddelicke waerheyt dueghdelic
Die de vreeze des doodts in my verborghen
Nu zijt verdryuende.

Goddelicke/

En wilt niet zorghen/
Want Christus zeght zelue ons hooreñ clachtigh
Jc ben de eerste en de laetste warachtigh:
Jc hebbe doodt gheweist/o mensche sneuende/
Ziet ic ben nu inder eeuwigheyt leuēde/
Die slotel des doodts/der hellen mede
Heb ic in handen.

Wtuloyende.

O ziele hebt vrede/
Met Matthæo zegghende/wilt dit grōderen
Op den vasten steen willen wy ons fonderen
Dwelc Christus es/ons in glorye eruende
Ons hope/ons troost/ons toeuelucht steruende
Zonder hem/zo en esser zaligheyt gheene:

Zijt vast betrauwende.

Goddelicke

Hy eyst alleene
Duer wien alle zaken zijn gheschepen:
Want wt hem/duer hem/ in hē eyst al begrepen:
Hem zy inder eeuwigheyt glorye onbezwijckelic
Als zone des vaders.

Mensche.

Zo eyst claer blijckelic
Datter gheē ander en es/ dus luut tpropoost/fijn
Christus moet alleene des menschen troost/zijn
Inde huere des doots als therte zal breken/
O troost beghærlic.

Goddelicke.

Den vader hoort spreken/
Dit es mijn beminde zone naer tghewaghen
Inden welcken ic hebbe mijn wel behaghen/
Hoort hem o mensche en wilt v niet ontvremen:
Dit es den troost/gheen ander en wilt nemen
Vanden vader belooft ons breeder int wezen
Een troost ghenadigh.

Wtuloyende.

Paulum wilt lezen
Totten Hebrein dit zal ons vromen/
Want hy nerghens ynghelen heift anghenomen
Maer tzaet van Abraham onzen behoedere
Hy moeste ghelijc werden zynen broedere/
Op dat hy zoude zijn ontfermigh adere
Een ghetrauwe bisschop tot den vadere
Om te Reynighen de zonde vanden volcke/
Noyt zulc een toevlucht.

Goddelicke.

Onder shemels wolcke
Gheen anderen troost en es/wilt hem anschauwē
Daerōme laet ons toe gaen met groot betrauwē:
Tot den stoel zijnder gracyen als wy steruen
Op dat wy moghen bermherticheyt verweruen/
Gracye vindende/een hulpe beqwame
Naer Paulus leere.

Mensche.

O troostelicke name/
Christus Jesus wilt zo in my wærcken/

Dat ghelooue/hope/liefde magh verstærcken
Inde laetste tijdt/ hier zijnde beneden
My wel van noode.

Wtvloyende.

Tes wel ghebeden/
Maer al hadt ghy tghelooue zo groot / dit anziet
Dat ghy berghen versteldet/zo en eyst al niet
Esser gheen liefde in v gheuonden.

Goddelicke.

Ja al waren alle dueghden in een ghebonden
In v/waer naer elc goet kersten magh lusten/
Zo en zult ghy op v eyghen dueght niet rusten/
Al ware tghelooue/liefde in v gloyende/
Zult ghy de wærcken bouen Christum verchierē
V daer betrauwende.

Wtuloyende.

In gheender manieren/
Alleene in Christo/daer niet falende
Es v eenighe gracye toe dalende
Van tghelooue/liefde/of zulcke zoetheyt/
Dijnct alleene/tes zijn ontfermighe goetheyt.
De cracht uwer zielen daer me wilt voen

Goddelicke.

Zōder my zeght hy en mooght ghy niet ghedoen
Want hemel ende ærde zal zijn vergaende:
Maer mijn woordt eeuwigh zal blyuen staende/
Tghelooue/hope/liefde in hem slutende
Als troost alleene.

Wtuloyende.

Isayas vtende/
Zegghende tot den mensche dit woordt ghesomt
Ziet zijn loon es met hem/v zalighmaker comt/
Ende zijn wærck voor hem daer gracye wtleict
Zijt ghetroost mijn volc/dit de heere zelue spreict
Wie zal hem dan op een ander troost verlaten/
Gheen zijns ghelijcke.

Mensche.

O ziele wilt vaten/
Vast betrauwende in dezen troost warachtigh.

Goddelicke.

Dit es de belofte des vaders crachtigh/
Waer wt de zaligheyt des gheloofs es ghescheit

Zonder de belofte/tgheloone en es niet
Welcke belofte Christus ghebenedijdt/
Ons alder troost es.

Wtuloyende.

En psalmo belijdt/
Daer staet/die heere heift Dauid toe ghezworen
De waerheyt/ende hy/o mensche vercoren/
En zal hem niet bedrieghen/dit es tgheuoel
Vande vrucht zijns buucxs te zetten op zynē stoel
Twelc de vader beloofde/o troostelic woordt
Hier in vast rustende.

Goddelicke.

Micheam nu hoort/
Ghy zult gheuen zeght hy dat ghy warachtelic
Jacob toeghezeyt hebt met eede crachtelic/
Die ontfermhertigheyt die ghy naer tbelydē/
Abraham ghezworen hebt van ouden tyden:
Deze zal onze ongherechtigheden
Afdoen/ende alle onze zondighe zeden
Zal hy wegh werpen inde diepte der zee/
Noyt zulc een troost.

Mensche.

Tverlanghen doet wee
O ziele die hier nu naer tgoddelic vermonden/
Den troost Christum hebbe gheuonden/
Gheen ander voor ons die ærdtsch ghemul/zijn
Dan hy alleene.

Wtuloyende.

De gheschriften vul/ zijn
Hoort Hieremyam spreken/dit woordt verzint
In eeuwigher liefden/zo hebbic v ghemint/
Hier omme zo hebbic ontfermigh int locken/
V zo hertelic tot my ghetrocken
Met dezen troost ghy naer Jerusalē gaen moet
Ende gheen ander.

Goddelicke.

Ozeas vermaen doet/
Ic zal v my trauwen o lief vercoren
In eeuwigheyt/ende oordeelen al voren
In rechtuærdigheyt/in warachtigheyt mede
In ghelooue/dan zult ghy bekennen vrede
Dat ic de heere ben troostbaer en machtigh

6 michipoort

In my zijt rustende.

Wtuloyende.

Ezechiel clachtigh
Zegghende/ic en wil die sterft/zyne doot niet
Keert weder ende leift/an uwen noot ziet/
Tonswaert zynen troost hy zoetmõdigh laet lekẽ
Vul van ghenade/

Goddelicke.

Den mont gods hoort spreken/
Duer Isayam onslieden anschauwende/
Zegghende/die op my vast es betrauwende/
Zal de ærde beæruen/en zal by dezen/
Mynen helighen berch bezittende wezen
Ons troost/ons toeulucht/als aerm crãcke weezẽ
Wie zal dan twyfelen.

Mensche.

Wie wilt dan vreezen
Mijn ziele duer gracye nu iubileirt:
O troostelic troost ons gherestitueirt/
Wt den schoot des vaders/ een troost beqwame
Ons zaligh makende.

Wtuloyende/

Gheen ander name
En esser onder den hemel ghegheuen/
Daer duere dat wy zaligh zullen leuen
Dan de name Jesus goddelic gheeert
Ons troostelic lief.

Goddelicke.

Wel gheaduizeert
Totten Philippẽsen daer wijsheyt wilt zughen//
Inden name Jesu alle knien die bughen
Hemelsche/tærdtsche/ia de helsche draghte
Een name bouen alle namen van crachte/
Zullen wy ons dan niet vast betrauwen
In zulc een die maght heift?

Wtvloyende.

Hoort zonder flauwen
Anroupt my inden tijt des noodts int verzeerem
Ic zal v verlossen/zo zult ghy my eeren:
Dits twoordt des heeren/duer den Psalmiste
Tonzen confoorte.

Goddelicke.

O subtijl van liste
Hoort Hieremyam duer sheligh gheests vmōdē
V ziele in zaligheyt zal zijn gheuonden/
Want ghy hebt in my betrauwen ghehadt
En troost der zielen.

De mensche.

O dierbaer schadt/
tzint dbeghinzel des tijts ter eester hueren
Alle de teeckenen/alle de figueren
Ja/al dat de propheten oyt en sprakcn/
Tes al tonzen trooste zoo ic can smaken
My zeluen ter dueght wil ic verstærcken.

Goddelicke.

Al waert dat ghy daedt alle de ghewærcken
Die elcken doen magh hier op der ærden
Ghetroost v in Christo alleene vul wærden/
En wilt niet wijs wezen in v eyghen zaken/
Niemant en can tot eenigher dueght gheraken
Dan duer ghenade ons troostelic anghehecht
By zijnder godtheyt.

Wtuloyende.

Hier op Lucas zeght
Al daedt ghy alle dueghden die moghelic waren
Ghy zult v voor een onnut knecht verclaren
Niet van v zeluen/dan int leuen iuechdelic
Vuyl ende onreyn.

Goddelicke.

Onze wærcken dueghdelic
Zijn onreyn voor god/want hyze zulc heet
Ghelijc een vuyl onreyn menstrualich cleet
Van eender crancker vrauwe hier int wezen/
Gheen wærcken verdienelic.

Mensche.

Hier wt by dezen
Zegghen de zulcke haer zinlickheyt zouckende
Weir wy goet of qwaet doē/gheen zōde rouckeñ
Den hemel behoort ons toe/ o onbekende
Bedwellemde gheesten.

Goddelicke.

Ey aerme blende/
Dit zijn wolcken zonder water int werck vkeert
Dwalende sterren duyster ghenoteirt/

Wilde goluen wt schumende eyghen schande
Dolende menschen van cleynen verstande/
Maer zy die in Christo vast zijn groyende
Tooghen wt wien zy ter dueght zijn bloyende
Vander eender dueght in dander elc gaen moet/
Duer Jesum Christum.

Wtuloyende.

Joannes tvermaen doet:
Ic ben die wijngaert/ ghy zijt de rãckẽ crachtigh
Die in my blijft/ ende ic in hem warachtigh
Deze brijnct veil vruchts vort õ sdueghs ꝟchierẽ
Niet zonder Christo in gheender manieren:
Maer wy als greffyen in hem ghehint
Duer zijn ghenade.

Goddelicke.

Wie heift meer bemint
Dan die tleuen voor zynen vriendt es gheuende/
Wie zal dan twyfelen?

Wtuloyende.

Twy wordt een beuende/
Als hem die tydelicke doot comt bestoken:
Al zaeght ghy die ærde onder v ghebroken
Ja/ die bærghen vallen van bouen nedere
Den hemel verwernen duer tgroot onwedere/
De elementen smelten ende veruaren
Ghetroost v in Christo/ hy zal v bewaren
Want wy zijn nieuwe hemelen verwachtende
Hier naer dit leuen.

Mensche.

Niet anders achtende
Dan Christum dẽ troost die ons can verblyden
Alle benautheden stellende bezyden/
Dies mijn ziele hem glorye bien moet.

Wtuloyende.

Eere.

Mensche.

Wærdigheyt.

Goddelicke.

Hem eeuwigh gheschien moet/
Betraut dan in Christo gheift hem de eere:
Want hy zeght zelue naer Jsayas leere:
Ic bent/ ic bent zelue die alle uwe zonden

Wtdoe/ende ic en zalze niet vermonden/
Niet meer ghedachtigh zijn om niemants wille.

Wtuloyende.

O mensche dit es den troost luut ende stille
Ic ben de heere/daer en es anders gheene
Die tlicht maect/ende deze dusterheyt cleene/
Als troost tonzen trooste hem openbarende/
Hier in vast rustende.

Goddelicke.

Regum verclarende/
Hy die doodende es/ende leuende maect
Inde helle es werpende/den keest wel smaect:
Ende daer wt verlost tonzen wensche/
Wie zal dan vreezen.

Wtuloyende.

Daer omme/o mensche
Keert v tot my alle henden vander aerden/
Ende ghy zult zaligh werden/ groot vā waerden/
Dit spreict de heere tonzer confortacye/
Hy wilt onzen troost zijn.

Mensche.

Welc een gracye
Es ons ghe schiedt/o godtheyt diuyne
Duer den troost en ontzie ic aerbeyt noch pyne/
Al camen hondert dooden my an ghedreuen
Ten magh niet hinderen.

Goddelicke.

Bemindt ghy tleuen/
Hoort wat Christus zeght/ic ben int vulsommen
Den wegh des leuens/ duer my wilt commen/
Ic ben de waerheyt reyn ongheloghen:
Of hy zegghen wilde/wie wertter bedroghen/
Ic ben tleuen/ en wilt uiet vreezen
Doc eenigh sterven.

Wtuloyende.

O aerme weezen/
Hy heift de doodt gheheel te nieten ghedaen
O doot ic ben v doot/naer Ozeas vermaen:
O ghy doot waer es nu uwe victorye?
Waer es nu uwen pryckel/v memorye/
Ghy beromdet v zeere in twreedt verstranghen
Maer nu verwonnen.

6 in Ampoort

Goddelicke.
Hy heift ghehanghen
De chyrografe ghenaghelt an tcruce/ vast
Gheschuert/te nieten ghedaen tvyandigh/last
Ja/doot/helle/zonde tes al verslindert
Duer den troost beqwame.
Mensche.
Wie wertter behindert/
Mijn ziele die vlieght ten hemel binnen:
O zalighen sterfdagh wilt haest beghinnen/
Ic moet v beminnen/wel ghetroost int scheeden:
Waer blijft ghy/wilt my in Jerusalem leeden
Daer hē elc ootmoedigh voor die godthz buught
Wie cant begrypen.
Wtuloyende.
Joannes noch tuught
Tonzen trooste vast in Christo ghebonden/
Hy heift ons ghewasschen van onze zonden
Int precieus bloet/liefde bewyzende
Noyt zulcke gheene.
Goddelicke.
Canonicum pryzende
Daer staet/ hy heift ōs eerst lief ghehadt vuluer=
Ende zynē zone ghezondē prijswerdigh (digh
In een verzoenijnghe voor onze ghebreken/
In hem ghepayt zijnde.
Wtuloyende.
Voort hem noch spreken/
Die de heere bemint heift in gracyen/ wijt
Ic hebbe v ghezeyt dat ghy vrienden/zijt
Al dat ic van mynen vadere hebbe ghehoort/
Dat hebbic v te kennen ghegheuen/voort
Ghy en hebt my niet lief ghehadt naer tbehoren
Maer ic hebbe v alleene wtuercoren
Op dat ghy vrucht voort brijnghē zoudt menigh
Troost ons gheuende. (fuldigh
Goddelicke.
Paulus ghehuldigh/
Den Ephesen dit woordt te vooren/ gheift
Ghelijc als hy ons in hem vercooren/heift
Eer de wærelt began in liefde gheprezen/
Op dat wy heligh onbeulect zouden wezen

Voor hem/duer de liefde ons vozen gheschict/
Vercozen kinderen gods mijn ziele verschzict:
In twelcke wy hebben verlossijnghe crachtigh
Duer zijn bloet/ tvergheuē der zonden claghtigh
Naer trijcdom zijnder gracyen ouerulsedigh
Die hy ons ghedeelt heift.

Mensche.

O ziele ootmoedigh
Met Chzisto uwen troost ten hemel wilt vlieghē
Gheen troost zo zoete.

Goddelicke/

En laet v niet bedzieghen/
Al hoozdet ghy int steruen wonder ghewaghen
Ja/al dat god niet en es/wilt van v iaghen/
Maer alleene in Chzisto bin dien bedelue
U vast betrauwende.

Wtuloyende.

Hoozt Chzistum zelue/
Hy en zendt niet tot Jan Jacop beraden/wijt
Maer hy zeght/comt alle tot my die verladē / zijt
Met aerbeyde/ic zal v last ontbinden:
Ende v ziele zal ruste vinden/
Hy en wilt niet dat wy zijn betrauwende
Op yemandt anders.

Goddelicke.

Voozder anschauwende/
Jc ben de heere/dats mynen naem verheuen/
Jc en zal mijn glozye gheenen anderen gheuen:
Want hy en wilt niet duer tgoddelic verclouckē/
Dat wy an yemandt anders troost zoudē zouckē:
O stæruende mensche/dit en es niet cleene/
Ghetroost v in Chzisto.

Wtuloyende.

Jc ben alleene
Uwen god/ghy zult my crachtelic beminnen
Wt al uwer herten/wt al uwe zinnen:
Hy wilt onzen troost zijn gheexalteirt/
Gherust v in dezen:

Mensche.

Mijn ziele iubileirt
Duer v Jesu Chziste trooster ghename
Een troost bouen alle troosten beqwame.

Fonteyne des leuens/mijn ærdtsche bekere
Zeer wel ghetroost es.

Goddelicke.

Zijt dat zekere
Van al dat oyt was/es/of wezen magh
Men noyt gheen zo heligh gheprezen zagh
Al ware een int ghelooue stærck ghefondeirt/
In hope/in liefde/dit wel noteirt/
Ja al waren veil dueghden in hem bloyende/
Tes al wt Christo Jesu vloyende/
Niet zonder hem/schuut zulcke abuzye/
Of ghy werdt bedroghen.

Wtuloyende.

Hoort de concluzye
Op dat den troost Christi elcx ziele magh baten:
De Epistelen Pauli achter ghelaten
Zijnze niet al die hy was zendende
Duer den heere Jesum Christum hendende
Ons troostende metten goddelicken wærcke
Als de alder meeste.

Goddelicke.

De helighe kærcke/
Gheen sacramenten heligh en administreirt
Noch bedijnghen/collecten daer gheuzeirt/
Zy henden al met dien woorde crachtigh
Uwen eenighen zone met v leuende/
Duer wien ghy zijt alle zonden vergheuende/
Onzen meesten troost als wy zijn steruende/
Zonder ghelijcke.

Mensche.

Laet my zijn verweruende
Düerluchtighe gheesten vul der schriftueren
Wilt my doch tooghen eenighe figueren

Figuere.
☞ Hier tooghtmẽ Christum ant cruce met eẽ rolle. Cõsummatum est. Bouẽ tcruce god den vader mettẽ heligẽ gheest, met eẽ rolle, Propter scelus populi mei pcussi eũ.

Tonzer materye/vp dat ic zie/wat
Met ooghen steruelic.

Goddelicke.

Tzal v gheschien/dat
Ziet hier den troost der zaligheyt autentijcke
Den pays des vaders.

Wtuloyende.

Zonder replijcke
Dit lammekin bloedigh zo ghemaniert leift

Twelc de vad̃ voor ōs eewigh ghepayziert heift
Den bouc ontslutende es hy ghewo²den/
Gheen zo beqwame.

Goddelicke.

Hy heift gheto²den
De persse alleene voo² onze zonden
Ende gheen man en was met hem gheuonden
Onzen troost hem zeluen gheheel verclaersende
Wt grooter liefden.

Wtuloyende.

Met bloede bespaerzende
Den p²iester in Sancta sancto²um gaende/
Voo² hem ende tvolc/zoo Paulus vermaende:
Twelc niet en was dan figuere al vo²en/
Maer Ch²istus in zijn eyghen bloet verco²en/
Die helighe d²yuuldicheyt daer vergadert
Es in ghegaen god ende mensche gheadert/
Inde helighste helігheyt hy verzoende
Ons troost warachtigh.

Goddelicke.

Hy wast al vuldoende/
Consummatum est/dit was hy sp²ekende:
Of hy zegghen wilde/esser yet gheb²ekende:
Ic ben bereedt o vader luut en stille/
Ziet ic comme om te doene uwen wille/
Noyt mensche en was zulc een troost ghegheuẽ.

Wtuloyende.

Zoect my zeght hy ende ghy zult leuen/
Hy en wilt niet dat yemãdt ander troost begaert

Mensche.

O goddelicken troost ons hier gheopenbaert
Alpha et O zonder verminderen/
Ic ben zo ghetroost wat magh my hinderen/
In Ch²isto alle benautheden lydende
Steruende/ic werde in hem verblydende/
Een poo²ter van Jerusalem ghesch²euen
Jnt eewigh leuen.

Goddelicke.

Wilt daer an cleuen
Met Paulo zegghende dit woo²dt voo²dachtigh
Leuen wy/wy leuen den heere warachtigh:
Steruen wy/wy steruen den heere ghep²ezen:

De gheestelickẽ eñ werlickẽ staet, met eẽ rolle, Adoram9 te Christe &c.
Voor den toogh, Nemo venit ad patrẽ nisi per me. &c. Itẽ een zittẽde met eenen bouc met zeuen zeghels, een ynghel daer by met eẽ rolle, Quis est dignus aperire librũ? Daer by een lã tusschen vier dierẽ, eñ eẽ ouderlingh met een rolle, Ecce venit leo de tribu Iuda, &c. Voor den toogh dit gheschrifte, Ecce agnus dei, ecce qui tollit pctã Item bouẽ bouẽ al, Christus inde perse met een rolle, Torcular calcaui solus & de gẽtibus nõ est vir mecum. Daer by eẽ prophete met een rolle, Quis est iste qui venit de Edom, &c. Noch een and' prophete met een rolle, Vulneratus est propter iniquitates nostras.
Voor dẽ toogh dit gheschrifte, Torcular calcauit dominus virgini filię Iuda.

Weir wy dan stæruen of leuen/tblijct by dezen
Wy behooren Christo toe by hem verworuen/
Hier toe es hy verrezen ende ghestoruen/
Op dat hy hebben zoude vul melodye
Ouer doode ende leuende heerschappye/
Een troost bouen alle troostē mærckelic
Gheen zijns ghelijcke.

Wtuloyende.

Dit woordt luut clærckelic
Zegghende al datmen magh bereeden/
Vier/zwerdt/helle/doot en magh my scheeden/
Vander liefde Christi Jesu ghebenedijdt:
Ghetroost v hier in v ziele verblijdt/
Hy es de rede mpcye reyn wtghelezen/
Een verzoenijnghe/des vaders ghelijc int wezen
Ontfermigh/ghenadigh duer zijn goetheyt:
Hy wilt onzē troost zijn.

Mensche.

Noyt zulcke zoetheyt
Mijn ziele en smaecte/tzijn hemelsche zaecken
Jc ben zo ghetroost/mijn crachten die haecken
Als pilgrem te commene ten hemel binnen/
Dit voyage elc mensche moet beghinnen/
Zal hy met Christo daer triumpheren
Onzer alder troost/in hem wilt contempleren:
Want hy onslieden hier heift ghescheppen
Onzen wegh vuldoende.

Wtuloyende.

Claer onbegrepen
Wy moetent laten eer wy tē gheschille snel
De mate passeren.

Goddelicke.

Tes mynen wille wel
Oorlof eerwærdighe discrete heeren
Wyze medehulpers vanden vlaemschen lande.

Wtuloyende.

Eeuwighe wijsheyt moet hier domineren.

Mensche.

Oorlof eerwærdighe discrete heeren.

Wtuloyende.

Karolus hier gheboren moet prosptereren
Ende alle die zijn tzynen onderstande.

Goddelicke.
Oorlof eerwærdighe discrete heeren
Wyze mede hulpers vanden Vlaēschē lādē/
Prince der Fonteynen als de vaillande
Raedt uwe hoocheyt al vallet cranckelic
Voor die vander Nieupoort laet wezen danckelic.
Finis.

Thielt,

Goetwilligh om stæruen.
EErwærdighe wyze.
Troostelicke allegacye.
Therte v lien goet/groet
Die hier dus opente der vrueghdē vloet/doet
Wiens opstel spruut/wt de fonteyne/claere
Der schriftueren.
Goetwilligh.
Noyt zulcke reyne mare

Prologhe.

In dit spel zijn vier personagen.
Goetwilligh om steruen.
Troostelicke allegacye.
Des gheests inspra ke.
Pinelicke vreeze

Zouden zy die comparacyen stellen
Die onze imaginacyen qwellen
Zonder proffijt/ten zou niet ghefondeert/zijn.

Troostelic.

Deze vraghe moet van alle gheeert/zijn
Zy verdient van elcken prijs trezoorlic
Naer Horatius.

Goetwilligh.

Want zou es orboorlic.

Troostelic.

Ende zoete/om dat troost sdrucx qwale breict.

Goetwilligh.

De doot ons allen met hueren strale steict/
Ende an twel stæruen my dijncke dat al cleift.

Troostelic.

Doc elcken die hier in tzondigh dal leift
Troost van node es wil hy wel stæruen:

Goetwilligh.

Dus wijsheyt des vaders laet ons verwæruen
Uwe gracye/die therte deuoot/zooght.

Troostelic.

Ons welc den meestē troost es inde doot/tooght.

Hier vertrect Troostelicke allegacye, eñ naer pauza cōtze weder, ende met haer compt Des gheests zonderlinghe insprake, ende noch een man ghenaemt pijnelicke vreeze.

Des gheests zonderlijnghe insprake.

Pays zy v broedere.

Troostelic.

God v ghezonden heift
Hem/die troost alle goede gronden gheift
Den vertroostere/alder vruechden stake
Des stille gheests zonderlijnghe insprake/
Die op de Apostolen als gheluck daecte/
Doe hemlien lyden en grooten druck naecte/
Paracletus/dats troostere hy ghenaemt/es
Der zielen vercoelijnghe hy befaemt/es
Die int slauen ruste/vruecht int schreyen/biet.

Des gheests.

Als Christus van swærels contreyen/schiet/
Den troostere te zendene hy beloofde.

Troostelic.

Als sgheests zōderligh woort blaest/de Udoofde/
Hy verandert/beroert/oock duerstraelt/wect
Wiē andꝰs gheē woort wt mēschē ghedaelt/trect
Int spreken orboort hy zulcke manieren/

Dat hem hooren als hy wilt/ gods scholieren/
Schriftuere ons herte in gods handen/ laet.
Des gheests.
Gods ghifte bouen smenschen verstanden/gaet
Zonder gods gheest niemāt die duerzien can.
Troostelic.
Zal ons den meesten troost moghē gheschien dan
Den meesten troostere ons die zenden moet.
Des gheests.
Den meesten troost/die sdrucx allenden/ boet
En maken wy niet gods woordt generalic/
Of beloften/of gods liefde noyalic
Want meest roeren singuliere dijnghen.
Troostelic.
Onzē meesten troost es duer sgheests inbrijnghē/
Tmeeste betrauwen dat ons es ghegheuen/
Christus/ ende al met hem/tblijct gheschreuen/
Zijn eyghen zone heift god niet ghespaert/
Maer ons ghegheuen/zoo Paulus verclaert
Ende al/met hem/wilt niet zuchten/duchten.
Pynelicke vreeze.
Ommers truert/steit wāt sleuēs vruchtē/vluchtē
Uan v ende des rechters iugement/vecht
Jeghen v/ach arm qwaet verblent/knecht
Wiens hoogheyt ter hemelen binnen/minnen
Ja eeren/ dienen/der zeraphinnen/zinnen
Hebt ghy vergramt/hoe zult ghy zijn toorne
Connen ontlopen?
Des gheests.
Troost v wtuercoorne/
Hoe/heift v god niet alle dijnck ghesconcken
Met zynen zone?
Troostelic.
Zulcke layende voncken
Tot Paulus herte dat troostelic woordt/zant
Wie magh ons riep hy verdommen voort/ want
Niemandt gods vercoorne accuseren/magh
God rechtuærdight ons /wie my afkeerē / magh
Uan Christus liefde/honghere of zwert/ fel
Wat ic doch lyden magh/god eyst my wert / wel
Die grotelicx tooght dat hy al voor my/es:
Des gheests.

7 [illegible]

Een bewijs naer Paulus/dit stærck en vry/ es
Dats dat god voor my blijft wiēs ghenadighede
Christum gheift tot mijnder beradighede
Ende al met Christum dezen troost ghepreēt was
In Paulus.

Troostelic.

Wien de doot zeght hy ontrent was
Alle daghe wt dit zoete fruut/spruut
Al dat goet es.

Des gheests.

Meerder troost daer wt/luut
Dat god Christum gaf/dan of ic alleynelic
Christus doot allegierde.

Troostelic.

Want certeynelic:
By dat god gaf zynen zone wtghelezen:
Zijnder twee de meeste ionsten bewezen
Daer in schriftueren yewers of gheglooft staet.

Des gheests.

De eerste dat god naer zijns propoosts raet:
Zonder ons/ia zonder Christus verdienen
Heift Jesum ghegheuen.

Troostelic.

Theologienen
Zegghē/gods voortnemē op niemātswerck ziet.

Des gheests.

De dryuuldicheyt deze ghifte stærck biet/
Dies god verlost/als principael autheur
Christus als verdiendere.

Troostelic.

Gods ionstigh faueur
Heift de wærelt/vindic themwaert ghepayziert
Duer Christum.

Des gheests.

De tweeste ionste ghepubliert/
Es dat gods zuene hem zeluen gaf tydelick.

Goetwilligh.

De hooghste dryuuldicheyt danckic belydelick/
Die my vander eeuwigheyt Jesum schanck
Den middelaere Christus zegh ic ooc danck
Duer zijn bitter doot.

Troostelic.

Die remis der zonden
Ende deerste gracye heift gheuonden:
Maer zo en eyst niet van allen zaken.
Des gheests.
In gheloove/leetschap wy niet gheraken
Duer Christus lydē/maer byder gods goetheyt/
Die ons Jesum/ende des gheloofs zoetheyt/
Niet duer Christū/maer met hē schāc iueghdelic/
Dat wy zouden werden/sleuens vruechdelic
Duer Christus verdiēste naermaels deelachtigh.
Pynelicke.
Christus es ghegheuen/tes warachtigh
Maer dat hy uwe es/laet blijcken mare.
Troostelic.
Of maer eene in swerels wijcken ware/
Zo vaste houdt v dit woordt ghezworen
Jesus es my ghegheuen ende gheboren/
Wat meshandt v dat andere licht ontfaen
Vander zonnen?
Des gheests.
Of op de ærde gaen?
Moet v dies lichts of ærden ghebueren/min?
Goetwilligh.
Neent voorwaer.
Troostelic.
Dat es der schriftueren/zin
Jc ben niet huerliedre/maer v god/v heere.
Des gheests.
Al zijnder vele/dijnct nemmermeere
Dat god dies te min elcken van ons bemint.
Troostelic.
Maer hy es tonswaert zo vriendelick ghezint
Zeght Esayas/als moedere natuerlic
Tot hueren kinde/wiens liefde puerelic
Hueren kinde qwalicken ontzijncken can.
Des gheests.
Gheene moedere zo om haer kint dijncken can:
Als god om v doet/in wiens ghedochte
Ghy oyt gheweist hebt.
Troostelic.
Peynst danne zochte
Dat Christus voor v es in dier maniere:

Of ghy alleene leifdet/ de goedertiere/
Christus heift my bemint/ zo Paulus zeght/ wel
Ja hem zeluen my ghegheuen.

Goetwilligh.

Tes recht/ wel
Dat ic loue ende dancke hier voren
Hem/ die om een schaepkin dat ghijnc verloren/
Om eenen pennijngh/ heift verslaeft ghelopen.

Pynelicke.

Zotten troost heift v ghelaeft bedropen/
Qwansuus god kiest my / dits tiolytelick/ schijn
Maer waer in mooght ghy hem proffytelic/ zijn
Dat ghy in god zulcke blijschap nu baert:

Des gheests.

God en heift zijn liefde niet ghetooght tuwaert/
Om dat ghy hem eerst te minnene verkoost
Maer hy heift v vercooren/ dits Paulus troost/
Ten loue zijnder glorieuzer gracyen:
Naer tverkiezen der goeder vocacyen
Heift hy v bemint voor alle tyden/
Ooc Jesum ghegheuen.

Troostelic.

Naer Dauids belyden
Jc ben behouden/ want god die wilde/ my
Cleen volc/ v lien zal mijn vadere milde/ vry
Trijcke gheuen/ tes zo zijn beliefte.

Des gheests.

Figuere.
☞Hier tooghtmē Iacob als een oudt man te bedde om stæruen, met een rolle. Vwe zalig=heyt heere ick ver=beyen zal.

Jacob gheuoelende des doots griefte/
Op Christum stelde hy zijn viseyen al/
Uwe zalygheyt heere ic verbeyen zal.

Troostelic.

Schoonder dan wijn/ zijn uwe ooghen wack:
O Juda daer hy naer elcx betoghen sprack/
Tot Christum die van Judas tacken daelde.

Des gheests.

Joseph stæruende zijn broeders verhaelde
Dat god hemlien zoude viziteren.

Troostelic.

Duer tgheloone naer Paulus studeren/
Het medraghen zijnder beenderē gheboot / daer.

Des gheests.

Christus es den meesten troost in d. doot/ zwaer/

Tblijct/elcx ooghe op hem in tdangier daecte.

Troostelick.

Doen den Joden tqwaet tfenynigh vier naecte/
Twas voor troost ghestelt de ooghe te slane
Op tmotalen serpent/om zo tontgane
De beten der brandigher serpenten fel.

Des gheests.

Christus was dat serpent.

Troostelic.

Wilt prenten wel
U ghelooue op hem/hy es die druc wært.

Pynelicke.

Maer hy straft de qwade.

Des gheests.

Gheen ongheluc dært
Des qwaets voorleden/hem die es gheplant
In Christo.

Troostelic.

Want god zynen zone zandt/
U zijn ghegheuen Christus dueghden mede
Zijns leuens verdienste rechtuærdighede
Zijn tranen/bedijnghe/al zijn goet/ groot
Zynen aerbeyt/tbitter steruen / al zijn bloet/ root
Deze zijn al der zonden verzoenijnghe.

Des gheests.

Heescht ghy hem schult/ dits zijn vuldoenijnghe/
Nu een druepel bloets ware soffissant/pant
Voor duzent wærelden/dits tverstant/want
Vereenight met der goetheyt puere wast.

Troostelic.

Houdt v doch broeder an de schriftuere/vast
Met Christo es v alle dijnc gheprezenteert
Dats rechtuærdigheyt hier/ zoo de glose leert
Oc tleuen hier naermaels daer gheen versiic es.

Des gheests.

Al/zeght de gloze/dat bouen of gheliic es
Of beneden ons zijn de qwade ghebroght
Duer Christum ten payze/wort god niet bedocht
Vrienden te behoudene/wien Christus dueght
Gherechtuærdight heift?

Troostelic.

Zal zijn zoete iuecht

Vrienden ontzegghen de hemelsche zaten
Daer hy zijn vyanden niet en wilde laten?
Tes meer vyanden dan vrienden ontfanghen.

Pynelicke.

Ghy mooght wel duchten des doods verstranghẽ
Jeghen v doen de helsche iaghten/claghten.

Des gheests/

Wilt gheene ynghelen noch crachten/achten/
Niemant v doch van gods liefde scheeden/can.

Troostelic.

Inde doot zijnde: wilt my god gheleeden/dan
Zeght Dauid/eyst cause dat ic duchten/ moet?
Thercracht der bozer my niet zuchten/doet
In lyden de goede verhueghen pleghen.

Des gheests.

Meer zijndere met ons/ dant moghen ieghen
Sprack Helizeus.

Troostelic.

De leden beqwame
Alle van dat heligh christen lichame
Daer Christus thooft of es/zijn ghemeene/
Ja al een in Christo groot ende cleene
Zoo een zijn int huwelick man en wijf.

Des gheests.

Alle ledekins Christi/ghelooft dit stijf
Zijn uwe met Christo/tgheloove bekent
Ghemeenschap der goede.

Troostelic.

Ons ooc prezent
Zijn de ynghelen/want wie den heere dient:
Dienen zijn dienærs.

Des gheests.

O vercoren vriendt/
Als was/ voor tvier / moeten alle vyanden
Tsamen wijcken.

Goetwilligh.

Met op gheheuen handen
Danckic god die zijns troost rayen zoet
Laett dalen op my.

Pynelicke.

Wat wilt ghy crayen bloet
Waent ghy dat god om v aermeslichte/dijnct

Wiens zondigh leuen vooꝛ zijn aenzichte/ stijnct
Ja lieue/heift hy anders te doene niet.

Des gheests.

Perssere des gheests: met uwen sermoene vliet
God es hoghe/nochtans zijn ghenade oyt
Was: zo dat hy de cleene versmaedde noyt
Den cleenẽ zeght Chꝛistus woꝛt tsecreit ontdect.

Troostelic.

God roupse die niet zijn/zeght Paulus coꝛrect/
Waer toe hebt ghy Chꝛistũ/en v god verstect?

Des gheests.

Waer toe gheift hy therte dat tranen wtlect:
Waer toe zijn uwe de sacramenten/
Die v moghen verzekertheyt in pꝛenten?
Want gods wooꝛdt es in tghelooue stake.

Goetwilligh.

Dat tot my een ynghele van bouen spꝛake/
Op zijn wooꝛdt en zoudic niet bet stellen trauwe.

Pynelicke.

Vele zijnder nu inder hellen rauwe
Beter dan ghy/ia die min mesdeden.

Des gheests.

Vele zijnder ooc verdomt beneden/
Beter dan Saulus/wien mẽ nochtans bleẽt ziet
Kennesse van god/die dander versteent liet/
God die hier recht doet/elders gracye tooght.

Goetwilligh.

Lof god die my met consolacye zooght/
Die my met Chꝛistum penitencye gheift.

Des gheests.

Van dꝛye zaken Joannes mencye heift
Die in dærde gods liefde bewyzen/dy
Den gheest/twatre/bloed.

Troostelic.

Dus veriolyzen/wy
Chꝛistus dẽ mẽschẽ mãc/crãc int steruẽ vꝛãc/schãc
Zijn helighe ziele.

Goetwilligh.

Dies zy hem danc/lanc
Dẽ vyant stranc dwanc zulcke ghifte dierbaer.

Troostelic.

Die eens vooꝛ al maecte tzondigh dangier claer.

Als hy zynen gheest inde bitter doot/schoot.

Des gheests.

Dat Christus voor ons zijn ziele deuoot/boot
Was daer by gods thoorne niet vet ghepayziert/
Dan of wy zondaren waren gheiugiert
Den helschen viere/dat wy zouden lyden
Zonder wille.

Troostelic.

Maer nu des doots bestryden
Was ghewilt van Christo/dies vulcōmē blijct/
Dwærck onzer zaligheyt.

Des gheests.

Bouen sommen strijct
Zijns leuens dienst maer niet zo profytelic
Als Christus doot vuldoende subgytelic/
Zo den laesten penninngh can betalen schult.

Troostelic.

Wt dezer kisten broeder ghy halen zult
Betalijnghe van alder zondigher smetten/

Des gheests.

Ghetugheneffe des waters wy ooc zetten/
Want Christus voor ons veil tranen weende
Watre zijn zyde naer de doot verleende/
Waer by hy ons bewees ooc der minnen vloet.

Troostelic.

Ooc groot bewijs der liefden ghewinnen doet/
Het waerme bloet Christi dat alle herten
Naer Paulus zuuert.

Des gheests.

Ooc bevrijst van smerten/
Hemlien alle die daer mede ghezuuert staen.

Troostelic.

Christus bloet den slaendē ynghel wert zaen/
Zōder bloet/zeght Paulus/ noyt was vercreghē
Remis der zonden.

Des gheests.

God heift verbandt ghesleghen
Met Abraham/duer woorden/ia by eede/
Maer gheen verbāt swoorts vā zulckē bescheede/
Als tverbant zijns bloets dat hy heift ghelaten
Als stærxste verzekerheyt tonzer baten
Dies tbloet Christi ons het zekerste pant es.

Troostelic.
Hoogher dan belofte Paulus verstant es
Zonder doot en moghen niet gheconfirmeirt zijn
De testamenten/dus wy ghefondeirt zijn
Dieper dan Abraham op Christus bloet heet.
Des gheests.
Beter es ghifte zo elc man vroet weet
Met der belofte dan alleenlic d'woort.
Troostelic.
Paulus dusdanighe redene orboort
Was duer tbloet verzekert Moyses testament/
Zoo moet ooc tnieuwe.
Des gheests.
Gods liefde excellent
Heift ons ghegheuen de godheyt almachtigh
Duer Christum mensche ende god warachtigh
Es dit al waer/wat magh ghebreken v?
Troostelic.
Zijn onsloten de bloedighe beken v
Des zoons die den vadere zo lieuelic/was
Smaecte hy de doot die zo grieuelic/was
Badt hy bloedende ghehecht met sdoots banden/
Mynen gheest ghe uic vader in uwen handen/
Dat es naer Athanasius de ghuene
Die een gheest met my zijn/magh zulc eenē zuene
Daer yet ontzeyt zijn van zulc eenen vadere/
Voor zulcke kinderen?
Goetwilligh.
O des troosts beradere
Danck hebt der ghiftē/die therte duergloeyt/my
In minnen vierigh.
Des gheests.
Vul hopen zo bloeyt/vry
Christus es uwe/en alle zijn wærcken/
Tleuen des hoofs daelt neder zo wy mærcken/
Tot allen leden met den hoofde verzaemt.
Troostelic.
Christus es der kærcken hooft ongheblaemt
Vanden hoofde/olye beneden/zijnct
Christus veruultheyt alle leden/schijnct
Der gracyen deel/namen ende eeren
Magh een wijf van huer man vercouureeren/

Een gheest zijnze met god/die hem ancleuen/
Zo Paulus schrijft.

Des gheests.

Zijn verdiensten verheuen
Zijn uwe/aerbeyt/weenen/vasten/doodt
Want noyt hadde hy van zulcke lasten/noodt
Hoe es hy aerme/wiens de tresooren/ zijn:

Troostelic.

Wiens wærcken zo vele wtuercoren/zijn
Wiens wærck cam wt zulcker charitate:

Des gheests.

Christus ontfijnc den gheest zonder mate/
Een zijn werck/ alle de uwe te bouen/ gaet
Zijn helighede/zo hooghe om louen/ staet
Dat Christus verdienste gheift zelue ruste
Dalder helighste.

Troostelic.

Met zalighen luste
Zijnght Maria/mynen gheest verblijdt/wijt
Jn god mijn behoedere.

Des gheests.

U iolijt/zijt
Op god stellende/zo Paulus playsant/dede
Die niewers dan int cruce vant/vrede
Zulckē troost en gheift v niet dijn eyghen bedrijf

Troostelic.

Sente Pieter gaf des helighs gheests motijf/
Wy hopen dūer Jesus Christus gracye
Zaligh te zyne:te gheender stacye
Moghter yemandt zonder hem zaligh wezen.

Des gheests.

Al waert datter duzent vyanden rezen:
Zeght clouckelic Pieters woordt met melodien
Jc gheloone zaligheyt zal my gheschien
Duer Jesus gracye/diet al doet leuen.

Troostelic.

Uan de vrome/heift sent Jan gheschreuen/
Dat zy wiesschē nietin huerlier bloet de cleerkis/
Maer int bloet des lams onnozel en teerkins
Jn wien de beste ooc den druc boeten/moeten.

Des gheests.

Uijf conijnghen onder Jesus voeten/wroeten

De doot/de wærelt/den vyant bedarf
De zonde/en de helle/die voor ons starf/
Ooc Christus opstaende/wærde sdoots cracht/fel
Zy en grieft ons niet meer.

Troostelic.

Dit Paulus acht/wel
Roupende/waer es o doot uwẽ strael/gram?

Des gheests.

Ooc wegh es de zonde.

Troostelic.

Christus loyael nam
Al onze zonden/die hy op teruce drough.

Des gheests.

De wærelt es tondere.

Troostelic.

Een woordt zy ghenough/
Als nu es de wærelt van my gheiugiert.

Des gheests.

De vyandt es ooc gheuelt.

Troostelic.

Sent Jan cryiert
Een ijnghel crachtigh de oude drake/bindt.

Des gheests.

De helle es ghewert.

Troostelicke.

Paulus sprake vindt/
Die in Christo zijn/magh gheẽ dijngh verdõmẽ.

Des gheests.

Es der menschen hooft zo hooghe gheclommen/
Zullẽ zijn leden int helsch verdriet greynzen?

Troostelic.

Tteecken der liefden stelt Jan/met peynzen
Anxtelic om toordeel/de goede ontstelt/quelt
Gheẽ helle/maer zeght sent Jan liefde velt/smelt
Inde minne des heeren bestryden.

Des gheests.

Jesus wilde tbedruct vraukin verblyden:
Dat als tschaep onder de woluen in pynen/stont
Niemandt heift v verwezen/dus mynen/mont
Zal ooc niet verdommen/wilt onuersaeght gaen

Troostelic.

De crijsschers/wrougers waren veriaegh/zaen:

Dat vraukin vant een iuge ghenadigh/daer.
Goetwilligh.
Vliedt mede van hier vreeze ſchadigh/zwaer
Mijn broedere/verloſſer/trooſt ſpeciale
Es mynen iuge.
Pynelicke.
Tes tijt dat ic verpale
Vulmaecte liefde verdrijft mijn poghernie.
Des gheeſts.
Als ic dijn voorleden leuen ooc anzie/
Naer Bernardus drye zaken my verclaren
Dat Chriſtus uwe blijft tallen iaeren/
Want twatre/den gheeſt ende tbloet mede
Zijn in v/het watre dwelc Pieter dede
Zijn zonden afwaſſchē/ wy zien nu meeſt vloeyt/
Wt uwen ooghen.
Trooſtelic.
Daer bouen gods gheeſts bloeyt
In v herte zo toghen ſgheeſts vruchten voort
Liefde/pays/blijſchap.
Des gheeſts.
Niemandt v zuchten/hoort
Al naect de doot ic hebbe beuonden/v
Roupende/waer ick van tvleeſch ontbonden/nu
Gheen ranceur draeght ghy/maer liefde zoetmō= (digh
Tot elcken menſche.
Goetwilligh.
Dies danckic goetgrondigh
Den heere die my zulcke ghiften zent.
Trooſtelic.
In v es pays ende blijſchap bekent/
Jeſus es uwen trooſt in ſdoots ghetruer/zuer.
Goetwilligh.
Mijn betrauwen ſtaet op Jeſus faueur/puer
Gheen mēſche noch ynghel maght my onturemē.
Des gheeſts.
Waēt ghy dat des wærelts kinderen nemen/
Zulcken trooſt op god/als zy mercken/bloot
De doot voor ooghē/duer tdōcker zwerckē/groot
Des twyfels/zy den moet verloren/gheuen.
Trooſtelic.
Als die tonghelucke gheboren/ſneuen

Zulc werden zy die eerst waren wel ghehert.
Des gheests.
Dat v in tnærste gheen zake en smert
Tooght dat ghy een zijt vande vercoorne vaten.
Troostelic.
Daer naer tbloet/dats wille wt charitaten/
Die ooc om stæruen ter gods eere/spoort
Es v ghegheuen om nemmermeer/voort
Te mesdoene/duer vyant of vriendt/naer.
Goetwilligh.
Zo gheuoele ic my wel gheiugiert/claer
Danck zy den heere / tzijn alle zijn ghiften.
Troostelic.
Met Christo ghegheuē naer Paulus gheschriftē/
Om duer Christus te commene ten rijcke/
Zo god tzaet gheift/zal hy ooc dier ghelijcke:
De vruchten zeght Paulus / gheuen dueghdelic
Tzaet es de dueght/de vrucht/tleuē vruechdelic/
Hebben wy het eene/tdander es verbeyt.
Des gheests.
Als een arm kint den rijcken man wel greyt
Zo dat hijt verkiest te brijnghene ten state
Om dat hijt eens opraecpte vander strate/
Hy zalt voort ende voort promoueeren.
Troostelic.
Niet latende voor dat hijt brijnght ter eeren/
Hy cuusschet/cleedet/onderwyzen doetet
Want hijt eens opnam in zijn erue goetet/
Noch moyte hy duer hem/ noch ooc cost/ spaert.
Des gheests.
Want ghy vercozen te zyne verlost/waert
Duer Christum zal v god connen ontzegghen/
Dat noodtzakelic es/zal hy v ontlegghen
Tminste/die v tmeeste gheschoncken heift?
Troostelic.
Als Christus dē kilck des doots ghedronckē heift
Minnelic voor dijns zaligheyts verstærcken:
Zal hy v niet voortgheuen goede wærcken
Zoo hy wel zonder pyne of torment/magh?
Des gheests.
Daer in betrauwen oyt themwaert ghewēt/lagh
Dat hy v ooc van noode es/god es diet weet

Endelicke dueght.

Troostelic.

God heift ons bereet
Zeght Paulus goede wærcken/ dat wy zouden
Wandelen daer in.

Des gheests.

Wilt v verbouden/
Als v god toeschicte zaligh te zyne/
Schicte v wærcken toe/dat ghy ten fyne
Duer Cristum zoudt leuen/daer niemãt claeght.

Troostelic.

Wie wecte den goeden Esayas/vraeght
Wie heift hem gheropen god naer te gane.
Dan god?

Des gheests.

Tzelue gheift Paulus te verstane
Die hy voorkende/heift hy toe ghestiert
Zijn zone naer tleuen met dueghden verchiert/
Te werdene ghelijck/voort gheropen/heift
De toegheschicte.

Troostelic.

Dus vul hopen leift/
De gheropene hy rechtuærdigh/naect
Teene volght dandere/god ons wærdigh/ maect
Zijns rijcx/ want hy eens heift ghesleghen handt
An ons.

Des gheests.

Zeght wie de vercoorne teghen spant
Jesus bemint de zyne tot den hende:
O beminde slacht niet de dwaze blende
Die gods verkiezijnghe willen weten
By reuelacyen.

Goetwilligh.

Gods secreten
Te kennene gheen mensche toebehoort/
Maer zo vaste houdic my an Paulus woordt
Dat my alle dijngh/als perseuerancye
Zalyghende duer gods ordonnancye/
Met Christo ghegheuen es als ic betrauwe
Dat ghy daer staet/wien ic voor my schauwe/
Die my anders zeyde ic verwaten hilde/
Mensche/of ijnghele/want ic laten wilde/

Veil eer mijnder ooghen experyencye
Dan gods woordt.
Troostelic.
Tes sent Jans sentencye
Gods kinderen te werdene/hebben zy maght
Die Christum ontfanghen.
Des gheest.
Gods raedt heift cracht/
Maer ons onbekent/ten zy manierlick
Dat wy duer teeckenẽ onfaelgierlick
Van dien vasten raedt eenigh verstant smaken
Als by beloften.
Troostelic.
Maer vromer pant maken
Ghiften/dan beloften/die ons doen peynsen/
Hy heift my zo dicwil zonder veynzen
Wel gheholpen/zal hy my nu laten/bloot?
Des gheests.
Des kints betrauwen es bouen maten/groot
Op zynen vadere/want het heift gheuondẽ/daer
Dicwil hulpe.
Troostelic/
Heift ons god ghezonden/naer
Christum/ia met hem alle goet bewezen/
Hemele/erde/ijnghelen gheprezen
De zonden verkeert/duer zijn goetheyt puere
In beterijnghe sleuens.
Des gheests.
Telcker huere/
In als gheholpen/dit een corage sticht
Dat hy de ziele die in sdoots qwellage light
Niet laten en zal/zijn trauwe es zonder blame.
Troostelicke.
God zeght ic draghe v in mynen lichame/
Ic ben de zelue tot der outheyt/vry
Ic hebt zelue ghedaen/neimt hier stoutheyt/by
Ic zal v noch voort tallen daghen/draghen.
Des gheests.
Ic doett/voor my wilt af vaghen/tclaghen
Ic ben de eerste/ooc ben ic de leste
Zeght Paulus die in ons begonste tbeste
Tot den daghe Christi/zal hijt vulbrijnghen.

Troostelic.
Dus gheift god met Christo alle dijnghen/
Met Christo eyst bereedt comt ter feeste.
Des gheests.
Symeon zagh duer tbewijs vanden gheeste
Jesum Jsraels consolacye.
Troostelic.
Jesus blijct troost naer onze fondacye
Vanden gheeste ghetooght den Jsraelijt/
Als hy afdoen wilde lichaems habijt
Om de wærelt te ontgane blydelijc.
Des gheests.
V belieft my nu te ontslane tydelic
Want mijn ooghen hebbē de zaligheyt gheschaut
Sprac hy dies starf hy blyde.
Troostelic.
O ooghen/ daut
Tranen vā vrueghdē/ziet hē wt wiē troost spruut
Die des mordenærs druc/ ooc heift ghehoost/ wt
Op wien ooc Stephanus in tsteruens noot/ziet
Als den meesten troost.
Des gheests.
Want hy inde doot/biet
Troost den zondare/troost den goeden man.
Troostelic.
Origenes zeght/niemant bemoeden/ can
Zonder Jesum den troost int steruens tempeest
Payzelic te latene swærelts foreest.
Goetwilligh.
Troostelic zoetdom in uwe handen/vaet
Ziele/lichame/en wilt doch bewaren/ my
Die ghy eens opnaemt/niet in schaden/laet.
Troostelick.
Vulcomt v opstel zonder sparen/ghy.
Goetwilligh.
Bringht totten hende hulpigh verclaren/by
mynen troost tvroomste betrauwen int sneuen/es
Dat my met Christo alle dijnck ghegheuen/es.
Des gheests.
Dat wy ons dus met herten milde/ moyen
Neemt wel ghy heeren/diemen excellent/kent.
Troostelic.

Figuere.
☞Hier tooght Simeō Iesum in zijn aermē, met een rolle. Nu ontslaet ghy heere uwen dienære, naer v woordt in payze, wāt mijn ooghē hebbē uwe zaligheyt ghezien. Voor den toogh. Symeō was verbeydende troost van Israel, den helighē gheest was in hē, hy ontfijnc Iesum in zijn aermen eñ ghebenedijdde god. Luce.2. Voort tooghtmē Iesum ant cruce, eñ dē rechtē moordenare, met een rolle. Noch heden wert ghy met my in tparadijs. Voor den toogh, Comt alle tot my die wærct ende verladen zijt, ende ic zal &c. Voort tooghtmē Stephanū daermen steent, met een rolle Heere Iesus ōtfāct mynen gheest. Bouen hem, Hy zagh de glorye gods, eñ den zone des menschen staende ter rechter handt gods. Voor den toogh, Stephanꝰ opwaert ziēde zal Iesum ziē staē ter rechter hāt zijns vaders.

By ons Thieltenærs/die int wilde/bloyen
Voor prijs ghedaen/dit spel present/hent
Des gheests.
Gods wijsheyt regiere de maeght vã Ghẽdt/gẽt.
Finis.

Antwerpen,

Tschrifs onderzoucken.
God groot v eerwærdighe heeren ongheblaemt/
Alzoot betaemt.
Verkeerden zin.
Ic woude dat ghy waert verzaemt
Daer mẽ v moght spoelẽ/teghẽ tschrifs gheuoelẽ/
Om v vercoelen.
Tschrifs onderzouckẽ.
Ghy fenynigh woelen/
Gaet nu elders loopen/uwen zin vercoopen
Men zal hier met hoopen/int claer ontcnoopen

Prologhe.

In dit spel zijn zeuen personagen.
Tschrifs onderzoucken.
Verkeerden zin.
Steruende mẽsche.
Smenschẽ bystant.
Redene.
De wet.
Eyghẽ betrauwen

8

V listigh stroopen/datter veil heift versmoort/
Oost/west/zuudt en noort.

Verkeerde zin.

Ey/zo werdt hier heel verstoort
Den schat van mijn coye/met lucifers proye
Dit maect my bloye.

Schrifs onderzoucken.

Wie hoort sgheests zoetheyt noye
Daer dinspiracye/tot contemplacye/
En der zielen collacye/duer dwoordt ontdect/
Reyn onbeulect.

Verkeerde zin.

Hier werdic duer de schrift beghect
Nu tverstāt wert verwect/dus verzie ic my plat/
In een ander stadt.

Schrifs onder.

Hier moet ic hooren wat/
Twaer qwaet dat my den zin daer af ontuloghe/
Ontfanght dit in dancke voor ons prologhe.

Naer pauza comt hier Steruende mēsche stuenende met ter rechter zyde, op Eyghen betrauwē, ende ande slijncke zyde vvert hy gheleedt by tsmēschen bystant.

Steruende mensche.

O Vreezelick ghepeyns/met zorghen belayen
Waer zal ic my drayen
Wat zal my ter noodt nu commen in stayen
Nu ic moet gaen mayen / mijns leuens vruchten
Wie zal my toch vanden vremden weder payen
En wel berayen?
Op dat mijn droeuigh herte wat moght vfrayen
Huere wilt verspayen / ghy doet my verzuchten
Tgepeys doet my duchtē/duer steruēs geruchtē/
Ic en cans niet vluchtē/ dies therte moet beuen:
Dus willic my totter redene begheuen
Daer ic al mijn leuen/totten dagh van heden
Eerlick naer hebbe gheleift.

Smenschen bystandt.

Zijt toch te vreden/
Ziet/hier comt de redene/ die v zeer ghērne
Zal vertroosten.

Redene.

Niemandt en ben icx te wærne
Waer om roupty op my/wildy hiet beghinnen?

Steruende.

O redene ic moet wegh/zeght my wt minnen/

Oft my god hier naermaels/oock wel zal loonen
Mijn redelic leuen.

Redene.

Al moght ick bethoonen
In v herte/als wet van uwer natueren/
Twaer best dz ghijt vraeghdet alst magh ghebue
Der wet ghegheuen van god in ghescrifte. (rẽ

De wet.

Ic ben dẽ mensche/niet anders dan een zifte/
Tqwaet wt tgoe scheydẽde / duer mijn eerschap
Wat es v belieuen. (pye

Eyghen betrauwen.

Laet deis fantazye/
Ghy hebt toch gheleift altijts naer redene
Rechtuærdigh/om naer v maght te bestedene
Uwẽ tijt/en god met veil schoon wærckẽ betaelt:
Alzoot gheboden es.

Redene.

Ghy hebt den zin ghefaelt/
Dus wet gods/wilt hem alzins zijn verhalende
De gheboden.

De wet.

Laet in v zijn dalende:
Dit es voor al tgrootste en deerste ghebodt
Ghy zult lief hebben den heere uwen godt
Wt gheheelder herten/en desghelijcke
Wt gheheelder zielen/zeer autentijcke/
Wt gheheelen verstande/diep en inwendigh:
En wt gheheelder crachten/altijts behendigh.
En tweede ghebodt/god dezen ghelijc verhief:
Uwen euen mensche zult ghy hebben zo lief
Als v zeluen/hier inne verbonden
De gheheel mensche.

Eyghen bet/

Hier in es hy gheuonden
Gheheel rechtuærdigh/hy heuet al ghedaen
Esser yet meer toe tzegghen?

Redene.

Jaet wilt dat afulaen
Twerdt gheheescht wtẽ grõt van ee zuuer herte/
D welc hy onzuuer heift al doeghet hem smerte:
Wãt tserpẽts fenynigh qwaet eerst gheschotẽ/ es

In Adams herte:daer voorts wt ghesproten / es
De qwade beghærte / en van Adams zaet / voort
Zijn ghecõmen vã naturẽ gheheel qwaet/voort
Alle menschẽ / welcker opzet en ghedachten
Zoo god zelue spreict/zijn ooc al qwaet in crachtẽ
Dus es tzaet zondigh van man ende vrouwe
Daer hy af commen es.

Stæruende.

Och ic vergrouwe/
Hebbic niet ghedaen veil dueghdelicke wærcken
Zo dat ic rechtuærdigh ben.

Wet.

Wilt eerst mærcken
Op datter staet/daer en es niemãt rechtuærdigh/
Ja niet eenẽ/noch verstãdigh/maer onwærdigh/
Ooc zo en es daer niemant die naer god vraeght
Al/zijn zy af gheweken/haer zeluen behaeght/
En tzamen onnut worden/zo datter niemant
En es/die daer goet doet/ooc niet eene/want
Huer kele es een open graf/ dwelc tvuul ontluuct
En tot bedrogh/hebben zy haer tõghe ghebruuct/
Tfenijn der slanghen/ onder haer lippen ghetast/
Haren mont es vol vermaledydens vast
En bitterheyts/ooc zijn haer voeten zeer/snel
Om bloet te stortene/verstaet dit toch/ wel
Dus zydy int herte ghestelt gheheel onreyne
Voor den heere uwen god.

Eyghen betrau.

Ghy acht hem cleyne
Hy heift emmers de wet gods onderhouden/
Hoe condy hem straffen?

Redene.

Hy en doet en trouwen
Want alle de wærelt/es gode schuldigh/
Dats int ouertreden/zeer menighfuldigh
Al schijnt hy rechtuerdigh vã butẽ zeer schoone//
God es anziende therte wt zynen throone/
Dijnct of hy zijn wercken nz ẽ heift vort ghebroght
Om zijns zelfs liefde en eyghen bate zocht/
En tqwaet alleenlic wt vreezen ghelaten
Om onghestraft te zyne/tot zijnder baten
Hadde hy vanden wercken negheen loon verbeyt

Hy zou naer zijn herte gheweist hebben bereyt
Tvleeschs lust te volghene/hoe cā hijt messaken
En hadder gheen wet gheweist.

Sterruende.

Hoe zoudic laken:
Tdijnct my van natueren/naer zulc bewyzen.

Redene.

Ghy ziet wten slechtē veil wærcken ryzen/
Daer zy om werden ghestraft menygherande
Dwelc ghy hebt gheschuut vreezeñ de schande
En zijt gheheel in ws zelfs liefde verzoncken:
Teghen god en euen mensche.

Eyghen bet.

Zydy droncken
Gheift god den mensche dā een wet/ tes onrecht:
Als hyze niet hauwen en can

De wet.

Ghy zijt noch slecht/
Swets wærcken en connen niemāt zaligh makē
Maer elc moet duer my tot kennesse gheraken
Van zijn zondyghe wercken/dies ic stichte
Toornigheyt/en hy verstoort hem euen lichte
Op de wet/dies hy ooc es vergramt van binnen/
Op dieze ghegheuen heift/wilt dit verzinnen:
Hier omme zo wærck ic inden mensche de doot
Metter verdommenesse.

Stærruende.

Och dat woordt es groot
Jc meende/ dat my de wet zoude verminderen
Mijn zonden/op dat my niet en zou hinderen
De verdommenesse/O wet dorstict zegghen
Ghy doet onrecht.

Redene.

Hoe/ wildijt god ontlegghen?
Deze zonde es voor god die alder meeste.

De wet.

Ja die ghy oyt deidt wt ws herten keeste.
Want ghy god zijn rechtuærdigheyt veriunt.

Redene.

En zijn godheyt/wāt ghy hē niet straffen en cunt
Deze groue zonde/die moet god wreken.

De wet.

Duer zijn rechtuerdigheyt naer sherte ghebreke:
D'welc ghy ons moet bekennen waer te zyne.

Steruende.

O wet en redene/ ghy doet my pyne/
Dies ic gheheel verdwyne/ in mynen moet
Mijn cracht faelgiert my/ ic en can eenen voet
Niet meer voortghestellen met dezen stucke
Dies ic moet zitten in benautheyt met drucke:
Mijn betrauwe begheift my/ ic maght wel clage
Dat ic dmeeste heb ghemist in al mijn daghen
O redene/ ic hadde v emmers toe betraut
Dat ghy my zoudt hebben vertroost.

Redene.

Ghy spreict zeer staut:
Ic straf ooc de zonden tot elcker hueren
Als de gheschreuē wet/ die god v houdt vueren
Int oordeel naer sherten gront/ en oft zo came
Dat god maer en zaghe op de bloote fame/
En die oordeelde/ wat waer god toch meer/ yet
Dan een wærlick rechter/ die als een heer/ ziet
Oordeelt naer tghuēdt dat hy hoort/ wāt tbekēnē
Der liefdē en weet hy niet/ zulc moght hem wēnē
Op duutwendigh werck/ en voorts dan god hatē
En euen mensche.

De wet.

Hier duer bouen maten
Tghebodt der liefden zou zijn tot niet gheiaeghit
Dies vallē wy clachtigh dz ghy ō tzijn geplaeghit
Werdigh zijt hier namaels met veil gheweens
Als zondigh mensche.

Steruende.

My dijnct ghy zydes bee eens
Nu my de wet en redene teghen vallen:
Och nu en weetic gheenen troost met allen:
Waer zal ic nu voor gods oordeel moghen vlien:
Nu god tdiepste mijns herten gaet duerwien
Wat zal mijns gheschiē/ dā een eeuwigh steruē:
O berghen valt op my om mijn bederuen
Moght ic van god zijncken in tdiepste der hellen
En my verberghen.

Vercondygher des woordts.

Die hem hier nu wilt tellen

Metten euangelyschen predicanten/
Die en magh hier niet rusten/ maer altijts plantē
En vrede condyghen tot smenschen voetzele.
Smenschen by.
Hoort welck lieflick en zuuer ontmoetzele
Comt ons hier met woorden niet om verzoeten/
Hy zal messchien v druckigh hert e boeten:
Ten zal zo qwaet niet zijn/ god es ghenadigh/
Bidt om gracye.
Steruende.
Och ic ben versmadigh/
God en verhoort gheen zondaers/ maer die gods
Zijn vulbringhende. (wille
Vercondigher.
O mensche zwijght toch stille:
Ic ben ghezonden om de ghene alleene/
Die huer zonden bekennen/ tzy groot of cleene
Te troostene/ dus zijt v tot my keerende
En verhuecht v.
Steruende.
Wildy my ooc zijn leerende
Ghelijc deis twee nu doen/ die my verdōt/ hebbē
Wie zydy dan?
Vercondygher.
Wildy my ooc ghenomt hebben?
Ic bē de vcōdygher des vreids/ met gods woort
Dwelc v belooft es drywuldigh in accoort
Inden paradyze/ tot een verlossinghe/
Des menschen die verdomt was.
Steruende.
Dats zonderlijnghe
Maer tes te late/ hier en helpt gheen conste/
En mijns en es gheen bate.
Vercondygher.
Anhoort mijn ionste
Redene en gods wet/ die hebben verstroyt
Den verkeerden zin/ op ws zelfs werckē betoyt
Maer niet de ghenade/ die v ghecomen/ es
Al eyst dat v de perfectheyt benomen/ es
Heft op v ooghen anziet een schoon figuere/
Die voort vloyt den gheheelen bybel duere/
In schoon beloften/ zijt hier in verblydendende.

Figuere.
☞Hier zalmē too ghen de figuere vā deerste belofte ghedaen inden paradyze ieghēs tserpent.

Stærvende.
Ic biddu en weiſt my hier af niet mydende
Trechte bedietzele/ ic zalder op letten.
Vercondigher.
God ſpꝛack totten ſerpente/ ic zal zetten
Tuſſchen v ende den wyue vyantſchap ghereet
Tuſſchen uwen zade/ tes een claer beſcheet
En haren zade/ dwelc zal vertreden v hoot
En ghy zult hem byten/ met menighen ſtoot
Inde verſſemen/ dus god v beloofde hier
Verloſſijnghe van tſerpentelic dangier
En de verdoimeneſſe die duer tſerpent
Ghecommen was/ aldus beghint hier excellent
Deuangelye/ dwelc ic v vercondyghe.
Stærvende.
Zoudt ooc vooꝛ my zijn?
Vercondigher.
Jaet vooꝛ al de zondyghe
Die gods beloften betrauwen warachtigh.
Stærvende.
Moet ict verdienen?
Vercondigher
Ghy en zijt dies niet maghtigh
Abꝛaham/ die heift gods beloften ghelooft/
Dwelc hem es gherekent gheweiſt/ en nz berooft
Tot rechtuærdigheyt/ naer des ſchꝛifs ſentẽcye.
Stærvende.
Es tghelooue zo groot in gods pꝛeſencye/
Wilt my dan toch totten ghelooue helpen
Duer de beloften.
Vercondigher.
Gods woordt zal v ſtelpen/
Jacop ende Dauid bewyzen v eenpaerlic
Hoe tzaet der beloften v cam openbaerlic/
Eſayas beſchꝛijft/ tontfanghen en baren
Van eender maeght/ en naer zijns zelfs verclarẽ/
Een cleyn kindt es v gheboꝛen onghedært
En eenen zone is v ghegheuen zeer wært:
Micheas ſchꝛijft/ dat hy zal werden gheboꝛen
In Bethleem/ zo es gheſchiedt.
Stervende.
Vriendt vercoꝛen/

Magh ict vraghen/dwelc voor my staet verholē?
Vercondigher.
Ja ghy vry/met vraghen en zuldy niet dolen/
Laet hooren of ghy v yewers in verschrict.
Steruende.
My dijnct dat tniewe testamēt ons ooc bestrict:
Meer dan redene en wet doen fynalick.
Redene.
Ghy verstaet den zin daer af gheheel qwalick
En verkeert/ daermē Christus es ghebruuckēde.
Wet.
Zoo zijn zy ooc den zin van my versmuuckende/
Die gods ghenade van my niet wt en scheyden/
Dwelc groot qwaet es.
Vercondigher.
Wilt v om hooren bereyden/
Christus oudt dertigh iarē doen ghijngh hy prekē
Daer hy om ghezonden was/zoot es ghebleken
Teghens den verkeerden zin/al versmaden/ zijt
En riep comt al tot my die beladen/ zijt
Jc zal v vertroosten en niet wtiaghen.
Steruende.
Waer om spreict Christus dā ic moet ooc vraghē/
Wildy zaligh zijn/houdt de gheboden alle
Alst niemant doen en can?
Wet.
Dit compt by gheualle
Want Christus daer ghebruucte mijn officye:
En strafte met my zijn qwade condicye
Want hy die ghehouden hadde/ zoo hem dochte/
Van ioncx zoo ghy zeght.
Steruende.
Maer oft ickt vraghen moghte:
Daer Christus spreict/zo wie een vrauwe anziet
En haers es begherlic die heift ghedaen/ziet
Ouerspel int herte/en die hier spreict
Dwaes tot zynen broedere.
De Wet.
Js wært dat hy steickt
Jnt helsche vier/d9 ghebruuct my oueruloedigh
Christus byde ghenade.
Redene.

8 Antwerpen

Ende ooc gloedigh
Staetter noch/datter niet en magh achter blyuē
Een tytelken des wets.

Steruende.

Wat magh ic beclyuen
Anders dan benautheyt/dus wilt my toch vindē
Eenyghen troost in dezen.

Redene.

Wil ict ontbinden?
Ic en de wet/moeten by de ghenade staen
Op dat den zin niet verkeert en werde ontfaen/
En om dat alzo niemant zoude schynen
Hem zeluen te helpene/en voorts verdwynen
In hypocrisye/ghelijc zy meest deden.

Wet.

En wilden huers zelfs wærcken an god besteden
Om zaligh te zyne/en bleuen doen gheschent.

Vercondygher.

Dat was de cauze dat zy Christum hier present
Niet en ontfijnghen/om te zyne beschermt.

Steruende.

Zal ic ooc van Christo wezen ontfermt/
Daer ic gheduerende mijns leuens termyne
Op my zeluen heb ghestaen?

Vercondygher.

Naer de doctryne
Der Euangelyen/en valt noyt te spade
Maer scheet dus de ghenade/met wyzen rade
Deuangelye en wet zijn beede tzamen
Gods woordt/maer zy hebben verscheedē namem
De wet verdomt/en deuangelye vergheift/
Dus elc een zonderlijnghe officye heift/
Al eyst tzamen gheschreuen in eenen bouck
Tzy int oude oft nieuwe.

Steruende.

Dat verstant es clouck/
Hoe hebben de schriften my altijts gheqwelt
Gheheel verkeert.

Vercondygher.

Ghy werdt euangelisch ghestelt
Als ghy niet en anziet waert staet gheschreuen/
Deuangelye comt voor de wet ghedreuen.

8 Antwerpen

Ouer de beloften gods wten paradyze
En voorts ouer god met der propheten aduyze
Die v wyzen op Christum den weldadere/
Die met hem ghebraght heift voor v te gadere
Dwelc v was benomen/daer de wet af/es
Een dienersse/die ouer de zonden straf/es
Om dat elc van Christo beghærlic zijn zoude
Verlost te zyne.

Stæruende.

Och nu ict dus herknouwe/
Zo crijgh ic eerst deuangelisch verstant/
Dus helpt my hier wte.

Vercondygher.

Coint werdt vast gheplant
In Christo/en light redelic op vredelicke ruste/
Die v Christus was gheuende met luste.
Want vertroosten es zijn officye grootelic/
Voor de benaude.

Redene.

Dat beken ic blootelic
Warachtich tzyne zonder eenigh bedrogh
Zoot is ghebleken.

De wet.

Tzelue zegghic ooc noch
Want ic ben die den mensche heift beschuldight.

Vercondygher.

Mærckt hoe hē Christus an v heift verduldight/
De zonden vergheuende/ elc makende ghezont/
Ende naer tschrifte vermōt/ gheleden te dier stōt
Voor v de passye/die ghy hadt verdient.

Steruende.

My dijnct dat wy god hadden tot eenen vriendt
Anders en haddet ons niet moghē ghescchieden.

Vercondygher.

Esayas willet v gheheel bedieden
Metten Euangelisten/hoe proffytelick
Dat zijn doot was/dus anziet hoe verwytelick/
De zone gods hijngh ghediffameirt te schanden
Ghewont ouer zijn voeten/ zyde/ en handen/
Dus heift Christus gheleden uwe qwalen/
Ende ghedraghen uwe smerten/zonder falen
Ghy hebt hem gheacht als eenen melaetzen

Figuere.
Hier zalmē tooghen Christum ant tcruce hanghende.

Gheslaghen van god en vernedert ter plaetzen
Daer hy om v onrechtuærdigheyt es ghewont
Ontwee ghewreuē/ē ghy zijt naer tschrifs oorcōt
Met zijn bulen ghenezen/en ooc als zijn seyt
Heift hy v onrechtuærdigheyt op hem gheleyt
Ende is gheoffert/want hy zelue wilde

Steruende.

O god vadere/zydy voor ons zo milde/
Op dat ghy behoudē mooght der mēschē zielen

Vercondigher.

Noch heift hem de heere willen vernielen
In crancheyt/en gheleuert zeer ootmoedelic
Zijn ziele ter doot/en riep doen behoedelic:
Tes al veruult/en was midts dien gheuende
Zynen gheest.

Steruende.

Och mooght my dat zijn ancleuende/
Zo waer ic leuende/ int stæruen verhueght.

Vercondigher.

De schrift zeght/dat ghy v daer op blatē mueght
Aldus heift Christus an tcruce ghesleghen
Thãdtgheschrift/dat v hier in therte stõt tseghẽẽ/
Dwelc es de zonde/doot/ende thooft serpentelicc:
Dit es van tzaet der beloften presentelic
Vertreden/want Christus reyne was wærckēde
Een perfect leuen alzo elc es mærckende
Wt gront zijns herten ghelijc god ghebodē/heifft
En swærels begherte van hem gheuloden/heift
Want alzo alle zijn leuen was van buten/
Zoo was therte daer de vruchten wtspruten
En waest niet? willet met v tween betughen.

Redene.

Ic ken dat waer es.

De wet.

Ic en cans ooc niet bughen.

Vercondigher.

Hy heift wille ghehadt in des heeren wet/ziet
Op dat tminste tytelkin daer af zou net/ziet
Blyuē staende/ dwelc niet en was in uwe maghht
Dat dede god/en zandt wyzelic bedacht
Zynen zone inde ghedaente/opt ronde
Des zondyghē vleeschs/en verdoende de zonde/

Duer de zonde/ op dat zou zijn an elcken cant
Veruult de gherechticheyt des wets vaylliant
Die v wt schult en op groote punicye
Gheheescht werdt.

Steruende.

Eyst ieghens gods iusticye
Oz ic dwerc Christi ooc voor tmyne nomē magh?

Vercondygher.

Tes waer/ diet ghelooft/ hem dies wel beromen/
Wāt god noch yngelē en haddēt vā doene (mach
Voor wien zoudt dan zijn?

Redene.

Ic zeght ten sayzoene/
Al dat Christus ghedaen heift/ es voor dē mēschē
Van deerste beghin.

De wet.

Ic moet hem ooc toe wenschē
Al schijn ic straf/ tes mijn wterste meenijnghe
Hem daer toe te drijnghene.

Steruende.

Twaer vercleenijnghe
Om zegghē van gods ghenade / wilt dat schuttē/
Zy es te groot.

Vercondygher.

Ghy en zultze niet wt putten
Want god heift hē/ die van gheen zonde en wiste
Voor v allen tot zonden ghemaect met liste/
Doen ghy al tzamen noch zijn vyanden waert/
En heift v zonden ghedreghē onueruaert
An thout/ dus maect v zijn bloet vā zondē reynlic
En al dat hy heift/ behoort v toe ghemeynlic
Van zijn ghebooorte anne/ dus leift vastelic
Int ghelooue.

Redene.

Ghy verstaet duer my tastelic
Als oft ghijt al ghedaen hadt principale.

Steruende.

Hoe zoude te vullen in my eenyghe tale
God van dezē troost danckē / tdijnct my wōdere?

Vercondygher.

Niet dan in hem vast ghelooven by zondere/
Gods beliefte es v zekerlic schijnckende

Zijn rijcke om niet.

Steruende.

O god/ weist mijns ghedijnckende
Als ben ic zondigh int ghelooue zeer cranck.

Vercondygher.

Zondigh zuldy ooc blyuen al v leuen lanck
Maer die ghelooft/ dezen es god niet tellende
Voor zondigh/ want god es v Christum stellende
Tot wijsheyt/ heligheyt/ ende gherechtigheyt/
Dus waest wel van v een groote slechtigheyt
Dat ghy v zeluen woudt zaligh zijn makende.

Stæruende.

Ooc heere es my therte stærckelic hakende:
Hoe moghtic yewers meerderē troost vercrijghē.

Vercondygher.

Rust v zeluen noch/ en wilt eē weynigh zwyghen
Hy es begrauen/ den derden dagh verrezen
Inden zeluen staet/ zo moet ghy ooc wezen:
Want die ghedoopt zijt in Christo Jesu goet/
Hebt Christum anghedaen/ en zijt zeer zoet
Leden zijns lichaems en ghebeenten stærck
Dus zijn de ghelooyghe in swærelts pærck/
Tzamē met Christo ghecruust gheweist rijckelic
Ghestoruen en begrauen autentijckelic/
Ende ooc met hem verrezen/ want al dat hy/ es
Zijt ghy ooc/ dus ziet hoe Christus vrye/ es
Leuende ende ooc ouer al triumpheirt:
Dit zydy ghemaect.

Figuere. ☞ Hier zalmē tooghē de figuere daer Christus verrezen zijnde triumpheirt ouer tserpent en de doot.

Steruende.

Mijn herte veriubyleirt
In Christo/ die op zijn lekēs noyt en viel wreedtt.

Vercondygher.

Dit es de figuere van v bruloft cleedt
Tot eenen rocke/ daer ghy v mede bedect:
Ende den nieuwē mensche die ghy antrect/
Die naer gods beilt es gheschepen onstæruelic:
Zo dat ghy met Christo nu zijt æruelic
Tcrijcke der hemelen/ daer Christus in eeren
Gheclommē es/ met hē om vs vrueghs vmeerēē/
De gheuangheneſſe gheuanghen leydende:
En es aldaer uwe plaetze bereydende/
Ende ooc zittende tzijns vaders rechter handt.

Sterende.
Lof god vader almaghtigh/wat wærder pant
Hebdy ons gheschoncken wt liefden minnelic.
Vercondygher.
Nu danc ic god dat ghy dit zijt verzinnelic
Alzo Christus tot v sprack opder ærden/
Blijft in my/en ic in v altijts van wærden
Op dat/waer ic ben/ghy daer ooc met my/ zijt
Aldus duer tghelooue/ghy den vader by/ zijt
Eñ ghetredẽ in gods staet/dwelc (elc dit vatte)
De mensche waende vã tserpẽt cryghẽ int platte:
Maer vant hem bedroghen/ dit hebdy gheestelic
Duer tghelooue/Christus es ooc god feestelic:
Tstaet gheschreuen/die my ziet/ziet den vadere:
Dauid spreict ghy zijt god: en wildijt nadere
Hebben bewezen met vaster fundacyen?
Redene.
Tes ghenough bewezen voor alle nacyen/
En eyst niet alzo in v herte ghezaeyt?
Stærende.
Och iaet/mijn ziele die es in god ghepaeyt:
Waer ic nu verlost van dit vleeschelic pack.
De wet.
Zo willic v dan laten in dit ghemack:
Want ghy allnu niet meer en zijt beghærende/
Dan dat hemels es.
Sterende.
O doot zijt vertærende
Dit vleesch/leght my neder/mijn ledẽ die flauwẽ
Vercondygher.
Hier naermaels zo zuldy v leuen anschauwen/
Dwelc met Christo staet in god verborghẽ certeyn
Als hem Christus zal openbaren/tzuuer greyn
Werdy ooc openbaer int conuerseren/
Met god en dijnghelen int eeuwigh houeren/
Met een lichaem/ int wezen onbegrypelick
Dus leift de rechtuærdyghe mensche rypelick
Duer tghelooue in Christo zonder verdrieten.
Sterende.
Of god my noch hier laett/ hoe zal ict ghenieten:
Dezen troost teghens dit zondigh ghespuusele?
Vercondygher.

Hier teghens heift Christus voor een becuussele
V ghegheuen tot de zonden q'wijtschellijnghe
Zijn vleesch ẽ bloet/zeght hebdy noch meer qwel
Om yewers noch meerderẽ troost te (lijnghe

Steruende. (zouckene:

Och neen ic/zo waer ic wærdt te veruloucken
My dijnct ict hebt al/daer en blijft niet buten.

Vercondygher.

Voorwaer vriẽt/noch en magh ic daer op nz slutẽ
Dwelc den mensche steruende meesten troost/es.

Stæruende.

Zeght my/ic moet vraghẽ/ wãt zeer goet ppoost
Eyst my zõdyghe mẽsche/naer de schriftuere (es
Niet ghenough/dat god wt bermhertighz puere
Naer zijns zelfs beloftẽ/niet en heift ghespaert
Zynen zone/maer voor ons ghegheuẽ vermaert
Die ons gheboren es in swets vulbrijnghen/
Ghepassijt/ghestoruen/bouen alle dijnghen
Verrezen/heift zonde/doot/duuel verwonnen
Zoo god den mensche dat heift willen ionnen/
En zijn in Christo ghestoruen onghestoort/
Met hem begrauen/verrezen/en noch voort
Gheestelic met hem ten hemel gheuaren:

Vercondygher.

Nu wilt deze solucye wel bewaren
Want de helyghe apostolysche kærcke/
Ghelooуende/belijdt/elc hier op mærcke/
Des vleeschs verryzenesse heel lichamelic
En Job zeght ooc/Ic weet dat ic beqwamelic
Zal verryzen inden wtersten daghe
Ende in mijn vleesch tot mynen behaghe
God zien/en Paulus willet ooc bedien
Dat ghy ten wtersten daghe eerst zult zien
De doot gheheel te nieten/met hueren strale/
Dus es tvleesch verryzen/tot mynen verhale
Des mẽschẽ troost meest/wãt en caem dat niet/
Zo waert van Christo al te vergheifs gheschiet
Dat hy ghedaẽ heift/en smẽschẽ troost/ waer wte
Ziet dus zalt cõmen inde laeste mynute/
Dwelc god Ezechiel heift ghetooght gheheel/
En Christus zal hier gh euen het oordeel
Ouer leuende en doode/dus verblijdt/nu

Dat hy oordeel gheuen zal/die daer beurijdt/v
En alsdan zuldy eewigh zonder zwaerheyt
Met Christo v hooft ghebruuckē/ind waerheyt/
Al dat hy heift/en es/met god dryuuldigh/
Wat zeghdy daer af.

Figuere.
☞Hier tooghtmē de verryzenesse des vleeschs.

Steruende.

Dien troost es ghehuldigh/
Wie zoude daer teghens zijn murmurerende/
Ghy zijt my daer den meesten troost soluerende
O god haelt my wt des wærelts allende/
Nu ic den meesten troost hebbe in mijn hende/
Ic danck v eer dat vergaet mijn memorye/
Lof god vader almaghtigh van uwer victorye/
Want ghy my zonder verdiēste gheloont / hebt
Duer v bermhertighz/die ghy my ghetoōt/hebt
Tvleeschs crachtē ꝟgaē my/als een druckich tem
Vad̉ ōtfanght in uwē hādē my nē gheest. (peest

Vercondygher.

Hebt lof en danck god vader ghebenedijt
Die den mensche voor swærels fondacye vlijt/
Voorzien hebt eeuwigh/crachtigh in v zeluen.

Redene.

O god ic moet v ooc nu lof toe weluen/
En ooc v ghenade eeuwigh zijn pryzende.

Schrifs onder.

O god ic moet v ooc danck zijn bewyzende/
Die ons met troost zijt spyzende:
En minlick int zayen/laet dalen dijn rayen/
Voor tverlayen/
Van allen qwayen/dwelc ons moght beschayen
Duer sꝟkeerts zins crayē/die my hilt gheuāghē/
Gheleyt in tverstranghen/in verkeerde ganghen
Dies my tverlanghen/dit wou zijn beuroyende
Dat nu es vloyende.

Vercondygher.

Zijt nu schrifs moyende/
En wel verfroyende/dat qwaet es broyende/
Den zin verkeert groyende/in zulc bestieren
Teghen schrifs manieren.

Schrifs onder.

Neimt danckelic thanthieren/
Van ons Violieren/slecht in tverchieren/

Eil Fonteynisten/reyn in conuersacye:
Hier met blijft beuolen gods milde gracye.
Finis.

Axcele.

Prologhe.

In dit ſpel zijn zeuẽ perſonagen.
Vierigh apetijt.
Broederlicke liefde
Zonder ergh.
Diuerſche opynye
Schriftuerlic verſtandt.
God de vader.
Waerheyt.

T Zoetmondigh groetzel dat Gabryel braghte/
Der zuuer draghte/Maria beſeuen/
Gheue elc voetzel/by daghe by nachte:
Op dat elcx claghte/magh werden verdreuen/
God hoede ons Keyzer voor eenigh ſneuen/
Ende al die ancleuen/zynen ſtaten:
Die edel maeght/haren raedt verheuen/
Prince beneuen/ en v onderzaten:
Wy gaen beghinnen/wilt den zin wel vaten.

Vierigh apetijt.

Rijſt broederlicke liefde/tes nu den tijdt:
Onzen dagh es hier/laet vroylic wezen.

Broederlicke liefde.

Ic oyt elcken gheriefde/die my belijdt.

Apetijt.

Rijst broederlicke liefde/tes nu den tijt/

Liefde.

Tghepeyns dat cliefde / mijn vijf zinē zeer wijt/
Maer duer v bestier zo ben ic ghenezen.

Apetijt.

Rijst broederlicke liefde/tes nu den tijt
Onzen dagh es hier/laet nu vroylic wezen.

Liefde.

Met herten fier/zal ic v nu ghetezen:
Want duer my es gherezen deze feeste.

Apetijt.

Och helpt my dan schier/reyne wtghelezen
Solueren gheprezen/met blyden gheeste
Des princen vraghe zoetmondigh van keeste/
Onder alle de meeste/zeer hooghe befaemt.

Zonder ergh.

Ic moet nu ooc zijn bin dezen foreeste
Niet als een beeste/maer zonder ergh ghenaemt.

Liefde.

Dien name wel tonzen accoorde betaemt/
Daer me onbeschaemt/zullen wy ons bet voen:
Maer vriēt/ ghy en mueght ons hier gheen belet
Met uwē caute/of ic zou verstoort zijn. (doen

Dyuersche opynye.

Ic moet nu ooc in deis zake ghehoort zijn:
Want de menyghe oorboort mijns naēs vermaē:
Ende meenen op mijn toezegghen vaste staen
Maer werdē zaē/duer des riedts name bedrouft

Apetijt.

Tes tijt dat hier werdt int beqwame ghepronft/
Den zin der chaerten duer ons arguweren
Op dat wy mueghen int clare solueren
Met apetyte ongheueynst propoost/es
Welc den mensche steruende meesten troost/ es.

Opynye/

Tgheloone en tdoopzele dit hier beclijft:
Want zoo ons die Euangeliste beschrijft/
Hoort nu wel daer af den zin verhaligh/fijn
Die ghelooft en ghedoopt es zal zaligh/zijn
Dit es den meesten troost by goeden beschee.

Liefde.
Dat en magh niet wezen / wāt ghy nomter twee
En de vraghe es/dwelc/zijt dit voordachtigh.
Opynye.
Zo eyst die belofte gods/dats warachtigh
Want de prophete zeght ons/tot wat stonden/
Dat de mensche afstaet van zynen zonden:
Jc en zal die niet meer zijn ghedijnckende.
Sonder ergh.
Van vruecht es my den asem ontzijnckende/
Druck vmijnckeñ/ duer vruecht die in my wast.
Apetijt.
Opynye ic en betrauwe v niet/vast
Van dit groot last/hier nv tot dezer stede.
Opynye.
Zo eyst gods groote ontfermhertighede/
Zoo ons de prophete zeght/zonder sparen
Jc zal den mensche eeuwelic bewaren
Mijn ontfermhertigheyt/en voort wy lezen:
Dat zy es bouen zijn wærcken gherezen.
Apetijt.
Ja/maer by dezen/zijt dit behertigh/ fijn
Zaligh zijnze die hier ontfermhertigh/zijn
Te vergheifs zo en es dit niet verzweghen.
Opynye.
Ja/ ia/nu heb bic wel tverstant ghecreghen
Den meesten troost/ dit werdt v lieden tzienste::
Dat es alleene des menschen verdienste:
Want schriftuere zeght/ den keest wilt nu smalkē
Dontfermhertigheyt zal elc plaetze maken/
Naer de verdienste van zynen ghewærcken.
Liefde.
Daer op en willen wy ons niet verstærcken/
Want niet van ons zonder de hulpe van god.
Opynye.
Dats waer/nu verstae ic eerst dat rechte slot:
Tes de verdienste Christi/ daer eyst vonden:
Want zijn bloet zuuert ons van allen zonden/
Doc sprack hy an tcruce/tes al vuldaen.
Apetijt.
Noch en willic daer op niet te vaste staen/
Want schriftuere zeght/totter slijncker zyde/

Gaet van my ghylieden vermaledyde
In teeuwigh vier ulien bereedt certeynigh
Dat es tot donzuuere en onreynigh/
Wat helpt dan dien troost in tstęruens stacye?

Opynye.

Zo eyst dan gods milde gracye:
Want Paulus zeght/zo ons claer staet beschreuē
Die gracye gods es dat eeuwigh leuen.

Zonder ęrgh.

Stont hier beneuen/open ghegroyt minne
Ic lieper ter stont ghecaust/gheschoyt inne
Ic vrueght bespoeyt winne/ duer de gheriefte.

Opynye.

Zo eyst den strael der godderlicker liefte/
Daer duere hy was gheboren/besneden/
Gheuanghen/bespott/en heift veil gheleden/
Ghecruust/wt gherect/eñ die doot ghesmaect:
Begrauen/ghezalft/en ter hellen gheraect
Dit was al duer liefde die tonswaert straelde.

Apetijt.

Maer die in dootzonden stęrft/hier of faelde:
Ten zoude hem niet helpen/wilt dit męrcken
Want daer staet gheschreuen/huerlier węrcken
Zullē hē naeruolghen / dit maect my zwaerheyt.

Liefde.

Hoort opynye uwe wanckelbaerheyt/
Es onslieder herte nu van v zwichtigh.

Apetijt.

Want ghy zijt onuaste en onghestichtigh
Daeromme lichtigh/wy van v scheeden snel
En ons tot beteren raedt bereeden wel:
God wil ons bereeden el/tot troostigh pant:
Wiens name dat es schriftuerelic verstant
Wijs ende vaylliant/niet voor hem verborghen.

Opynye.

Scheett vā my ghereet/ al liept ghy tot morghē:
Ic zalt bezorghen/met cloucken moe legghen
Alst past/zal icker van tmyne toe zegghen.

Apetijt.

Och almaghtigh god ic biddu minnelick
Anhoort ons bede/al zijn wy zinnelick
Laet ons tverstant der schriftueren ghenaken/

Figuere.
☞Hier tooghtmē de dryuuldigheyt bouen in eenē throne.

Dat wy den keest moghen zijn ghcwinnelic
Van tsprincen vraghe/ wt ionsten innelic/
Dat biddic v/ O god voor alle zaken
Apetijt int herte doet vierigh blaken
Om smaken/ voetzele zonder ontbæren/
O heere staet by/ die hulpe beghæren.

God de vadere.

Die hulpe beghært/ hem werdt troost ghegheuē/
En niet verdreuen/ als hy bidt ootmoedigh/
Die hem vernedert/ zal werden verheuen/
Die my ancleuen/ vercryghē oueruloedigh.

Apetijt.

Lof god almoghende van dwærck voorspoedigh
Jc zie ons trooster/ reuerencye doet.

Liefde.

Dat zal ic doen met v apetijt gloedigh/
Op dat ons gods gracye ancleuen moet.

Apetijt.

Een minnelic groet zy v god schijnckende
Met uwen ghetroude/ reyn zonder vlecken.

Schriftuerlic.

Wat es inden moet/ ben icx ghedijnckende
Jc zal zonder fraude/ den keest ontdecken.

Apetijt.

O wærde meester/ hoort ons vertrecken
Ons es gheuraeght om te tooghen puerlic/
Een vraghe schriftuerlic/ figuerlic:
Welc den mensche stæruende meesten troost/ es
En men vindt nu niemant die zuudt of oost/ es
Dan ghy om te zegghē hier of bescheedt/ zoet
Dus onslieden als nu een claer beleedt/ doet
Metter waerheyt te tooghene v verclouct.

Schriftuerlic.

Naer dat ghy dit om weten an my verzouct
Zal ict v verclaren/ blust alle zwaerheyt
Jc schriftuerlic verstant met der waerheyt
Zegghe/ en met verzekertheyt æruende:
Dat den meesten troost den mensche stæruende
Es/ dit houde elc zonder dissencye:
Een goe wel gheruste consciencye/
Zuuere en oprecht/ dit es mijn belijdt.

De waerheyt.

Tzelue volghic/en mijn zuster apetijt.

Liefde.

Ghebenedijt zo zy uwen name goet:
Jnt onderwyzen maect ons beqwame vroet
Schriftuerlic verstāt en werdes niet moe voort.

Schriftuerelic.

Tzal v ghebueren/zeer nærstelic toe hoort
De heere die zeght/blusschet v ghepijn/ al
Zeght den rechtuærdighen dat hem wel zijn/zal
Want hy zal ghespyzet werden met der vrucht
Zijnder vindijnghen/dat es claer zonder ducht/
Zijn goede consciencye wel gherust.

Apetijt.

Och eerwærdyghe meestere boet onzen lust
Tverlanghen blust/ende leert ons te wensche.

Schrift uerlic.

Sente pieter zeght/die verborghen mensche
Des herten in zuuerheyt wandelende/
Des gherust gheest zijt dicwils handelende/
Die es in de ooghen gods rijcke vermaert/
Ja/zo rijcke zoo ons Salomon verclaert/
Dat de conijngh hem een vrient zijn zoude
Oc zeght Paulus hy es/neimt dit in onthoude:
Warachtigh/hy en magh hem niet ontzegghen.

Liefde.

Noyt en hoorden wy bedt den zin wtlegghen:
Maer wærde meestere hier noch bet op gloost.

Schriftuerlic.

Met der waerheyt zegghic dits den meestē troost
Want Paulus die zeght dat en es gheen abuus
Christus schoon zuuere die es in zijn huus:
Oc zeght hy dat den tempel gods es heligh
Twel therte es gherust zijt niet veruelich.

Zonder ergh.

Spelich/zo ben ic in vruechden verheuen.

Schriftuerlic.

Jc ben verzekert dat noch doot noch leuen/
Noch ynghel/noch heerschappye/noch maghten:
Noch dat teghenwoordigh es/wilt dit achten
Noch dat toecommēde es/hoogheyt noch stercte
Noch diepte/zoo Paulus zeght/diet wel mercte
En zal ons scheeden van die charitate

Die in Christo Jesu es/elc dit wel vate
Dat hy dit van dezen meesten troost wtt.

Apetijt.

Och dit zeer wel tot onzen propooste sluutt
Maer wie es zo verzekert ons verleght/dat.

Schriftuerlic.

Een goe consciencye/Want Job zeght/plat
Mijn herte en straft my niet/dit es puere
Van alle mijns gheheels leuens weghe duere:
Doc stater/die heere anziet dat herte:
Sente Luuc ons claer zeght/blust al v smerte/
Pays es den goetwillyghen inder ærden.

Sonder ergh.

Moght ic hier ooc den clap nu wat anuærden/
Druck met onwerdē/werdt vry tond gheghespt.

Schriftuerlic.

Eyst dat ons therte hier niet en berespt/
Zo hebben wy tot god een vast betrauwen:
Wat wy beghæren zullen/wilt onthauwen
Dat zullen wy van hem ontfaen/v verblijdt
Paulus zeght/ic hebbe eenen goeden strijdt
Ghestreden/ic hebbe mynen loop vulhent:
Tghelooue ende trauwe ghehouden gent/
Waerom my es bereedt die edel croone
Der rechtuærdigheyt/de welc my te loone
Gheuen zal den rechten iuge inden dagh:
Doc zeght de prophete anhoort mijn ghewagh/
Dwerck der rechtuerdighz dz zal goe pays/ zijn
En houssenijnghe van dien int palays/fijn
Dat es stilligheyt/hoort zonder fleeuwigheyt
En verzekerheyt tot inder eeuwigheyt/
En die verzekert es staet alder vast.

Liefde.

Het es waer/maer eyst dat v niet en mespast:
Wilt dit noch bet prouuen duer v goet opstel.

Schriftuerlic.

Paulus die zeght/wy betrauwen ons zo wel:
Want wy hebben een goe consciencye/
Doc zeght hy voort naer ons intencye/
Jc ben nærstigh om hebben/merct wel dit slot
Een oprechte conscyencye voor god
En voor de creatuere naer ons wenschen/

Ooc zeght ſent Jan van duſdanyghe menſchen
Sprekende omme des zins verhooghen/al
Wy weten als de heere hem vertooghen/zal
Dat wy hem zullen ghelijc zijn / en hem zyen
Zullen/ghelijc als hy es/dits claer belyen.

Apetijt.

Ic moet verblyen/duer deze gheuoughte.

Schriftuerlic.

Die wyze man zeght/ daer es gheen ghenoughte
Bouen ſherten bliſchap elc dit in zughe:
Paulus zeght/ons bliſchepe es tghetughe
Onzer conſciencyen/hoort ent v luſt/
Salomon zeght ooc/dat een herte gheruſt
Es/ghelijc der gheduerygher maeltijt/goet
Daer wy al tzamen verre ende wijdt/zoet
Ghenoodt zijn/voort ſtaet ōs noch claer beſcreuē/
Die vruecht des herten es des menſchen leuen/
Tſhertēs ſchat/rijcdom/tzelue dit taſtigh/zeyt
Zonder begheuijnghe der vaſtigheyt.

Zonder ergh.

Waer ic daer gaſtigheyt/hoe zoudic ſmullen
En van die maeltijt mijn buucxkin op vullen.

Schriftuerlic.

Sent Jan ons vander gheruſter herten zeght:
Dit es tbetrauwen dat wy tot god oprecht
Hebben/wat wy beghæren lude of ſtille
Zullen wy vercryghen naer zynen wille:
De zelue ooc zeght/ hier in zo es vulmaect
De liefde gods/op dat wy betrauwen naect
Hebben zoudē inden dagh des oordeels zwaer/
Want ghelijc hy es/zijn wy hier ooc dats claer/
Goe gheruſtigheyt werpt wt alle vreeze.

Liefde.

Wilt hier noch wat trecken van uwer ſneeze/
Als dat tverſtant gheheel op ons welue.

Schriftuerlic.

Dat dit den meeſten trooſt es wt god zelue:
Want zo Paulus zeght/hy roupt/dats in deze
Hy doet ons roupen/dit es nu de peze.
Vader/vader:en zijn wy zijn kinderen/
Wy zijn erfghename/niet magh ons hinderen.

Apetijt.

Druck moet verminderen/ vruecht in sayzoene:
Pijnt ons hier inne noch wat te beuroene.

Schriftuerlic.

Sente Paulus zeght coene/ dit vinden zal:
Den gheestelicken mensche vonnesset/ al
Wie hem zeluen vonnest zonder verterden
Die en zal van niemant gheoordeelt werden:
Een zuuer consciencye wiet verleyt/
Goet ende oprecht gheen iuge en verbeyt:
Ende in teecken van dien/ zo ic ghewaghe
Zal Christus ooc zegghen ten ioncxten daghe
Tot dezen sprekende met herten blyde/
Comt alle te zamen ghy ghebenedyde
Int rijcke mijns vaders dat v es bereedt.

Liefde.

Dezen troost alle troosten onder hem spreedt:
Als troost bouen alle troosten strijckende.

Schriftuerlic.

Dat dit den meesten es/ dats claer blijckende
Zoo ons Paulus wel es den vont gheuende:
Hier op de wærelt noch ghezont leuende:
Verzouckende tstæruen duer stroost oorconden/
Zegghende ic beghære tzijn ontbonden
Van tstęruelic leuen/ ooc zeyt verduldigh:
Want ic en vinde my in gheen dijngh schuldigh:
Tverstandt magh elc wel claerlic verwęruen/
Dat dit den meesten troost es int stæruen:
Want wt dezen trooste beghęrtmen de doot.

Zonder ęrgh.

Al ware den troost noch zeuemael zo groot:
Ic en zoude daer omme die doot niet pryzen/
Maer caemze ic zouze mijn moerkin wyzen/
Ic ware lieuere by mynen schapen.

Opynye.

Ic en hebbe vry altoos niet gheslapen/
Ic comme vercnapen/ eer ic verdooue:
Schriftuerlic/ wat zeght ghy van tghelooue/
En van goede hoope/ dits niet gheqwist vry:
En alder meest vander verdienste Christi:
Vander liefde en donfermhertighede
Gods/ en vander verryzenesse mede:
Dits al grooten troost naer onzen propoosten.

Schꝛiftuerlic.
Deze en zullen al den menſche niet trooſten/
Ten zy dat hy heift/verſtaet al nu dit ſnel:
Een goe conſciencye gheruſt zeer wel:
En daer die niet en es hier op zo glooſt/ fijn
En magh tgheloove daer gheenen trooſt/zijn
Hope/verdienſte/ontfermhertighede/
Belofte/liefde/bloet/ſã Chꝛiſtus mede
En zijn al gheenen trooſt dit my wel verſtaet
Der ongheruſter conſciencyen qwaet/
Want zy hier noch hier namaels trooſt en ꝟbeyt
Maer al dat wꝛeet es/zoo de wyze man zeyt.
Ooc genereirtſe qwa deſperacye
Den meeſten ontrooſt in tſteruens ſtacye/
Diemen peynzen magh binnen ſdoodts foꝛeeſtē:
En by contrarye/ zo es den meeſten
Trooſt/zuuer gheruſte conſciencye goet
Gheenen ontrooſt en heift zou/ zijt dit wel vꝛoet/
Dus moet dit bouen allen trooſten ryzen.
Apetijt.
Lof god die can den hongherygh en ſpyzen/
Wilt ons ſtæruende dezen trooſt verleenen/
Want zonder dezen en es negheenen/
Maer waer wt ſpꝛuut hy/ laet ons dat vernemē:
Schꝛiftuerlic.
Zo zegghic volghende der eerſter temen
Met verzekerthede en met der waerheyt
Goe zuuere conſciencye/ dits claerheyt
Spꝛuut wt god alder goetheyts beghinſele
Vader der trooſtijnghen neimt verzinſele/
Ende alder bermhertigheyt/ dits tgheeſts nope/
Ooc es zy claer ſpꝛutende wt der hope/
Allen ontrooſt midts dezen een cranckere/
Als wt een vaſte verzekert hanckere
Ruſtende in die goddelicke mildtheyt.
Liefde.
Met rechte men nu wel des ontrooſts ſchilt zeyt/
Want noyt ontrooſt dezen trooſt en verbofte.
Schꝛiftuerlic.
Spꝛuut ooc wt der goddelicker belofte
Daer duere dat zy ghewect en verſtærct/es
Wt tgheloove/als een licht dat bemærct/es

Alle de Christelicke creatueren/
Als een goet fondament tot elcker hueren
Der gheestelicker ghestichtijnghe beleift/
Welc ghelooue dat hy verzekertheyt heift
Vāder waerheyt/die niemāt/hoort dit ghewaigh
En bedrieght/noch ooc bedroghen zijn en maggh.

Sonder ergh.

Mijnder herten gheclagh/es zwaer stacye.

Schriftuerlic.

Zy spruut ooc wt der milde gods gracye
Als wt een specyael hulpe voor elcke
Wt der liefde als een teecken/duer dwelcke
Die creatuere van god ontfanghen werdt
En gheordōneirt zonder verlanghen terdt/
Ten eeuwyghen leuene/welc teecken claer
Scheedende es de kinderen dits openbaer/
Des rijcx/van al den kinderen des verlies.

Apetijt.

Noyt creatuere ter wærelt op es wies
Die steruende hier mede werdt gheqwetst/vryy.

Schriftuerlic.

Wt die verdienste en passye Christi/
Als wt die generaelste wertste rooze/
Verdienste/die ons wærcken elc dit glooze
Wærdigh/beqwame gode es makende.

Liefde.

Wy zijn naer uwe leerijnghe snakende:
Ghelijc dærde van twater niet en werdt zadt.

Schriftuerlic.

Wt bloedt Christi als wt een ghemeene badt
Zuuerende ons consciencye/van
Alle vlecken om wel te dienene/dan
Den leuenden god/dit es al warachtigh/
Dus zegghic volghen mijns woorts eendractiigh
Dat dit den meestē troost es/daermen af spreiict:
Waer zuuere consciencye ghebreict/
Goet en oprecht/daer zo moet troost deynzen/
Want alle de troosten diemen magh peynzeu:
En troosten niet een qwaet ongherust herte/
Wantt niet en verbeyt dā wreedtheyt en smeerte
Als den meesten ontroost die daer magh ryzenn:
En by contrarye/hoort mijn bewyzen/

Es zuuer consciencye zoot blijcke
Verzekert teeuwigh onhendigh rijcke/
Dits den meesten troost des ontroost slechtere/
Ontziende iuge: oordeel noch rechtere
Ghetooght metter waerhz/zo elc magh mercken.

Opynye.

Wats hier/ schriftuerlic wilt my versnercken
Met der waerheyt al moet ic nu wijcken/
Alst past ic zal noch mijn curen doen blijcken.

Apetijt.

Gaet henen strijcken/ghy zijt verwonnen:
Och meester wilt ons nu wt liefden ionnen
Om tvuldoen der reynder chaerten puerelic:
Als nu te tooghene hier figuerelic/
Dwelc ghy schriftuerlic/nu wel hebt gheprouft
Dat zuuer consciencye onbedrouft/
Den meesten troost es/wilt v hier toe pooghen.

Schriftuerlic.

Tzal ulien ghebueren/ontsluut v ooghen/
Sdrucx verdrooghen/zal ten gherake/ daken
Ziet binnen/zo mueght ghy de zake/smaken.

Liefde.

Laet ons tverstant hier of zijn verweruende
Wie was hy die ic zagh ligghen steruende
In zijn bedde hy lagh/twelc my wel behaeght?

Figuere.
Hier zalmē tooghen Iacob de patryarcke steruēde.

Schriftuerlic.

Twas Jacob de patriarcke die ghy zaeght/
Duer zuuer consciencye ongheblaemt/
Want hy zeyde steruende/ic werde verzaemt
Met mijn volc dit nu zeer wel ten zinne zwemt.

Apetijt.

Dezen troost al andere te bouen clemt:
Maer tooght ons noch figuerlic staerckere.

Schriftuerlic.

Tzal v gheschien zijt een nerstigh merckere
En vraeght my vrylic ic zal v payen:
Ziet binnen/zo magh v den gheest verfrayen.

Figuere.
Hier tooghtmē de zeuen Machabein naect om te doodene.

Schriftuerlic.

Wat zeght ghy vā diē/ hoe eyst dat v behaeght?

Sonder ergh.

Ey lacen wachaermen noyt aldus versaeght/
Ic werde gheiaeght/ gheheel wt den zinne

Ic crope van vreezen ter cauen inne:
I/zoudeme my alzo nemen tlijf?

Apetijt.

Zwyghet zonđ ærgh/maect hier nu gheē ghekijf
Tmotijt/es tonzen verstande gheleghen:
Dus wærde beminde laet niet verzweghen:
Tbeweghen des zins/ons liefden voeders.

Schriftuerlic.

Die daer naect waren zeuen ghebroeders:
Ende haer moedere/zo ic dit wel weet:
Gheuaen vanden Conijngh Anthyocus wreet:
Dieze met tormenten braghte ter doot/ fel
Om dat zy niet en deden zo hy gheboodt/snel
Int eten tzwynen vleesch den troost vermeerde
Want deerste die hem daer inwendigh keerde
Zeyde wt der gheruster eendrachtigheyt:
Die heere zal anzien die warachtigheyt:
Dats goe consciencye zuuer oprecht:
Ooc stater gheschreuen dit hier an noch/zeght
Dus storuen zy alle zeuen int ghemeene/
Reyn/zuuer/onbesmet/zeght groot en cleene/
Es dit den meesten troost niet?ic zegghe/iaet.

Apetijt.

Dezen troost alle troosten te bouen/ gaet
Maer tooght ōs noch wat tot ōzer meenijnghe.

Schriftuerlic.

Figuere.
☞ Hier tooghtmē ōzē heere ant cruce tusschē twee moordenærs.

Ziet binnen/ tzal zijn v sdrucx vercleenijnghe.

Liefde.

Het anschauwen magh elcken wel ghenoughen/
Maer hoe wilt ghy dit ten propooste voughen
Van onzen zinne/datt elc magh vaten/vroet?

Schriftuerlic.

Tcomt tonzen propooste wter maten/goet
Vandē moordenære die ter rechter hant hijngh.

Apetijt.

Ic noyt zulc begrypen in mijn verstant vijngh/
Want de moordenære int sleuens iuechden
En dede noyt gheene of niet veil dueghden /
Totter tijt toe/dat zijn leuen werdt gheblust/
Was zijn consciencye doen wel gherust
En gheuest in god/zijt dit ontbindende?

Schriftuerlic.

Jaze/want al tzamen in hem vindende:
Daer wt dezen troost spruutt/dit fraey oorcōt/es
Tgheloove/hope/liefde dat vermont/ es
Al tzamen vooren den ontroost gheblust/ was
Zijn consciencye werdt doen gherust/ras
Zuuer en oprecht/dat tooghdy warachtigh:
Zegghende heere/zijt mijnder ghedachtigh:
Als ghy comt in v rijcke/hoort dit hende:
Christus zijn consciencye bekende:
Zuuer en gherust/zeyde naer zijn aduijs:
Heden zult ghy met my zijn int paradijs.

Apetijt.

Van schoonder bewijs/zo en hoorden wy noynt
Wel accorderende op onslieder poynt:
Maer laet v leerijnghe noch op ons dauwen.

Schriftuerelic.

Ziet binnen/en willet tverstant onthauwen.

Figuere:
☞Hier tooghtmē sente Steuen,alzoo men steende.

Zonder ergh.

Duer dat anschauwen/willet sluuprat draghen:
Want vreeze zou my wel duer tcuupgat iaghen/
J/zoudic zo mijn leuen hendē: eylaes.

Liefde.

Zwyghet zonder ergh met uwen zotten praes:
O beminde/tooght ons den zin int clare.

Schriftuerlic.

Twas sent Steuen den eersten martelare:
Die tooghde daer zeer vast in zijn propoost/ras
Dat doen zynen alder meesten troost/ was
Zijn goe consciencye/dits den cloot/ziet
Wel gherust vindende ontzagh de doot/niet
Noch al tlyden/maer hy starf doē onbevreest/
Zegghende/heere ontfanght mynen gheest.

Apetijt.

Vliedt twyfelic tempeest/wt allen zinnen
Dits den meesten troost diemē magh ghewinnē:
Want den troost van binnen es tprincipale/
God gheif ons dien steruende al te male.

Schriftuerlic.

Datt den meesten troost es blijct by zondere:
An die martelærs die hebben ghestreden/
Verdraghende pyne/dats gheen wondere/
Haer consciencyen waren in vreden:

Goet zuuer wel gherust in tsteruens steden
Gheuestigh in god/hoort dit bediet/ snel
Dus hebben zy alle dooden gheleden/
Niet ontziende lyden of verdriet/fel
Dit es den meesten troost/ zoo elck nu ziet/ wel.

Apetijt.

Maghmē dit by redene niet wel verstaen/
Men heescht de zōmyghe van lyue ter doot
Jn vierscharen/men zeght/zy hebben mesdaen:
Deene staet gherust/dander met vreezen/ groot.
Die heift gheruste consciencye/bloot
Goet/zuuer van tsanzegghens inuencye/
Es zo ghetroost van binnen/ verstaet den cloot:
Hy en vreest iuge/recht noch sciencye.
Maer die qwa cnaghende consciencye
Jn hē gheuoelt dat hy in mesdaden sneift/
Hem dijnct/ de iuge in zijn presencye
De wreedste te zyne die ter wærelt leift/
Hy en verbeyt gracye/hy zucht/hy beift/
Ontziende tvonnesse/ancxt zijn propoost/es

Schriftuerlic.

Met de waerheyt zo es dit van my ghetooght
Naer dluden der chaerten goed en manierigh/
En zonder ergh wt liefden den zin verhooght
Verzekert ooc met apetyte vierigh/
Goet propoost met vereenijnghe bestierigh/
Met beghærte om leeren wt doctryne:
Den wegh en tleuen in wijsheyt regierigh/
Zo commen wy hier om bekent te zyne.

Apetijt.

Tot dezen termyne/tpropoost wy sluten/
Der vrueghden conduten/nu druck verslaet
Lof reyne fonteyne/diet al doet sputen:
Neimt danckelic prince met al uwen raedt/
God beware die maeght en gheheel den staet
Van Ghendt/god wille zijn gracye elc deelen:
Bidden dartisten wt den vier melc teelen.

Finis.

Thienen.

Ionſtigh herte.

MInlick in ſayzoene
Thertekin my verfraeyt
De veldekins ſtaen groene
Met blomkins bezaeyt/
Hoe zoudic ghetrueren/
Van herten zijn verdraeyt/
Vliedt wegh alle rancueren/
Wel ben ic ghepaeyt.
Die zuuer claer fonteyne/
Dat louelic graen/
Vloeyt hier inden pleyne/
Met aderkins ontdaen/
Schoon ſprijnghen haer conduten/
Lof moet zijs ontfaen/
Danſt nu wter muten/
Die wilt ſolaes angaen/

Prologhe.

In dit ſpel zijn acht perſonagen.
Ionſtigh herte.
Lieflic begrijp.
Eerlicke ionſte.
Sterue͂de menſche.
Schijn vã helighz
Ydel voortſtel.
Schriftuerlic zin.
Figuerlic bewijs.

O edel Ghendtſche maeght
In eeren verre vernaemt/
Die my wel behaeght/
Heift nu een feeſte gheraemt/
Eere reyn met liefden/
Zendic haer ongheſchent
Haer lof zy ghærne bꝛiefden/
Zoo zijnze verzaemt.

Hooꝛt/hooꝛt aerdyghe Rhetoꝛizienen
Der fonteynen van Thienen / ghenough bekent
Trect raſſchelic/hooꝛt mijn vercombienen:
Schærpt v engienen/ by der maeght van Ghēdt
Verchiert haer feeſte/groot en excellent/
Tooght haer zoo Rhetoꝛica v beuel doet:
Wt goeder ionſten/met conſten ongheſchent/
Schꝛiftuerlic/figuerlic in een ſpel/ doet
Zeght claerlic/openbaerlic/en niet el/doet
Welc den menſche ſteruende meeſten trooſt/es
Tooght hem dat natuerlic en wel beglooſt/es
Maer eerſt en vooꝛ al/ſtelt v ter pꝛologhen:
Een dueghdelicke zaeck es goet om vertooghē.

Lieflic begrijp.

De vader almaghtigh.

Eerlicke ionſte.

De zone zeer wijs.
Lief. De helighe gheeſt zachtigh.
Eerl. Deeuwigh paradijs
Dꝛy perſoonen/maer een god alleene.
Lief. Euen crachtigh.
Eerl. In alle zijn bewijs.
Lief. Wien verdachtigh.
Eerl. Lof/eere en pꝛijs
Werdt toegheſchꝛeuen/ behooede int ghemeene
Onzen Keyzere/met der maeght reene:
Van Ghendt/gheuende in vooꝛſpoede goet
Metten edelen Bourgoenſchen bloede zoet.
Lief. Eerſt om een verzoetzele.
Eerl. En om een accooꝛt.
Lief. Naer ons beuroetzele.
Eerl. Alzoot behooꝛt/
Slecht/ſimpelic naer ons oꝛdonneren.

Lef. Bieden wy groetzele.
Eerl. Saluut en confoort
Lief. In gods behoetzele.
Eerl. Beuelende voort.

Lief.

Allen die de stadt in dueghden regeren
En die goetwilligh hier compareren/
Oft dezer feesten als goetionstigh/blyuen
Waer zy hem ghelærct oft onconstigh schryuen.
Eerl. God wil ooc bewaren.
Lief. By zijnder gracyen.
Eerl. En in dueghden ghesparen.
Lief. De dry nacyen
Dezer stadt/balliu/ooc shcepenen en raedt.
Eerl. En die hem hier paren.
Lief. Te dezèr spacyen.
Eerl. Haer conste te baren.
Lief. Wt recreacyen.

Eerlic.

Deis groeten wy broederlic met minlicker/ daet
En bouen dandere elc princelic/zaet
Van steden/dorpen/of rapassen/met
Die god in dueghdẽ laet groyen en wassen/net.
Lief. Notable heeren
Eerl. Der Ghendtscher warande.
Lief. Die de wapenen eeren
Eerl. Vanden zoeten lande
Van Vlaenderen/alst byder wapene blijct.
Lief. Ons slecht voorts keeren.
Eerl. Neimt ten besten verstande
Lief. Peynst conste te leeren.
Eerl. En es gheen schande.
Lief. En qwalicken esse by ons bedijct/
Nochtãs iõstigh herte/dwelc õs niet en bezwijct
Brijnght ons tuwer feesten / wt rechter minnen/
Valter wat fauten/wilter niet naer pinnen
Hoort/ziet/zwijght/tspel gaen wy beghinnen.

De steruende mensche.

O wonderlic wezen/en zeer meshaghelic
Beclaghelic/ en onuerdraghelic
Der aermer menschelicker natueren:

Ach Adam/hoe dorste ghijt zijn ghewaghelic/
Dat ghy onuersaghelic/ waert cnaghelic
Den appel vul van bitteren humueren/
Duer wiens amueren/moet de doot bezueren/
Al dat hier oyt leuen ontfanghen heift:
O menschelick gheslaghte schoon van figueren/
Ghy mueght wel trueren/dwelc tallen hueren:
Zonder controlueren/int verstranghen leift
En dat v de doot aldus beuanghen heift
Want duer dat nydigh serpentigh becueren
Eyst/dat ghy subiect der helscher slanghen/leift
Die tuwaerts stekēde/altijts haer wanghē/ heift
Zouckende wienze zou mueghen bederuen:
Ach/steruen/steruen/ghy zijt een zwaer eruen:
O doot/ghy zijt elckerlijc euen milt/
Nochtans ghewilligh/wil ic steruen
Nemende een vast ghelooue voor mynen schilt.

Schijn van helighevt.

Vriendt hoe vaerdy?

Mensche.

Alzo de heere wilt/
Wat hy ordonneirt dat moet ghedaen zijn.

Vdel voortstel.

Stærfdy ooc willighlic?

Mensche.

Tmoet eens bestaen zijn:
Wy en hebben hier gheen blyuende plaetse/
Elckerlijck heift zynen tijt en taetse/
Niet wetende wanneer den slagh vallen magh.

Schijn.

En grouwelt v niet?

Mensche.

Laet dat stallen/ach
Jc weet wel/ dat ic sterue/datt noot/es
En dat dit leuen een loop ter doot/ es
Vouders zijn voorē/dat slae ic wel/ga.

Vdel.

Ghy zijt noch ionck.

Mensche.

Daer en vraegh ic niet/na
Ben ic ionck of oudt/ten brijnght niets neuēs/by
Tstæruen es de poorte des eewigh leuens/vry

die daer magh gherakē/ alle vruecht hy verwerft
Zaligh sterft hy die inden heere sterft:
Dit maect mijn herte meest los van zorghen.

Schijn.

En of v de heere noch wilde borghen/
V verlossende van dezen verzeere/ fijn
En zoudijs niet begheren?

Mensche.

Hy es de heere/ mijn
Wat hem ghenaem es/ in zynen ooghen
Dat zallic goetwillighlic ghedooghen
In hem alleene/ staet mijn betrauwen.

Ydel.

Es dat v voornemen?

Mensche.

Jaet zonder flauwen:
Want leif ic/ sterf ic/ dats zeker alzo
Ic ben des heeren altijts/ dies ben ic vro:
Zijnder goedertierigheyt ic my beuele.

Ydel.

Dats wel ghedaen/ maer te dezen spele:
Wildy v brijnghen ten hemelschen choore/
En vry zijn vanden helschen ghestoore:
Zo anuært ons oorden/ tzal v baten:
Doet v ter ærden bestellen zonder laten
In ons heligh habijt/ ghy en zult niet falen/
God zelue zal v ontwyfelic halen
In zijn rijcke/ met vroylicken bedryue:
Ons oorden es van zulcken beclyue:
Dat alle de ghuene die begrauen werden
Int heligh habijt/ zullen verheuen werden
Int rijcke des hemels/ dit wilt bedijncken.

Mensche.

Zulc gheluuit en wilt my in dhooren niet clijnckē
Tzoude my crijncken/ laet dat blyuen dan.

Schijn.

Ghy zoudt v ooc bedrooghen schryuen/ man
Maer wildy v zake wel ghereghelt/ hebben
Zekerlic/ vaste/ ende als bezeghelt/ hebben
Anuært ons ordē die veil heylygher/ es
Met der begrauijnghen/ die veil veylygher/ es
Van onzen zeer helyghen habyte/

Ten staet my nemmermeer te verwyte/
Ghy en werdt verlost van allen gheweene/
Ons oorden heift die gracye alleene/
Volght mynen raedt/wildy wel bewaert/zijn
Inden choor der ijnghelen zuldy gheschaert/ zijn
Hier op troost v/wildy zalighlic scheyen.

Mensche.

Ic zalt met gode wel anders beleyen/
En verbeyen/zijn groote ghenade.

Ydel.

Laet dat varen/doet by mynen rade/
Zonder schade/crijghdijs lof/en danck/prijs.

Mensche.

So zoudic temmeren op een cranc/ijs
Nergherens/ganc wijs/ooc zoudic dat doen ?

Schijn.

En ghelooft hẽ niet/ghy en mueght niet dat doẽ/
Dan dat ghy v op mijn woorden fondeirt/
Want die zijn waerachtigh.

Ydel:

Ghy abuzeirt/
Dat ic hem zegghe/dat es warachtygher
Ons helyghe oorden es veil crachtygher/
Dan duwe es/en lates niet bedrieghen
Met flatternye.

Schijn.

Laet vry dat vlieghen/
In ons oorden en was noyt bedrieghere/
En zy es beter/ic en ben gheen lieghere/
Dan duwe es/dat zoudic wel dorren prouuen
Met disputacyen.

Mensche.

Gaet henen schouuen/
Want ic en achte v woorden niet wært eẽ sletere/
Inden heere betrauwen/es veil betere/
Dan inde princen met corter verhaligheyt/
Inde zonẽ der menschen/ zonder zaligheyt/
Gaet wegh/ic en zoucke gheen ydel supersticyen/
Noch vicyen/van qwaden suspicyen/
Gaet/ ic en magh v niet langher ghelusten.

Ydel.

Stelt v te vreden vriendt/en wilt v rusten

Op tghene dat ic v ghezeyt hebbe.
Schijn.
Ghelooueт dat ic v voozen gheleyt hebbe
Of anders zuldy v zeluen schenden.
Mensche.
Gaet van hier/en leedt elders den blenden/
Ghy en zult niet vindē dat ghy hier zouct/
Gaet/of vooz god werdy van my verulouct/
Adel.
Thoyn/ic ga dzyuen.
Schijn.
Ic rume ooc terijt/
Hier langhe te blyuen waer cleyn pzoffijt.
Mensche.
Och alder zoetste Jesu ghebenedijt/
Wien hemel/ en ærde/en helle belijdt/
Ghelooft zijt/dat ic de gasten ontledight/ben
En dat ic met v alleene beuredight/ben
Haer ingheuen zou my bedzoghen/hebben
Haer vooztstellen zou my gheloghen/hebben
Ic en wil op zulck wærck niet temmeren/
Noch mijn zinnekins daer met belemmeren/
Maer ic wil my voughen metten bekenden/
Mijn hertekin willic tuwaerts wenden/
V hulpe auroupende/op deis stonde/
Wt vierygher herten/metten monde.
God vader almaghtigh die ghescheppen/hebt
Hemel en ærde/ duer v godlicke cracht/
Ic gheloue in v/diet al begrepen/hebt
En in Jesum Chzistum/v wterste maght/
Vwen eenyghen zone/hooghe gheacht/
Ontfanghen vanden helyghen gheeste/
Vander maeght Maria ootmoedigh bedacht/
Ghebozen binnen swærels fozeeste/
Beurijdt my vanden helschen tempeeste/
Altijts my stærckende in goede wærcken/
By dordonnancye der helygher kærcken.
Ic gheloue dat hy tonzer behauwenesse/
Ghepassijt gheweist es/onder den richtere
Pilato/tot elcx anschauwenesse/
Ic gheloue dat hy ons verlichtere/
Ghecruust es gheweist/een beslichtere

Des toorens die Adam hadde verworuen
Int prouuen des appels dootzondigh stichtere/
Dies tmenschelic gheslachte was bedoruen
Ic ghelooue dat hy daer om es ghestoruen/
Afdwaeyende alle zondyghe werckẽ/
By dordonnancye der helygher kercken.
Ic ghelooue dat hy begrauen/ghedaelt/es
Ter hellen/ten derden daghe verrezen/
Ic ghelooue dat hy clemmende ghepaelt/es
Ten hemele/duer zijn goddelic wezen/
Zittende ter rechter handt midts dezen
Van v/o god hemelsche vadere/
Van allen helyghen ghelooft/gheprezen/
Ic ghelooue dat hy ons beradere/
Ordeelen zal de menschen alle gadere/
Leuende/doode/leeke en clærcken/
By dordonnancye der helygher kærcken.
Prince/helyghe gheest goederthieren
In v staet mijn ghelooue zeer vaste/
In der helygher kærcken bestieren/
Comt mijn ghelooue ten rechten maste
In de ghemeenschap der helyghen ic paste
In verghiffenesse der zonden puerlic
In deeuwigh leuen ons wterste raste/
In verrizenesse des vleeschs ghebuerlic
O heere/es my de vyandt veruuerlic/
Houdt my stantuastelic zonder hærcken/
By dordonnancye der helygher kærcken.
O zoetste Jesu wilt my nu stærcken
In dit alder helighste Christen ghelooue
Dat my de helsche vyandt niet en rooue/
Want hier met ghewapent/willic my zaten
Metten wapenen van charitaten/
Met hope te steruen/als een kærsten mensche/
Maer heere/zendt my te mynen wensche
V helyghe schriftuere die my ter noot/
Met figuerlic bewijs nu voor mijn doot/
Als zalyghe helpers moghen by staen/
Zo zallic van allen zonden vry gaen/
O heere anhoort mijn vieryghe bede/
Onderzoucker der herten.

Schriftuerlic zin.

Hier zy gods vrede/
En met hem allen die hier vergaert zijn.
Mensche.
Wien hooric daer?
Figuerlic bewijs.
En wilt niet bezwaert/zijn
Tzijn twee vriendekins/zone vercoren
Die v ten trooste/wilt stærcheyt oorboren/
Hier commen bezoucken/twerdt v ghewin.
Mensche.
Hoe heetty vriendekins?
Schrift.
Schriftuerlic zin/
En figuerlic bewijs zijn onze namen/
Die den stæruende mensche/naer tbetamen
Solaes/troost/en crachtigh confoort gheuen
Als zy duer temptacye ghestoort beuen/
Vander wærelt/tvleesch en den duuel beuochten
Duer gods gracye/wy hier gherochten/
V tonderwyzene/daer op neiint gome.
Mensche.
Och hertelicke vriendekins zijt willecome/
Ws by zijns es my harde nootelick/
Ic ben bedroghen by na zeer grootelick/
Van tween/zy brachten my in zwaer ghepijn.
Figuer.
Wie zijnze gheweist?
Mensche.
Helигh inden schijn
En ydel voortstel/elc my mellen/ wilde
Dat ic stæruende mynen troost stellen/wilde
In haer broederschepen/my daer toe gheuende/
Dat ic mijn begrauijnghe noch leuende
In haer habyten wilde in tgoe/legghen
Elc van hem beeden waude my toe/zegghen
Den hemel/maer tdocht my al qwaet zogh / zijn.
Schrift.
Ach zone/dat zoude een dærlick bedrogh/zijn
En troost v op zulcke fantazyen/niet
Maer stelt v campelic te stryen/ziet
In dezen cryte/als een vroom campyoen/
Anuært den staf zone/wildy wel doen/

10 Th...

Des ghelooks/en wapent v stærckelic
Metter wapenen/ic raedt v clærckelic
Der charitaten/zo en mueghdy niet duchten/
In een vast betrauwen/laet twyfel vluchten/
Tleift al inden heere/des betraut/my
En zal daer in sterven niet en flaut/vry
Dwelc duer een ghelooue/dat niet en manct/
In vierygher liefden/en vast betrauwen hanght
Hier op fondeirt v zone/twerdt v proffijt/groot.

Figuerl.

Des menschen leuen es eenen strijdt/bloot
Hier op der ærden/strijdt vry vromelic
Met Christo/en betrout vulcomelic
Inde barmhertigheyt gods onhendigh/
Die zynen eenyghen zone allendigh/
Voor allen menschen ter doot ghegheuen/heift
In hem alleene onzen troost becleuen/leift
En daer en es gheenen naem beqwamere
Den hemelschen vadere/ic bens ramere/
Waer duer de mensche magh behauwē werden.

Mensche.

Dats mijn ghelooue.

Schriftuer.

Wilt in betrauwen terden/
Christus ghetrau/en abandonneirt niet
Die in hem betrauwen:maer preserueirt/ziet
Zijn betrauwers voor dlydelick dooghen/al
Ghelijc den appele zijnder ooghen/smal
Hier inne troost v/dit es de hauene
Van zekerheden/pijnt v te stauene
Op dit onuerbrekelic fondament:
Den hemel werdt v zekerlic toe ghewent:
Alzo verre als ghy daer nae gheleift/hebt
En in gods gheboden niet ghesneift/hebt
Want wel leuen reconcilyeirt ghemeynlic
Gods ontfermhertigheyt/ic zeght certeynlic.

Figuer.

Die een Christelic leuen gheleyt/heift
En gods ontfermhertigheyt alzo verbeyt/heift
Magh wel troostelic sterven zonder waen.

Mensche.

Daer hebbic alle mijn maght toe ghedaen:

Dat ic in alle mijn daghelicx handelen/
Naer gods gheboden hebbe willen wandelen:
Niet dat ic my metten Pharizein beroeme:
Oft dat ic my daer duere zaligh doeme:
Want mijn wercké acht ic als verghistigh broot

Schriftuer.

Laett dat varen zone/ ghy en hebt gheen noodt:
Want voor wien altijt een goet leuen/gaet
Weir hy rustelic of verdreuen/staet
Oft hoe onuerzienlic hy magh bestreden/zijn
Hy zal in vercoelen rusten/en in vreden/ zijn
Dit es dwoort gods némermeer wanckelic
Als hemel en ærde zijn verganckelic/
Zo zal dat blyuen euen gheduerlic.

Figuer.

In euangelio zeght Christus figuerlic/
De booõ die altijts qwade vruchté voort brijnght
Zal wt ghehauwen werden/en ghecrijnct:
Zal hy verbrandt werden / en eeuwigh gloeyen/
De rechtuærdyghe zal als tpalmkin bloeyen:
En duer tghelooue zal eeuwigh zyné loon/zijn
By den heere.

Mensche.

Ic wille zonder ghecroon/zijn
De heere doe zynen wille met my/
Alst hem ghelieft.

Schriftuer.

Dats een zaligh bely/
Blijft daer by/ten magh v niet leett wezen
Christus ghenadigh zal v bereedt wezen/
Maer zone/want de steruende van zinnen/es
Van buten te tooghen/dat hy van binnen/es
Zoo tooght ons/wy biddés v/tuwen confoorte
Uwen meesten troost met cleenen rappoorte/
Daer ghy mede verwinnen wilt dit vechten/
Wt ganser herten.

Mensche.

Ic zal v berechten
Vercoren vrienden mijns herten conduten/
Al ben ic becommert van binnen/van buten/
Op dat elc mærcke/als in eenen speghele/
En tzelue beware voor eenen zeghele/

In ſpyte des vyants vander hellen/
Waer op ic ſteruende mynen trooſt wil ſtellen/
Jont my wat ruſten zonder verſnellen.

Menſche.

O ontfermhertigh god/duerſchynende claerhz/
Onbegrypelic in v anthieren/
Zonder beghin of hende/eeuwyghe waerheyt/
Wiens woordt nemmermeer en zal faelgieren/
Die ons belooft hebt/voor alle dieren/
Duer uwen zone/goddelicke cyborye/
Christum Jeſum/ons hooghſte triumphieren
Des doots/des vleeſchs/des duuels victorye/
Dafdwaeyen der zonden/voor ſdoots memorye/
En naer dit leuen/dat eeuwyghe leuen
Ontfermhertyghe heere/opperſte glorye/
Als ic mynen gheeſt zal moeten gheuen/
En voor v rechtuærdigh oordeel beuen/
Ontfermt/doch mijnre/als therte benooſt/es
V ontfermhertigheyt meeſt mynen trooſt/es.
Tot uwer barmhertigheyt trooſtelic vlie/ic
Die oueruloedigh es/en zonder hende/
Gheenen anderen trooſt heere en zie/ic
Waer ic my keere/waer ic my wende/
Ghy tooghdeze Dauid in zijn allende
Achab warter ooc met oueruloten/
Die tellende/ wiens herte ghy kende/
Waert ooc ghenadelick daer met begoten/
Ten heift v heere ooc niet verdroten/
De zelue te tooghen der zonderſſen/
Daer haer alle zaligheyt es wt gheſproten/
O heere/reynight mijn zondyghe merſſen/
Nu als de vyandt my zal willen perſſen/
Altijts zouckende waer zynen rooſt/es
V ontfermhertigheyt meeſt mynen trooſt/es.
De Niniuyten hebben ooc gheſmaect/
V ontfermhertigheyt/ghenadyghe heere/
De verloren zone hadt qwalic ghemaect/
Duer v ontfermhertigheyt cam hy ten keere/
Petrus en Paulus zijn wten verzeere/
Duer v ontfermhertigheyt/dat weetmē claerlic/
Ontfermelic gaefdy ooc een goe leere/
Der ouerſpeilderſſen/die zeer zwaerlic/

Voor v beschuldight wart openbaerlic/
Vanden Joden by valscher practijcken/
Schriftuere/figuere ghy tooght waerlic:
Ontellicke andere van ghelijcken:
Och heere en wilt my ooc niet bezwijcken:
Ontfermt mijns arm zondare die verloost/es
V ontfermhertigheyt meest mynen troost/es.
Prince barmhertigh bouen alle v wærcken
Gaet v ontfermhertigheyt ongrondigh:
De sacramenten der helygher kærcken
Vloeyen daer wte/dats elcken condigh:
Waer duere alle vlecken/hoe zondigh:
Ghezuuert werden/en af ghewasschen:
O heere an mijn arm ziele wondigh:
Tooght v ontfermertigheyt/ en wilt v rasschen:
Nu als ic zal ghedyen tot asschen/
Protesterende zegghic/ want mijn propoost/es
V ontfermhertigheyt meest mynen troost/es.

Figuer.

Dats een protestacye die de duuel haett/
Och lief zone/ziet dat ghy niet en laett:
Ghy en blijft volstandigh/acht gheen gheruchtē.

Mensche.

God vergheift de zonden duer een verzuchten:
Zoudic dan duchten/neen ic niet vrylick.

Schriftuer.

Zo zuldy ghenooten/sterft vry blylick:
Alle de weldaedt die oyt ghedaen/wiert
In der helygher kercken/oft begaen/ wiert
Staet vast in tghelooue.

Mensche.

Ic en zal niet falen.

Figuer.

Nu broeder en laet niet langher dralen:
Ic zal hem dlicht van charitaten halen/
Tooght ghy hē/tes tijt/den rechten standaert:
Daer hy in v̄winnen moet/als hy daer vā vaert:
Ic merck wel hy en zals niet lāghe hier makē.

Mensche.

Mijn herte beghint inuierigh te blaken:
Ontbindt my heere/haelt my/ maght wezen.

Schriftuer.

Anzieten hier zone die v heift ghenezen/
Vlammekin in Apocalypſi verwonnen heift.

Figuer.

Anzieten die de doot en tleuen can gheuen/
Anzieten/die de wærelt verwonnen/heift.

Schriftuer.

Anzieten/ wiens bloedekin root gheronnē / heift
In afwaſſchijnghe van alle zonden.

Figuer.

Anzieten met zynen bloedyghen wonden/
De fonteyne van ontfermhertigheden.

Schriftuer.

Van gracyen.

Figuer.

Des leuens.

Schriftuer.

Vol ſmertigheden/
Die alle des wærelts zonden veruanghen/ heift.

Menſche.

Ghelijc als thertekin begherlic zijn gāghē/heift
Dorſtigh naer de fonteynkins inden pleyne/
Sghelijcx mijn hertekin groot verlanghē/heift
Naer v Jeſu leuende fonteyne/
Ghy lauet al dat leift int ghemeyne/
Ontfermhertyghe heere coint my te baten
Al ben ic aerm zondare van duegden cleyne
Verbærght my in v wondyghe gaten
Swærelts pompueſheyt/willic ghærne laten/
Ontfermhertelic trooſt my in dezen cryte
Haelt my Jeſu alſt paſt by apetyte.

Figuerl.

Hebt altijt v ooghen euen ghedichte
Ootmoedelick inder fonteynen ghezichte
Hy en zal zijn ooghen vol alder ghenadigheyt
Van v niet ſlaen/maer met voorſpoedigheyt
V beſchærmen voor de helſche nacyen.

Menſche.

O fonteyne van ſyloe vol gracyen
Leuende putte vol alder ghenaden
Staet my by met confortacyen
Als my de vyant zal cōmen beladen
Ghy ſtondt den moordenære heere in ſtaden

Die noyt ter wærelt en hadde dueght ghedaen
O Jesu laett my in v hertekin baen
Dat zo wondigh om mynen twille es begaen
O Jesu wilt mijnder nu gade slaen
Ghespijst met uwen helyghen inbyte
Haelt my Jesu/ alst past by apetyte.

Schrift.

Dit es tfonteynkin der houen zeer zoet/
Daer al dat leift/by wassen en groyen moet/
Dit es tclaer fonteynkin diet al verhueght
Waer inne alleene/ghy troost vinden mueght
Tuwaerts bernende/in minnen gloedigh.

Mensche.

Fonteyne bermhertigh in Lybano vloedigh
Zijt doch mynen troost/ in dezen wederstoot
Zelue zeghdy dat maeckt my nu moedigh
Jc en wille voorwaer niet des zondaers doodt
Maer meer dat hy hem bekeere/ter noot/
O Jesu mynen tryumph/mijn croone
Ontfanght my ghenadelick in uwen schoot/
Bermhertyghe heere alles troosts ghewoone
Gheift my v eeuwigh rijcke te loone/
Deis doodt en achtic heer niet een myte
Haelt my Jesu/alst past by opetyte.

Figuer.

Dit es tfonteynkin van cyropygher mynen
Roupende comt die aerbeyt met pynen
Oft verladen zijt/en wilt niet myen
Comt ic zal v vermaken/en verblyen
Hier inne troost v voor shemels vereenen.

Mensche.

Prince zoete Jesu van Nazareenē
Die my gheboren zijt en besneden
Zijt mijns ontfermhertigh met Magdaleenē/
My/hebdy doch hongher/ en durst gheleden/
My/hebdy gheuast/ my hebdy ghebeden/
My/waerdy gheuanghen/en anghetast/
Ghecroont/ghegheeselt/bespoghen betreden/
My/waerdy zoo vaste ant cruce ghepast
Jc roupe op v/aerm zendare beclast
Diet al hebt ontlast/den duuel te spyte
Haelt my Jesu/alst past by apetyte.

Schriftuer.
Dats eenschoon verstant.
Figuer.
Een Christelic voornemen.
Schriftuer.
Sterft hy in dien brant.
Figuer.
Met zulcker temen/
Tes een teecken van rechter victoryen.
Mensche.
Barmhertyghe heere/conijngh der gloryen/
In v ontfermhertigheyt hebbic ghehoopt/
Ic troost my/als my de wree doot nu noopt/
Ic en zal niet beschaemt zijn voor eenigh tẽpeest/
Heere/in uwen handen beveil ic mynen gheest.
Schriftuer.
Dats een zalyghe doot.
Figuer.
Een troostelic staeruen/
Zo doende/zalmen den hemel verwaeruen.
Schriftuer.
Beminde vrienden/die dit anschauwen/
Wy bidden v willet met herten onthauwen.
Figuer.
Al hebdy een Christelic leuen gheleydt/
En wilt alleene daer op niet bouwen.
Schriftuer.
Maer als ghy naect van dezer waerelt scheydt/
En ghy v (staeruende)ter doot bereydt/
Op gods ontfermhertigheyt stelt v betrauwen.
Figuer.
Zijn goedertierheyt zal v bedauwen.
Zonder flauwen/metten hemelschen scharen/
De Fonteyne dryuuldigh wil v bewaren.
Finis.

Meenene.

Prologhe.

In dit spel zijn vier personagen.
Troostelic nopē.
Gheestelic verstāt.
Schriftuerlicke approbacye.
Menigh goet herte

Troostelic nopen.
Lof goddelic ingien vol zoeter gracye/
U raeyen/bespraeyen/hier dærde beneden.
Gheestelic verstant.
Laet ons gheschien ws gheests inspiracye.
Schriftuerlicke approbacye.
Lof goddelic ingien vul zoeter gracye.
Menigh goet herte.
Ghy zijt by wien te dezer spacye/
Ghesproken/ ontplokē werdt dē troost vul vredē.
Troostelic.
Lof goddelic ingien/ vul zoeter gracye/
U rayen/besprayen/ hier dærde beneden/
Wiens lof niet te vullen/magh zijn beleden.
Gheestelic.
Laett ons vertooghen op den dagh van heden/
Welc den mensche steruende meesten troost/es

Waer toe dat nu al onslier propoost/es
Om die vraghe claerlic te soluerene.
Schriftuerlic.
Ons staet daer op wel te terminerene/
Wie dat den troostere es/wy moetent ontbindē/
Dan zullen wy den meesten troost mueghē vindē
Die ons ꝟtroostē magh/ voor tsvyāts verdouē.
Menigh:
Alle vulcōmen ghiften dalen van bouen/
Vanden vadere des lichts/die niemāt wil schadē
Want Paulus noompt hem vadre der ghenaden
God alder troost in gloryeu rijckelic.
Troostelic.
Christus es ooc eenen troost wel blijckelic/
Wāt Lucas beschreuen heift naer sgheests beuel
Dat Symeon den troost van Israel/
Verwachtende was van langhe daer te vooren/
En ziende Christum veertigh daghen ghebooren
Wart vertroost in vreden/zoo hy beghærde.
Gheestelic.
De helyghe gheest es ooc troost op dærde/
Want god noimt hem den trooster tonzer vramē.
Schriftuerlic.
Dit zijn dan drye troosters in een te zamen/
Daer wt dat alle zoete troosten vloeyen/
Die den stæruende mensche troostigh bespoeyen:
Ja die god beminnen in liefden hooghe/
Hier me dat wy scheeden van ons prolooghe.
Troostelic.
O diepte der wijsheyt vul duechts ꝟleenijnghe/
Zendt ons v gracye/dat wy ons meenijnghe/
Vulcōmē mueghē bin der Ghendtsche lādauwe.
Gheestelic.
Zo dat wy hier nu al zonder vercleenijnghe/
Den meesten troost nopen by v vereenijnghe/
Dat bidden wy v/hemels vader ghetrauwe.
Schriftuerlic.
Sturt ons uwen gheest in / zoet van beschauwe/
Want zonder uwe hulpe eyst al verlozen.
Menigh.
U inspiracye tot onzen behauwe/
Laet in ons wærcken uwen gheest vercozen/

Zo datter in ghesticht zijn diet zien en hooren.

Troostelic.

Al heift god duer zijn gracye ghehuldigh
Den mẽsche ꝟchiert met ghiftẽ menighfuldigh/
Deen in sprake/en dander in wijsheyt gent/
In kennessen der dijnghen zeer excellent/
Ghegheuen cracht de ziecken te curerene/
Ende ooc den gheest om te propheterene/
Nochtans int steruen wat helpet verzweghen/
Hier in es den meesten troost niet gheleghen/
Om wel te soluerene der chaerten vraghe.

Gheestelic.

Uele zullen zegghen ten wtersten daghe/
Heere hebben wy niet prophecyen ghewaeght/
En in uwen name de vyanden veriaeght/
Teeckenẽ ghedaen/en ander crachtẽ ghewrocht:
Dan zal Christus zegghen wyzelic bedocht/
Ic en hebbe v noyt ghekent/dus gaet van my.

Schriftuerlic.

Daelmoessen voor Christo zeer pryzelic/zy
Den naecten cleeden / den hongheryghen spyzẽ/
Den durstyghen lauen/niemant verpyzen/
Ziecken viziteren/die helpende wezen/
Bedijnghe es ooc voor Christo gheprezen/
Want daer staet/bidt/men zal v gheuen/dan
Maer hier duere niemant gheuinden/can
Den meesten troost/of zy moeten dolen.

Menigh.

Als wy ghedaen hebben dat ons es beuolen
Van god/zo moeten wy dijncken claerlic/
Onnutte dienærs te zyne eenpaerlic/
Niet de minste gracye/des heeren wærdigh.

Troostelic.

Nemaer een leuende gheloone rechtuærdigh/
Duer liefde wærckende/zo Paulus schrijft/
Dat es een zondlijnghe dueght/die troost ꝟstijft
Inden steruende mensche voorwaer beseuen.

Gheestelic.

Daer staet/die in my ghelooft / heift teeuwigh le(uen.

Schriftuerlic.

Die den anderen mint/heift de wet veruult.

Menigh.

Ooc es god de liefde/ dit weten zult/
En die inde liefde woont/ die woont in god.
Trooſtelic.
Nootzakelic ghelooue es een zeker ſlot/
En zonder dat en magh niemant god ghelieuen.
Gheeſtelic.
Liefde veriaeght alle zondyghe grieuen/
Liefde heift oyt elcken veil trooſts verworuen.
Schriftuerlic.
Maer doude vaders/ al zijn zy gheſtoruen
Int ghelooue met wærcken wter liefden/ vat
Zy en hebben den meeſten trooſt niet ghehadt:
Want den hemel was voor hemlieden ghe loken/
Al waerby de beloften gods voorſproken/
Zy niet ontfaen hebbē/ maer van verre ghezien.
Menigh.
Nochtans hadden zy de hope noch bouen dien/
Maer den meeſtē trooſt was hemliē faelgierigh.
Trooſtelic.
Wats bouen de ghenade gods goedertierigh/
Wiens ontfermhertigheyt es zonder mate/
Elcken trooſt gheuende vrouch en late/
Die tot hem te keerene zijn gheneghen?
Gheeſtelic.
Ziet hoe Manaſſes heift gracye vercreghen/
Dus laet ons op god betrauwen alleene/
Zijn ghenadigheyt es om elcken ghemeene/
Voor den bedructen aermen menſchē zondigh.
Schriftuerlic.
Hoe trooſtigh es een betrauwen goetgrondigh/
Op tgoddelic woordt vul van beloften ſchone/
Dwelc den menſche gheuende es/ trooſt ydone
Verlichtende therte als ſchijn der zonnen.
Menigh.
Veil monſtren hebben de helyghen verwonnen/
Duer theligh woordt gods/ dat alle ſmerte/ boett
Hoe lijdtſamigh hebben zy gheweiſt ghemoedt/
En de tormenten vromelic wederſtaen.
Trooſtelic.
Pieter ſprack/ o heere waer zouden wy gaen/
Ghy hebt woordē des eewighs leuens playſant.
Gheeſtelic.

Eyst niet een zeer troostelic onderstant/
Den mensche verwachtende sdoots sentencye/
Te hebben een gheruste consciencye/
Voorwaer het es een troostyghe verblydijnghe.

Schriftuerlic.

Een vroylic maeltijt vul blyder tydijnghe/
Es een consciencye gherust mærckelic/
En onze glorye zeght Paulus stærckelic/
Es ghetughe der consciencyen wroughen.

Menigh.

Noch meerder troost dan dezẽ om eẽ ghenoughẽ/
Magh den mensche stæruende in hem ghewinnẽ/
Jnt betrauwen van Christus lyden wt minnen/
Zijn bitter passye tonzer voorspoede/groot
Die ons ghewasschen heift met zynẽ bloede/root
Daer wy in zonden waren ouerghetorden.

Troostelic.

Hy es voor onslieden sdoots doot ghewor den/
En shellen bete naer Ozeas bewyzen.

Gheestelic.

Tes eenen zoeten troost niet om vulpryzen/
Den mensche stæruende in dit dal van weene/
Dat Jesus Christus van Nazareene/
Den rechten Messias tbelofte ons vaders/
Verwonnen heift tslot van de helsche verraders/
De poorte der hellen ter neder gheuelt/
En ons in zijn vaderlicke hoyrye ghestelt/
Hoe magh de mensche meerder troost gheluckẽ?

Schriftuerlic.

Och wat blõkins vã trooste maghmẽ noch pluckẽ
Jnt verryzen Christi gheenẽ troost hier teghen/
Die al onze zonden zelue heift ghedreghen/
Ende ons van dezen heift gherepareirt/
Die in Adam waren al ghecondempneirt/
Zijn in Christo leuende ghewor den vry.

Menigh.

Wat troostelicken troost wy hebben noch hier by
Dat Christus den wegh/tleuen/en de waerheyt/
Gheclommen es bouen in dupperste claerheyt/
Ter rechter handt zijns vaders/inden hooghsten
Daer hy es middelære eñ aduocaet (raet/
Twelc Joannes betuught/alzo wy lezen.

Troostelic.
Hy es onze zoenijnghe noch bouen dezen
Hy es voor ons een eeuwigh wakere/
En zonder hem en es gheen zalighmakere/
Alzo ons Esayas heift beschreuen.
Gheestelic.
Dapostolen naer gods opuaert ghebleuen/
Alle deze dueghden vul troostigh confoort/
Ontfijnghen zy in hem duer tgoddelic woort/
Zy waren zonder zonde god behaghende/
Met een goet ghelooue hem liefde draghende/
Hopende eenpaerlic met ghestadigheyt/
In een betrauwen stærc op gods ghenadigheyt/
Op zijn passye vul sdueghs bewyzenesse/
Op zijn victorieuze verrizenesse/
In zijn opclemmen duer den hemel crachtigh/
Int zitten ter rechter handt gods almaghtigh/
God hadde hemlien met zynen gheest verchiert/
Nochtans hebbende dat hier es gheallegiert/
Hemlieden ghebrac om claer te belydene/
En om voor dē name gods te strydene/
Den meesten troost noch vul van perfeccyen.
Menigh.
Ic moet hier vraghen onder correccyen/
Van dezen zoeten troost groot van valuere/
Eyst een vā de vruchtē des heligs gheests puere
Als vrede/liefde/langhmoedigheyt/ goet
Goedtierigheyt/zachtmoedighz/zuuerhz/zoet
Of een van de zeuen ghiften my dat berecht/
Daer of ons Esayas noch naectelic zeght/
Waer wt dat troost magh scheppen een yghelic?
Schriftuerlic.
Dit zijn al middelen tot dien ghecryghelic/
Wāt dē troost des trosters sheligs gheests werc
Es een zonderlijnghe cracht/ en eē ꝟsterckē/ (kē
In de leerijnghe Christi waraghtigh duerzoght
Anhanghende tzamen als een keten ghecnocht/
Wāt als Christus dē trooster zeght diet al vulcōt
Hy hē daer by/den gheest der waerheyt nomt/
Of dat daermede refereirt ende sluut.
Troostelic.
Ic zal/ze ght hy mijn vadere der hemelen iuut/

Bidden/ hy zal v eenen trooster gheryuen/
Die v inder eeuwigheyt zal by blyuen/
Den Gheest der waerheyt / zo Joannes oorcont.

Gheestelic.

Noch zeght ooc Christus voort ter zeluer stont/
Vanden trooster die god zal zenden nedere/
In zynen name als een beuredere/
Die zal v al leeren weten by zondere/
Dat ic v ghezeyt hebbe bouen en ondere/
En van my ghehoort hebt/dits approbacye.

Schriftuerlic.

Och bouen dit es noch een confortacye/
Zeer troostelic/die andere troosten vermeest/
Dats een blyde roerijnghe des helighs gheest/
Ghetughe gheuende van goddelicken pays/
Een ærfghenaem tzyne van themelsche palays/
Duer Jesum Christum vul goddelicker dueght.

Menigh.

O alder meesten troost.

Troostelic.

O alder zoetste iuecht/
Die den mensche steruende vertroosten mueght/
Lof troost bouen troost / niet om gronderen.

Gheestelic.

Dezen troost can de mensche versolazeren/
Weder hy gheestelic of lichamelic sterft/
Want hy daer duere vulle zekerheyt verwerft/
Ghelijc een consciencye cnaghende/
Taenzichte mesmaect/zuchtende/claghende/
Contrary des zoetheyts troost oueruloeyende
Therte verblijdt/en maket tleuen bloeyende/
In trooste groeyende/vry van dolueren.

Schriftuerlic.

Zo ontpeynzelic groot es/ zoet van ghueren/
Dezen troost des pays gods / inde mẽsche binnẽ/
Dat hy te bouen gaet alle zinnen/
Zo Paulus van dezen es een vermondere.

Menigh:

Zo zoete dat Dauid dies hadde een wondere/
Roupende an god als die vercryghen wilde/
Hoe groot/o heere es uwe zoetheyt milde/
Die ghedoken es/voor die v vreezen zeere.

Troostelic.
Hoe goet/hoe zoete es dynē gheest o heere.
Gheestelic.
Daeromme schreef Joannes godlic dijnckende/
Van eenen witten steen of perle blijnckende/
Daer in gheschreuen es eenen nieuwen name/
Die niemant en kent dan die es beqwame/
Om dien tonfanghen in zoeter memorye.
Schriftuerlic.
Dezen troost verzekert dhemelsche glorye/
Metten helyghen gheest ghezeghelt/ghepant/
Zo Paulus schreef/en totten Ephesen zandt
Om dat zy dwoordt gods gheloofdē ghereghelt/
Zy waren duer teuangelium ghezeghelt/
Metten zoeten gheest/vry van bederuenesse
Welc den pant es van onzer eruenesse/
Ter verlossijnghe van ons Christen nacye.
Menigh.
Lof alder zoetsten troost vul iubilacye/
Wy die gheuoelende in gracy vermeeren/
Roupende/Abba vadre/tot v wy keeren/
Dezen troost ons alleene can succoureren.
Troostelic.
Wats zekerder dan sheligh gheests affirmeren/
Die daer tuught onzen gheest zonder inderen/
Dat wy zijn gods wtuercoren kinderen/
En zijn wy kinderen gods zonder besmitten/
Zo moeten wy dan zijn rijcke bezitten/
Als mehoyrs met Christum int goddelic pryeel.
Gheestelic.
En mids dat tghetughe sheligh gheests gheheel
Warachtigh es/zonder eenyghe ficcyen/
Ghetughe gheuende/der benediccyen/
Als kinderen gods zeer victoryeus/
Dwelc ghezeyt es/de kennesse gloryeus/
Des pays vul/troostelic int slot finael/
Gheen zoeter dan van trooste/dits principael/
Dan te zyne int sterūē duer den gheest verclaert.
Schriftuerlic.
Dezen troost maect de kersten ziele onueruaert/
Datze metten Psalmiste magh zegghen lichte/
Jc zagh dē heere staen in mijn ghezichte/

An mijn rechter zyde tot mynen behoude/
Om dat ic my niet beroeren en zoude/
Hoe magh ons zijn meerder troost nootzakelic?
Menigh.
Deze zoetheyt des troost es zo vermake lic
Inden mensche makende zwaerheyt confuus/
Zy werdē drōckē vā de vruchtbaerhz dijnshuus/
Inder ghenouchten beke zoet van maniere.
Troostelic.
Dits den stroom van die edele riuiere/
Die dē stadt gods verblijdt vul van miracle.
Gheestelic.
Gheheligt heift de heere zijn tabernacle/
Den stroom der riuiere hier voren ontdect/
Dat es de vrucht des heligħs gheests perfect/
Verblydende de ziele/ gods edel stede.
Schriftuerlic.
Elc Christen ziele es gods tempel mede/
De tabernacle daer god te wonen begħært/
Dit zijn de riuieren vloeyende expęrt/
Van hem die ghelooven autentijckelic/
In Jesum Christum noyt yemant bezwijckelic/
En die es metten gheest ghezeghelt/gheprent.
Menigh.
Dits den dau van trooste die god hier zendt/
Zijn dienærs/die twærck van zonden haten.
Troostelic.
Dapostolen tzamen ghesloten zaten/
Dezen troost ontfanghende waren ontsteken/
Met zulcker vierigheyt hebben onbezweken/
Dwoordt gods gaen preken/zonđ ancxt of ducht
Dies waren zy verlicht van tgoddelic lucht/
Dat gheen tormenten huer consten bedwijnghē/
Maer blydelic dat zy de doot ontfijnghen/
Twas hemlieden gheestelicke medicyne.
Gheestelic.
Duer dezen troost keerden met blydē anschyne/
Van sheeren raedtshuus/zonder te verwærene
Als die dan blydelic stærven zeer ghærene/
Duer Jesum Christū die alle dueght vermagh.
Schriftuerlic.
Als Job dezen troost van verrē anzagh/

Daer hy te vooren was in zijn verstoorte/
Verulouckende den dagh van zijnder gheboorte
Hy zeyde daer naer duer dit troostelic nopen/
Al sloughe my de heere doot/ ic zal hopen
In hem/es dit dan niet een costelic schat?

Menigh.

Dauid die te voren zo hertelic badt/
Om niet te steruene int middel zijns iaren/
Dezen troost veriaeghde in hem zulc verzwaren
Hoe wel hy dien maer en zagh van verre/
Dat hy claeghde inde goddelicke sterre/
Tverlanghen zijnder wooniinghe op de wærelt.

Troostelic.

Paulus in dezen troost ooc gloryeirde/
Wie zal ons sprack hy/vander liefde scheeden?
Tribulacy/benautheyt/noch gheen verleeden/
Van honghere/dorst/zwerdt noch gheen tormēt/
Al zijn wy als slaghschapen ter doot gheschendt/
Hier in verwinnen wy/dits zijn becommen.

Schriftuerlic.

O troostelicken troost niet om vulsommen/
Wien alle andre troosten maer hulpe bieden/
Exemple/daer zullen zijn twee ziecke lieden/
Den eenen betraut hem int woordt gods/ fijn
En op Christus beloften die daer in/ zijn
Nochtans zo es hy tot in de doot bedrouft/
Tdoleur der ziecten hy smaect en prouft/
Hy claeght als Ezechyas de coniingh dede/
Hy bidt om tleuen met innygher bede/
Dander ziecke gheestelic triumpheirt/
Die van sgheests roeriinghe es gheinspireirt/
Ghetughe hebbende vandē pays gods lustigh/
Een erfghenaem tzyne met god gherustigh/
Hem en magh tribulacy noch belet nozen/
Hem diinct/hy light in een bedde met rozen/
Beghærende met vieryghen apetyte/
Om van dit lichame te zyne qwyte/
Hy es roupende met Dauid/hoe hy vercranct/
Ghelijc den hert naer swaters fonteyne lanct/
Zo lanct mijn ziele tot v mijn heere eenpaer/
Deze heift verre den meesten troost voorwaer/
Want daudre die es zijn doot betruerlic.

Troostelic.
Wy hebben ghehoort by redenen schriftuerlic/
Ende ooc by exemple verstaen te wensche/
Welc den meesten troost es/den steruẽde mẽsche/
Maer tes noodt figuere te ziene ten fyne/
Die wy tooghen zullen/schuuft de gordyne.

Gheestelic.
Disrahelsche benaut/vergruut/mesmoedigh
In anxte veruolght van Pharao bloedigh/
An dander zyde waren zy in grooter noodt
Anschauwende de watren der anstaende doot.
Waer Moyses met eenen ghetroosten moede/
Hief op zynen aerme/stac wt zijn roede/
Op dwater daer Pharao in bleef verslint/
Doe cam daer van god eenen bernende wint/
Blazende al de nacht troostigh thuerer baten/
Die in de zee maecte weghen ende straten/
Waer duere/ by Moyses zijn volc te male/
Passeirde/vertroost int generale/
Wten handen van Pharao vry van gheschille.

Schriftuerlic.
De wint die blaest daer hy blazen wille/
Dezen wint es de cracht des hooghsten ghezeyt/
En die cracht van hooghe/es ooc toegheleyt/
Den helyghen gheest/die troostigh labuert/
Die met zynen toeblazen de wateren schuert/
Des druck int steruen/als therte verflaut.

Menigh.
Want de mensche wezende inde doot benaut/
Vergruwende es vandẽ vyant rebelligh/
Die hem ommerijnghende es als een leeu felligh
Om te verslindene/zoo in Petro staet/
Maer duer dat Jesus Christus ons toeuerlaet/
Heift als Moyses zyne aermen wtghestrect/
Zijn lichame an thoudt des crucen gherect/
Daer steruende/heift ons wt svyandts armeye/
Gheleedt ten weghe van dhemelsche intreye/
Om hem te volghen als kinderen pryzelic.

Troostelic.
Al schijnt dwater/des doots droufhz/afgryzelic/
Duer Jesum Christũ comt dẽ gheest inwuenigh
Die dat verandert/veil zoeter dan huenich/

Figuere.
☞Hier tooghtmẽ de kinderẽ vã Israel gaende duer de roo zee, en dẽ coninghn Pharao met zijn hercracht, met een rolle. Cum extendisset Moyses manum super mare, abstulit illud dominus flãte vento vehementi et vrente tota nocte, et vertit in siccum, diuisaq; est aqua. et ingressi sunt filij Israel per medium sicci maris.

Ander figuere.
☞Hier tooghtmẽ den ziecken ziende de doot en dẽ vyãt, eñ versaeght zijnde keert hẽ naer Christũ ghecruust, met een rolle, Ipse spiritus testimoniũ dat spiritui nostro, q; sumus filij dei.
Voor dẽ toogh deze rolle, Quoniam estis filij dei, misit deus spiritũ filij sui in corda vestra clamantẽ, Abba pater.

Daer makende straten des troosts verbreedēde/
Waer in de steruende mensche es leedende/
Daer bouen in glorye/inder ijnghelen zanck.

Gheestelic.

Hoe menigh mensche light ziec/en cranck
De doot van daghe te daghe verwachtende/
Hy zeght/hy en ware tsteruen niet achtende/
Moghty den hemel cryghē naer tscheedē vā hier
Eyst niet dan eenē grootē troost voor zulc dāgier/
De roerijnghe des gheests gods thebbē īwēdigh
De kennesse spays gods te weten onhendigh/
Verzekert dat hem gods rijcke wert gheschiēde.

Schriftuerlic.

Dits de blyde tafle die Dauid was ziende
Inden gheest/zegghende wt liefden/heet
Ghy hebt de tafle voor dy bereedt/
Teghen mijn vyanden oyt qwaet ghebleken.
Ghy hebt my met olye vet ghestreken/
Mynen dronckilct zoeter es dan eenigh dranck/
U ghenade my volghen zal mijn leuen stranc/
Ic zal wonen int huus des heeren voordachtigh.

Menigh/

Dolye es den helyghen gheest warachtigh/
Olye der verhueghenessen behoudigh/
Dit es de zoete roke menigh foudigh/
Daer de dochters naer langhen inder cantyken/

Troostelic.

Dits ooc thuenigh en olye in ghelyken/
Datmen wten steene/dats wt Christum zuught/
Waer af dat Moyses inden gheest ghetuught/
Daer alleene gods kinders zijn naer hakende.

Gheestelic.

De wærelt en magh dit niet zijn smakende/
Want zou es met zienden ooghen al blent:

Menigh.

Ach tes eenen grooten troost voor diene bekent
Warachtigh/perfect/wel houdende vastelic.

Troostelic.

Om dit te tooghen by redene tastelic/
Ziet een malfacteur gheuanghen certeyn/
Zijnde in handen vanden iuge souuereyn/
Al heift oyt anders eerlic gheweist zijn bedrijf/

Al heift hy voor de prince ghewaeght zijn lijf
Wat hem zijn vrienden zegghen of vermonden
Dat hem vanden Keyzere es remis ghezonden
Perdoen ende gracye/hy blijft in smerte/
Dien troost en gaet hem niet vul ter herte
Dijnckende datter hem zijn lijf ancleift:
Maer als hy tremis inden boezem heift
Dan es hy verblijdt zonder te cesserene/
Hem lanct voor den Juge te comparerene/
Wel wetende dat hy zal zijn ontsleghen.

Gheestelic.

Christus Jesus es onzen Juge bedeghen/
Van leuende en doode ouer al ghezett/
Elc leuende mensche es hier een zondigh ledt/
Als hy gheuoelende es des doodts morseel:
Dan es hy vreezende gods rechtuærdigh ordeel:
En wat de schriftuere hem leght voor ooghen/
Vande groote ghenade die god wilt tooghen
Die vp hem gheheel zijn betrauwen stellen
Verlossende van deeuwighe doodt der hellen
Remis elcken biende zonder zeluer of gaudt/
Hier in hem niet te vullen ghetroost en haudt:
Maer als sgheests roerijnghe in hē es ontbondē/
Dan heift hy den meesten troost gheuonden:
Trapeel van banne heift hy inde handt/
Hy heift den zeghele dan van zijn inlandt/
Hy heift verzekertheyt zonder malicye/
Hy compareirt blyde voor gods iusticye:
Dus es dit den meesten troost naer ons vermetē.

Schriftuerlic.

Hier by Joannes zeght/in dit wy weten
Dat godt met ons woendt zonder eenigh falen/
Duer den gheest die hy in ons doet dalen:
Veriaghende van ons alle druck en rauwe:
Het herte lijdt fantazye ghelijc een vrauwe
Die den aerbeydt heift/naer tswijsmans beuroē/
Ten zy dat de mensche tgoddelic vizyoen
Daer ghezonden zy ter zeluer huere.

Gheestelic.

Schuuft de gordyne en anschaut figuere.

Troostelic.

Als Jacob tleuen gheuoelde wegh varende/

☞ Figuere.
Iacob light ziec te bedde voor hē cō=mēde zijn kinderē eñ heift deze rolle in zijn handt.
Ipse erit expectatio gentium.

Was al zijn kinders by een vergarende/
Als Ruben/Symeon/ende Leuy daer naer/
Hemlieden toeſprekende met bitterheyt/ maer
Commende tot Juda/en ghijnc propheteren/
Van Chriſto gheuoelde trooſtigh inſpireren/
Zegghende de cepter en zal niet zijn ghewert/
Voor dat hy cõmen zal die tvolc beghært/
Die zijn cleedt waſſchen zal inden wijn vynues/
Zijn mantel in bloet der druuen precyues/
Schoonder zijn oghẽ zijn / dan wijn verheuen/
Dits Chriſtus / ons van zynẽ vadre ghegheuen/
Die hem tot inder doot heift vercleynight/
En ons met zynen bloede heift ghereynight/
Zijn ooghſkins bedaut van bloede lekende/
Voort alle de woorden die Jacop was ſprekende
Die waren vruechdelic/vul trooſt ende blyde.

Gheeſtelic.

Hier maghmen noteren te tezen tyde/
Hoe dat Jacob druckigh zijnde zonder vrueght/
Heift inden miſtyken leeu van Juda verhueght/
Verſtaende duer roerijnghe ſgheeſt openbaren/
Dat hijt was die zy verwachtende waren/
Niet dat hy daer den pays ontfijngh ſobijt/
Maer zoude hem ghebueren naer zeker reſpijt/
Dit was maer een ſchauwe des trooſt beſeffende
Nochtans was daer by in vruechdẽ verheffende/
Dat hy zijn ander kinders ghebenedyde.

☞ Figure. De rouer keert hẽ naer Chriſtũ met een rolle. Domine meméto mei dum veneris in regnum tuũ. Chriſtus naer hem ziẽde ſpreict, Amen dico tibi, hodie mecũ eris in paradyſo. Voor dẽ toogh, Ingreſſus eſt in me ſpiritus, poſtq̃ locutus eſt mihi. De ziecke ziẽde naer Chriſtum, met deis rolle, Abba pater. Voor dẽ toogh, Pax dei exuperat omnẽ ſenſũ.

Schriftuerlic.

Den dief hanghende an Chriſtus rechter zyde/
Al hadde hy te vooren gheblaſſemeirt/
Hem keerende tot Chriſtum/was gheinſtrueirt/
Duer ſgheeſt roerijnghe niet om verſubtylen/
Ontfanghende den gheeſt gods ter zeluer wylen
Dezen trooſt andere trooſten te bouen ghijngh.

Menigh.

Judas deze roerijnghe niet en ontfijngh/
Om dat hy hem vã Chriſtus heift afghekeert.

Gheeſtelic.

Hier by zo mueghen wy dan zijn gheleert/
Al zijn wy vul zonden als de onreyne/
Ons keerẽde tot Chriſtum des trooſts fonteyne/
Hy gheift ons dezen trooſt in allen houcken.

Schriftuerlic.
Dus dan die elders den meeste troost verzoucke/
Ne cryghen gods gheest niet waer zy spitte delue
Menigh.
Die dezen gheest niet en heift/prouft elc v zeluen
En behoort god niet toe/dus vreest den slagh.
Troostelic.
Noyt oore en hoorde/noyt ooghe en zagh/
Noyt en const tbegrisp inden mensche zijncken/
Van die vruecht die god hemliede zal schijncken/
Die den voorschreue troost cryghe vulmaectelic.
Gheestelic.
Dus zegghen wy voor concluzye naectelic/
Gheen meerder troost en maghmen ontpluucken
Die den steruende mensche magh ghebruucken/
Dã de roerijnghe sgheest/ghee troost zo pryzelic/
Betughende den pays met god iolyzelic/
Duer Jesum Christum vul dueghs ghegoten/
Dan eyst ghezeghelt/gheteeckent/ghesloten/
En verzekert vast/als een douwarye/
Zo dat ons niet en magh ter contrarye/
Indre gheschien/by svyants verzierijnghe.
Schriftuerlic.
Dezen troost es een gheheel purgierijnghe/
Van zondyghe smetten abominabele.
Menigh.
Eerwærdyghe/wyze heeren notabele.
Oorlof met dezen ghy constyghe artisten/
Neimt dancklic voor de Meenésche barbaristen.
Finis.

Bruessele.

Prologhe.

In dit spel ziin ellef psonagen.mēschelick verstādt,gheestelic zin, aude serpent,steruende mēsche,vernuftigh succours,god de vader,tleuende Woordt, Chrs ant cruce,ghelooue, liefde,hope.

Menschelic verstandt.

Nu ben ic op den wegh waer zal ic nu henen
Want gaen ic voordere/ic stoot mijn schenen:
Een blindt man aerm man/benic zonder vrede:
Best willic hier wat op mijn stocxken lenen/
Ofter yemand qwame die my daer bystādt dede
Ic waer ghærne in rusten inde schoone stede:
Maer alleen/en can ic my daer niet ghedraghen/
Dus willic naer den wegh vraghen elc duer bede
Want ghinghic bezyden tzaude my meshaghen
Die vreeze voor dolē heift/moet dicwils vraghē.

Gheestelic zin.

Alle weghen des Heeren zijn zeer goedt
Waerheyt en ghenaden
Zijn beloften haudt hy met trauwen zoet:
Om smenschens beraden
Hoe lustigh eyst wandelen in zyne paden/

Want daer bloimkins der warachtigheyt sprutē.
Menschelic.
Dien voys doet mijn ooghen wat ontsluten/
Zo en was ic noyt zulcke vrueght ontfaende.
Gheestelic.
O menschelic verstandt vindic v hier staende
Lenende op dit stocxkin waer leyt de reyze.
Menschelic.
Ic waer ghærne in rusten int landt van peyze?
Wilde my daer leyden en ghezelschap hauwen?
Ic en weet den wegh niet.
Gheestelic.
Wa ia ic en trauwen:
Want dat es mijn affaire om elcx ghewin.
Menschelic.
Maer vriendt hoe heette ghy?
Gheestelic.
Ic heedt gheestelic zin/
Die tmenschelic verstandt verlichten can.
Menschelic.
Gheestelic zin/daer zeghdy de waerheyt an:
Van te vooren en hebbic gheen ghezicht ghehadt
Maer nu zie ic de schemelijnghē des daeghs wat
Duer tliedekin dat ic v hoorde ontbinden.
Gheestelic.
Ghy moest beter zien zaudy den wegh wel vindē
Want daer zijn veil roouers nu in ghecomen.
Menschelic.
Daer om haddic tot mijnder hulpe ghenomen
Dit stocxkin/zo ghy ziet op mijn verwæren/
Alle qwaed ter wærelt en magh my niet dæren:
Als ict hebbe tot mijnder assistencye.
Gheestelic.
Wat virtuut heuet?
Menschelic.
Tes vol sciencye:
Want alle gheleerde hem daer duer verclouckē
Gheestelic.
Hoe heetet stocxkin?
Menschelic.
Veil ghedichte boucken:
Die van veil wyze meesters zijn ghecomponeirt.

Gheestelic.

Menschelic verstant ghy zijt qwalic ghefōdeert
Rust ghy daer op/ ghy gaet als de blende/
Want veil bouxkēs maken en heift gheen hēde
Waer duer vele tot hoouerdyen ghetoghen zijn/
En duer haer eyghen wijsheyt bedroghen zijn/
Midts dat cōste verheft/ en willen zijn vermaert
Daer om heift god den slighten gheopenbaert/
In dezer wærelt zijn hooghe secreten/
Op dat hem niemandt en zoude vermeten/
Zo Paulus schrijft/ dit totten Romeynen/ leist
Als zy hem wijs hilden/ zo zijn zy zot gheweist//
Want zy gods wijsheyt niet en constē ghesmakē/
Meendy dan daer met in payze gheraken/
Neen ghy certeyn/ ic zeght v van te voren.

Menschelic.

Het draghen nochtans meesters en doctoren/
Ooc hoor ic vander kærcken voor goet approberē

Gheestelic.

Ic en wilze ooc niet al refuzeren/
Maer in vele es perijckel gheleghen/
Maer wildy zonder zorghen in sheeren weghen/
Naer tlant van payze vrymoedigh wandelen/
Zo moet ghy hier dwort gods ootmoedigh hādelen/
En niet curieuzelic daer met ōmegaen.

Menschelic:

Dwoordt gods dat can ic al te q'walic verstaen//
Ooc mærckic dat daer wt spruten veil erruereen/
Want zulcke moeyen hem metter schriftueren/
Die zelf dolen/ en zijn qwaet van condicyen.

Gheestelic.

Dat doen veil vremde exposicyen/
Daer den gheest der waerhz niet in wærct/
Dat ghy mēschelic vstāt nz en ziet noch en merct
Welc dwoort der vulmaectheyt wezen magh//
En niet en cont ghecommen totten claren dagh/
Blyuende verblent in dijn eyghen lusten/
Hoe zoudt ghy dan cōmen in pays oft in rusten/
Als ghy dus op veil ghedichte boucken staet?

Menschelic.

Maer of ic nu volghde naer uwen raedt/
Zoudic dan rust vinden en ghezichte cryghen?

Gheestelic.
Ja ghy/wildy hier wat hoozen/ en zwyghen/
Men zal v hier schriftuerlic gaen vertooghen/
Dwelc een secreit zal zijn van uwen ooghen/
Maer en verlaet v/noch en rust v niet te zeere/
Op ghedichte boucken/ noch op menschen leere/
Zitt hier nere/ghy zult hoozẽ een ander propoost
Welc den mensche stæruẽde es den meestẽ troost/
Waermet uwen gheest zal werden verfraeyt.
Menschelic.
O wist ic dat/ zo waer ic gheheel ghepaeyt/
Doc zoudic zeer zaen in ruste woonen.
Gheestelic.
Een licht zal v omschynen niet om verschoonen/
Daer v duusterheyt by zal werden gheuelt/
Dus menschelic verstant v zeluen wat stelt/
Om weten dẽ wegh/die ghy gherne zoudt treckẽ
En wilt uwen slapenden gheest ontwecken/
En hoozt dit spel vul goddelicke temen/
En wilt dit vooz een simpel prologhe nemen/
Wel hem die in gods woozden veriolyzen/
Die naer de waerheyt hõghert/ god zal hẽ spyzẽ.
Doude serpent.
Ay/ay/ic duchte tgater nu al verlozen/
Mynen hanghel cranct/hy es verzwozen/
Jc werde belet in mijn affeccye/
Och Christus es weder op een nieus ghebozen/
Vele hebben nu zynen naem vercozen/
Die langhe gheweist hebben ondr mijn subieccye
En zal ic dat cleyn hoopkin van Christus seccye/
Niet cõnen ghebzijnghen onder mijn scholieren/
Want daghelicx myneirt nu mijn protectye/
Midts dat zy kennẽ mijn gheueynsde manierẽ/
Jc zal noch duzent practijcken verzieren/
En den mensch lockẽ naer mijn oudt costuumkin
Jdel glozy can tmenschelic vleesch vchieren/
Daer dzaey ic de wærelt met op mijn duumkin/
En ghierigheyt/leigheyt es een lecker cruunkin
Dat zal ic den mensch noch vozen legghen/
Hola ic wil hier gaen ligghen op mijn luumkin/
Dẽ mensch comt hier al crãc/wat zal hy zegghen/
Jc enzal niet sparen haecken noch dzegghen/

Met een ſchijnſel van dueghden ic hem beſtrye.
Tmeeſte bedrogh leyt onder ypocryzye.

Stæruende menſche.

Wee mijns crācke allendigh vol zwaer meſvals/
Wat zie ic/wat hooric/al vremdts gheſchals
Ic en weet mijns ſchier waer keeren of wenden/
De errueren des wærelts zijn met veil ghetals
Vremde opinyen ligghen my op den hals:
Ic ga onzeker/ic ſlachte den blenden/
Stæruende trooſteloos duer deze allenden:
Ic zie de ſtaten der menſchen wanckelbaer/
Ic en weet wat wegh beghinnen of henden:
Deen roupt Chriſtus hier/dander Chriſtus daer
Deen zeyt tes gheloghen/ dander zeyt tes waer:
Om Deuangelye zy twiſten en kyuen/
Deen maect hem packen zeer laſtigh en zwaer/
Ende dander wilt hem vryheyt toeſchryuen:
Ic en weet wat laten/ doen/ of bedryuen/
Al lezic ſchriftuere/ic vinde my in laſte
Al trooſt my deē woord duer tghenadigh beclyuē
Dander woordt v̄domt my/dus ſtaen ic onvaſte/
Op een qwaedt fondamēt noyt goed wærc paſte.

Daude ſerpent.

Hola tes tijdt dat ic na dat viſchkin taſte/
Want tſtaet zeer wanckelic verdraeyt alleene.

Stæruende men.

Wie trect my daer achter metten beene/
Wie zydy die my hier den ganc belet?

Daude ſer.

Ic ben menſche goed ſchynende opzedt/
Ic zach v commen en hoorde v lamenteren:
Doen dachtick ic wilde v verſecoureren/
Vā dier meſtrooſtigheyt die ghy waert verhalic.

Menſche.

Goedt ſchynende opzedt/ic gheuoele my qwalick
Midts erruerighe ſecten die nu ſpruten.

Serpent.

Wat leyt v daer an/volght daude ſtatuten
Die v auders ghehauden hebben dus langhe.

Menſche.

Die hebbē meeſt dueghdē ghedaen by bedwāghe
Nu hooric de ſchriftuere zulcx als verbannen.

Serpent.
Hebben dan ghedoolt zo veil gheleerde mannen/
Die op zulc fondament zijn ghestorven/
Meendy dat zy verdoemt zijn oft verdorven/
Zeght mensche/hoe zydy zo dwaes oft zo slecht?
Mensche.
Mē ziet hōdert iaer qwaet/ten es nz eē iaer recht
Vermaledijdt zijn die op menschen betrauwen.
Serpent.
Zo moet ghy nochtans gods gheboden hauwen:
Wildy zaligh zijn ende voor godt rechtuærdigh.
Mensche.
Dat woordt duersnijdt mijn ziele zwærdigh/
Ic en heb niet ghehauden den minsten tittel.
Serpent.
Sent Jan schrijft int eenentwintichste capittel/
Wat besmet es/en zal trijc gods niet bezitten.
Mensche.
Eylacen ic ben vul zondigher smitten /
Zo en zallic gods rijcke æruen nemmermeer:
Noyt inwendigher pyne/noyt bitteren zeer/
Therte verschrict my duer touerdijncken bloot.
Serpent.
Hoe/zydy veruaerdt?
Mensche.
Och ic zie de doodt/
Waer zallic vlien wt dezer droussenesse.

☞Hier comt de doot.

Serpent.
Hier comt een tot uwer behoussenesse:
Vernuftigh succours v naeste bloedt.
Mensche.
Och vernuftigh succours my toch bystandt doet/
Want ic benaut ben met allendigher smerten.
Vernuftigh succours.
Stæruende mensche ic zie v bedruct van herten/
Naer mijnder macht zo commic tot uwer baten.
Mensche.
Och die doodt bedrouft my zeer bouen maten/
Waer ic my keere of wende/zy volght my.
Vernuftigh.
V ander doodt en can ic v niet ghemaken vry/
Dus moet ghy v gheuen onder haer ghewelt.

12

Stæruende/
Och ic ben noch zo qwalic om stæruen ghestelt/
Mijn mesdaet doet mijnder zielen qwellage.
Vernuftigh.
Ic en weet v gheenē raet/ghy moet duer tpassage
Lyden/een huere en hebdy niet zekere naulic.
Steruende.
Ey lacen/ ic gheuoele my zeluen slaulic/
Gheen ghezontheyt en es in mijn leden.
Vernuftigh.
Comt ic zal v legghen op tbed van onureden/
Alst tqwaet wegh es zal v tgoet ghelucken.
Steruende.
Vernuftigh secours gheift my twee crucken/
Mijn ghebeente es cranc/duer sdoots felle nope.
Vernuftigh.
Ziet daer es twyfel/en daer es crancke hope/
Comt in sdoots camer/wāt uwē troost es cleene.
Steruende/
Waer staet de camere?
Vernuuftigh.
Hier int dal van weene/
Daer alle bedructheyt es oueruloedigh.
Steruende.
Nu ligghic hier/ noyt en was ic zoo mesmoedigh
Ic zie tdal van weenen vol tribulacyen/
Vernuftigh.
Dus henden alle tsmenschen recreacyen/
Daer om en can ic v nu niet ghehelpen/
Inden tijt der weilden moghtic tlyden stelpen/
Maer nu moetty zoucken een ander confoort/
Serpent.
Nu willic hem gaen listigh vallen an tboort/
En trecken hem in desperacye/
En legghen hem voor/ gods predestinacye/
Daer ic veil menschen nu met verdooue/
Zo brijnghic hem dan int ōghelooue/
Steruēde mēsche/hoe eyst/zydy noch beureest?
Steruende.
Wz ic zie/tzijn my banierē des drouf hēs meest/
Die doot wilt my tallen canten volghen.
Serpent.

Hadhy nu taeskin van wanhopen ghezwolghē/
Zo en helpen hem alle schriftueren niet.
Stæruende.
Wat strael heift die doot?
Serpent.
Den strael der zonden/ziet
V dreyghende om v tijts versommenesse.
Stæruende.
O wee mijns/ic zie de verdommenesse/
Waer zal ic my berghen/noyt dus versaeght.
Serpent.
Weit dat god den mensche om de zondē plaeght/
Zo de schriftuere ghetught zeer menighfuldigh.
Stæruende.
Van mijn iongheyt kēnic my in allen schuldigh/
Tot noch toe/waer met zal ic nu betalen?
Serpent.
Tes te langh ghebeyt/ghy moghes niet verhalē/
Tpont dat hy v belaste hebdy ghegrauen.
Stæruende.
Ten heift nz ghewouckert/zijn goddlicke gauē/
Hebbic ooc mesbruuct in ydel glorye.
Serpent.
Ghy hebt gods tempel/gods liefte cyborye/
Duer schandelicke beghærte gheuyoleirt.
Stæruende.
Tes waer/dies my de doot nu perseqweirt/
Gheuende my veil doodelicke wonden/
En iaeght my ter hellen mettē strael der zonden/
Och/wee mijns/dat ic oyt gheboren/was
Die doot ouervalt my/ey laten veil te/ras
Wat es de mensche heere/die ghy tleuen/iont
Als een blōkin des velts v̄droogt in corter stōt
En als tblaeykin/dat keert met allen winden/
My en troosten nu niet dan lastyghe vrinden/
O hemelsche vadere/wilt my beschærmen/
Anziet mijn iāmer/hoort mijn roupē/mijn kermē
In mynen diepen noot/heere my te helpē haest.
God de vader.
Inden meesten ancxt ben ic den menschen naest/
Die tot my roupen/en hulpe beghæren/
Mijn barmhertigheyt en zal ic hem niet wæren/

Alzoo ic ghezworen hebbe by my zeluen/
Ic wil mijn tornyghe gramſchap van hē weluen/
Ende hem deel gheuen onder mijn famelye:
Mijn leuende woordt trooſt met Deuangelye/
Den menſche die int dal van weenen leyt:
Want hy benaut es/en tot my roupt en ſchreyt:
Ic hebbe ghehoort zijn allendigh zuchten groot/
Zeght hem ic en beghær niet der zondaren dood
Maer dat hy wone in mijn helyghe ſtadt:
Tooght hem mijn rijcke ghenadyghe ſchat
Diē ic belooft hebbe alle menſchen kinderen:
Zonde/dood/helle/en zal hem niet hinderen/
Ghelooft hy in my/met goeder intencye.

Dleuende woordt.

O hemelſch vader met diligencye
Zallic vulbrijnghen uwen goeden wille/
Den menſch condigh maken openbaer en ſtille/
De rijcdommen uwer godheyt onghemeten.
Verhueght v menſche wilt druc vergheten/
Ic vercondighe v een blyde tydijnghe:
Godt heift v belooft eeuwighe bevrydijnghe/
Ghelooft in hem v drouuigh meſhopen breict.

Menſche.

Och wie zydy die zo trooſtelic tot my ſpreict/
Uwen naem es my zeer vremdt en onbekendt.

Dleuende.

Ic ben dleuende woordt an v ghezendt/
U condyghende vrede en goede dijnghen/

Menſche.

Ziet alle deze vyanden die my omrijnghen/
Hoe zallicx ontcommen eylacen ic en weet.

Dleuende.

Vreeſt niet/die crachtyghe hādt gods es v bereet
Ghelooft zijn ghenadyghe beloften voorwaer.

Menſche.

Welc zijn zijn beloften zeght my dat claer/
Daer ic my in moght trooſten en op betrauwen?

Dleuende.

Staet op ic zalze v doen anſchauwen/
Op dat ghy de goedheyt gods moeght verſtaen.

Menſche.

Gheift my mijn cruckē want ic en cā niet ghegaē/

Midts lastyghe ziecten/die my dus crijncken.

Dleuende.

Wildy noch langhe op twee zyden hijncken/
Zo blijfdy als Achab prophete beschaemt/
Neimt daer den stock/de belofte gods ghenaemt
Die v zal beurydē voor zucklen oft gletsen/
Houdt v vast daer an/ ghy en zult v niet qwetsen
Hoe wel tvleesch scromt voor alle myserye/
Jc zal v tooghen gods groote misterye/
Eerst by Adam/die gods ghebodt niet en hiel/
Tserpents Raedt volghende hy in zonden viel/
Waer duer de doot heift heerschappye ghenomē
En es voort ouer alle vleesch ghecomen/
Wiens maght duer Christus es berooft/
Maer comt en hoort wat hy Adā heift belooft/
Dat ghy mooght staen op zijn trostyghe ghenade

God de vader.

Hier tooghtmē Adam naect ēn tserpent met god, die spreict tot tserpent

Jc zal vyantscahp tusschen uwen zade/
Zetten/en tusschen tzaet van eender vrauwen/
Welc zaet zal v hooft stredē en ontstickē dauwē
Vermalendijt zuldy zijn en eeuwigh beuen.

Dleuende.

Die belofte trooste Adam al zijn leuen/
Wetende dat hy god te vriende heift ghehad.

Steruende.

Leuende woordt noch ben ic int gheloue mat/
Mijn proper natuere es ijnkel qwaet en broos.

Dleuende.

En vreest niet/rust op gods belofte altoos/
Al steict v vleesch vol zondyghe borstelen.

Serpent.

Jc vreeze dit viskin zal my ontworstelen/
Duer dleuēde woort/dwelc hē tooght groot won(dere.

Steruende.

O leuende woordt/zeght my by zondere/
Wat heift god meer belooft daer troost wt cam.

Dleuende.

Deis belofte vernieuwede hy by Abraham/
Om dat hy zijn eruenesse zou vast maken/
Op dat de menschen daer troost in zou smaken/
En weten dat op god moet elcx toeuerlaet/zijn.

God de vader.

Als de sterren des hemels/zo zal v zaet zijn/
In welc zaet ic bermhertigheyt zal bethoonen/
Tot troost van veil heydensche persoonen/
Want ic god ben/die leuende maect en gheneist.

Dleuende.

Hier me es Abraham ghetroost gheweist/
Want hy gheloofde de woorden des heeren/ al
Wetende dat god belooft dat hijt houden zal/
En hy es int ghelooue niet vercranct/
Maē heift god gheglorificeirt/ghelooft ghedāct/
En dat es hem tot gherechtigheyt gherekent/
Daer duer hē god heift met besnydē gheteeckēt/
Dwelc hy ontfijngh/ als een warachtigh zeghele
Dus mensche/dits v den troostighsten reghele/
Want wat god belooft/houdt hy onuerholen.

Stæruende.

Maer zijn wet die hy my heift beuolen/
En hebbic nz ghehoudē/maer mesbruuct gheheel
Hoe zoudic in zijn ęruenesse hebben deel?
Hier om blijf ic mestroost en beroert van zinne.

Dleuende.

Weit die wet es neffens ghecommen inne/
Zy en v̄dōt niet/noch en maect zaligh noch reyn
Maer zy gheift v kennesse der zonden certeyn/
Haer tot eenen breydel/ die gods weghen myen/
Want de wet en alle prophecyen/
Van Moyses af/ hebben op Christum ghewezen
Maer de belofte es wt liefde gherezen/
Die god in zynen zone wilde bewyzen/
Tot een vuldoenijnghe om v veriolyzen/
Wāt de wet doodde tvleesch/ doende te niet/
Maer duer de belofte es ghenade gheschiet/
Op dat de rechtuærdigheyt/die wt god ghelt/
Openbaer zoude werden/en v vertelt/
Duer tghelooue in Christū/ die dhēde es der wet
Die tot eenen stoel der ghenaden es ghezet/
Op dat hy niet alleene gherechtigh en zy /
Maē rechtuęrdigh maect/die īt ghelooue Christi
Staen en rusten inde wet der gracye.

Stæruende.

Noch vreezic ziet/die eeuwyghe blamacye/
Want deis vyanden blyuen my al ontrent.

Vleuende.
V es veil crachtygher hulpe prezent/
Staet vast op dwoort/dwelc v de heer heift ghe-
Serpent. (zworen.
Daer zijnder veil gheroupen/en luttel vercoren
Dat stater gheschreuen/ic moet v ontdecken/
Vleuende.
Laet v daer om niet van gods belofte trecken/
God es warachtigh int ōtfermē/ weist nz Buaert
Hy heift v als den appel zijns ooghen bewaert/
Anders waerdy Sodoma ghelijc ghewoorden/
Al magh v die duuel met veil vreezen gorden/
Hy es verwonnen/en in zijn leste eeuwe/
Hy loopt als eenen briesschende leeuwe/
Zouckende listen om v te verslinden/
Maer pijnt zynen raedt niet tonderwinden/
God en zal v niet laten/weist op v hoede.
Stæruende.
Den gheest inwendigh dient met den ghemoede
Maer het vleesch es tot alder crācheyt gheneghē.
Vleuende.
Comt volght my naer/en weist niet versleghen/
Ic zal den rijcdom der godheyt verclaren/
En den troost der beloften gods openbaren/
En v vyanden verwinnen tuwen wensche.
Ziet hier uwen troost stęruende mensche/
Dits tzaet/dwelc belooft es tuwer zalighheyt/
Deze eyst/die sent Jan heift den wegh bereyt/
Daer wet en alle propheten af tughen/
Dits de fōteyne daer ghy trost mooght wtz ughē
Waer me verwonnen werdt tdoude serpent.
Serpent.
Och mijn maght wert wed op eē nieu gheschēt
Die ic langh ghethoont heb in mijn hypocryten/
Nochtans zal ic Christum in zijn hielen byten/
En mijn tanden maken als bloedyghe zwærden/
En laghen legghen totten hende der ærden/
Den mensche tot zijnder bedęruenesse.

Figuere.
☞Hier tooghtmē Christum hanghen de an tcruce.

Vleuende.
Dits tzaet van beloften en die ęruenesse/
Die Adams en Abrahams zade es belooft/

Nu wert de doot haer groote maght berooft/
Dus en laet v van hem niet veruremen/
Hy zal den strael der zonden van v nemen/
Daer v de doot met wijst het eeuwigh dangier.

Christus an tcruce.

Hier spreict Christus hanghende an tcruce.

Nu wil ic nemen den strael der zonden hier/
Doot/ic zal v doot zijn/en helle uwe beit/
Zo daer ghesproken es duer den propheit/
Mijn volc zal uwen ancxt noch gruwel niet/ zien
Alle die my ghelooven en tot my/ vlien
Zullen niet beschaemt werden duer v gheruchtē
Want mijn oorē verlanghē naer tzōdaers zuchtē
Ic ben de vuldoenijnghe van uwer schult/
Al wat van my ghescreuē es/hebbic veruult/
De persse hebbic alleen ghetreden nu/
Ic ben de offrande gheoffert voor v/
Ic ben daer Moyses serpent/ af es figuere/
Ziet op my ic zal v ghenezen puere/
Ic ben dleuen/de waerheyt/en den wegh/
Ic ben priester/ naer doorden van Melchycedech
Doende gherechtyghe offerande/
Ic ben dleuende broot wt des hemels lande/
Ic ben de fonteyne/ tot tzondaers lauenesse/
Ic zal verwinnen naer mijn begrauenisse/
Alle v vyanden/mēsche en weist niet versaeght.

Dleuende.

Nu weitty dlam gods/dwelc al v zondē draeght/
Hebdy mēsche noch gheen troostyghe gheuoelijn (ghe=

Steruende.

Conscientye smaect zachte vercoelijnghe/
Midts datze vander zonde nu es ontlast/
Maer leuende woordt/de doot blijft by my vast/
Tooghende my veil felder ghezichten.

Dleuende.

Figuere.
☞Hier tooghtmē de helle opghebroken.

Zijt ghetroost ic zal vwen gheest verlichten/
Merct wat grooter troost v god heift ghezonden
Ziet de helle ghebroken/Sathan ghebonden.
Hoe zoudy v meerder troost ghegheuen connen/
V zonden zijn wegh/tserpent es verwonnen/
Dwelc v bezwaerde/en dreeghde metter wet/
Hem tooghende/ gheueynst/ goet schijnē opzet/
Dwelc v zonde/doot/en helle toezandt/

En vernuftigh secours tot uwē onderstandt/
Die v ghebraght heift in alle iamere/
Jn tdal van weenen/in sdoots camere/
Zijnde van menschen troost verlaten/
Tot dat my v hemelsch vader zandt te baten/
Die v bemint/en beclaeght dat ghy sneift/
Waer om hy zynen zone niet ghespaert en heift/
Die v verlost heift/wt zondigh gheduene/
Die v dezen stoc ghaf tot eenen stuene/
Om dat ghy in cranckheyt niet en zoudt faelgerē
En v daer op zoudt troosten/en vast fonderen/
Dwelc es ghenadyghe bewyzenesse.
Comt ziet nu Christus in zijn verryzenesse/
Tooghende groote ghenadyghe cracht/
Hebbende de doot gheheel tonder ghebraght/
Wetet dat Christus nu niet meer en stærft/
Zijnder leuen / ghy duer gods belofte verwærft/
Nu en heift zonde/doot/ouerhandt noch ghebod
Want dat Christus leift/dat leift hy by god/
Ende dat zelue leuen es v proper eyghen/
Vreeze noch verdriet/ancxtelic dreyghen/
En magh v niet van gods liefde scheyden/

Figuere.
☞Hier tooghtmē Christum verryzēde,ende smytēde de doot met zynē cruce.

Stæruende.

Nu willic met vruechden den heere verbeyden/
Die my verlost heift van mijn vyanden/
Jc wil my gans werpen in zijn handen/
Jc weet wel/hy en werdt mijns gheē v̄smadere/
Hy nomt my zijn kindt/hy es mijn vadere/
Jc en vrees nz al doet my tvleesch veil wedstoots

Vleuende.

Ziet/nu en ziet ghy maer eē schaduwe des doots/
Nu leifdy met Christum/ verhueght uwen zin/

Vleuende woordt tooght hem hier de schauwe des doots.

Stæruende.

Tvleesch es my schadelic/maer tstęruen ghewin/
Ghedanct zijt leuende woort/ die my dit briefde/

Vleuende.

Ziet hier comt gheloove/hope en liefde/
Die zullen v wachten/als ghelieuers ialours/
Jn tribulacye troost gheuende en secours/
En uwen wegh ten rechten beschicken/
Zonde/doot/helle/noch ancxtelic verschricken/
En zal v niet meer doen mestroostigh qwelen/

Stæruende mensche/ic wil v god beuelen/
Want ghy zijt verlost wt tzwaer tempeest/
Jc laet v den troostere/den helyghen gheest/
Die zal v tot alder volmaectheyt spoeden/
En v van allen qwaden behoeden/
Zoot god belooft heift met wonder zonď ghetal/
Want wie op gods belofte rust/verwerft dit al.

Ghelooue.

Stæruende mensche/en vreest nu gheē mesual.
Tes al v eyghen wat Christus heift ghedaen.

Liefde.

Hoe zoudy nu zulcken goeden vader afgaen/
Die v dit om niet al heift willen schijncken?

Hope.

En met hem zult in zijn glorye blijncken/
Zoo belooft heift tleuende woort onuersweghen.

Ghelooue.

Dwelc noyt in smenschens herte en es ghesleghē/
Noyt hooren ghehoort/noch ghezicht begrepen/
Dwelc dat god bereydt heift ende gheschepen/
Die zijn woordt gheloouen groot van virtute.

Liefde.

Schudt nu dezen rock den oudē Adam wte/
Doet dit nieu onbeulect cleedt Christum aene.

Hope.

Pijnt noch figuerlick hier tverstant tontfaene.

Hope.

Figuere.
Hier tooghtmē Christum zittende ter rechter handt zijns vaders, hebbēde onder hem zōde doot, helle, &c.

Ziet Christum zitten in zijnder gloryen/
Als verwinlick conijngh groot van victoryen.
Waer duer veruult werdt Dauids prophecye/
Hy zit nu ter rechter handt zijns vaders blye/
De ghemeenschap der helyghē voor v bidt daer.

Liefde.

U gherechtigheyt/

Hope.

Uwen troost.

Ghelooue.

U middelaer/
Jn wiens bloede dat ghy ghedoopt/zijt
En bidt voor v zijn hemelsche vader altijt/
Als troostigh aduocaet/noyt gheenen nettere/

Liefde.

Al ziet ghy dit in een donker lettere/
Nemet voor uwen troost spade en vrough.

Stæruende.

Dat hijt my belooft/tes my al ghenough/
Jc weet wel/hy en zal my niet bedrieghen/
Hy es warachtigh/hy en zal niet lieghen/
Daer om zijn my gods beloften dẽ meestẽ troost.

Ghelooue.

Stæruẽde mensche/dat es hier trechte propoost/
Comt nu in payze vry van verzeere/
Slaept nu / en rust nu/hier in god den heere/
Die v duer zijn beloften heift zaligh ghemaect.

Stæruende.

Mijn ziele heere/v by wezen haect/
Want den tijt van mynen slape es by ghecomen/
En dat mijn ziele zal worden ghenomen/
Wt dit ærdtsche huus/ en vleesschelic coffere/
Dus ic heere in uwen handen offere/
Die nu scheedt/hemelsch vader ghebenedijt.

Menschelic verstandt.

Nu hebbic mijn ghezighte/noyt meerder iolijt/
Jn payze/in rusten leiftmen te zamen/
Vele ghedichte bouckin/maec ic my qwijt/
Die hem daer op verlaet/ magh hẽ wel schamen/
Wãt den meestẽ troost/zijn gods beloftẽ/ Amen.

Finis.

13 Caprycke

Caprijcke.

Prologhe.

In dit spel zijn negen personagen.
Dwaze ionghegt.
Vieryghe lust.
De mensche.
Ghelooue.
Der zondé voetzele
Conscyencye.
Zalyghe leerijnghe
Redene. Hope.

A. Verdwaesde ionghegt.
Slaepty/hau nichte?
B. Vierghe lust.
Wat schuulter couzijn?
A. Wel an/wel an.
B. Moeten wy te wærcke zaen?
A. Sprijnght wt als de lichte.
B. Comt ghy in tvoorschijn.
A. Slaepty/hau nicht?
B. Wat schuulter couzijn?
A. Tes iammer dat ic zwichte.
B. Dats my een ghepijn.
A. Vlieght in dit ghespaē.
B. Wilt ghy nu op tstærcke gaen?
A. Slaepty/hau nichte?
B. Wat schuulter couzijn?
A. Wel an/wel an.

B. Moeten wy te wærcke zaen?
A. Ic zie ghinder leecke en clærcken ſtaen/
Die ic wil gaen gheuen inſtruccye.
B. Wie dat zy zijn/by mijn inducye/
Moghen zy alle ter qwalic vaert gheraken.
A. Nichte/ic verſta my ooc an de zaken/
Hoe iōgh zy zijn/ duer my bedꝛyuē zy cloucheyt.
B. Dats waer/wāt ghy zijt ōdwaeſde iōghꝫ.
A. Diē mynē trōc greyt/vꝛy wel ōtweckē magh.
B. En al dat ter werelt lepel lecken magh/
Can icze bemercken/zy werden verbuſt/
Tblijct an mynen name.
A. Dats vieryghen luſt/
Gode menyghe ziele ontreckende.
B. En ghy zijt met al de wærelt gheckende/
Verweckende veil zotten en dwazen/
Dat zy naer v int hende moeten razen/
Ghy contze fazen/en v en verueles niet.
A. Tianſoy/diett niet en can/en ſpeles niet/
Men zalze leeren zeere naer my loopen/
Ic lieghe lueghenen met grooten hoopen.
Dies ben ic daghelicx metten ioyeuzen/
Ic gheſlachte alle deis amoꝛeuzen/
Als zy ghemint en gheclapt hebben/int leſte/
Die alder zeerſt lieght/ es verre de beſte/
Zo ben ic ooc/ ghy moghet wel weten.
B. Ghy hebter veil bedꝛoghen.
A. En ghy beſcheten.
Die nu ghebeten zijn van dhelſche bezwaer/
Kennet of ghy wilt.
B. Ic kent/het es waer/
Dies moetty an my v voetzel halen.
A. Dats qwalic verſtaen/daer zoudy falen/
Ic zalt v wel wijs maken/ſuſt uwen rel.
B. Ben ic niet vieryghen luſt?
A. Jaegh/dat weet ic wel/
Die zeer ſnel zijt op elcken/ die ghefaeſt/es
Maer en dade die iongheyt/die verdwaeſt/es
Ghy en zoudt v dies niet connen berommen/
Want vieryghen luſt moet wt der iongꝫ comē/
Wat vierigheyt magh wt doude caters ſmaken.
B. Ghenough vꝛy.

A. Zy mueghen een gambade maken/
Een faus samblãt/het schijnt dat zy loeyen.
B. Zy doent zo wel/als zijt hem willẽ moeyẽ.
A. Certeyn vierighz moet wter iõghz groeyẽ
Byder iongheyt crijghtmen vieryghen lust.
B. Wel/ic accordeirt/laet datte zijn ghesust/
Wy en dienen emmer eenẽ voet verscheen niet.
A. Dats al rene / wy en dienẽ van een niet/
Dus laett ons te gaer hauwen lieue zustere.
B. Dats mijn motijf/dies ben ic te gherustere
A. Zo doẽde hebbẽ wijt al tonzen wensche.
B. Heu/wie comt ghindere?
A. Het dijnct my de mensche.
B. Het es certeyn waer/zo ic wel wane.
A. Ziett my dien sulfus commen inde bane/
Zoudẽ wy hem gheẽ vruecht cõnen doen orborẽ?
B. Ziet ditte/tghelooue comt met lichte vorẽ.
A. Zulcke amoruesheyt zou my doẽ ꝟdwazẽ.
B. Ic zal dat licht wel wt connen blazen/
Dat hy tghelooue achter zal stellen.
A. Wy moeten hẽ ter deghen gaen qwellen/
Dat hy ter stont gheleert zy naer ons handt.
B. Tsa/tsa/elc wille hem voughẽ an eenẽ cãt/
Dat hy ons nieuwers ontslutzen en magh.

Ghelooue.

Zuldy wel zien?
A. Ja vry/het es noch schoon dagh.
B. Zaghe hy nu niet/hy zou ẽmer wel blẽt zijn

Ghelooue.

Volght my stautelic/magh ic v ontrent/ zijn
Niemant en magh v hinderen op der ærden/
Deze lantærne es d'woort gods vul wærden/
Dat niemant ghelooue hebbende ghebreict/
Daer af dat Psalmista in zynẽ saulter spreict/
Och heere/v woordt dat elcken doet verzoeten/
Es eene lantærne an mijn voeten/
Die elckẽ beurijdt/dat hy niet qwalic en gaet/
En neimt daer den stoc dat ghy te vaster staet/
Die heedt betrauwẽ op god/dats v beuolen/
Houddy v daer anne/ghy en mueghet niet dolem/
Want tghelooue zal v altijts azen.
A. Hy zal niet dolẽ/tlicht en waer wtgheblazẽ

En tghelooue by zyden ghestelt met allen.
B. Dan zal den stoc wten handen wel vallen/
Van tbetrauwen op god/moghen wy leuen.
Mensche.
Nu es my verstant van god ghegheuen/
Ic en darf niet sneuen/ende es my beneuen/
Ghelooue/ twelc my es vercnapende/
Met schoonen lichte/al waer ic slapende/
Mynen stock hopic van vaste betrauwen/
Zal my wel wter dolijnghen hauwen/
Tcleed van innocencyen willic bewaren/
Want specialic/naer Dauids verclaren/
De onnozel/ zijn zonder looze perten:
Zuuer van gronde/en zuuer van herten/
Zullen an trijcke gods mueghen palen.
Ghelooue.
Gheen andere/dat en magh niet falen/
Gods woorden en lieghen te gheenen sayzoene.
Mensche.
Maer/naer dat ic ben ghestelt te doene/
Mijn pilgrymage/dit dijnct my groot abuus/
Dat ic hier twee weghen vinde/ic ben confuus/
Deis zake en zaghic niet te verstane.
Ghelooue.
Daer en zijn maer twee weghen te gane/
Den eenen die leedt ter eeuwygher doot/
En den anderen in Abrahams schoot/
Ziet dat ghy noch ter rechter hant met doluere/
Noch ter slijncker hāt en keert/gaet effen duere/
Zo werdy gode langhs zo ghenamere.
Mensche.
Den eenen wegh dijnct my emmer beqwamere/
Of ic dien ghijnghe te mynen wensche.
Ghelooue/
Daer es eenen wegh/ de ghuene die den mensche
Goet ende rechte dijnct zonder ficcye/
Maer thende leedt hem ter malediccye/
Ic biddu/en wilt mijn leerijnghe niet haten.
Mensche.
Zo zal ic dien gheplaenden wegh dan laten/
En dezen leelicken stranghen wegh beterden/
Pauentuere oft my zaligh moghte werden.

Ghelooue.
Tzal al verzoetẽ/al maght eerstwarf rabbot zijn.
A. Wildy aldaer vriendt?
Mensche.
Ja ic.
B. Zo moetty wel zot zijn/
Dat ghy gaet zo stranghen wegh met ghewelde/
En ghy zonđ dangier mueght plat gaen te velde
Dus biddic dat ditte niet en ghebuere.
Mensche.
Ten baett niet/ic moeter nochtans duere/
Jc en vreeze gheenen aerbeyt noch dangier.
A. Maer de meeste menighte gaet al hier/
Lettel yemandt can al daer passeren/
Om de vyanden die den wegh occuperen.
B. En die daer duer wilt zonder dacye/
Hy en heift niet dan groote tribulacye/
Onghegroet/veil catyuigheyt/onghepayziert/
Nieuwers hærberghe/ooc ongheayziert.
A. Doet onzen raedt/of ghy doet als de slichte.
Ghelooue.
Och mensche/ziet dat ghy wandelt met lichte/
Jnden dagh/dat ghy v niet en offendeirt/
Ziet dat ghy v met tghelooue zo regeirt/
Dat uwen stoc wten handen niet en valle/
Wacht v van qwaen raedt/en vã dien ghe schalle
Want ic duchte/zy zouden v bedrieghẽ int hẽde.
A. Wy en mueghen niet lieghen/
Doet naer õs aduijs/ghy en zult gheẽ quaet doẽ.
Mensche.
Jc zoude om een haer ulier raedt doen/
Wãt ic zie dat ghy waer zeght voor mijn oghen.
Ghelooue.
Och mensche ghy werdt zo dærlic bedroghen/
Laetze varen/of het werdt v lachtere.
De mensche.
Ghelooue/terdt een lettel achtere/
Jc moet my beuroen/tzijn te goe ghezellen.
Ghelooue.
Gady tghelooue dan achter stellen/
Het licht zal wtgaen/en teenegaer verdwynen.
A. Ja wel de zonne zal noch langhe schynen/

En al waert nacht/wy en zullẽ van hẽ nz scheen/
Al zouden wy hem met tortsen thuus leen.
Mensche.
By ghære/al zoudt my berauwen int leste/
Jc zal ulier raedt doen.
B. Tes verre tbeste/
Ghy mueght in dezen wegh gaen met playsanck.
A. Mẽ zouder by naes met zocken op dansen/
Zo heffen gaetmen hier zonder eenigh belet.
Mensche.
My dijncke ic ben op dezen wegh bet/
Dan op den anderen.
B. Dats goet te wetene.
A. Tla/ghy moet v gaẽ voughen te gaen etene
Jn een eerbaer plaetze met ons beeden.
Mensche.
Waer zou dat zijn?
B. Daer wy v zullen leeden/
Vreest gheẽ dãgier/wy en zouckẽ nz dan iolijt.
Mensche.
Jc zoude my schamen/ic ben int habijt
Zo pouere/dat my langhs zo zeer verleedt.
A. Zijt te vredẽ/ghy werdt al anders ghecleet
Dus te gane en zoudy niet behaghen/
Der wærdinnen.
Mensche.
Maer ic moet teerst vraghen/
Waer ic gaen zoude by uwer gracyen?
B. Waer?
A. Jnden poel van desperacyen?
Ghelooue.
Daer comt de mensche toe/die achter stelt
Tghelooue/
B. Zwijght/dat ghy ons niet en qwelt/
En pact v duere met uwen broetzele.
Mensche.
Wie es daer wærdinne?
A. Der zonden voetzele/
Smenschen behoetzele voor al dat hem dært.
Mensche.
En die hebbic ouer langhe tijt beghært.
B. Ghy zyter ooc ten huuse lief en wært.

13

Mensche.

Waer of kent zou my?

A. Veil meer dan ghy waent.

B. Tes al van v dat zou daghelicx bmaent/
Dus doet wt dat cleedt van innocencyen/
En anuærdt dat cleedt van preeminencyen/
Maect v zeluē groot/ziet dz ghy v daertoe gheift
Zo werdy verheuen voor al dat leift/
Doet onzen raedt/zo steldy v tot vruechden/

Gheloove.

O mensche/gady v ontcleen van dueghden/
Clicht gaet nu wte/werdy zo coene.

A. Wy hebbē hier met gheen licht te doene/
Wy zullen zonder licht wel gheraken/
Daer wy zijn willen.

B. Gurdt dit mes an van wraken/
Wert dē palstre/dz ghy daer an niet en ghelooft.

A. Neimt die mutse/met die plume op thooft/
En ghenært v niet meer metten innocenten/
Men moght v by gans bloc nu niet vergenten/
Alle ghenoughte zal op v weluen/ziet
Voughter v toe.

Mensche.

Ic en kenne my zeluen niet.

B. Het zal/zec al commen tu wen wille.

Mensche.

Met dezen messe schijn ic den q'waen gille/
Nu en vreeze ic niemende ten beghinne.

A. Laet ons nu voort gaen.

B. Hier es de wærdinne/
De schoonste minne naer elcx betamen/
Diemen vindt.

Mensche.

Maer hoort hier/zal ic my niet schamen?

A. Neen ghy vry/en maect daer af ghen ruze/
Zijt onbeschaemt.

B. Ghy zyter al kint ten huse/
Dat weet ic wel.

Mensche.

Ic twyfel.

A. Dat hebdy vast.

B. Werdinne/ wy brijnghē met ons eenē gast

Maer hy es beschaemt/dwelcke ic stille romme.

Der zondē voetzele.

Wie eyst?

A. De mensche.

Der zonden.

Hy es willecomme/
O mensche/die ic in alder tijt belaghe/
Het es doch al naer v dat ic vraghe/
By nachte/by daghe/zonder eenigh respijt/
En teenen teecken/dat ghy my willecom zijt/
Zo moet ic v naer mijn verlanghen/
Eens vriendelic cussen an v wanghen/
Comt naer biddic by uwer gracyen/
In mijn huus/den poel van desperacyen/
Daer v der zonden voetzele in brijnghen zal.

Mensche.

Och/ ic weet niet hoe ic my bedwijnghen zal/
Ic zou sprijnghen al van vieryghen luste.

B. Eyst niet fraey/dat zou v alzo custe.

A. Dit zijn vry van haer daghelicxsche pertē.

Mensche.

Dien cus ghijngh tot inden put vā mijnd̄ hertē.

B. Wat zal zou bedryuen / waerdy ghezeten.

Der zonden.

Tsa/tsa mijn heeren/laet ons gaen eten/
Maect v bee van dienste/alzoot betaemt.
Comt/zitt hier mijn lief/en weist niet beschaemt
Ghy en moght ter werelt niet willecommer zijn.

A. Hier es ghereedtschap.

B. Daer es broot.

A. En daer es wijn.

B. Daer es een lecker morseelkjin.

Der zonden.

Curt en qwick.

A. Tsa/tsa/tsa/dient hē van dalder beste stick.

Der zonden.

Ziet mijn lief/daer es wat goets voor uwē tant.

Mensche.

Hey/ ic danck v lief.

Der zonden.

Maect goe chiere.

B. Ghy zijt haer qwant/

Den besten callant.

Der zonden/

Ghy doet mijn bloet verhitten/

Ghelooue.

Zal ic hier blyuen staende.

A. Cian ghy mueght zitten/

Of ligghen daer buten yewers int groene/

Tot datmen v roupt.

Ghelooue.

Het gaet hier ouer noene.

Mensche.

Men zal v roupen alsmen v wilt hebben.

B. Zitt hem by/en verwaermt zijn rebben/

En brijnght hem een kiexkin.

Der zonden.

Jc en zalt niet laten.

Mensche.

Wat ghy my brijnght/ic en zals niet haten/

Al dronct y met vaten/ten es al maer spel.

Der zonden.

Tooght lust nu/sust nu/dit cōt op v vel/snel

Achtet/wachtet/van dezen edelen traen/zaen.

Mensche.

My durst nu/dus blust nu/mijn gheqwel/fel.

Der zonden.

Tooght lust nu/ sust nu/dit comt op v vel/snel

Cust nu/en rust nu/men kent uwen rel/wel

Verzachtet/verpachtet/bry onbelaen/waen.

Mensche.

Heyda/heyda/laet ons in vruechden gaen/baen

Wy en staen nu onder niemants correccye.

Der zonden.

Tooght lust nu/ sust nu/ dit comt op v vel/snel

Achtet/wachtet van den edelen traen/zaen.

A. Ghy zijt puer van een goe complexcye.

B. Dat bekendic alzo zaen/ als ic hem zagh.

Mensche.

Niet voor vroylic zijn/alzo langhe alsmen magh/

Ten comt niet allen dagh/tonzen ayze.

Der zonden.

Maect goe chiere binnen dezen palayze.

Mensche.

Jc moet v eens cussen in teecken van payze.

Der zonden.

Gherne lief gheift daer op een vriẽdelic smacxkẽ.

A. Te wyle zy cussen/ic brijnght v eẽ bacxkẽ.

B. Te gaer wt eer dat zijt werden ghewaere.

Mensche.

My dijncke ic zitte inder vruechden schare.

A. Ziet hoe zy elcanderen beminnen.

Der zonden.

Haelt noch een versch.

B. Gaet buten/gaet binnen.

A. Wy en mueghẽ an õs gastẽ nz veil winnẽ.

Mensche.

Hy en slaet eenen verlozenen clap niet.

B. Heyda zeck daer es een ander sap/ziet
Den tap riet/dat wy zeer zouden drijncken.

Der zonden.

Tsa/tsa/tsa/tsa wilt dat bacxkin vul schijncken.

Mensche.

Laet nu zijncken zeck dat edel traeynkin.

Der zonden.

Het comt v.

Mensche.

Jc mærct.

A. Dat lecker zaeynkin.

Der zonden.

Verprueelt v.

Mensche.

Jc zal.

B. Twerdt tuwaerts gheneghen.

Der zonden.

Somt nu.

De mensche.

Het wærct.

A. Jn dit edel baeynkin.

Der zonden.

Het comt v.

Mensche.

Jc mærct.

B. Dat lecker zaeynkin.

Der zonden/

Beromt v.

De mensche.
Verstærckt.
A. Tot dat vulle maeynkin.
Der zonden.
Smult nu.
Mensche.
Twordt al.
B. Jn dbeste ghesleghen.
Der zonden.
Het comt v.
Mensche.
Jc mærct.
A. Dat lecker zaeynkin.
Der zonden.
Verpruelt v.
Mensche.
Jc zal.
B. Twerdt tuwaert gheneghen.
Der zonden.
Wy zijn emmer nu dus verre bedeghen/
Jc hebbe vercreghen met dezen dijnghen/
Eenen gheest.
Mensche.
Willen wy een liekin zijnghen/
Dat wy verblyen moghen te dezen tyen.
Der zonden.
Dat en mueghen wy niet laten lyen/
Jc doe met v/al zaten wy op strate.
Mensche.
Nu wel dan/houdt ghylien bee de mate.
A. Wy zullenze op dezen kærf kæruen.
Mijn liefste lief/
Dat noyt mijn herte bezief/
Zes al int herte/alst past by apetyte/
Zou blust meskief/
Van mijnder herten grief/
Anhoortze/dat ic nu dærlic cryte/
Qwijtze haer zeluen/zen eyst maer qwyte.
Consciencye.
O mensche/hoe/zitty nu gode te spyte/
Elcken te verwyte/die dueghdelic leuen/
Elaes/waer toe hebdy v nu begheuen?

☞Hier zijnghen de mensche,en der zonden voetzele.

Deeuwigh leuen es v nu duchtelic nakende/
A. Wat es de commere al meſbaers makende/
Hy en es noch maer ſmakende iolijt en ſpel.
B. Heft v van hier/dat raden wy v wel.

Der zonden.

Dijncket v nu tijt van penitencye?

Conſciencye.

Och lacen/ic ben zijn conſciencye/
Jc en ben baetzouckere noch ſchumere.
A. Zijn conſciencye es veil gherumere.
Dus vliet van hier/ghy zijt veil te nauwe.
B. Hy en kẽt v nz/dat zwęric op mijn trauwe.

Der zonden.

Dijn pꝛezencye en can hem niet ghenoughen.

Conſciencye.

Lieue menſche/wilt v tot gode voughen/
Of ic moet v wꝛoughen tuwer verzeerijnghe/
Hier comt Redene/ende Zalyghe leerijnghe/
Die my hopic niet en zullen laten/
Haerlier inſtruccye zal den menſche baten/
Al waer hy verwaten/buten gods gracye.

Zalyghe leerijnghe.

Vꝛau Redene/wat hooꝛ ic lamentacye/
Dargu wacye doet my verwondert wezen.

Redene.

Zalyghe leerijnghe/vꝛiendt gods ghepꝛezen/
Al en commet niet iuuſtigh tonzen wenſche/
Het es de conſciencye vanden menſche/
Die haer tot dꝛucke pijnt te beſtedene.

Conſcyencye.

O Zalyghe leerijnghe/en vꝛau Redene/
Wilt doch met dꝛuckyghen ooghen anmærcken/
Dabuzelicke/ enoꝛme ghewærcken/
Vanden menſche met diligencyen/
Hy was eerſt inden ſtaet van innocencyen/
Tghelooue hebbende/en zijn gheſtichte/
Dat hem metten wooꝛde gods voꝛen lichte/
Twee weghen ziende/zeer gheabuzeirt/
Heift tzijnder onzaligheyt/ gheadhereirt
Verdwaelde iongheyt/en vieryghe luſt/
Die niet ghecesſeirt en hebben/noch gheruſt/
Zy en hebben hem bꝛoght met haren bꝛoetzele/

Tzijnder q'walic vaert byder zonden voetſele/
Inden poel van deſperacyen/och/och/och/
Tgheloone es achter gheſtelt/zitt hy noch/
Tlicht es wte/wie zal zynen commer ſtelpen?

Zalyghe leerijnghe.

Wy zullen v by ſtaen.

Redene.

Wy zullen v helpen.
A. Waer om verzuchty.
B. Waer om wildy trueren.

Der zonden.

Maect eenen moet en vreeſt gheen dolueren/
V en zal niet ghebueren by zondere.

Zalyghe.

O menſche. twy houdy v redene tondere/
Es ditte ghewrocht naer tgheloofs aduijs?

Redene.

Hoort naer zalyghe leerijnghe/zydy wijs/
Keert v tot god/en verzucht om v ghebreken.
A. Wat wildy veil cauten/hy en zal niet ſprekē
Dus trect van hier.

Zalyghe.

Waer es zijn ſprake bleuen?
B. Hy heift ons procuracye ghegheuen/
Ghy mueght wel verſyghē/ zynē mōt es in tſlot.

Redene.

Och menſche keert v tot dē ontfermertyghē god/
Al hebdy buten redene gheleift/
Hy es alleene/die de zonden vergheift/
Hoemen heift gheſneift/groot es zijn ghenade.

Menſche.

Och redene/ic duchte het werdt te ſpade/
Ic zie nu de doot voor mynen ooghen/
God en willes niet langher ghedooghen/
Ic en hebbe de zonden niet willen haten/
Nu zullen zy my/eer icze zal/ laten/
Al mijn cracht faelgiert my / ic gheuoelt lanx zo (bet.

Der zonden.

Tes beter/ verſyghen wy zonder trompet.
A. Met een ſchete voor dherberghe.
B. Zo wy pleghen/
Daer werter noch eer lāgh it netkin ghecregh.

Mensche.
Laten/wachaermen/ eyst hier op bedeghen/
Nu blyuic alleene buter gracyen/
Inden diepen poel van desperacyen.

Hope.
Wat hoor ic al gheschals/ vul tribulacyen?
Hier staet zalyghe leerijnghe bedrouft/
Met vrau Redene/die hulpe behouft/
En de conscyencye vanden mensche/
Elaes/my dijncke dat ic nu verhensche/
Hy leyt in desperacyen versmaght.

Mensche.
O gods zaligh lyden/zijn groote maght/
Zijn precyeus bloet/zijn bitter pyne/
Zal hy vergheten ontfermertigh tzyne/
Zal hy my in zijn gramschap bedæruen?
Zo moet ic hier in desperacyen stæruen/
En my ontæruen van dat eeuwigh goet.

Hope.
Och verdoolt mensche / schept doch nu eenē moet
Hier ben ic hope van god ghezonden/
Die v by staen zal in allen stonden/
V niet latende/noch ws zijn versmadere/
Tot dat ghy zijt in thuus van uwen vadere/
En inde slaepcamere van uwer moedere.

Mensche.
Och troost/ mijns catyuigheyts behoedere
Die naer mijn zaligheyt hier comt waken/
Hoe condy in dit diepe hol gheraken/
Van desperacyen/daer ic ligghe belaeght?

Hope.
En zorght niet/ biddic v/weist niet versaeght/
Want die ons helpen zal zeer ghehertigh/
Es bouen al dat leift ontfermhertigh /
En die voor ons vecht/es alles maghtigh/

Mensche.
Och/dit zijn woorden buter maten crachtigh/
Maer al es god ontfermhertigh tōs vuluærdigh
Ghy moet ooc weten/hy es rechtuærdigh/
Wrekende de zonden/zonder gracye/
Totter derder of vierder generacye.

Hope.

En versaeght v niet/maer weist wat stauter.

Mensche.

Zeght Dauid niet in zynen zauter/
Ghy zijt rechtuærdigh heere totten knechte:
U vonnesse en crempt niet in/tes al rechte/
En noch voort zeght hy/wiett te hoorẽ begherde/
Aist my past/als ic den tijt anuærde:
Zal ic mijn rechtuærdigh vonnesse strijcken:
Noch zou icker v nommen hondert ghelijckẽ/
Paulus totten Hebrein ons weten laett
Zo wie dat de wet van Moyses versmaedt:
Gods iusticye en zal niet bughen:
Ter kennessen van twee of drye ghetughen/
Zal stæruen: dits tvonnesse vanden heere.

Hope.

Lieue mensche en mestroost v niet te zeere.

Mensche.

Hoort Paulũ noch totten Romeynen spreken:
Laet my de wrake/ic zalt wel in tijts wreken:
Petrus zeyt ooc in zynen tweesten brief/
Ueil beter waert/en met noch zo min grief/
De wet van iusticyẽ niet te wetene.
Dan naer de kennesse/die te verghetene:
Uan allen verloren woorden in ons leuen:
Ghesproken/zullen wy rekenijnghe gheuen:
Dit es de stranghe gods iusticye:
Jc magh wel zegghen/mijn malicye:
Es meerð/zoo Cayin zeyde/tzijn verstranghen:
Dan dat ic gracye zoude ontfanghen:
En de gheesselen gods tot zondyghen menschen:
Zijn menighvuldigh/dies moet ic verhenschen.

Hope.

Maer daer staet voort/dit moetty onthauwen:
Alle menschen die hem in god betrauwen:
Zal zijn ontfermhertigheyt omme vlercken:
Want zou es bouen alle zijn ghewercken:
En noyt yemẽde zy en ghebraken:
Sent Jacop zeght ooc met zoeter spraken:
Gods ontfermhertigheyt/die wy alle louen:
Gaet verre zijn iusticye te bouen:
Petrus heett hem ooc tonzer contemplacyen:
Den vadere van alder consolacyen:

Ic en wil zeyt hy naer Esayas spreken/
De doot vanden zondare niet/noch ooc wreken:
Maer dat hy hem bekeere/en magh leuen:
En noch duzent zou icker v gheuen:
Reist niet te langhe.

De mensche.

Hoe ben ic bedroghen.

Hope.

Ic zal v daer of een schoon figuer tooghen/
Wt doude testament/slaet op v ooghen.

Mensche.

Wat verstande wildy daer by legghen.

Hope.

Hebt eenen moet tot god/ic zalt v zegghen/
Benadab van Syryen de groote heere/
Vloot den conijngh van Israhel/die hy zeere:
Mesdaen hadde/twelc noch nz en was ghewrokē
Zijn cnapen hebben tot hem ghesproken/
Wy weten dat de conijngh van Israhel:
Dien ghy buter maten hebt gheweist rebel:
Al es hy vroom/ wonderlic coragyeus/
Nochtans hy es zeer compassyeus/
Laet ons met zacken gordē/stroppē anden hals/
Hem te voete vallen/zonder veil gheschals/
Ic hope hy en zal ons niet verstranghen/
Dit hebben zy ghedaen/en heiftze ontfanghen:
Met ghewillygher herten in gracyen.

Mensche.

Ten es nu gheen tijt meer van desperacyen:
Es de mensche totten mensche zoo ghehertigh:
Hoe veil te meer es god op ons ontfermhertigh.

Hope.

Zijn eyghen es den mensche te sparene:
En Christus die ons heift te bewarene/
Kent ons mizeryen/en ons ghebreck:
En daer om/als hy vergrāt es/neimt zijn bweck
Simulerende de zonden vanden mensche:
Duer penitencye/ziet nu te wensche:
Een figuere/wt nieuwe testament/
Slaet op v ooghen/op dat ghy v zeluen kent/
Maect v wter desperacyen wuene/
En keert v tot god.

Figuere.
☞Hier tooghtmē de figuere van Benadab conijngh vā Syryen.

Mensche.
Dats de verlozen zuene/
Nu ghecrijghic troost / confoort en eenen moet/
O gheloove comt nu vozen metter spoet/
Ontsteket tlicht/al hebbic v verbolghen/
Ic zal nu mijn conscyencye volghen/
Ic hebbe mesdaen/ic kenne mijn ghebzeken.

Figuere.
Hier tooghtmē de verlorē zone die in gracyen ontfanghen werdt.

Gheloove.
Volght my kindt/ tlicht es ēmertoes al ontstekē.

Conscyencye.
Dat ghy conscyencye niet en wilt laten/
Zal v ten eeuwyghen daghe baten.

Hope.
Nu zal ic v gaen leen totter charitaten/
Welc god es/tblijct byder experiencyen/
Anuært v cleedt van innocencyen/
Wært deis habyten met herten claghtigh/
En anuært tbetrauwen op god almaghtigh/
Dat ghy mueght cōmen thooghster iubilacye.

Mensche.
Dits ganc dan/god gheif my zijn gracye /
Teeuwygher spacye/alzoot hem betaemt.

Zalyghe.
Vzienden vercozen/die hier zijt in god versaemt
Anuært dit misterye/tuwelier bate.

Redene.
De mensche/die eerstwarf ghestelt es in state
Van innocencyen/al schynet blonckeyt/
Adhererende daer naer verdwaesde iongheyt/
En vieryghen lust/die hem bedwijnghen/
In desperacyen/en daer bzijnghen/
Met haer ingheven/en haer bzoetzele/
Byder wærdinnen/der zonden voetzele/
Tgheloove achter stellende onghecesseirt/

Zalyghe.
Nochtans byder hope gheconfozteirt/
Alle schziftueren daer wte ghedroost/
Neimt zijn confozt en zynē meesten troost.
Op dontfermhertigheyt gods zonder snevven:
Die hē bzijnghe hier naermaels ī eeuwigh levē.

Redene.
Dus goe heeren van Ghendt vzienden verhevē:

Neimt ditte in dancke/ons slicht vermaen/
Want tes al tot god en tuwer eeren ghedaen/
Noc der rhetorijcken niet te spyte/
Tes al in therte/alst past by apetyte/
God beware ons allen van tsvyants twisten/
Dat bidden wy Caprijcsche verkenisten.

Finis.

Audenaerde,

Prologhe.

A. Lof vader almaghtigh/god vā hier bouē
Lof zone/ en heligh gheest daer mede.
B. Wy en cōnen v vuldancken / noch vul louē/
Dat ghy ons verleent hebt pays en vrede.
A. Alle gouuerneurs van dezer stede/
Edele/ ende schamele dier ghelijcke.
B. Wenschē wy / en biddē met innygher bede/
Dat zy hier naer bezitten gods eeuwigh rijcke.

Steruende mensche.

In dit spel zijn zes personagen.
Steruende mēsche.
Ghelooue.
Hope.
Charitate.
Schriftuerl. bewijs
Figuerlic troost.

Heer god hoe vindic my nu te moede/
Couuer van ghelde/planteyt van goede/
En magh my by staen in dezen zwaren noot/
Menighte van vrienden/gheluc van spoede/
Grootheyt van maghen/noch eleyt van bloede/
Tes al niet/my besluupt de bitter doot/
Niewers en vindic eenen vriendt zo groot/
Die voor my wilt in dit dangier waken/
Dies moet ic alleene de doot onghier smaken/
Ziecte verwint my/daer en es gheē vraghē naer/
Och/wie zal my troosten?

Ghelooue.

Wien hooric claghen daer?
Tot zulcker benautheyt zou ic my verneren.

Schriftuerlic bewijs.

Ende wy twee zullen v assisteren/
Om daer te verclaerzene ons beste aduijs/
Al vooren ben ic schriftuerlic bewijs/
Die den oprechten mensche noyt en loogh.

Figuerlic toogh.

Ende dan zal volghen figuerlic toogh/
Figuere ontdeckende tot zijnder baten.

Stæruende.

Therte es beroert/mijn dueght heift my ghelatē
Dlicht mijnder ooghen wilt my ghebreken/
Den ijnghel ter rechter handt hebbic besweken/
Ter slijncker hāt/duer mijns mesdaets bewindē/
Wilt my de briesschende leeu verslinden/
Des doots droufheyt qwelt my/wies gheuiele.

Ghelooue.

Weist ghegroet zalyghe ghelooughe ziele/
Gheteeckent metter beilden der dryuuldigheyt/
Verlost met gods bloet.

Stæruende.

Die my zo ghehuldigh greyt/
Wie/en van waer zydy/om rusten mijn zinnen?

Ghelooue.

Ic neme oorsspronck in den hemel binnen/
Als bode des medecijns/die elcx ziecte mærct/
Tghelooue dat wt charitate wærct/
Mynen name verstærct.

Stæruende.

Dat hooric ghærne/
Dijn comste en staet my niet tontbærne/
Want met consolacyen/ ghy my helpen mueght.

Ghelooue.

Ic ghelooue/ en ben niet alleene een dueght/
Maer leedsterygghe der dueghden en fondamēt:
Zonder wien met god niemant werdt bekent
Ghetroost v in my / en vreest gheen teghenspoet.

Stæruende.

Den alder meestē troost waer my vcreghē goet/
Alst my al af gaet/en niemant en blijft by.

Ghelooue.

In wien wildy v bet troosten dan in my?
Die alleene gheuoele inwendigh zeere/
De magnificencye vanden heere/
O stæruende/bedruct/op my fondeirt v.

Schriftuerlic.

Laet v niet betrueren/naer Paulus bescheedt/
God heift hemlieden een stede bereedt/
Ende dats den hemel zonder eenigh dwalen.

Ghelooue.

Hier af en muegher ooc niet ghefalen/
Gods heligh gheest zendt ōs hier ter tijt van nu/
Ende ad Romanos staet/es dien gheest in v/
Zo es v god zijn rijcke toeschryuende.

Figuerlic.

Weist pacyent in dezen staet blyuende/
God es heere van al/zo ic claer verluwe.

Ghelooue.

Dauid zeght/hemel en erde zijn bee uwe/
En al datter in es van vooren tot bachten.

Ghelooue.

Van wiene mueghdy bet troost verwachten/
Dan van hem/die anhoort elcx caremen/
Wiens propryeteyt es/altoos ontfaremen.

Hope.

Hy es alzoo Deuteronomij blijct:
God ghetrauwe/en rechtuerdigh/diet al berijct.

Figuerlic.

Niemant en heift zijn hope op hem gheuzeirt:
Die van hem eenighsins schiet gheconfondeirt/
Dwelc Ecclesiasticus betuught al bloot.

Schriftuerlic.
Hier ōme hoopt de rechtuærdyghe in zijn doot/
Ende zulcke hope/al zijn grief gheneist.
Ghelooue.
Alzulcke hope heift in Manasses gheweist/
Zoo wy inden bible tclaer ghewaghen zaghen.
Stæruende.
Magh ic een woordt om mijn behaghē vraghen/
Zo zeght/wat hope es/hier in prezencyen?
Hope.
Hope naer den meester der sentencyen/
Es een zeker bede/duer gods realigheyt/
Van onslieder toecommende zaligheyt.
Wt gracyen ende verdiensten ryzende.
Stæruende.
Die vdienste maect my therte afgryzende/
Bouen my ghelijck eender vloedt swellende/
Onuerzekert/ontzie ic dwoordt my qwellende/
Gods vreeze doet my den zin verzeeren.
Figuerlic.
Dbeghin der wijsheyt es de vreeze des heeren/
Tes al goet datmen ten goeden fyne doet.
Stæruende.
Jc bedancke v van uwer doctryne vroedt/
Die verlicht heift my/die zeere ben ghegrieft/
En naer dat ic vinde troost die my ghelieft/
Zo dat my tsgheloouen licht wilt beschauwen/
Ende den stoc van hopen onderhauwen/
Reyzic te ghemoete/verlanghende zeere/
Mynen verlosser/mynen schepper/en heere.
Hope.
De derde veynstere verlichtet al/
Dat es zou/die in derder handt commen zal/
En by v blyuen/als wy v ontspringhen.
Stæruende.
Niemant en betrauwe te zeere op dijnghen.
Die verganghelic zijn teenyghen stonden/
Charitate dect de menighte van zonden/
Naer Petrus vermonden.
Charitate.
O schoon creatuere/
Gheschepen naer Christus edel figuere/

By my wert al uwen grooten druc ghespaent.
Sterruende.
Wie zydy die my dus heesschelic maent/
Of ic van v wachte eenyghe bate?
Charitate.
O kindt/ en hoyr gods/ic ben charitate/
Ghezondē van gods gheest / die by v blyuē moet.
Stæruende.
Alleene charitate dueght beclyuen doet/
Maer wat es charitate/ die veil drucx verdrijft?
Schriftuerlic.
By dat de meester der sentencyen schrijft/
Charitate es liefde/alsment wel verzindt/
Daer god om hem zeluen met werdt ghemindt/
En onzen naesten om god/oft om gods wille.
Stæruende.
De woorden paeyen my bee lude en stille/
Want zy den zin zuuer hauwen onghenoost.
Charitate.
Peynst dat ghy vercreghen hebt grooten troost/
Midts tghelooue/dwelc hem wel es qwytelic/
Nochtans en werdt v dit niet profytelic/
Want dezen troost es onzeker/en niet volmaect.
Stæruende.
Dat weet ic wel/dies mijn herte altoos haect/
Ende es ontrust/om te wetene expres/
Waer omme dezen troost niet volmaect en es.
Charitate.
Ic zalt v zegghen/want daer an belaen leyt/
Eerst om dignorancye/der menschen crancheyt/
Al waerdy van zonden zuuer bouen sommen/
Wat troost magh v daer af ghecommen:
Als ghijt niet en weit? Job schrijft met allē straf/
Ben ic simpel/ mijn ziele en weeter niet af:
En my zal verdrieten mijn aerm leuen.
Figuerlic.
Ten tweesten/men vindt naectelic ghescreuen/
Al maect v tghelooue ghesticht/gheurōdt:
Duer alle haer affeccyen vuezen ghenomt:
Nochtans by Lucas notabel calculeren:
En mueghdy dit gheensins presumeren/
Zoo hy zeyt/wy blyuen onvruchtbaer knechten.

Schriftuerlic.
Het derde zalmen v ooc berechten/
Ecclesiastes schrijft ons by aduyze/
Datter rechtuærdyghe zijn en wyze/
Ende in gods handen zijn haerlieder wærcken:
Nochtans en cõnenze weten noch ghemercken/
Weder hem haet of minne werdt ghecõpozeirt.
Charitate.
Daer es eenen troost diet al excelleirt/
Waer by/al twyfeltmen teenygher huere/
Inder warachtigheyt vander schriftuere/
Dezen troost werdt zulckẽ schrupel presentelic/
Ende ghebuert om verstaen diligentelic/
Als den ghelooue metter wercken tempeest/
Toeuloeyt/tughenesse vanden helyghen gheest/
En ons werck/en dz hy in ons werct telcx vrame/
Den opperſten god tooght zijnde beqwame/
Tghelooue metten wercken vertroost die steruẽ/
Maer hier wt maghmẽ veil meer troost verweruẽ
Zo hier van onslieden werdt ontbonden ras.
Figuerlic.
Maer ziet eerst hoe dezen gheest ghezonden was
Twerdt uwen verstande figuerlic verclaert.
Charitate.
Daer alle gods apostels waren vergaert/
Cammer wten hemel eenen soon ontrent/
Ghelijcker wijs van eenen gheest vehement/
En veruulde tgheheel huus/op tzelue sayzoen/
Alzoo de Acten maken claer mencyoen.
Schriftuerlic.
Daer deis gheest toeslaet zõder eenyghe wijcke/
Hy verzekert ons vandẽ eeuwyghen rijcke.
Stæruende.
Zulcken troost mijn herte conforteirt nu/
De gheest verblijdt/dat ict hoore vermonden.
Ghelooue.
Zydy doot/duer de vuul stijnckende zonden:
Duer tghelooue leifdy/naer Jans publyieren.
Schriftuerlic.
Leift ghy/ tghelooue zal v purgieren:
En zuueren/zoo de Acten tughen wærdigh.
Figuerlic.

Figuere.
☞Hier tooghtmẽ tneder zendẽ vandẽ helyghen gheest op dappostolẽ Christi

Ghezuuert/het zal v maken rechtuærdigh:
Zoo Genesis van Abraham can bewyzen.
Ghelooue.
Rechtuærdigh zijnde/tghelooue zal v spyzen:
Met aet ende dranck/die v de gheest zal gheuen
Zoo in Paulo en Habacuc staet gheschreuen/
De rechtuærdyghe leift zoo in de wærelt.
Schriftuerlic.
Als de ziele met dueghdē dus es bepærelt:
Comt Christus/zoo Ozeas tughet ouer luut/
Ende trautze int ghelooue voor zijn bruut/
Lof hem die ouer al heift zijn ghebod.
Figuerlic.
Ghetraut zijnde/en vereenight met god/
Werdt hy haer duer tghelooue veil versijcx/
Wāt hy maectze poortersse zijns eeuwighs rijcx/
Zoo Paulus ad Hebreos leert voor een lesse.
Ghelooue.
Bruut Christi zijnde/en shemels poortesse/
Werdtze gods dochter op den zeluen termijn:
Schriftuerlic.
Jan zeyt/dat wy alle gods kinderen zijn/
Zijn oprechte zonen/wilt hy ons verclaren.
Ghelooue.
Nu hooren wy Jacop openbaren/
Dat Christus ghelooue telcker spacye/
Rechte hoors maect in gods habitacye.
Figuerlic.
Paulus zeght expres/god es de vadere/
En Christus broeder van ons al gadere/
Volghende der beloften Abraham ghedaen/
Zoo ghy by figueren daer mueght verstaen.

Figuere. ☞Hier tooghtmē Abraham offerēde zijnen zone Isaac.

Ghelooue.
Om dat Abraham duer gods stranghe beheet/
Jsaac tonthoofdene was langhe bereet/
Gheloofde en swoer/hem god te dien tyen/
Dat hy hem/ en zijn zaet zou ghebenedyen/
En vermenyghen als sterren an tfirmament.
Schriftuerlic.
Jan zeyt/deis ghelofte es gods rijcke bekent.
Ghelooue.

O dolorenze/dan en wilt niet trueren/
By ghelooften moet v gods rijcke ghebueren.

Figuerlic.

Weit nu/d'welc ooc an v zaligh behaudt cleift/
Als Christ⁹ de ziele/voor zijn bruut ghetraut heift
En ghemaect duer charitatyue minne/
Zijn dochter/ende shemels conijnghinne/
Tghelooue maectse vremde pilgrem en gast/
Zoo datze niet dan op hemels dijngh en past/
Daer zou haren brudegoom bereedt zal vinden.

Schriftuerlic.

Ad Hebræos hooric Paulum ontbinden/
Dat Abraham/ende ander zulck menigh dier/
Vremde pilgrems waren ter wærelt hier/
En zochten ander stede/zo hy claer ghewaeght.

Ghelooue.

Christus ghelooue alle dijngh verdraeght/
Ende brijnght den mēsche int eeuwigh verblyē.

Figuerlic.

Tghelooue weder staet alle svyants stryen/
Het verwint de wærelt/ naer Joanues vermaen
Gheen temptacyen en mueghen teghen staen/
Dus ē dorst ghy duer niemāts benauwē/ slauwē.

Ghelooue.

Hier op mueghdy wel v betrauwē hauwen/
Ghelooft met vaster herten gheheel ende al/
Dat verzoent es/Adams doodelicken val/
Duer dat hē Christus ootmoedigh heift verneirt
Zijn wy met den vader ghereconcilyeirt/
Zoo ad Ephesios blijct declaracye/
Inden lof der gloryen/duer gods gracye/
Zijn wy verlost vanden val afgryzelic/
Duer sturten tbloets Christi/ bouen al pryzelic/
Aldus en laet v gheenzins verdwazen/
Hebt goet vast ghelooue.

Stæruende.

Tzijn schoon solazen/
Ende troosten/dies ic wel doe belijdt/
Dat ghy de duere van allen dueghden zijt.

Schriftuerlic.

Weit dat tghelooue/ vol goddelicker nopen/
Een substancye es/daer wy by hopen/

Toecommende zaken/ende een argument/
Van dijnghen/die ons niet en zijn ontrent/
En dats gods rijcke/hoe wel dwoort luut strãghe
Zoo Paulus ad Hebræos narreirt int langhe.
Stæruende.
Daer ben ic eens deels af gheperturbeirt/
Want een ander wet/mijn wet contraryeirt/
Ende leedt my gheuaen inder zonden wet.
Ghelooue.
Weist goets moedts/ v werdes zeer corts te bet.
Hier comt mijn ghespeilnede vul van virtute.
Hope.
Ghegroet weist schoon edel kersten sprute/
Ledt Christi/woonste vanden helyghen gheest.
Stæruende.
Wie zydy ioncvrauwe?
Hope.
Zou die zouct alder meest/
V weluaert/ghezonde/zaligheyt en vrame/
Hope es voor god almaghtigh mynen name/
Dochter shemelsch vaders/ben ic ghezeyt/
V int doopzel gheassigneirt/en toe gheleyt/
Die v conforteren comme/ en ghenezen/
Van uwer droufheyt.
Stæruende.
Wilcomme moetty wezen/
Cerdt neder/ghelieuet uwer gracye/
Dat ic virtuut cryghe/ en efficacye/
Van dijn zoete nacye.
Hope.
Ghy moet wel weten/
Dat ic onderzoucke alle gods secreten.
Stæruende.
Zo biddic v dat ghy wilt verstærcken/
Mijn leden/die my doodelic snærcken/
Mynen tijt wert cort/lettel yemant acht my/
Ic moet zaen stæruen/
Figuerlic.
Een beter verwacht ghy/
Paulus zeght/als troost van onzen mesualle/
Duer de hope zijn wy ghezalight alle/
Dies verblijdt zou zeere/elcx drouue ghelaet/

Zoo ad Romanos in twaelefste staet.
Hope.
Ad Hebreos tuughtmen ons menigh vaut/
Dat Abraham/Isaac en de vaders audt/
Blyde ghestoruen zijn / hoe wel haer verlanghen
Deffect der beloften/niet en ha ontfanghen/
Maer zaghenze van verren/wijs van te vueren
Der beloften / ende dat zou zo ghebueren:
En betuught ons/eñ ons wærck metter spoet/
Ja zelue/het wærck dat hy duer ons doet
Dueghdelic/ es goet.
Ghelooue.
Paulus ghescreuen gheift/
Dat dezen gheest tugheneße ghegheuen/heift
Onzer lieder gheest/ om tsvyants verminderen/
Zegghende/ dat wy zijn gods kinderen/
Waer moghtmen hoorẽ proffytygher leere.
Hope.
Naer dezen gheest dorste Dauid zeere/
Schryuende den psallem in zynen tijt/
Zeght mijnder zielẽ/dat ghy mijn zaligheyt zijt/
En elders/altoos volghende gods ghebod/
Jc zal hooren wat in my spreict mijn god/
Van hẽ zal zynen volcke pays commen voort.
Figuerlic.
Dats/tgheests tugheneße es al meerder cõfoort/
Dan tghelooue/hope/charitate tzamen/
Of ooc ons wærcken/hoe vul van vramen/
Het blijct drye vaudt/by goe redenen claer.
Charitate.
Eerstwarf/deis ghetugheneße beuãghet in haer
Als die alle dueghden can en wilt verstercken/
Tghelooue/hope/ende my metten wærcken/
Wilt dit anmercken/om wæren tbecueren dijn
Jn alle zaligheyt moet de dueght vueren zijn/
Onmoghelic waert teenyghen termyne/
Zonder tvoornomde/ gods kinderen te zyne/
Dwelc nochtãs de gheest tuught/ õ blußchen elcx
Zõõ lieghẽ/wãt Jã heettẽ de waerhz. (zwaerhz
Schriftuerlic.
Ad Hebreos staet/niet voor de dooue/
Niemãt magh god behaghen zonder ghelooue.

Gheloove.
Ecclesiasticus in zijn aduijs zeyt/
Dat den hopenden verlichten zal gods wijsheyt.
Hope.
Vander charitate/Prouerbiorum staet/
Ic bemint al/dat my met minnen beuaet.
Figuerlic.
Vanden wærcken schrijft Mattheus breere/
Niet alle die roupen/heere/heere/
En zal mijn rijcke lude noch stille voen/
Maer de ghene/ die mijns vaders wille doen.
Charitate.
Vã liefdẽ en werc moet wy Jãs beuroẽ schauwẽ/
Die my bemint/zeyt hy/zal mijn sermoen hauwẽ
Mijn vader zal hem minnen voor alle zaken/
Ende zullen ons woonste by hem maken.
Schriftuerlic.
Hier blijcket al claer/zoo Jacop tuught bloot/
Zonder goede wærcken/ tgheloove es doot.
Gheloove/
Tweest werf/sgheest tughẽ duer rypelic op boert
Wert al tghene dat voren es gheroert/
Waer õme dat tgheloove/met datter ancleift/
Den steruende gheenẽ volmaectẽ troost en gheift
Zulc schrupel en can v niet molesteren.
Hope.
Ignorancye mueghen niet pretenderen/
De helyghe gheest in al zijn bediet/
En zeyt al heel wt ignorancyen niet/
Zoo ad Hebreos den text can tooghen/
Alle dijngh es naect en ontdect zynen ooghen.
Figuerlic.
Tweeste poynt moeten wy ooc onderscheeden/
Presumpcye en magh v niet verleeden/
God last/dat wy by gheenen vermane/
Ons eenyghe helighheyt doen te verstane/
Ghelijc dapocalips doet schoon vertreck/
Van eenen die niet en kende zijn ghebreck.
Charitate.
Tderde moeten wy ooc ouer luudt sommen/
Dats vreeze van een onzeker wt commen/
Nu moet elc wel weten ongheloghen/

Dat den helyghen gheest niet en werdt bedroghē
Hy doet dat hy wilt/tes al in zijn maght/
Ende zijn woorden zijn vol alder cracht/
Hy eyst die in ons allen werct byblyuelic/
Dwerck beghint ende hendt charitatyuelick/
Paulus eyst schryuelick.

Schriftuerlic.

Dapostel zeyt expært/
Hy eyst/duer wiene wy werden beghært/
In gods kinderen alle te gadere/
Ende duer wien wy roupen Abba vadere/
Hy eyst die ons ghebedt voedt bewerende ducht/
Die om ons allen zucht/zo menyghen zucht/
Zoo ad Romanos blijct met diligencyen/

Ghelooue/

Hy sturt in ons verstant met scyencyen/
Vol goedertierheyt/zoo Esayas ontbindt.

Hope.

Zijn vruchten/ zijn alle dueghden diemē vindt/
Zoo totten Galathen Paulus gheift verstant/
En by zulcken eedt/hy met goeder causen pant/
Van hooryen/ en van glorye schoone/
Die ons bedijnghe vanden eeuwyghen throone/
Niet en zal frustreren/noch weder legghen/
Alzoo wy ad Ephesios hooren zegghen.

Figuerlic.

Niemant en hebbe vaer/naer Jans beschryuen/
Dezen gheest zal eeuwelic by ons blyuen/
En zo wiene heift om zijns lichaems vereenen/
Ende daer toe zijn andwoordt met eenen/
Dat hy als gods kindt/den hemel zal verwæruē/
Magh wel ghetroost/ende hopelic stæruen/

Charitate.

Derde warf/want het tughen des gheests gheuē
Onzer lieder gheest ouer ghegheuen/
Tghelooue en werck duer charitatē nope/
Dats tzegghen/ ghelooue/charitate/hope/
Metten wærcken alle tzamen gheaccordeirt/
Gheift hēlien ghedaente volmaect/en absolueirt.

Schriftuerlic.

Naer dat ons ghelooue/ een argument/ es
Zoo Paulus tuught/van dat ons onbekent/es

Obschuer en doncker/daer wy in faelgieren/
Zo en maght niet bet verlichten/noch ṽchieren/
Dan dooghste claerheyt/zo Sapientia spreict:
Die gheheel tsecreit shelighs gheests duerbreict/
En werdt gheschutt in der menschen ghestichte/

Ghelooue.

Hy es dblijncsel vanden eeuwyghen lichte/
Spieghel zonder smette/vlammigh gloeyende.

Charitate.

In den bybel staet/hy es tvier verbroeyende:
Waer by hy elcken zijn liefde wilt værghen.

Hope.

Hy verlichtet al wten eeuwyghen berghen/
Alzoo de Psalmiste langhs zo cloucker zeyt.

Figuerlic.

Hy es dlicht/in wien es gheen donckerheyt/
Zoo Jan tuught/lichtende bouen sommen fijn/
Allen menschen/die ter wærelt commen zijn.

Charitate.

Wãneer dit eeuwigh licht valt tot sleuẽs wẽsche/
Inde ziele vanden godvruchtyghen mensche/
En tlicht der ziele toe spreict/en schoõ wilt toghẽ
Zo heift zou oprechte gheestelicke oghen/
En alle gods diepten/en tsecreit vsezen:
Cauze weten/zien ende contempleren/
Wãt duer dit licht werdt al gheopenbaert/
Zoo ad Ephesios quinto werdt verclaert.

Schriftuerlic.

Dat ooc sgheests tughenesse dicwil ghemyneirt/
Tghelooue vulmaect ende consummeirt:
Es voren ghenarreirt/en ontdect al naect.

Ghelooue.

Sgheests tughen der charitate volmaect:
Want den helyghen gheest/zo voren es verhaelt
Es op ons als gods pẽnijngh en pand ghedaelt/
Hy woont in ons/alzo tuught tonzer eeren Jan/
Hy spreict met ons/zo ic wt Dauid leeren can/
Hy eitt met ons/naer dapocalips bedien/
Ende wt dien moeter by fortsen gheschien/
Tusschen god en ons familiariteyt/
Wter familiariteyt/die elcken greyt/
Spruut kennesse/en wt kennessen vuluærdigh:

Rijst exces van wtnemender liefden wærdigh/
Die ons allen houdt onder gods protectye.
Hope.
Als wy gheuoelen des vaders affectye/
Werden wy ghetrocken tot dier liefden terstōt.
Figuerlic.
Dit tuught hy zelue duer Hieremyas mont/
Zegghende met zoete woorden/zoo ic besief/
In eeuwygher charitaten haddic v lief/
Daer omme hebbic v ghetrocken tot my.
Charitate.
Ozeas zeyter ghelijcke redene by/
Ic zal v trecken in scharitaten banden.
Stæruende.
De ziecte beneimt my mijn verstanden/
De doot cōt daer ic tqwaet duer zeer strāghe mes(se/
O god/de ziele wilt wter vanghenesse/
Ic dancke dynen gheest/die my heift duergoten/
Duer wiens tughen/ dē hemel my es ontsloten/
Eñ nieuwen wegh ghemaect/zoo Paul⁹ tuught
Duer tsturtē vā Christ⁹ ghebñdijdt bloet/(vroet
Hope/ghelooue ende charitate/
Zijn in my wtcōmen/al eyst late/
Niet by mijn v̄dieňte/zoot goet es om weten/
Maer duer sgheests tughen groot onghemeten/
Hier in rustic my/want my therte grieft/
O heere schuert den wegh alst v belieft/
Mijn zinnē verfraeyen/doleñ duer sdoots tēpeest
O god/dat doet uwen wonderlicken gheest.
Ghelooue.
Dus leyt hy vul dolijnghe in god wel ghesticht/
Metten helyghen gheeste claer verlicht/
Duerdrōckē in gods troost/ nz magh hē mesuou(ghen.
Hope.
Tharen brudegoom/gaet haer de ziele voughen.
Dieze vast tot hem trect onghecesseirt.
Charitate.
Met gods gheest leyt zou altoos gheoccupeirt/
In sprake/kennesse/liefde ende zoetheyt/
In zijn familyaerschap/en in zijn goetheyt/
Verzekert/vultroost/gherust eenpaerlic.
Figuerlic.

By figueren magh elc mærcken claerlic.
Dat hem es ontdaen by gracelicker soorte/
Gods eeuwigh rijcke/ende shemels poorte/
Ende den wegh van den eeuwyghen leuene/
Ghy ziet daer den bouc metten sloten zeuene/
Die niemant conste/hoe blyde hoe gram/
Werdt open ghedaen van tghedoodde lam/
Alzo dapocalyps ons maect ghenezigh.

Figuere. ☞Hier tooghtmē dlam nemende den bouck wt svaders handē, diē ōtdoende

Schriftuerlic.
Met hemelsche dijnghen leyt hy al bezigh/
Ende en contempleirt gheen ander zaken.
Gheloove.
Hier op laet ons concluzye maken/
Slutende ons meenijnghe ter bester vauwen.
Hope.
Edel spectatuers/bee mannen en vrauwen/
Hier mooght ghy schauwē/en zijn contempleren/
Als nu/dezen mensche agonizerende/
Alzo zaen/als hy gheuoelde de bitter doot/
Al dat vander wærelt was/van hem vloot.
Charitate.
Wy hebben hem anghegaen zeer feestelic/
Hem troostende/zo wy best moghten gheestelic/
De helyghe gheest wærct in ons euen stærck/
Och duer dē gheest/zijn wy zelue sgheests wærck/
Maer den troost by onslieden gheexibeirt/
En was niet volmaect noch gheconsummeirt/
Sheligs gheests andwoorde goddelic bedocht/
Was by charitaten an zynen gheest ghebroght/
En heift/ ghelijc hy alder dueght es ghewuene/
Hem verclaers ghedaen/ dat hy es gods zuene/
Zo dat hem veil meer troosts es gheuallen/
Van sgheest tughen/dan van onslieden allen.
Schriftuerlic.
Om dan te commene ter substancyen/
Naer dat den gheest niet zeyt wt ignorancyen/
Die doet dat hy belooft/ende niet en lieght/
Die berau en dueght raedt/en niet en bedrieght/
Presumpcye verdrijft/desperacye schendt/
Die volmaect betrauwen toe brijnght en zendt/
Die tgheloove verlicht/de hope conforteirt/
Die de wærcken beghint ende continueirt/

Charitate inflammeirt/druc can minderen/
Die ons adopteirt tot gods kinderen/
Die tonſtien comt/en zijn woonſte in ons maect/
Jn onſtien blijft/en naer ons weluaert haect/
Die es van onzer redempcyen den pandt/
Ende den godſpennijngh van thooghſte landt/
Den pacyent verlichtende met dmeeſte goet/
Als ghedoopt in Chriſtus ghebenedijdde bloet/
Metter gods gracyen zijn herte ſpyzende/
Verzekert dat hy zal zijn verryzen de/
En gods glorye zo elc Chriſten behoort/
Eeuwelic en altoos dan zal bezitten voort/
Volghende be beloften alle gadere/
Ghedaen Abraham onzer alder vadere/
Als een van gods kinders/daer naer verlanghẽ
Die ziele in haer brugooms aerms hanghende/
En die wten lichame expirerende/
God den vader recommanderende/
Daer wy den gheeſt latende/in zijn gheuromt/
Slutende/dat tghetughen des gheeſt voornomt
Om dat hy den ziecken verzekert te wenſche/
Den meeſten trooſt es vanden ſtæruende mēſche
Ons ſubmitterende/zegghen wy int erruers.

Figuerlic.

Dezer feeſten voortzetters ende ſpectatuers/
Bee edel en onedel/ vol der conſten/
Die ons ſpel hebt ghehoort wt rechter ionſten/
Neimt danckelic in v Ghendtſche lande gaerde/
Ons vertoogh/ van v vriendē van Audenaerde.

Finis.

Loo, In vuerne ambocht.

Prologhe.

In dit ſpel zijn dry perſonagen.
Sgheeſts cracht.
Schrifuerl.woordt.
Steruende menſche.

Sgheeſts cracht.

H Ooghent/moghentheyt/cracht/victorye/
Laudable wijſheyts conſiſtorye/
Eere/prijs/glorye van ſleeus ghenoten/
Wt wien Karolus met gracyen duergoten/
Ons es gheſproten/ Roomſch Keyzer verheuen/
Met die hem en v ionſtigh ancleuen/
Altijts in tleuen/ naer ſgheeſts virtuut innelic/
Wt reynder herten/met een ſaluut minnelic/
Wy v goetionſtigh int generael eeren.

Schriftuerlic woordt.

Edel prince met v loyale heeren/
Der Fonteynen/die met iolyte zoet/
Nu vloeyen/alſt paſt by apetyte doet/
Der conſten fonteyne/met wel beraden zin/
Daer elc magh den gheeſt commen baden in/
Duer rhetorijckelicke operacye/

U bieden wy ionstyghe salutacye.

Sgheests.

Om voorts tuwer vraghen edel nacye/
Solucy te gheuen met claren betoghe/
Zo vaett doch danckelic deis onze prologhe.

Stæruende mẽsche.

WEe my eylaes aerm mensche stæruende/
Den boom des leuens moet ic zijn dæruende/
Beureest/dat my gods ijnghel schenden zal:
Wt thof der wellust/inder allenden dal/
Ghestelt duer mijn inobedyencye:
Voor seeuwighs leuens excellencye:
Es sdoots sentencye op my ghedaect:
Daer ic van sterven was vry ghemaect/
Duer Adam die eerst anuærde tverzeeren:
Moet ic nu weder in dærde verkeeren:
Met pynelic labuer/niet magh gods woort faleen
Waer zal ic moghen troost en confoort halen?
Om niet dezolaet in eeuwigh toren sneuen:
En desperaet den moet verloren gheuen:
Zo zeght my vrienden/wie my doch magh batẽẽ?

Schriftuerlic.

Ach broeder bemint/wilt zulc gheclagh laten:
Want god die zo bermhertigh bereet/leift
Wie zo ghenadigh zelue becleedt/heift
Adam en Eua vol zonden qwaligh:
In teeckin dat elc werdt beuonden zaligh:
Wiens zonde bedect es/ naer schriftuere vranc:
Die heift om stærcken v figuere cranc/
Op dat ghy niet heel zoudt ouer boort wendenn:
Willen my/ schriftuerlic woordt zenden:
Met hem die de name des gheests cracht draeghht
Op dat ghy die eeuwigh doot versmacht laeghht:
Zoudt hebben duer ons/teghen desperacye:
Troosts consolacye.

Mensche.

Lof god der gracye/
Die my noch in des doots blamacye/
U lieden in troost excellent/zendt:
Die my te vullen zult doen bekent/gent
Welc my ey laes/naer trechte propoost/fijn
Onder alle troosten magh meesten troost/ zijn

Waer af mynen gheest hē gheen beuroedē vindt.
Sgheests.
God de heere/die bouen de moeder tkindt/
Eeuwyghe liefde heift tuwaert bermhertelic/
U ziende gheuallen in zonden smertelic:
Dryerande doot stæruende blamelic/
Gheestelic in Adam/dan lichamelic:
Voort deeuwyghe doot vul pynen verzijckelic:
Heift wt pyerder ghenaden blijckelic:
Dit cleedt rijckelic ghewroght te wensche:
Om daer met verchieren/ v stæruende mensche.
Duer my sgheests cracht pryzelic van wærden/
Dus broeder beminde/willet anuærden:
Dan zo werdt v eerst troost betoghelic.
Schriftuerlic.
Zonder dit cleedt zo waert onmoghelic:
Want zo wiē tonghelooue verdooft zwaer:
Van allen troost es hy berooft daer:
Tot dat hy van god deis gaue chierigh wint.
Mensche.
Lof god almaghtigh die my zo vierigh mint:
Dat ic met deis gaue ben verchiert vry:
Ach minnelic troosters nu allegiert my/
Mynen meesten troost naer v bewijs doch.
Sgheests.
Bdam gheuallen int paradijs noch:
Als god hem naect vant int benauwen qwaet:
Zo trooste hy hem met der vrauwen zaet/
Voor den meesten troost/hoort my present sprekē
Welct zaet zoude om v torment wreken/
Thooft van tserpēt brekē / vaett dit propoostelic.
Schriftuerlic.
Dit zaet alder meest voor v es troostelic/
Zonder dit zaet/naer sprophetē vermaē vroedt:
Als Sodoma en Gomorrha ghy vergaen moett
Duer dit zaedt/ hoort Paulus belijdt lezen/
Moeten alle menschen ghebenedijt wezen/
Zo god dat zelue belooft heift crachtigh/
Den vaders eendrachtigh.
Mensche.
Ach troosters warachtigh/
Welc was dit zaet/ dat den vyant thooft brack?

15

Sgheests.

Dit zaet daer god zelue af belooft sprac/
Den gheloouyghen auders in persone/
Es Jesus Christus zeght Paulus ydone/
Die v onuerdient/ wt der liefden voncken/
God heift gheschoncken.

Schriftuerlic.

Als ghy verzoncken
Laeght met Adam in sdoots verzeren/
Op dat hy v tleuen zoude restaureren:
Eeuwigh duerende/t'welc ghy hadt verloren.

Mensche.

Ach mynen gheest verhueght in dat anhoren/
Dus troosters vercoren/tooght my int sneuen/
Hoe my duer Christum magh zijn ghegheuen/
Wederom tleuen/my zo beghærlic.

Sgheests.

Ziet broeder/tleuen dat hebt ghy dærlic/
Van v ghewert/duer tzondigh exploot zware/
Zonder de zonde/ voor v gheen doot ware/
Maer eeuwigh leuen ghy gloryues moght/
Dus als ghy de zonde dangerues wrocht:
Baerde ghy de doot/als den loon der zonden.

Schriftuerlic.

Om van welcker doot dan te zijn ontbonden/
Moester zijn beuonden/zonder condicye:
Eenen die vry was der zonden vicye:
Zoudy gods iusticye/stellen te vreden.

Sgheests.

Dwelc niemant en moght van Adams leden/
Want ouertreden hadden zy ghemeene:
Zijnde al tzamen duer de doot in weene.

Schriftuerlic.

Dat Christus Jesus/en anders gheene:
De welcke alleene van zonden vry was:
Moeste tuwen troost/ als uwen Messyas/
Wt des vaders ghenadyghe trezoren/
Neder dalen/voor v zijn een kint gheboren.

Sgheests.

Zo dat beghært hadde langhe te voren/
Gods volc vercoren/bin swærels wonijnghē/
Als patryarcken/propheten/Conijnghen/

Gheuoelende hoe zy in sdoots verdommen laghē
Christum van verren zy commen zaghen/
Als haren troost/zo ic Paulus belijdt las.

Schriftuerlic.

Ziende mynen dagh/Abraham verblijdt was/
Sprac Christus naer Joannem Gheuē net.

Sgheests.

Tzelue ghetuught claer gods ghescreuen wet/
Want als hy v de zonde es declarerende/
Es hy v Christum voor troost docerende/
Als de schoolmeester doet zijn scholieren.

Schriftuerlic.

Van swærelts beghin duer sgheests regieren/
Gheē meerder troost/ gods volc en briefdē breedt
Dan Christus Jesus/die voor v wt liefden heet/
Zoude commen stæruen de doot afgryzelyc/
Om duer zijn doot v int leuen pryzelic/
Te æruene van v sdoots blame slakende.

Sgheests.

Duer tsturten zijns bloets beqwame makende/
Waer maghmen dezen troost zijn verhoghende:

Mensche.

Ach minnelicke troosters zijt v dan poghende/
Dat ic/die oyt in sdoots benauwen lagh/
Doch nu figuerlic hier claer anschauwen magh/
Hoe Christus my meest troost/in sdoots erruerē.

Schriftuerlic.

Wilt dit anmærcken hier in figueren/
Met de schriftueren daer toe betamelic/
Twerdt v in trooste zeer anghenamelic.

Mensche.

Ach god/v louic met herten eerzamelic/
Van Christo die my steuens behauder cam.

Schriftuerlic.

Ziet hier figuerlic/die op zijn schauder nam/
V verlozen schaep/wien swulfs betrapen qwelt/
Dit es hy die tleuen voor zijn schapen/ stelt
Daer alle gods volck hebben verhueght naer/

Sgheests.

Dit es den boom nu/des leuens vruchtbaer/
Eerst vanden ijnghel voor v beurijdt/vranc
Die god de vader in svolheyts tijt lanc:

Figuere.
☞Hier tooghtmē Christum an tcruce en tmotalē serpent met een rolle,Sicut Moyses,&c. Bouen tcruce deis rolle, Alzoo heift god de wærelt bemint,zo dat hy zynen eenyghē zone gaf,op dat die in hē ghelooft, niet en verga,maer hebbe dat eeuwigh leuen. Ander rolle, Verblijdt ende louet te zamen verlatē Hierusalē, wāt de heere heift zijn volc vertroost,hy heift Hierusalem verlost.

15

Op dat ghy zijn vruchten zoudt verwæruen al.

Schriftuerlic.

Zo wie die nutt nemmermeer stæruen zal/]
Int eeuwigh leuen hy hem beqwame erft/
Al eyst dat hy naer den lichame sterft/
Noch zal hy leuen eeuwigh verblyden nu.

Sgheests.

Dit es tleuen/die om beuryden v
Uan teewigh steruen/heift wt ghenaden puere/
De cauze des doots op hem gheladen stuere/
Dwelc es de zonde/duer wien sdoots strael cam.

Schriftuerlic.

Dies hy de zonde op hem liberael nam/
Mesmaect naer Esayas verhalen wreedt/
Dærlic ghewondt/hy zelue v qwalen leedt/
Als een malaetsche ghesleghen verduldigh/
Dits de onnoozel/die v mensche beschuldigh/
Heift duer zijn doot ende wonden gheprezen/
Om eeuwigh leuen/van zonden ghenezen.

Mensche.

Hoe es meerder troost beuonden bewezen/
Dan Christus/die wt ionstyghen adere/
My cam verzoenen met zijn hemels vadere/
Uoor my de schult der zonden betalende.

Sgheests.

Dits de Samaritaen neder dalende/
Die in v wonden/om wæren ghepijn groot/
Olye en wijn goot.

Schriftuerlic.

Een langh termijn bloot/
Hadt ghy aerm crancke dien medecijn noot:

Mensche.

Duer dit serpents bebloedde aenschijn root/
Uan v in trooste/des doots venijn vloot.

Schriftuerlic.

Dus voor de zondē vuldoende duer zijn doot/
Heift hy doot/helle commen verwinnen/
Die duer v zonden ter wærelt binnen/
Hadden regnacye.

Mensche.

Wat zal ic beghinnen?

Sgheests.

Grijpt consolacye.

Schriftuerlic.

En looft vul minnen.

Sgheests.

Hem vander gracye.

Mensche.

Ach herte en zinnen/
Louen dy/die Christum gheift in oblacye/
Die van my wært des doots blamacye.

Schriftuerlic.

Hy heift den vyant v obligacye
Ghenomen/zoo Paulus propoostelic wtt/
Ant cruce ghehecht/twelc troostelic luutt/
Daer ghy ter doot by waert tallen stonden/
Schriftelic verbonden.

Sgheests.

Duer zijn vijf wonden/
Heift hy Dauid met vijf steenen precyues/
Golyas verwonnen/dies victoryues/
Een heere der heeren nu triumpherende.

Schriftuerlic.

Dus was hy v stæruen permuterende/
Jn een eeuwigh leuen / vol eruen rijckelic:
Daer eerst een werden was v steruen blijckelic:
Ter eeuwygher doot in zwaer verlãgh grieuelic
Nu es duer Christum eenen gangh lieuelic/
Ten eeuwyghen leuene/ by hem vercreghen dy.

Mensche.

Lof Christus in wien meest troost gheleghen zy/
My mensche steruende in Adam gheestelic/
Daer deeuwyghe doot volght naer tempeestelic/
Waer af my Christus dan es beurydende/
Nu minnelicke troosters zijt belydende/
Wie tlichame hier magh consoleren/
Twelc stæruende moet in ærden verkeren?

Sgheests.

Den troost es Christus/ naer Paulus doceren:
Zoo hy starf om v zonden onwærdigheyt /
Es hy verrezen tuwer rechuærdigheyt:
Zoo als ghy in Adam ter doot zijt sneuende/
Zoo werdt ghy duer Christum weder leuende/
Verryzende Christus tuwen voorspoe voren:

En daer naer alle die Christo toebehooren/
Vergancklic ghezaeyt in oneerlicheyt:
Zal opstaen gloryues in grooter heerlicheyt/
Zoo Esayas can te vullen bewyzen.

Schriftuerlic.

V dooden heere die zullen verryzen/
Duer den dau des lichts zonder vertrecken/

Sgheests.

Die in my ghelooft/tes Christus ontdecken/
Heift teeuwigh leuen/ic zal hem verwecken/
Ten iongsten daghe/vaett deis wyze lesse.

Schriftuerlic.

Zo wie deel heift in deerste verryzenesse:
Zaligh es hy/zo Joannes ghetuugh gheift:
Ouer zulcke/de tweede doot gheen maght heift.

Sgheest.

Zeght Paulus/die duer sgheloouē cracht leift:
Ouer die ontslapen v truerigh wezen/vliet
Gheloofdy Christus ghestoruē/verrezen/ziet
Zo zal god die wt swærelts woonst scheeden/
In Christus met hem wt reynder ionste leeden/
De ghestoruene in Christo werden verheuen:
Met de veranderde noch ouer ghebleuen/
Inden wolcken Christum gaende te ghemoete:
Met deze troostelicke woorden zoete:
Troost nu elcanderen/zeght hy loyaligh.

Schriftuerlic.

Die inden heere steruen/die zijn zaligh/
Van allen aerbeyde zullen zy rusten daer.

Mensche.

Ach god/met Paulo magh ic lusten/naer
Dlichamelic steruen en zo betamende:
Want tlichame metter ziele verzamende:
Met Christo verrijst/om eeuwigh te leuene.
Onmoghelic waert my mensche te gheuene/
Meerderen troost/die hier ben stæruende.

Sgheests.

In Christo moet ghy dit zijn verweruende:
En niet laten hem/tot uwen voordeele:
Want alle menschen ten wtersten oordeele/
Zullen verryzen/hebt dies memorye:
Maer niemant om leuen te zijnder glorye:

Dan die in tghelooue naer Christus raedt/ pleyn
Al zijn cleeren zal hebben ghedwaett/ reyn
Jnt bloet des lammekins Christi warachtigh/
Welc alleene es te openẽ crachtigh/
Den bouck met zeuen zeghelen ghesloten.
Schriftuerlic.
Maer lacen/ dyrlic met gods grainschap begotē/
Werdt elc ghesloten/ ten putte beneden schier/
Die teghen tlammekin heift ghestreden fier/
Anghebeden hier/ in vleesschelic weilde/
De Babylonische hoere/ en tbeilde/
Der felder beeste/ dies eeuwigh int sneuẽ qwaet.
Mensche.
Ach troosters beminde/ wilt dan gheuen raedt
My van natueren/ inder zonden vloet doodt/
Hoe magh ic mijn cleedrẽ in tlãmekins bloet root
Zuuer en wit wasschen in alder claerheyt?
Sgheests.
Den warachtyghen trooster/ dẽ gheest ỏ waerhz
Die Christus zijn bruut zant/ om huer regieren/
Als een traurijngh om huer verchieren/
Die tooght v dit claer/ mijn vriendt vercozen/
Want v hier ziende in zonden ghebozen/
Doet hy v zuueren van zulcker lette/
Jn bloet Christi/ tlammekin zonder smette/
Duer zijn bruut de kærcke uwe moedere/
Daer zy v erft met Christo uwen broedere/
Jnt eeuwigh leuen by hem verworuen.
Mensche.
Maer lacen/ als ic aerm mensche verdoruen/
Noch niet verstoruen/ het vleesch ancleuẽ zwaer/
Tzuuer cleedt in tdoopsel my. ghegheuen daer/
Weder/ eylaes onnuttelic besmuert vijnde/
Als ic vanden vyant becuert zijnde/
Die als een leeu my ommerijnghen can/
My hebbe dærlic laten verslijnghen/ dan
Duer tvulbrijnghen van zynen heesschε boos/
Den gheest tonder zijnde/ den vleesche loos/
Zo ben ic weder duer tleuen beestelic/
Ghewozden gheestelic.
Schriftuerlic.
Gheen troost zo keestelic/

Als Christus/voor die in zulcken noode/stoet
Die als god verwecken zulcke doode/moet
Zullen zy verryzen/zoo wy gheleert lezen/

Sgheests.

Bekeert my heere/ zo zal ic bekeert wezen/
Jc bent/zeght god/naer gheen ander wilt haken
Die dooden zal ende leuende maken:
Gheen behaluen my/en heifter virtuut toe.

Schriftuerlic.

Jcbent die om mynen twille de zonden wtdoe/
Niet willende de doot vanden zondaren.

Sgheests.

Alle menschen die oyt dus ghestoruen waren/
Heift god/ zoo Manasses ghetught vordachtigh
Verau belooft van zonden crachtigh/
Om dies vergheuen de zonden afgryzelic.

Mensche.

Ach lacen/al kennic mijn zonden mespryzelic/
Dan faelt my eerst troost ende confortacye/
Want de vyant wilt my tot desperacye
Gheheelic brijnghen duer mijn onwærdigheyt/
Zegghende/dat ic naer gods rechtuærdigheyt/
Moet teeuwygher doot hebben sentencye/
Tzelue ghetuught ooc mijn conscyencye/
Dies zulcke inuẽcye / my ouer tboort drijft.

Schriftuerlic.

Ach broeder/an Christo tot v confoort blijft/
Bekennende naectelic al uwe mesdaden/
Hy en zal v als tresoor der ghenaden/
Vry niet versmaden.

Sgheests.

Want om v beraden/
Roupt hy zelue/comt die zijt beladen/
Jc wil v vertroosten/uwen last vermyden.

Schriftuerlic.

Dus wilt wter herten uwen noodt belyden/
Als Petrus/Disinas ende Magdaleene/
Met tvraukin in ouerspel beuonden onreene/
Voort al die in weene/ naer ons propoost stonden
Zoo zy al te zamẽ duer Christum troost vonden/
Zult ghy troost vinden/dit ben ic pluchtende.

Mensche.

Ach lacen/noch maect my de vyant duchtende/
Duer d'woort schriftuerlic by my descõfoort riet/
Want god de zondaers zeght hy/en'hoort niet/
Sgheests.
Maer die hy penitentẽ naer zijn woordt/ ziet
Hemlien bekennende/als een publicaen/ snoo
Die verloren zone wil hy ontfaen/ vroo/
Die doode gheuen tleuen oueruloedigh/
Want een oprecht benaut herte ootmoedigh /
God niet en versmaett/ naer Dauids leerijnghe.
Schriftuerlic.
Noyt en liet god mẽsche in sdoots verzeerijnghe/
Dan hemlien die zelue ghezõt te zyne dochten/
En die van Christo gheen medecijn en zochten/
Als de Pharizeeus/die hem dueghdigh prees:
Of de rijcke/die maria iueghdigh wees:
Van wien elc oyt in groot vermeten zat/
Deze wten stoele zijn ghesmeten plat/
Vernedert/want zy haer verhieuen groot.
Sgheests.
Maer die van dueghden oyt haer besieuen bloot
Belaen met zonden/biddende om gracye/
Die creghen duer Christum oyt consolacye.
Mensche.
Ach troosters/gheift my noch probacye:
Of ic/die oyt met zonden belaen lagh:
Tot den vader zelue om qwijtschel gaen magh:
Duer Christũ/ ghemærct de groote erruerẽ mijn
Of moet mijn toeuelucht/ de creatueren zijn:
Die om stærcken mijn desolaten moet/
Voor my bidden/als aduocaten goet/
Welc es hẽ meest troost/die in sdoots blame zitt?
Schriftuerlic.
Al dat ghy den vader in Christus name bidt:
Zal hy v gheuen/zoo wy ghescreuen lezen/
Bidt/zeght Christus/v zal ghegheuen wezen/
Clopt/men werdt v bin der zate latende/
Mensche.
Es Christus meest in dezen state batende/
Twy/raedt my anders menigh gheleert clærck?
Sgheests.
Ziet in eenẽ wille gheconfirmeirt sterck/

Es twarachtigh hooft Christus met al zijn ledē
Dus en esser niet differents ghebeden/
Van Christo thooft/ ende den leden przyzelic/
Maer alle ghelijc teeuwigh leuen iolyzelic:
Jonnen zy v/ duer Christus victorye.

Schriftuerlic/

Dus om Christo alleen te gheuen glorye:
Voor wien/ alle knien noch moeten bughen/
Wien al gods helyghen lof/ prijs ghetughen:
In wiens name/ ter wærelt ghemeene
Zalighteyt es/ ende anders gheene/
Voor meesten troost/ op mynen raedt teimt/
V Christum Jesum als aduocaet neimt/
Die voor v biddende als drucx ontladere/
Zitt ter rechter handt van zynen vadere/
Als een voorspraake voor v certeynelic/
Die duer hem zeluen in een offrande pleynelic:
Den vader vuldaen tot eeuwyghen tyde heift.

Sgheests.

Dezen hooghsten priester medelyden heift:
Vwer crancheyt/ in als hebbende gheuoel zaen/
Zonder de zonde/ dus wilt tot den stoel gaen/
Der ghenadē/ ghy crijght vā dat v noost/ troost.

Mensche.

Ach minnelicke troosters/ op dit propoost/ gloost/
En laet my dit anschauwen figuerlic.

Schriftuerlic.

Figuere.
☞ Hier tooghtmē Christum zittende ter rechter handt zijns vaders als een warachtigh middeler, met een rolle, Wy hebben eenen aduocaet by god, Jesum Christum, die rechtuærdigh es, 1. Ioan. 2.

Zietet broeder beinindt/ verstærct schriftuerlic/
Vwer crancheyt certeyn zal moghen stærcken.

Mensche.

Lof god/ die my doet dit betooghen wærcken/
Dat hy die iuge es/ van my mesdadigh:
Es voorspraake ende aduocaet beradigh/
Die zelue ghenadigh voldoet mijn ghebreken/
Waer es oyt meerder troost ghebleken/
My mensche steruēde duer tzondigh erreren/
Maer troosters wilt my voorts exponeren.
Hoe ben ic verzekert/ hier noch sneuende:
Dat god my duer Christum es vergheuende:
Al mijn zonden/ om dan naer mijn stæruen:
By gracyen tleuen te hebben in eruen?

Schriftuerlic.

Die verzekertheyt moet ghy verwæruen/
Duer sgheloouen gaue tot v verchierfele/
Dan vā Christus bruut duer sgheests regierfele/
Dit een let Christi v es declarende/
Duer Christus doot v administrerende/
Dat edel bruloft cleedt wit blijnckende/
In Christus wonden gheheel verdrijnckende:
U zonden stijnckende.

Sgheests.

Niet meer ghedijnckende/
En wiltse god zijn/maer gheheel vergheten/
Hebbende die achter den rugghe ghesmeten/
Duer Christum Jesum den zalighmakere/

Mensche.

Ach lacen/al wil ic onloyaligh wakere/
My dan stæruende op Christum betrauwen/
De vyant comt my weder benauwen/
Zegghende/ghy en hebt gheen satiffaccye/
Ghedaen/voor v zondyghe infraccye/
Duer v zelfs dueghdyghe wærcken crachtigh/
Jc dit voortstel dan zijnde ghedachtigh/
Ben onmaghtigh/ende heel onuerduldigh/
Want ghedaen hebbende/dat ic ben schuldigh
Vindic zorghuuldigh/my noch te zyne/
Een dienær onnut voor gods ooghen diuine/
Dies ic ten fyne/heel desperaet/sta
Als ic dies tot vele menschen om raedt/ ga
Raden my zom anders/dueghden te copene/
Of in zeker bullen te hopene/
Ander my in trooste/om de ziele te lauene/
Raedt mijn doode lichaem te grauene/
In vremde habyten/zoot blijct propoostelic/
Dus troosters welc hier my meest es troostelic/
Doch biddic wt minnen op gods ghescrifte let.

Schriftuerlic.

Ach broeder/verchiert met sgheloouē ghifte net/
Houdt v an Christum v eenigh verzoendere/
Die voor al swærelts zonden es vuldoendere/
Sent Jan de dooper/wien van Christo lof staet/
Zeght/dits tlam dat al swærelts zondē afdwaet:
Op Christum wyzende/tonzen voorspoede.

Sgheests.

Reyn van zonden/met Chꝛyſtus bloede
Ziſt ghy ghewaſſchen/vooꝛ god ontfanghelic..

Schꝛiftuerlic.

Niet duer gaud of zeluer verganghelic/
Maer duer tdierbaer bloed Chꝛiſti perfect
Twelcke onnoozel lammekin onbeulect/
V vooꝛzien was vooꝛ ſwærelts creacye.

Sgheeſts.

Chꝛiſtus verheuen tuwer confoꝛtacye
Daer hiſt al te hemwaert naer zijn wooꝛdt tracc/
Wt liefden ſtæruende tot v confooꝛt ſpꝛac
Tes al vuldaen/vader v beuelic mijn gheeſt.

Schꝛiftuerlic.

Twelc zijn alle menſchen noch in dit foꝛeeſt
Die met een crachtigh ghelooue leuende
Hueren gheeſt Chꝛiſto zijn ancleuende.

Sgheeſts.

Om v verſtærcken die noch ziſt beuende
Heift Chꝛiſtus Jeſus wter charitaten vier
Zijn vleeſch teender ſpyze v ghelaten hier
Zijn bloet vooꝛ dꝛāc/op als ghiſt dꝛijnkē woudt/
Eñ nutten/daer by ghedijncken zoudt/
Hoe dit bloedt/naer zijn verheuen leſſe/
Gheſturtt es tot der zonden vergheueneſſe:
Tfy/die duer twyfel noch verſlaut ſneift.

Schꝛiftuerlic.

Zo Chr̄s in tghelooue zijn bꝛuut ghetraut heiſift
Al zijn goet met haer ghemeen makende
Haer ſchuldt duer zijn dood alleene ſlakende
Zoo werdt hier wed̄ duer dopꝛechte meenijnghhe
Vernieut de bꝛoederlicke vereenijnghe/
Jn Chꝛiſto werdt ghy gheincoꝛpoꝛeirt daer
Eñ Chꝛiſtus in v/zoo hy doceirt/claer
Als rancken des wijngaerts in elc termijn fijnn.

Sgheeſts.

Zoo veil granē eē bꝛoodt/veil dꝛuuē eē wijn zijijn/
Zoo werdt ghy dā een/ met Chꝛiſto dueghdelilic.

Schꝛiftuerlic.

Dus mueght ghy in Chr̄o tē hemel vꝛueghdelelic
Cleminen/want hy vanden hemel ghedaelt es.s.

Menſche.

Ach Chꝛiſtus duer wien mijn ſchult betaelt/es s

In dezen strijdt wilt my by vaylliant staen.
Sgheests.
Met Abraham wilt vroyelic wt v landt gaen
Op Christũ gods woordt betrauwende vastelic.
Schriftuerlic.
Treckende wt tdiensthuus vã Pharao lastelic
Nutt Christũ met wilder letuwen keestelic/
Als paeschlam/staende int ghelooue gheestelic.
Sgheests.
Wilt den verslaenden ijnghel tempeestelic
In Christo den eersten gheboren weren van/
Met lammekins bloede wilt besmeren dan
De posten ws huus/duer sgheloouen cracht reen
De verslaende ijnghel heifter macht gheen/
Maer tlandt vã beloften zuldy anschauwẽ zoet.
Mensche.
Lof god die my zoo gracelic bedauwen doet
Met uwer gracye die my eerzame daeckt
Dat ghy in Christo my dus beqwame maeckt
Om hier stæruende met hem weir te verryzẽ.
Schriftuerlic.
Ja eñ om in gloryen veriolyzen
Die om vulpryzen/ god noyt te voorẽ broghte/
In smenschens herte/noyt oore hoorẽ moghte/
Noch tonghe hier in swerelts ghezichte sommẽ/
Noyt en moghtet voor smẽschẽ ghezichte cõmẽ/
Wat God bereed heift die hem beminnen vranc.
Sgheests.
Om noch dies te stærcken v zinnen cranck
Ziet (als Stephenus) Christũ in zijn glorye
Die ouer zijn vyanden heift victorye
Teender voetbanc light elc in verzijcke:
Daer gheift hy den vader ouer zijn rijcke
Als een bruut/met gloryen verchiert minnelic.
Mensche.
Nu roupic met Symeon duer viert innelic
Heere laet nu naer dijns woordts loyaligheyt
Uwen dienere in payze/want v zaligheyt
Mijn oghẽ ghezieẽ hebbẽ/ als mynẽ troost meest.
Schriftuerlic.
Discrete heeren die v dit propoost eest
Heift inghesturt duer zijns gheests regieren/

Figuere.
☞ Hier tooght men Christũ, õdˀ hẽ hebbeñ alle zijn viãdẽ, met dezer rolle. Wãneer hy dat ryke god den vadˀ ouer leueren zal, als hy alle heerscapye te niete doen zal, ende alle ouerheyt eñ ghewelt, de laetste vyãdt die dan werdt, es de doodt. 1. Cor. 15.

Die wil v met dezen troost verchieren/
Als hy v roupt tzijnder æruen iueghdigh/
Om eeuwigh zijn glory te verwærue vruechdigh.

Sgheests.

Voor den meesten troost om stæruen dueghdigh/
Wy Christum Jesum/elc by zonder vaten/
Als Royaerts van Loo/ v dienstbaer onderzaten.

Finis.

Cortrijcke,

Prologhe.

In dit spel zijn vier personagen.
Menigherãde ingiẽ.
Clærckelic wten.
Dwoordt der waerheyt.
Gheestelicke verzlichtijnghe.

Menygherande ingien.

BEseffende tdangier/ van tzinlic anraden/
Zo vindic inwendigh den gheest beladen/
Duer het bemærcsel/ swærelts raedt venynigh/
In dit dal van weene/
Nemant hopic zal/by zijnder ghenaden/
Mijn meestroostigh beroer commen in staden/
Zo dat ic tverlangh/mijnder herten pynigh/

Werde qwijt ghemeene/
Hola/ic zie daer wandelen alleene
Een/wie in dooghen schijnt ootmoedigh cleene/
Hem willic den gront mijns zins ontdecken/ vry
Eer twyfele inwendigh magh beulecken/my
Ten schaet niet onderzoght bystandigh confoort
U biedic saluut/ende als broedere voort/
Zo biddic doch hoort/mijn belastigh bedien/
Indien het magh gheschien.

Clærckelic wten.

Menygherande ingien/
Becommert/beleminert/ongherust altijt/
Zeght hebdy inwendigh gheestelic ghestrijt/
Doch dat belijdt/ic hope ghy wert ontslegen/
Uan dijns zins verweghen?

Menygh.

De gheest es gheneghen/
Om weten zaken/mijn verstant te buten/
Ic biddu wilt benærstyghen mijn onsluten/
Clærckelic wten/mijn vriendt ghetrauwe/
Ic bemærcke bin dezer ęrdtscher landauwe/
Smenschen leuen te wezene een gheuecht/
Eē riet/dwelc buught/zo sent Jā Baptiste zeght
Uoor den wint/van hem zeluen hebbende niet/
Cleene es den tijt ons leuens/en met verdriet/
Die gode ontziet/die ghelooft hem vredelic/
Maer eylaes/zulc mensche die zo edelic/
Uan god gheschepen es/leuende obstinaet/
Tot den hēt zijns leuens/altijt volghēde tqwaet/
My dijnct zulc staet/laes wel te beuene.

Clęrckelic.

Dats waer/nochtans god staet te vergheuene/
Hoe zondigh van leuene/wiēs mesdaet hē leet/es
Sent Jan zeght/zonď god/wy niet vermueghē/
De mensche en heift niet dan tzondigh ďhueghē
Wt hem zeluen/ende verdommenesse zwaerlic/
Maer alle zalgheyt rijst wt god eenpaerlic/
Dus niemant zal blyuen ghedesoleirt.

Menygh.

Welc dā dē mēsche stęruēde/ twoordt wel noteirt
Meesten troost es/dits mijn inderlic verzeeren/
Naer dien ghy zeght claer/ dat de heere ď heerē/

Niemandt dan die wilt/van hem zal versteken.
Clærckelick.
Gheestelicke verlichtijnghe/zal ghebreken
Ons/met dwoord der waerheyt/õ te ontdeckene
Den grondt der schriftueren/om te verweckene
Zulc herte/die daer troost/ by werdt ontfaende
Weist ontdect/hier commen zy beede gaende
Hemlieden biedende salutacye.
Menygh.
Hy die verloste disrahelsche nacye/
Moet talder spacye/v dueghdigh beraeyen.
Dwoordt.
Wy consoleren/zulc int mespaeyen
Die zondigh leift/in vleesschelicker ghenerte.
Menygh.
Te wetene alleene/es mijn beghærte
Welc den meestẽ troost es/den mensche stæruen
Van dezen tverstandt/moet ic zijn verweruende
Of therte blijft/in een deimsterigh haken.
Gheestelic.
Menygherande ingien/voor alle zaken
Met hoscher spraken/biedt reuerencye
Dan zullen wy/met alder diligencye
In obedyencye/tu zijn beuonden
Naer dijn vermonden.
Menygh.
Hy die heift ontbonden
Sdoodts bandt tallen stonden/moet v bewaren
In glorypen bringhen/naer dit erdtsch bezwarẽ.
Clærckelic.
Notable/
Dwoordt.
Discrete/
Gheestelic.
Wyze/hoghe/
Neimt danckelic/bidden wy dit voor prologhe.
Clærckelic.
God svaders ghehuldigheyt/zal zynen gheest
Zenden dien begheren/ ende die onbevreest:
Met zijn woordt bezigh zijn/net beqwame
Zynen gheest/alle gods secreten eerzame
Duerlustert/zijnder gholentheyt grondt / waer

D'woordt.
Zouct den Heere/Esayas vermondt/claer
Te wyle ghy hem mueght troostelic vinden:
Als hy by es/te anroupen onderwinden:
Die ongoddelicke/zynen wegh verlate:
Ende elc ongherechtigh man/met state
Zijn ghedachten/ende hem verhueghende
Jnt weirkeeren/tot den Heere almueghende/
Ende/ hy zal zijns ontfaermen goedertiere.
Gheestelic.
Ghelijc haer wtwerpt/in een schoon riuiere
Een fonteyne leuende/neder ten dale:
Jn sghelijcx gods liefde principale
Jn zijn secreten gheest besloten blijckelic
Es eeuwigh vloeyende tot meer ghelijckelic
Wāt therte hē meest tooght/in dooghe gheprezē
Clærckelic.
Dus dan gods liefde/werdt ons bewezen
By de ghenadyghe ooghen excellent
Daer hy de allendigheyt inobedyent
Es anschauwende/als van God veruremende
Ende es deerste ryuiere nemende
Haren oorspronc/wt der liefden troostelic
Hier op Jeremyas/zeght propoostelic
Jc hebbe v in deeuwyghe liefde bemindt
Daer om zo hebbic v/als vercoren kindt
Up ghetrocken/hebbende tot v al bloot
Barmhertigheyt groot.
Menygh.
Hoe/int mestroostens noodt
Es barmhertigheyt/naer dijn ontbindtsele
Den meesten troost/doet my bekintsele/
Schriftuerlic/figuerlic/van dien warachtigh.
Clærckelic.
Waer wt es voor ons/tbloedt Christi crachtigh
Ghesturtt/in alder ootmoedighede:
Waer wt/in ons/het woordt Gods spruut mede
Waer wt in ons spruut/tgheloove dueghdelic:
Waer wt in ons spruut/een hope iueghdelic:
Duer wiene es sprutende/eerst onbeulect
Die goddelicke liefde/in ons perfect
Dats charitate/die naer Paulus woordt reene

Es nootzakelicxt/dus tspruutsel alleene/
Dats wt de gracye gods delicatelic/
Wt welcker gracye/zeght Paulus statelic/
Wy gherechtuærdight eerst werden pryzelic.

Dwoordt.

Dwelc wt der barmhertigheyt/ gods es wyzelic
Zonder welcke barmhertigheyt verheuen/vry
Waren inde doot/tonder ghebleuen/wy
Zoo Jeremyas vulstandigh laet horen:
Tes duer de barmhertigheyt gods vercoren/
Dat wy niet verloren/fynaligh en zijn/
Alle dijngh vermagh god/ zeght sent Augustijn/
Nemaer hy en magh tsuchten der smertigheyt/
Vandē mēsche zondigh/duer zijn barmhertighz/
Niet gheweygheren/en hy hem keeren wilt.

Gheestelicke.

God met zijn goddelicke raeysels milt/
De wærelt heift bemint/naer Lucas schryuen/
Ende duer de ledekins/om een beclyuen/
Zijnder barmhertigheyt/ons gheuizyteirt vrāc
Om te verlichtene/die ghetribuleirt/stranc
Zaten inde dusterheyt/en schauwe sdoots/bant
Hem te beweghene inden wegh ende lant:
Van paeyze/duer zynen zone delicaet.

Dwoordt.

Ghy hebbet al ghestelt/goddelic toeuerlaet
Jn een mate/ghetal ende ghewichte:
Want als een tonghe der balancen lichte:
Es voor v tronde des swærels om schauwen:
Barmhertigheyt ouer al ghy hebt in trauwen:
Beminnende al datter es bouen dien:
Ghy sparet al/latende ghenade gheschien:
Wantt al uwe behoort/die de ziele expært:
Es beminnende wært.

Clærckelic.

Naer dien dat beghært
Elc ghedierte/in tbeminnen haers ghelijcke:
Zoo en can ooc god ons/dits autentijcke:
Die zijn beilde en ghelijckenesse ziet
Draghen/vergheten niet.

Dwoordt.

Al magh int verdriet

Een moedere vergheten haer kindt in blame/
Dat zou den zone van hueren lichame/
Niet en ontfanght/bouen dezen vergate/
Jc en zal v nochtans te eenygher date/
Zeght god niet vergheten / wy zijn dus lezende/
Gheestelicke.
Jc ben dijns ghedachtigh/barmhertigh wezēde/
Uwer iongheyt ende de liefde vredelic/
Uwer trauwe/als ic v zo edelic/
Hebbe int sacrament des doopsels puere/
An ghenomen/dus ghelijc te gheender huere/
Een maeght/zeght god/ niet vergheten en can
Haer verchierzele/hoe zoudic v lieden dan
Vergheten/gheschepen te mijnder glorye?
Dwoordt.
Dauid zeght in eeuwyghen mortorye/
Ghewoont hadde bin der hellen versmade/
Mijn ziele/ha v grondelooze ghenade/
My niet gheholpen/waer wte tverzeeren
Naer de menighte der droufheden keeren/
Jn mijn herte vallende/v troost heift verblijdt/
Mijn ziele/Dauid belijdt.
Menygh.
O god talder tijdt/
Wanneer dijn toorne/den zondare wil schrijnckē
Wilt dijn barmhertigheyt/als dan ghedijncken/
Ontfermende dijn maecsel vul der ghebreken.
Clerckelic.
Gods barmhertigheden/naer de wyze spreken/
Alleene zijn cause/van tzondaers behoet/
Wāt god/zoo tbouck der wijsheyt ons wetē doet
Draeght stærckelic zorghe/voor elcken persoone/
Ende schict alle dijngh/ouer hem ydoone/
Naer zynen goddelicken wille iuechdigh/
Dwoordt.
Stelt my/zeght god/als een teecken dueghdigh
Op v herte/en op uwe aermen bloot/daer
Want de liefde es stærck/als de doot/ claer
Als een berrende vier/tot allen stonden/
Veil waters/ende riuieren der zonden/
En mueghen haer niet bringhen tondere.
Clærckelic.

O mijn ziele/gods ghiften by zondere/
Wilt niet vergheten tot eenygher spacye/
Die tqwets van alder ærdtscher turbacye/
Gheneest de ziele/duer tlichaem ghedezoleirt/
Van haerder doot verlost/ende coroneirt/
Met zijnder ghenade/der bermhertigheyt graē/
Hy en heift niet naer ons boosheyt ghedaen/
Maer ghelijc een bermhertigh vadere/
Es tot zynen kinderen/es hy algadere/
Allen mēschen ghenadigh / die hem ontzien strāc
Want god kent der mēschen broosch ingien crāc/
Wetende dat hy maer stof en es der ærden.

Gheestelic.

Zijn bermhertighedē Dauid zeght den wærden/
Zijn gaende bouen alle zijn ghewærcken.

Dwoordt.

Ambrosius can niet verwonderen/mercken
Te vullen vā die bermhertigheyt gods dē grōt.

Clærckelick.

Rene es deze/al waer al de wærelt ront/
Een bolle vierigh/ende in middel dichte/
Een handt vul wercx/noch en zoude zo lichte/
Zo haestigh dat vier/niet wærcken te wensche/
Als gods bermhertigheyt/in een zōdigh mēsche/
Die hem kært tot god/wt der ærdtscheyt wroetē
Want tvier metter tijt zoude bernen moeten/
Dus tusschen tkeeren vanden zondaren fel/
Ende den ontfangh van tgoddelic v̄claren snel/
Wt zijn bermhertigheyt/gheen tijt stede heift.

Menygh.

Eer therte in twyfelicker onurede leift/
Zo vraghic/want tdoet my pijnnelicke smerte/
Waer wt de zondare een rauwigh herte/
Comt eerst/in zonden hebbende oyt versmadigh:
Gheleift onghestadigh?

Clærckelic.

Wt gods throon ghenadigh/
Wiens raeye der bermhertigheden strael/
Therte vanden mensche gheift principael
Een roeringhe al vooren/eer hy hem bekent.

Dwoordt.

Daer staet mijn god / zijn barmertigheyt excellēt

My zal voorloopẽ/wãt wt õs/goets voor hãt nz
Es/dus zeght Paulus/wy en zijn sofficyzant/yet
Te peynzene wt onslieden alleene/
Maer ons sofficyzantheyt/es van gode reene/
God es diet al/in ons wærct przyzelic/
Tvolbrijnghen/naer zijn goeden wille wyzelic/
Dus gods barmhertighz/gheift eerst sroerẽs po-
ghẽ.

Gheestelicke.

Schaut figuerlic hoe de vaderlicke oghen:
Den verlozen zone/van verre was zyende:
Gheroert tot bermhertigheyt/ende verblyende/
Jeghen lopende/hẽ op den hals gheuallen/
Cussende/zegghende/weist blye met allen/
Chiere makende/nieu cleederen gheuende:
Want dezen was doot/en es weder leuende/
Hy was verlozen/nu es weder vonden hy.

Figuere.
☞ Hier tooghtmẽ den verloren zone cõmende tot dẽ vadere, met een rolle, Als hy noch verre vvas, zijn vadr heift hem ghezien, &c. Lucę.15.

Dwoordt.

De zaligheyt es naer Dauids vermonden bzy/
Verre vanden zondaers/ten ware beurydelic:
Gods toe vallende ghenade blydelic:
Ende zijn barmhertigheden menighuuldigh:
Die elcken euen troostelic/zijn ghehuldigh/
God heift zijn kindt/Lucæ int eerste staet:
Wederomme ontfanghen Adams zaet:
Zijnder bermhertigheyt ghedachtigh wezende.

Clærckelic.

Luce thienste/zijn wy noch lezende/
Het welc ooc figuerlic mueght schauwen claerlic
Hoe een mensche/in de moordenærs zwaerlic:
Was vallende berooft/duerwont hem latende:
Een priester cam lyende/hem lettel batende:
Sghelijcx een Leuijt/ne maer van Jerusalem/
Een Samaritaen es ghecommen by hem:
In den wegh reyzende/hem ziende smertelic:
De welcke beroert es gheweist bermhertelic:
Zijn grief vermakende en consolerende.

Figuere.
☞ Hier tooghtmẽ den Samaritaen, die den ghevvondẽ vãdẽ mordeners olye ingoot, met ẽẽ rolle Naer dat de Leuijt ende priester, &c. Luce.10.

Dwoordt.

Byden ghewonden zijn wy figurerende:
De menschelicke natuere meshaghelic.
Die vanden staet der gracyen claghelic:
By den boozen gheest was dodelic ghegrieft/
Maer donhendyghe wijsheyt heuet zo ghelieft:

Dat zijn barmhertigheyt haer dede gracye.

Gheeſtelicke.

Ten derden mueght ſchauwen/ hier in blamacye
Figuerlic hanghen/ſdueghs beghærdere/
Diet verbeten ſchaep/als warachtigh herdere//
Vanden wulf te nemen/heift gheauentuert/
Op zijn ſchauders te draghen/ en ghewillecuert/
Zijn zonden te verzoenen/dit es warachtigh.

Figuere.
Hier tooghtmẽ Chriſtum an tcruce tuſſchẽ twee moordenærs, met een rolle, Hy es willende barmhertigheyt, hy zal weder keeren eñ onzer ontfaermen eñ onze booſheyt wegh doen, eñ onze zonden in de diepte der zee werpen.
De moordenær deis rolle, Ghediict mijns, als ghy zijt &c. Chriſtus deis rolle, Heden zuldy met my zijn.

Clerckelic.

Micheas zeuen ſtaet/O god almachtigh/
Die zijt willende barmhertigheyt edelic/
Ende onze booſheyt/wegh doet vredelic/
Werpende ons zonden/in de diepte der zee/

Dwoordt.

De moordenær q'waet oyt ghewéiſt van belee//
Gheroert mids de raeyen vã tgoddelic ſchijnzelle/
Heift de verblentheyt/zijns zins truwijnzele//
Bekent/hẽ toe brijnghende een rauwigh ꝓpooſt
Zo dat gods bermhertigheyt/hẽ heift ghetrooſt/
Die elc es ontfanghende/en hyze beghært.

Gheeſtelicke.

Nu hebdy beminde ghezien expært/
Hoe dat de goddelicke liefde eerzame /
Heift zijn barmhertigheyt ghetooght beqwame
Welcke barmhertigheyt/voor alle verſtanden/
Te bouen es gaende alle offeranden/
Of ſacrificyen/ want tallen ſtonden/ziet
Den medicijn behouft de ghezonde niet/
Maer de ziecke in dærdtſche ontladigheyt.

Dwoordt.

Sghelijcx es de goddelicke ghenadigheyt/
Principael int verghef der zonden gheleghen
Niet by den toedoene van ouder pleghen/
Als offeranden/ſacrificyen/kendigh/
Ofte duer eenyghe zaken wtwendigh/
Waer mede men god waent zõderlijng paeyern.

Clærckelic.

Och broeders neen/wãt ſheligs gheeſt beraeyẽ/
Onbedwonghen vry ende vranc/onbeureeſt:
Wilt wercken/zouckende ſmenſchen edel gheeeſt:
In alder ghenade ende goedertierheyt.

Dwoordt.

Niet by bedwanc van vleeschelicker fierheyt/
Dan te vereenen met den zynen naectelic/
Wt der liefde/zoo Paulus schrijft vulmaectelic/
Zijn eyghendom/nieuwers in zouct beulect:
Wt den welcken/om de ghierigheyt imperfect:
Der offeranden/sacrificyen mede/
God wederleyt heift deze wtwendighede/
En heift inghestelt gods ghenade verheuen.

Gheestelicke.

Diet verwinnende/al doet zuchten/beuen/
Ende gode beqwame/meest es voorwaer:
Als hem eyghen tzyne ghenadigh eenpaer/
Ouer smenschen ketyuyghe ongheuroetheyt/
Om dat duer de menighte der oueruloetheyt/
Vanden zonden/zoude moghen by dien/
Oueruloetheyt van gods ghenade gheschien/
En duer dien/gheheligt al zijn met wærdighz.

Dwoordt.

Niet duer de wercken der rechtuærdigheyt/
Die eenich mensche moght hebben ghedaen:
Maer alleene duer zijn barmhertigh voortgaen/
Welcke barmhertigheyt gheleghen es in got.

Clærckelic.

Daer staet totten Romeynen een troostelic slot/
Ten es niet die wilt/tzy duer cryten of caermen/
Nochte die loopt/maer in gods ontfaermen/
Alleene/dat wy menschen werden zaligh/

Dwoordt.

Ghebenedijt zy god/es Paulus verhaligh/
De vader ons heeren Jesu Christi reene/
Vader der barmhertigheden alleene/
Ende god van allen vertroostijnghẽ vruechdigh/
Die ons in allen tribulacyen dueghdigh/
Vertroost/waer duere tooght oueruloedigh/
Jn ons grootelicx/zijn liefde ootmoedigh/
Want als wy noch zondaers inobedyent/
Waren/naer den tijt heift Christus excellent/
Voor zijn vyanden ghebeden ghestadigh.

Gheestelicke.

En esser ghestoruen voren onmesdadigh/
Hoe veil te meer/nu als wy sdoots zijn ontsleghen
Dats gerechtuerdight/in tbloet Xp̃i ghedweghẽ

Zullen behauden zijn van gods toorne:
D'woordt.
Want bermhertigheyt om tzijn te vercoorne:
Stercker es om sdoots bant te ontcōmene:
Dan de zonde/ om te verdomnmene:
Es de doot by eens mans schult gherezen:
By eenen heere/ Jesum Christum gheprezen.
Zal oueruloetheyt van gracyen dalen.
Clærckelic.
In zijn liefde en ghenade/ naer tverhalen:
Van Esayas drye en tsestigh blootelic:
Heift hyze verlost/ en ghedreghen grootelic:
Verheffende troostelic tot allen tyden.
D'woordt.
Ghebenedijt es god int hooghste verblyden/
De vader ons heeren Jesu Christi bemint:
Die ons ghebenedijt heift/ zoo Paulus ontbinint:
In allen benediccyen gheestelic:
Tot bin den hemelschen throone feestelic:
Alzoo hy ghehadt heift ons in beminsele:
In hem/ voor des swærels beghinsele:
Om dat wy heligh ende onbesmet:
Voor hem zouden zijn in de liefde net:
Dies ons hem danckelic ghemaect heift ydone:e:
Alleene by zynen beminden zone:
Waer duer ons verlossinghe es tallen stonden:n:
By zijn bloet/ de vergheuenesse der zonden:
Naer trijcdom zijnder ghenadē menighuuldiglgh.
Menygh.
U lieder instruccye te my ghehuldigh:
Bringht twyfelic ducht heel in versmade:
Wt tverhael der goddelicker ghenade
Int vergheuen des menschen zonden groot:
Waer blijft dā/ zeght gods rechtuerdighz blootot:
Int punieren der zonden gheclagh/ ziet
Want onrechtuerdigheyt in god en magh niet:t:
Twerdt den mestroosten troostelic talder huerere.
Clærckelic.
Dit wert v ghetooght al/ claer in figuere:
Hoe gods bermhertigheyt/ tzondaers hopen:
Heift des menschen zaligheyt belopen.
En den zondaer in Adam verdomt/ zoot blijcke:e/

Weder om ghercht in zijns vaders rijcke/
Ende der rechtuerdigheyt principale/
Ghegarandeirt in haer stic te male/
Datter gheenrande verdommenessen pijn
En es/voor die in Christo Jesu zijn/
Die in der ghenaden gheest gods wandelen.

Dwoordt.

Schaut menighrande ingien/maer tverhandelē
Inwendigh inden gheest te begrypen pooght.

Gheestelic.

God de vader heift zijn gramschap ghetooght/
Om Adams ongheoorzamigh wroeten/
Wt den welcken wy alle sterven moeten/
Zijn woordt houdende/ inder waerheyt accoort/
Ende zijn recht inder eeuwigheyt voort/
Daer hy Adam mede besloot ende bevijngh/
Zegghende/ghy zult sterven zonderlijngh/
Zo wanneer ghy mijn ghebodt hebt overtreden.

Dwoordt.

Hier op zeght god/op den mensche tonureden/
Tot der waerheyt / telt smenschen zonden qwaet
Tot der iusticye/ weicht zyne wæercken daet/
Deze duechden twee/ waren recht beghærende.

Clærckelic.

Bermhertigheyt en paeys/tzelue bewærende/
O god/zuldy vergheten / was Dauids wten/
U bermhertigheyt vanden mensche sluten/
De mensche badt met hopelicken propooste/
Laet v bermhertigheyt commen/die my trooste/
De beken der zonden/douerhoorigh qwellen/
Druc des doots/ende tverdriet der hellen/
Hebben my int omrijnghen/des verlozen moets.

Gheestelic.

Hier blijct liefde by het wtstorten des bloets
Vandē lamme/waer duere gods grāschap slaecte
Inde wet/waer wt ontfermhertigheyt naecte/
De waerheyt elcanderen ghemoetende reene/
Want de mensche stærvende alleene
Naer des woorts waerheyt hy werdt ontfanghē
Inde bermhertigheyt/ wt sdoots ganghen /
Nu es die zaligheyt/ende die cracht/
En dat rijck ōs gods ghewordẽ/ eñ die maght/

Figuere.
☞Hier tooghtmē god de vader met eē rol. Telt, weight en deelt. Dan. 5. An de rechte handt zittende waerheyt, an de slijncke hant, iusticye, bermertighz ende Paeys, met een rolle. O vadere, zul dy vergheten ōtfermertigh te zyn, &c.

Figuere.
☞Hier tooghtmē een fonteyne ende tlā gods bouen op de fonteyne bloedē de vvt de borst, met een rolle, Naer zijn bermhertighz heift hy ons zaligh ghemaect, &c. ad Tit.

Zijns zoons Christi/ want de wrougher claerlic:
Van onzen broers/de booze gheest veruaerlic/
Es wt gheworpen victoryeuzigh/ vroet
Verwonnen duer slams bloet.

Dwoordt.

God almaghtigh zoet/
Naer zijn barmhertigheyt/heift ons voorzië/hy
Ende ons zaligh ghemaect bouen dien/ vry
Duer tbat der wederghebooːten vruechdelic.

Clærckelic.

Merct hier hoe Christus hē middeler dueghdelic
Heift ghemaect tusschen god den vadere/
En den mensche/zo dat gods recht al gadere/
Int punierē smenschen zondē/als snydēde zwært
Duer hem heift ghegaē/daer hy heift beghært/
Onderdanigh te stellen ziele en leuen.

Dwoordt.

Duer zijn onsprekelicke liefde verheuen/
Die hy ha tot zijns vaders recht pryzelic/
Ende smenschen allendigheyt afgryzelic/
Waer wt paeys es gherezen stærckelic/
Zoo dat rechtuærdigheyt eñ paeys mærckelic/
Den anderen ghecust hebben vredigh op tpas/
In Christo Jesu/by den welcken dat was
De chyrogreffy der verdommenessen dangier/
Gheniet midts de gheoorzaemhz menyghertier/
Int cruus Christi/wy autentijck lezen.

Gheestelicke.

Zijn broeders moest hy in allen ghelijck wezen/
Wāt daer hy heift ghesmaect ōs pijnlicke smerte
Ghenadelicker tooght zijn goddelicke herte/
Op dat hy wezen zoude barmhertigh bekent/
Ende een ghetrauwe bisschop excellent/
Tot god/om ghenadigh te zyne eenpaer/
De zonde des volcx zwaer.

Dwoordt.

Der ghenaden throon claer/
Anmærct/wt wiene/alle gracyen vloeyen/
Die den mensche inder zonnen hittigh broeyen/
Int labuer des ougst/meshoostigh beureest/
Omrijnght vander zonde/doot eñ boozen gheest/
Niet en wilt (dan duer hem zeluen) laten.

Figuere.
☞Hier tooghtmē Paeys eñ rechtuærdigheyt by elcanderen, tzwært van iusticyē wyzēde neirwaert op Christum hebbende tcruce, eñ ieghens hē ouer dē duuel ghenaemt, ōgheoorsaemheyt, met deis rolle, Hy moeste ghelijc wezen zijne broeders in alle dijnghen, op dat hy vvezen zoude barmhertigh, en de een ghetrauvve bisschop tot god, en de ghenadigh zijnde de zōde des volx. Hierem.2.

Clerckelic.
Zijnder bermhertigheyt raeye magh elc vaten/
Daer staet/anroupt my in den tijt uwer noot/
Ic zal v verlossen bloot.
Dwoordt.
Gheen zondaer zo groot/
Was/of zal wezen emmermeere:
Die keerende/zijn wille schict in den heere/
Midts gods bermhertighz/hy wert beqwame.
Gheestelicke.
God zeght/ic zal wtsturten eerzame/
Op Dauids huus den gheest der ghenaden/
Ende der barmhertigheyt/voort zeght met stadē
Weist ghetroost mijn volc/mijn eyghen kinderē/
Dus es god met ons/wie magh ons hinderen:
Paulus zeght/Christus es ons paeys blijckelic/
Die van tween/een ghemaect heift rijckelic/
Waer wt wy eenen toeganc algadere:
In eenen gheest hebben tot den vadere/
Voort heift de wet / vā die gheest des leuēs heift
Duer Jesum Christū/die inder eeuwigheyt leift
My vry ghemaect van de wet der zonden/
Ende des doots ontbonden.
Dwoordt.
Tot allen stonden/
Gods bermhertigheyt es schoone inden tijt/
Des druct/ghelijck de reghen wolcke verblijt:
In den tijt des droogheyts talder huere.
Clærckelic.
Hier ziedy/ hoe dat Christus es de duere:
Duer wien dat de poortier den vertrooster alleē/
Van dat eeuwigh leuen de helyghe gheest reen:
Dē mensche toeganc gheift diligentigh
Tot den hemelschen vadere excellentigh:
Dus laet ons toegaen met een vast betrauwen:
Tot den stoel van zijn gracyeus bedauwen:
Op dat wy mueghen bermhertigheyt verwerueē
Ende gracye vinden/ in ons stæruen/
Tot een beqwame hulpe onzer daet rebel.
Dwoordt.
Ghelooft zy de heere god van Israhel/
Hy heift bezoght/ ende verlossijnghe ghedaen

Figuere.
☞Hier tooghtmē god den vader met een rolle, Ic zal wt storten op Dauids huus den gheest der ghenaden eñ, &c. Zachariæ.12. Voor den toogh deis rol. Ghelooft zy de heere god van Israel, hy heift bezoght ende ghedaen verlossijnghe, &c. Lucæ,1. Onder god dē vadr, Bermertigheyt eñ Paeys. Voor Bermertigheyt deis rol. Gods ōtfermertigheyt es schone, &c. Eccl.25. Voor paeys deis rolle, Christus es onzen paeys, &c. Ephe.1. De helyghe gheest daelt neder tusschē hēlieden op den zieckē mensche ligghende voor dē toogh, met deis rol. De wet des gheests die leuende maect, in Christo Iesu, &c. Roman.8. Ter zydē de vyāt, ouer dandr zijde een priester eñ de doot.

Zijns volcx wt al zijn vyanden bestaen/
Duer de ledekins der bermhertighede/
Inde welcke hy ons vezocht heift mede/
Ryzende vanden hooghsten/naer Lucas schryuē.

Menygh.

Zo eyst dan/gods ontfermigh beclyuen/
Ende ghenade/die hy ons eerst ontdect/
Voorloopende/ende eerst tot gode verwect/
En naer de verweckijnghe/ten tweedē gheleedt/
Ten derden croont/in dien hy hem bereedt/
Zoo ic begrypen can v lieder spraken.

Clærckelic.

Alle die inden heere hopelic waken/
Mueghen ontfanghē gods bermhertigh beraeyē
Zeghende met Dauid/in dit ærdtsch mespaeyen
O god almoghende/zijt mijns ghenadigh/
Naer v groote bermhertigheyt ghestadigh
Ende naer de menighuuldigheyt/daer staet/
Dijnder bermhertigheden/ wast wt mijn qwaet
Wāt naer zijnder grootheyt/es zijn bermhertihz

Dwoordt.

Dus fynael in elcx lijdtzamyghe smertigheyt /
Der ōghetroosthz/zegghē wy voor meestē troost
Den mēsche om brijnghē/in een cōstant propoost:
Gods bermhertigheyt diet al doet verlichten.

Gheestelicke.

Niet dat ghy anuolghē zult het vleesch anuichtē:
Maer tvleesch in onderdanighedē vandē gheest
Als wel betrauwende in god onbeureest/
Dat v zijn wterste ghenade by dien/
Zal mueghen gheschien.

Dwoordt.

Menygherande ingien:
Neimt danckelic ons groot ionstigh opzet/
Ende oorlof den heeren zijt sprekende net/
By wien gheschiet dit minnelic openbaren.

Menygh.

Oorlof beminde/

Clærckelic.

Ons lants pylaren.

Dwoordt.

Cleyn constigh van bewinde.

Gheestelicke.
Ons daets verclaren.
Dwoordt.
Schaut niet/maer ontfanght ons tijts bqwistẽ.
Menygh.
Prince danckelic/van Cortrijck Barbaristen.
Finis.

Edijnghe.

Prologhe.

In dit spel zijn vijf personagen.
Mensche.
Vernuftheyt.
Schriftuere.
Wet.
Euãgelisch leeraer.

De mensche.
DE heere die zijn wærckẽ werct naer dwenschẽ
Hem danckic van zijnder beneficye/
Dat ic niet en ben/als veil ander menschen/
Gheen roouer bedrieghər vul malicye/
Gheen ouerspeilder verdient punicye/
Jc vaste den Saboth/ken storte gheen bloet/
Jc gheif thiende/in rechter iusticye/
God en den Keyzer van alle mijn goet.

17 Bynyse

Smenschen vernuftheyt.
V goede wærcken zijn van rueke zoo zoet/
Dat v god es zijn hemelrijcke schuldigh/
Wie esser die zoo godlic leift als ghy doet?
Dus blijft vast in v ghelooue verduldigh.
Mensche.
Vader/moeder ben ic altijts ghehuldigh/
Jc doe alle menschen dueght/ die my doẽ dueght
Aelmoessen voor mijn duere menighuuldigh/
Gheif ic/dies duer mijn wærc my therte vhueght
Vernuftheyt.
Gherust in coussen en schoen ghy stæruen mueght
Duer v verdiente/zonder gods ghenade.
Mensche.
Jc noode die my noodẽ/dats my een vruecht/
Jc hoor misse/vesperen vrouch en spade/
Jc volghe goet ronts mijn ouderen pade/
Veil schriften te lezen stellic by zye/
Tdijnct my ketterye/ic en wil niet dolen.
Vernuftheyt.
Dat waer v een groote zotternye/
Laetze doch lezen dieze zijn beuolen/
Wat willen die noyt en ghijnghen ter scholen/
Schriften polen/god zeyt op een passage/
Hy houdet voor swærels wyze verholen.
Mensche.
Jc verdien aflaet/ic ga pilgrymage/
Jc leene tvolc gaut/zeluer om goe gage/
Jn veil broerschapen staet mynẽ naẽ gheschreuẽ.
Vernuftheyt.
Daer om zydy van der wærelt verheuen/
Jn huzen/in straten elc biedt v eere.
Mensche.
Naer de costume vander kærcken ghegheuen/
Gae ic te biechten/en ooc tonzen heere/
En op heligh daghen ic nemmermeere
En coopmanschape/contzie my der zonden.
Vernuftheyt.
Rechtuærdigh zydy duer v wærc beuonden/
Ghy houdt gods ghebod/ghy zijt zijn kint clare.
Mensche.
Ooc coopic goet/gaut en zeluer ic gare

Teghen mijn oude daghen om te maken groot/
Mijn kinders/dat zy zouden gheraken bloot/
An goe huwelicken en hooghen state.
Vernuftheyt.
Ghy zijt een fynaert nærstigh vrouch en late/
Noch rijck zuldy werden/crijghdy spacye.
Mensche.
Ic dancke den heere die my gheift gracye
Zijn heligh ghebod en wet te vulbrijnghen/
Ic ben gherust/my en qwellen gheen dijnghen/
Als wel ghetroost ga ic op en neder/
Die my lief hebben beminnic wedere/
Die my dæren/en can ic verdraghen niet/
Ic zouder lieuer tlichaem om waghen ziet/
Bylo alst gaet mijn eere te naer/ nare.
Vernuftheyt.
Zoudy niet/elc zou zegghen datt waer ware/
En al waert zoo/ghy behoort te doene.
Mensche.
God gheifs / dat ic altijt auondt en noene/
Nu in goede wærcken magh voorts herderen/
Best ic mynen tijt naer swærels zayzoene/
Inden eyghen lusthof ga voorts fineren/
Als op my zeluen staende vruecht vzeren/
Mynen troost vast op mijn verdiente legghen/
Dat my god niet en magh zijn rijck ontzegghen.
Vernuftheyt.
Duer bosschen/ h egghen/volghic mijn meestere/
Niet vreezeñ wat magh messchiē ons tweestere.
Schriftuere.
Ic ben ghescheppen inden helyghen gheest/
Van tbeghinsel alder wærelt te voorne/
Ic ben wt den mont die daer es alder meest/
Voor alle vleesch de eerste gheboorne/
Ic werde gheschoncken den wtuercoorne/
Mijn fonteyne es thooghe gods woort ghenaēt/
Wie zijn ooren opent om my te hoorene/
Zal inder eeuwigheyt niet wezen beschaemt/
Alle die my beghæren/ by my verzaemt/
En werdt veruult van mijn generacyen/
Die in my werct/ werdt vā zonden ongheblaemt
Die my nutten in reynder contemplacyen/

Zullen hongheren/tzy van wat nacyen/
Weder dorstyghen/die my eens zult drijncken:
O mensche hoort mynen voys vul gracyen/
Wat ghy niet en hebt/dat wil ic v schijncken:
Veriaeght vernuftheyt/laet my in v zijncken:
Want bouen gaut behoort ghy my te minnen.

Mensche.

Mijn zinnen/binnen/hoe beroert zy blaken/
De zaken my dijncken vremt zijn om verstaen
Vergaen/ey lacen zo willen mijn spraken/
Ghenaken/hoe zal ict dan/ic ben beuaen/
Belaen/met zwaerheyt/mijn ooghen al een traē
Zo zaen/verandert ey lacen/ic enweet
Bescheet/hier af/noch ooc eenigh cleyn vermaen
Beraen/wie moght my och nu ter werelt breedt/
Sweet en bloet/duer des voys hoorē my af gaet
Hier staet/de vrauwe op een ooghenblicke/
Ic verschricke/en duchte dat my bereedt/
Es groot leet/ofte schaemte in dezen sticke.

Schriftuere.

Zijn zonden dobbeleren euen dicke/
Zie ic den mensche inden eyghen lust hof/
Zijn selfs bloot verstant hem houdt indē stricke
Hem verheft in zijn eyghen werc qwaet en grof/
Stelende daer in/god zijn glorye/zijn lof/
Dwelc hem nu van my zaen zal werden vertelt/
O mensche/cranc vaetkin vander erden stof/
Waer om v herte tot eyghen eere helt?

Mensche.

Wie zydy die my inden lusthof dus qwelt/
En comt onuerzints my op dlijf gheuloghen.

Schriftuere.

Ic ben schriftuere van god v hier ghestelt/
En ghegheuen om claer v te betoghen/
Hoe v selfs vernuftheyt/v heift bedroghen/
En ongheloghen/in v werc te beromnen/
In blazende/dat ghy daer duer zoudt moghen
Den hemel winnen/en v gods kindt nommen.

Mensche.

Hoe/zal ic dan niet inden hemel commen
Duer mijn verdiente/wat wildy veil praten?

Schriftuere.

Ghy en deidt noyt werc/tẽ was werdt tverdõmẽ
Ja wt v zeluen/wilt wel mijn woordt vaten.
Mensche.
Rust v hooft/ghy moght willen/tzou v baten:
Dat ghy hadt ghedaen zo veil goede wærcken.
Jc heb verdiensten/zacken vul aflaten:
Jc ben een goet kindt der helygher kærcken:
Jc vulbringhe gods wet/tes goet te mærcken:
Hoe wel naer dat my dijnct/ ghijt nz veil en acht
Maer men kent den voghel best an zijn vlercken
Dus ziet dat ghy my iet te messegghen wacht.
Schriftuere.
Zeght my eẽ cleẽ gebod/welc ghy hebt vulbraght
Jc zal v paeyen/al blijfdy stantachtigh.
Mensche.
Jc ghelooue wt alder mijns herten craght/
En ziele/ in eenen mynen god almaghtigh.
Schriftuere.
Dat ghy daer zegh mẽsche/es niet warachtigh/
De reden waer om/ zal ic v ontsueren/
Hebdy noyt/ als ghy waert in noodt onzaghtigh
Heel uwen troost ghestelt an creatueren/
Jn v goet/v zeluen/oft in figueren:
Waer by ghy afgoderye hebt bedreuen?
Mensche.
Jc gheuoel mijn conscyencye rueren:
Daer accuserende niet recht mijn leuen:
O schriftuere/goddinne hoogh verheuen:
Es mijn leuen qwaet/o stelt my te vreden.
Schriftuere.
Jnden zaulter Dauid vindy gheschreuẽ;
God van bouen zagh ter ærden beneden:
Ofter yemant goet de/ van Adams leden:
O ziet/daer en es rechtuærdigh niet eenen:
Daer en es ooc niemant die god zouct meden/
Zy zijn al afghekeert/verhardt als steenen/
Onnuttigh ghevvorden/verstaet mijn meenen:
Niemant en esser nu die goetheyt hanteirt/
Zeer light tot bloetstortijnghe/zijn haer beenen/
Al tzamen zijnze ooc tot qwaetheyt verneirt/
Huerlier mont al malediccye verzeirt/
Huer storten open grauen/ ongheloghen/

Huer tonghen boos/lippen met venijn gheſmært
Gheen vreeze gods en es voor huerlier ooghen/
Wat willic v veil meer te zegghen pooghen/
Alle vleeſch es wærdigh tzijn vermaledijt.

Menſche.

Van die woorden my daderen verdrooghen/
Ghezooghē/ waer zal ic om trooſt ter wærelt wijt
Conſcyencye teghen my nu zoo ſtrijt/
Dat benautheyt en druc my therte duerboort/
My cnaghende zwaer/als eender ſlanghe/bijt
Ey laes/wie zal nu wezē mijn trooſt / en cōfoort ?

Schrifture.

Noch zegh ic v menſche/hoe ghy v verſtoort/
Ten es niet wt alder uwer maght in v/
Te doē voor god eē cleē goet wærck / zoot behoort
God es een gheeſt/ en ghy maer eē crāc vleeſch fu
Dus concluderic/ als dat ſchriftuere nu
Heuet al/onder de zonde beſloten.

Menſche.

Wee my/hoe werden mijn zinnen duerſchoten/
Vol drucx duergoten/O conſciencye/
Onruſtigh zydy / al tooghdy ſilencye/
Tweedrachtigheyt ooc ghy baert in mijn ziele /
Tuſſchen vleeſch en gheeſt ic my nu verniele/
Och/wat doe ic el/van moeder gheboren/
Dan gods tooren op my eeuwigh verloren:
Vermaledijt wærelt/en uwen raedt boos/
Vermaledijt vernuftheyt/ van my gaet/ boos
Cranc toeuerlaet koos ic tot mijnder bate/
Duuſterheyt en nacht moet wezen mijn zate/
Verdomt ey lacen tot eeuwyghen daghen/
O conſcyencye/donruſtigh cnaghen/
Mijn leuen zijnde boos/eyzelick betuught.

Schrifture.

Dat v wærcken zijn qwaet/v ꝟſtant nu buught/
Mijn woordt zuught/willic v tughen byder wet
Gaen wy tot haer indē diēſtbergh onghelet/
En hoort wat v van haer werden ontcnocht zal/
Die v ꝟmeit dat ghy heel hebt vulbroght/ al
Van minſten/totten meeſten / al huer beghæren.

Menſche.

Op auentuere/of zy moght verwæren

Mynen druc harderen/zoo in v reden/
Stellic mynen wille/en ben te vreden:
Tot haer te gane/ancxt doet my tbenauwen.
Schrifture.
Nu mensche comt/wilt hier de wet anschauwen:
Tert vry naerder in/maect v verstant vlugghe.
Mensche.
Es dit de wet/die my dus keert den rugghe:
Ligghende cranck/hebbende daenschijn bedect?
Schrifture.
Kendyze niet bet/die v vermeit en zect:
Dat ghyze wel kent/en hebt heel voldaen/haer?
Ghen zaeghze noyt anders/willet verstaen/claer
Wt v zeluen dan bedect/en van achter.
Mensche.
Mynen druc wast my lanx zo meer onzachter/
Och zeght my redene waer om/en waer by?
Schriftuere.
Jc zalt v zegghen/hoort mēsche schærp naer my/
Al die dijncken in haer zelfs wærc rechtuærdigh
Als de Joden/en meenen zy zijn wærdigh/
Daer duer den hemel te cryghen/zulcke lien:
Dat zijn die de wet maer van achter anzien:
Zeght my mēsche/zaeght ghyze noyt vā vuere?
Mensche.
O blent es mijn verstant/ verualst mijn natuere:
Waer om / want mijn zinnen naer daduijs hakē:
Jc de wet bedect zie/wilt my wijs maken/
Die ic volbraght dochte /op mynen dume.
Schriftuere.
Al zaeghdy de wet/ ghy zaeght niet haer crume:
V docht/als ghy v handen const bedwijnghen:
Gheen dootslagh noch ouerspel te volbrijnghen/
Ghy meendet dan/ dat ghy haer heel hadt vuult:
Maer die beghærte/welc was de meeste schult/
Dat zy v die heeschste/hebdy noyt bemærct/
Als met pharyzeeusche doctryne gheclærct/
Hebt haer ghegheuen alleen dwærc wtwendigh/.
Mensche.
Dat en verstondic noyt mensche allendigh/
Die beghærten/ghedachtē/en noyt zo mespaeyt.
Schriftuere/

Dē heesch hier af staet v inde wet ghezaeyt:
In menigh passage/ia waudijt vaten.
Ghy en zult v broer int herte niet haten/
Besnijdt ws hertē voorhuut/al eyst een cruus/
Ghy en zult niet beghæren ws naesten huus/
Zijn huusvrauwe/zijn knecht/en duzent meere.

Mensche.

Och hoe verdoolt vindic my buten keere/
Verre van huus/daer ic meende te zijn by:
O schriftuere eil vrauwe ghepresen ghy/
Zeght my/waer ō hier de wet nu leyt dus cranc:

Schriftuere.

Mensche/v es de schult/v es den ondanck:
God stelde de wet zeer heligh in oorden/
Maer zy es dus heel crāc duer tvleesch ghewordē
Datter gheen zaligheyt wt en magh leken/
Niet te min/ghy mēsche gaet hoortze spreken/
Al vertreckic/en maect ghy gheen deyzijnghe.

Mensche.

Ic gheuoele in my zulck verheyzijnghe/
Nochtans duer de hope zal ict anuerden/
Of my van haer moght eenigh troost ghewerdē/
Vreeze en ancxt brijnght my hier toe ghedreuen/
In Synay den bærgh/o wet verheuen/
Van god ghegheuen/in tafelē gheschreuē/
Reghele des leuens/wilt my aerm wulpen/
Den druc nu stulpen/wt mynen ancxt hulpen/
En zeght wat my van doen es nootzakelic/
Dat ic de qwa doot niet en zy smakelic/
Noch vanden helschen gheest niet ontschakelic/
Maer gherakelic/by god in glorye.

De wet.

Houdt altijt vast in uwe memorye
Alle mijn gheboden/en ooc des wets bouck/
Wilter nacht en dagh in dijncken met bezouck/
En vulbrijnghen al dat hy zal leeren v/
Noch rechts/noch slijncx/en wilter afkeeren v/
Want voorwaer/vermaledijdt die niet en blijft/
In al dat hy beueilt en van my ooc schrijft:
En zal eeuwelic den hemel dæruen/
Ja de ziele die zondight/moet daer stæruen/
Zonder eenyghe ghenade oft ontfermē.

Mensche.
Och hoe de woorden my therte diterzwermen/
Wee my lacen/ey lacen noyt meerder noot:
Noyt donder/blixem zo een herte duerschoot:
Och half doot verbaest/als dede dien voys/
Daer ic troost hoopte/vindic my troosteloos/
Och waer ic weir in mijns moers buuc ghecropē
Jc duchte deis persse zal my doen meshopen/
Best zit ic neder/wies mijns ghedijncken zal/
Eer ic leuende ter hellen zijncken zal.
Mijn ziele verdriet my/mijns leuens verlanghen/
Vol myzerye en allenden verzaet/
Wats een mensch van eenē vrauwen ontfanghē
Die hier een cleen tijt der allenden duerstaet:
Zijn incomst es als een bloimkin/ en vergaet
Als een schaduwe/o nemmermeer gherust:
Wie moght my nu dan troosten half desperaet/
Och dat gods toren van my werdt ghesust/
En mijn verdommenesse werdt gheblust/
Conscyencye cnaeght therte zo zeere:
En swærels schijn heift my in bedrogh ghecust/
En blent verstant/verleydt my buten keere.

Euangelisch leeraer.
Glorye en virtuut/lof prijs en eere/
Zy in dalder hooghste gode den heere/
En hier beneden zy paeys inder erden/
Den mensche die staet goetwilligh te werden.
Verhueght/verblijdt al redelicke dieren/
Ghy menschen ligghende vul zonden belaen/
Een bootschap/ commic v lieden cryieren/
Zeer groot/ia gheen meerdere willet verstaen/
De welcke bootschap gaet alle volc aen/
Want v es de zalighmakere ghedoren/
Die eens knechts vorme/om v heift anghedaen/
En wilt repareren dat es verloren.

☞ Hier zijnght Euangelijs Leerer een Liedekin.

Mensche.
Och wat magh dat zijn/tdocht my sangh int horē
Eyst die doot/och iaet die my comt bestryen/
Nochtās tscheen blijschap/vrucht ō druck verstorē
Tgheluut des voys tuught wtwendigh verblyen/
Och waert toch troost om my een stærc beuryen/
Maer wie zoude mijnre ghedachtigh wezen?

Euangelisch.
O mensche en verwerpt v niet in tlyen/
Maer bidt den heere/hy zal v ghenezen.
Mensche.
Ken kenne v niet/wie zydy vriendt gheprezen/
Brijnghdy my troost/stæruẽde in des doots bãt?
Euangelisch.
Ja ic mensche/maer weist eerst recht gherezen/
Jc zal v opheffen/her/gheift my v handt.
Mensche.
Waer es de wet dan/die sprac als een tyrant/
Och/twas al vermaledijdt dat zy zeye?
Euangelisch.
Ja mensche/wat coopt ghy nu met zulcken pant/
Wildy een schaep blyuen van haerder weye?
Zo naect v noch zo lãghe druc/ancxt/ghescreye:
De wet en es v niet meer van noode:
Die onder de wet haer wærcken fijn beye:
Zijn onder de vermaledydde snoode.
Mensche.
Zeght my dan/die de wet cleyn acht en bloode:
En es de rechtuærdigheyt niet wt de wet?
Euangelisch.
Neent mensche/ zy es maer vã ghærsten broode/
De rechtuærdyghe leift wt dat ghelooue net.
Mensche.
Waer om es de wet dan onslieden ghezet?
Euangelisch.
Om der boozer menschen ouertredijnghen/
Tot dat/dat zaet en de vrucht zou commen net:
Diet god belooft hadde/naer zijn ghehijnghen/
Ende ooc om de q'wade daer duer te dwijnghen:
Wt bedwanghe/ancxt/vreeze/loon of pyne:
Zy can kennesse der zonden voortbrijnghen/
Maer gheẽ erfghenaẽheyt/haer volght tẽ fyne.
Mensche.
Zo zeght my/die my leert deis nieu doctryne:
Contrarye de myne/uwen name
Die zeght/dat ghy troost brijnght en medicyne/
Waer duer verlichtheyt in mijn herte prame.
Euangelisch.
Mynen name ic voor gheen princen en schame:

Ic ben des woordts euangelischs leerare/
Welc woordt es een middel/wegh/ v beqwame/
En troost om te commen by god den vare.
Mensche.
Dwoordt der euangely es dat nieumare/
Wat woordt es datte/willet my oorconden?
Euangelisch.
Tes de belofte der gracyen clare/
Ja Christus gods zone in twoordts vermonden.
Mensche.
Maer wat troost zalt my zijn/die ben vol zonden/
Willet my zegghen leeraer en ghijt vermooght.
Euangelisch.
In dwoordt wert ghifte/gracye beuonden/
Daé de wet teghen heescht/en de zonden tooght/
Ghelijc de wet de ziecte te baren pooght:
Zo doet dit goddelic woordt troost en confoort:
Ghelijc de wet es des doots dienstbo en vooght/
Zo es des leuens/ des paeys dienstbo / dit woort:
Ghelijc de wet es der zonden cracht en poort/
Zoo es dit godlic woordt een cracht gods alleen/
Der zaligheyt/die zijn met gheloof ghegoort
Om v mensche met gode te maken een.
Mensche.
O crachtigh woordt dat afsneet my alle ween/
Alle mijn benautheyt/en heel mijn zuchten/
Och/wilt my voorts informeren leeraer reen:
Dit woort/wz cāt my vortghebrijnghē vruchtē?
Euangelisch.
Het zal al ongheloouigheyt en duchten/
Wt v roeyen/en ghelooue inhechten/
Tghelooue/ghenade/dat gheen gheruchten/
Svyāts/svleeschs/sdoots/swets duē sterc beuech
V zullen dæren/daer ghy vanden knechten/ (tē
Maer nu een en zijt/zal v dwoordt maken vry.
Mensche.
O goddelic leeraer/wilt my voorts berechten/
Wat dat dan een leuende ghelooue zy?
Euangelisch.
Dat es al heel v wærcken te gaen voor by/
Gheen respect opslaende/alleen tanhanghen/
Dontfermertigheden en ghenaden Christi/

Oft zo Paulus brief houdt doncker beuanghen/
Eyst een wezen/dwelc duer hopich verlanghen/
Wert zeer vast ghehoopt/nochtās mē nz en ziet.

Mensche.

Die woorden mijn zinnelicheyt zo banghen/
Naer dat ghy zeght/zo en werter niemāt niet/
Gherechtuerdight duer zīi werc/ dwelc ic my liet
Dijncken/och mijn verstant heift my zeer ōblēt/

Euangelisch.

Noyt propheit of patryarck zo heligh hiet:
Die verdiende duer zijn wærck shemels cōuent/
Welc erruer in veil menschen leyt sterc gheprent
Leist twijfthienste inder apostolen wærc/
Zo waer te vergheifs/ia te nieten gheschent/
De belofte en dat cruce Christi stærck.

Mensche.

Dit werdt duer tghelooue gods leeraer en clerc
Van my ontfanghen/wat zalt in my brauwen?

Euangelisch.

Tzal gheuen eender ghetughenesse mærck
Van gods goetheyt/op hem een vast betrauwen/
Dat hy op v zijn ghenade zal dauwen/
Condy op dwoordt rusten/daer in verblyen.

Mensche.

Och iet zijns wærdigh en es niet tanschauwen/
In my/niet meer dan in stijnckende pryen.

Euangelisch.

Om dat ghijs niet wærdigh naer v belyen:
En zijt/ zo wilt hy v dies wærdigh maken/
V zonden zullen zijn zonden ghebyen:
Zijn gherechtigheyt zal hy voor v staken.

Mensche.

O zaligh woordt duer v troostelic daken/
Ic zie wel steruende/en zal ic niet stæruen:
Maer leuen/en vertellen sheeren spraken:
Zijn wercken die my nu doen troost verweruen/
Castyende/niet latende bedæruen:
Heift my god ghecastijt/maer niet ghegheuen
Inde doot/o woort sterc zoet als conseruen:
Hadt ghy my niet gheholpen/ic warer bleuen:
Mijn ziel inder hellen woonst ghedreuen:
Daer ic nu gaen zal der gherechtigheyts duere:

O duer dit woordt der gracyen beseuen:
Wat zal ic den heere schijncken hier vuere.

Euangelisch.

God en beghert niet el van v figuere/
Dan eenen bedroufden gheest voor v mesdaet/
Een goetwilligh herte/al vallet zuere:
Te laten de zonden/en de boosheyt qwaet:
En een ziele die honghert/dats die daer gaet:
Vuldoen gods wille in liefden ongheueyst.

Mensche.

Och hoe cleenē heesch voor zulc grote schult staet/
O mijn ziele verhueght nu/niet meer en deyst

Euangelisch.

O mensche tē es niet ghenouch/dit wel peyst
Dat ghy zeght/ghelijc mijn ouders voorzaten:
Ghelooui c/o god al veil meer van v eyst:
Of dat ghy veil cont van tghelooue praten:
Zegghende/en wilt v daer op verlaten:
In de helyghe kærcke ghelooue ic/
Oft hisdorywijs/ten magh al niet baten:
Die duuelen gheloouen ooc tzelue stick.

Mensche.

Daer valt tverstant tonder op een ooghenblick:
Die redene waer om moet ic v vraghen?

Euangelisch.

Tes den volwassen een belaeghdigh strick:
Elc moet god duer zijn ghelooue behaghen/
Zulc als v tghelooue tot god can draghen/
Zulc zal hy beuallen/god niet en verkeert.

Mensche.

O leeraer my toch voorts en voorts altijt leert/
Op dat ic gheropen/ magh zijn vercoren.

Euangelisch.

Nu moet ghy zijn heel vernieut en erboren/
En gaen anuerden nieu leuen/nieuwen zin.

Mensche.

Hoe zou dat moghen wezen/zeght my tbeghin/
Op dat ic in dwoordt moghte troost verweruen?

Euangelisch.

Ghy moet eerst der wet/naer de wet nu steruen/
Dats gheheel der zonden steruen te zegghen/
En v laten met Christo in tgraf legghen/

En zo verryzen met Christo opstaende/
En dan inden gheest ws ghemoets ontfaende/
Een nieu leuen/nieu mensche naer gods beilde
Dan zuldy (tzy in aermoede of weilde)
Ghy nu leuen/niet ghy/ maer Christus in v/
En tleuen dat ghy leift inden vleesche nu/
Dat zulde ghy duer den ghelooue leuen/
Al dit magh v dwoordt duer tghelooue gheuen:
Ziet welcken troost mẽsche v werdt gheschonckẽ.

Mensche.

Ghy maect my inden wijn der liefden droncken/
Christe vader/mijn broeder/ mijn aduocaet/
Vermeert mijn ghelooue/ op v mijn troost staet
Ghy zijt mijn glorye/en mijn berommen/
Die in v es/hem en es gheen verdommen/
O zydy met my/wie moght my dan dæren/
O mijn verzoender/die my zult verwæren/
Wie zal my dommen/en voor my roupt ghenade
V bloet/al commic inden auondt spade/
Dwoordt int ghelooue tuught/ken can niet falẽ.

Euangelisch.

Nu mensche/ als dit woordt in v zal dalen/
Dry schoon zaken/in v zalt wærcken binnen/
Tzal doen nemen gheheel alleen v zinnen/
Op Christum heel een verblyen en ruste/
Tzal in v doen stęruen tvleesch en den luste/
Die liefde die maer en cost tot v strecken/
Zal nu heel tot uwen naesten wtrecken/
En die daer dienden der boosheyt v leden/
Zullen huer inden dienst des gheests besteden/
Zoo dat die wet zal zijn volbraght in liefde.

Mensche.

O leeraer/ent v nu niet en mesgriefde/
Want ghy my stæruende/wt syants ghewelt/
Hebt ghetrocken/en mijn ziele nu ghestelt/
In trooste/zo biddic v noch een bede/
Want tvleesch tot vallen heift gheneghenthede/
Wilt my tooghen een teecken oft figuere/
Welc in my vestemen zal v structuere/
Op dat zy my niet haest en werde ontwært.

Euangelisch.

O mensche/waer om ghy een teecken beghært?

Die verzekert zijt duer tghelooue int wort/
Bezeghelt met den bloede om v ghestort/
En hebt beuestight/met zijnder bitter doot/
En een achterghelaten testament groot/
Tot vergheuenesse al uwer zonden/
V en werdt anders gheen teecken gheuonden/
Dant teeckin van Jonas/dat zal ic tooghen.
Ziet mensche/doet open ws herten ooghen/
Dits Christus god en mensche v ghebozen/
Dits dwoordt uwen eenyghen troost vercozen/
Waer duer ghy stæruende in dat leuen leift/
Dits die den vader voor v ghegheuen heift/
Jn de doot/welc was tgoddelic wezen/
En es v tot een glorye verrezen
Die nu voor v zynen vader aduocaeyt.

Figuere.
Hier tooghtmē de verryzenesse.

Mensche.

Wat moght my nu van zijn liefde onuerzaeyt/
Ghetrecken/hongher/druc/leuen/doot cauwe
Och neent/noch zwært/ pyne/ancxt noch rauwe/
Al zaghic de doot/ken zou niet veruæren/
Gheen hærcrachten en moghen my nu dæren/
Waer om en es niet ontbonden dlichame/
Op dat met Christo moght zijn mijn verzame/
O heere laet nu uwen knecht in vrede/
Naer dijn woordt/want ic zie mijn zalighede/
Nu in v heligh woordt/duer tghelooue meest/
O lof vader/lof zone/lof heligh gheest.

Finis.

Prologhe.

In dit ſpel zijn vijf perſonagen.
Speciale zaluijnghe
Schriftuerlic trooſt
Heeſſcher des wets.
Belemmert herte
Wel ghetrooſt herte.

Wynoxberghe.

Specyale zaluijnghe.
DIſcrete heeren/ wy v groeten/ moeten
Duer wiens vraghe/ wy ſdruckx ſproeten/ boeten
Noyt vraghe ter wærelt ons behaeghde/ bet.

Schriftuerlic trooſt.
O gheeſt gods/ die op alle verſaeghde/ zet
Uwen trooſt/ wilt ons doch onderwyzen/
Den meeſten trooſt in ſwærels afgryzen/
Om ſdoots verzeeren te bet te lydene.

Belemmert herte.
Nu beghinnic te vreezen in dit ſtrydene/
Als ic zonde/ en doot voor ooghen ſchauwe.

Heeſſcher des wets.
Die meſdoet/ die moet ghedooghen rauwe/
Gods oordeel gheeſtelic noch wærlic vlucht.

Specyale.
Vriendt/ waer ōme eyſt dat ghy zo dærlic zucht?

Anziet meer god/dan v blamelick/ qwaet
Cruut gheneist ziecten lichamelic/iaet
Dus drouf heyt des herten god ooc cõfort gheift.
Heesscher.
Die god zo menyghe reyze verstoort heift/
Hoe wilt ghy op hem troostelicken wint waeyen
Waent ghy datmẽ god magh als een kint paeyẽ/
Gods woordt blijft ghescreuen in erue eeuwigh
Al die zondyghen/zullen stæruen/fleeuwigh
Dus loon zijns wærcx naer gods sentencye naect
Specyale.
Zwijght ghy / die bedruct elcx conscyẽcye maect/
Gods goethe yt alder hooghst om louen staet/
Die alder menschen qwaetheyt te bouen gaet/
Want gods wijsheyt alle mesdaet verdrijft/snel.
Heesscher.
God es goet den goedẽ/maer Paulus schrijft wel
Gramschap/benautheyt en tribulacye/
Den ghenen die qwaet doen.
Schriftuerlic.
Dats condemnacye/
Van die voort zonder berau in zonden sneuen.
Specyale.
Hoort ghy naer hẽ/hy doet v vul wonden beuen/
Voor zijn razernye/ghestopt v ooren houdt.
Schriftuerlic.
Om dat ghy troost lieuelic oorboren zoudt/
God tooght tuwaert zijn liefde loyale/
En heift ghezonden zaluijnghe specyale/
Dats dẽ helyghẽ gheest/zoo Jans sprake prijst.
Specyale.
Gods zaluijnghe zeght/hy alle zaken wijst/
Zoo de zalue/ des lichaems smerte boett/
Sghelijcx deze zalue elcx mans herte zoett/
De trooster ghetrauwe en zal falen niet.
Schriftuerlic.
Te vergheifs zal ic swoordts verhalen iet/
Ten zy dat des gheests sprake van binnen wect.
Belemmert.
Om god te louene cracht mijnder zinnen strect/
Die my zynen troost inwendigh zendt/
In smerten hem tlichame allendigh wendt/

Mijn herte nochtans duer thooren verlicht wat.

Schriftuerlic.

Zonder dezen troost noyt niemāt ghesticht zat/
Want als Christus wilde zijn discipels laten/
Hy beloofde dezen trooster thuerlier baten/
Zegghende hy zal v alle waerheyt leeren:
Ende vā v des wærelts zwaerheyt keeren/
Diemen v doen zal om mynen name goet/
Dies zy beghift met stroosters beqwame spoet/
Hebben om Christus wel vroom gheleden strijt/

Heesscher.

Verlaet v daer op/ende te vreden zijt/
Ghy zult vinden dat zy v bedrieghen/man.

Schriftuerlic.

Den troost des gheests/vriendt v niet lieghen/cā
Gheen menschelicke woordē zijn zoo warachtigh
Gheen trooster om verblyden zoo crachtigh:
Als dē gheest/wiēs naē Paulꝰ vruchtē iuechdelic
Zijn liefde/pays des blijschaps lichtē vruechdelic
Den troost des gheests was het stichtē d̄ kærckē:
De woorden der mēschē dickent lettel wærck en:
Maer dezen gheest es altijts sdrucx ontladere.

Speciale.

Houdt uwen troost/dies ben ic dijns radere:
Een vast betrauwen tuwer voorspoetheyt/
Dat v god Christum gaf duer zijn zoetheyt:
Zo beuint ghy tuwaert de liefde diuyne.

Schriftuerlic.

Mærct de schriftuere an de gordyne/
Daer by blijct gods liefde niet om vulgronden/
Dat v god heift zynen zone ghezonden/
Op dat wy duer hem al leuen zouden/
Paulus zeght duer gods liefde zijn wy behoudē/
Christus starf als wy zijn vyanden waren:
Voor ons allen/wie magh ons bezwaren:
Als wy duer zijn bloet zijn gherechtuærdicht?

Heesscher.

Christus en heift niet te stæruene ghewærdight/
Voor al/maer voor de zyne die dueght antieren.

Specyale.

En laet v dat dijncken in gheender manieren/
Peynst dat hy zo wel es ghestoruen certeynlic:

Voor v/of ghy waert ter wærelt alleynlic:
En zijt met Paulus te zegghene ghezint/
De zone gods heift my alzo bemint:
Dat hy hem zeluen gaf voor my trezoorlic.

Scriftuerlic.

Daer en staet niet voor ons/ betrauwet orboorlic
Dat woordt voor my als troost schoone / greyde.

Specyale.

Dat v een ijnghel wt den throone/ zeyde
Contrarye van dienghy verwerpen/moet
En zegghē/dit god om mijns zins vscherpē/ doet
Hy heift zijn zone te mywaert gheschoncken/
Of ic eenigh ware in swærels speloncken/
Neimt exempel an der zonnen afferen:
Zijt ghy te min verlicht/of maght v deren:
Dat zou veil menschen huer licht es gheuende?

Belemmert.

Al waer ic alleene ter wærelt leuende/
Ken moghte niet meer dan ic ben/ verclaert zijn.

Specyale.

Mijn liefste/wilt doch nu onueruaert zijn/
Die ghegheuen es om ander menschen ghewin/
Hy en es v dies niet ghegheuen te min:
Wy vinden dat smenschen liefde oncorrect/
Te mindere es als zy tot vele strect/
Maer al mint god vele/ten magh niet schaden/
De liefde gods tuwaerts es zo vul ghenaden:
Zou es ghestadigh/zoo Esayas ontbindt.

Schriftuerlic.

Magh een moeder zeght hy/ verghetē haer kindt
Dat zijt in eenyghe benautheyt late/
En al waert by alzo dat zijt vergate/
Vergheten zal ic v ten gheenen tyden.

Specyale.

Zoo lieuelic es hy tuwaert tallen zyden/
Als of hy alleene zochte v zaligheyt.

Belemmert.

Ghedanct zy god van zijn liberaligheyt/
Die my zynē zone zoo ghehuldigh schijnct.

Heesscher.

Meent ghy dat hy om v zorguuldigh dijnct/
Aerm allendigh zondare onwærdigh?

18 Vyno

Hy es hooghe/maghtigh ende rechtuærdigh/
Inden hemel elc ijnghel hem toe lof spreict/
Daer ghy hem hier met voeten als stof steict/
Dies hy v met rechten nu niet en an/ziet.

Specyale.

Zulcke belemmertheyt doch den ban/biet
Al eyst dat god in de hooghste zaten rijst/
Nochtans hy altoos de cleene van staten prijst/
Hy can de aerme wt den drecke trecken/
Wil v tot wanhope zondyghe vlecke/ wecken
Zeght/ versmaedde my god naer dit gheschrifte/
Hy en hadde my nie tghegheuen deis ghifte/
Edelder dan schatten/begaudt/bepærelt.

Schriftuerlic.

God heift alzo bemint deze wærelt/
Dat hy Christum om troosts openbaren/ zant
By wien dat elckerlijck zijn weluaren/vant
Dus blijct dat hy niet en blijft verbolghen/
En datt v angaet/bewijst het veruolghen/
Op datter niemant zoude verlozen blyuen.

Specyale:

God wil v inder vrueghden choozen schryuen/
Dies es Christus voor v de doodt ghestoruen/
Duer wien ghy hebt svaders gracye verworuen
Op dat hy v zoude met trooste verzaden.

Heesscher.

Daer en es gheen blyschap voor den qwaden/
Zulc als ghy hier voortijts in uwe iueght waert/
De goetwillyghe menschen gods dueght spaert:
Maer dē qwadē ghenaect lyden en rauwe voort.

Schriftuerlic.

Van Paulus deze sprake ghetrauwe hoort/
Wærdigh tontfanghene met allē zinnen/
Dat Christus ghecōmen es ter wærelt binnen/
Om behouden de zondaers die tot hem dromen/
Christus zeght/ic en ben niet ghecomen
Voor goede/maer ic wil de zondaren nooden.

Specyale.

Duer zynen troost oyt drouue maren vloden/
Peynst hoe god meer liefde tooghen moghte/
Thooghste/ tliefste/ tbeste in zijn ooghen dochte/
Hy v te gheuene/dus fraey van gheeste leift/

Zal hy tminste ontzegghen/die tmeeste gheift?
Neen hy/zijn liefde en zoudt ghehijnghen niet.

Schriftuerlic.

Paulus zeght/hy gaf ons alle dijnghen/ ziet
Met Christ⁹/dies wy meer troosts ōweruē vrāc/
Dat gods ons zynen zone om steruen schanc/
Dan dat Christus leedt met grooter ōdouldighz/
Tgheuen tooght de liefde der dryuuldigheyt/
Die ons vercoos zonder onze verdienste.

Specyale.

God hier of te danckene es v tzienste/
Ghedanct zeght Paulus/zy den vader altoos/
Die ons voor tmaken des hemels vercoos/
Op dat wy zouden heligh en onbesmet zijn.

Schriftuerlic.

Hoe magh v bekent gods liefde bet zijn/
De zonde es vergheuen/dit niet en mist vry/
Niet zonder de betalijnghe Christi:
Maer als god Christū gaf tot diē labuere / zwaer
Hy heift ghetooght zijn liefde puere/ daer
Wy en verdiendēt niet/ noch Christus mede/dat
Die ons tgheuen van der zalighede/plat
Met liefde vā vader/zone/heligh gheest/spijst.

Specyale.

Tsteruen des doots/Christus liefde meest/wijst
Dies hem inder eeuwigheyt lof ghescien/ moet
Den helyghen gheest/en tvaderlic ingien/goet
Moeten met rechten ooc gheprezen/wezen
Diet zoo beschichten/want wy by dezen/lezen
Dat de godheyt/ons zaligheyts fondament es.

Schriftuerlic.

God die rijcke in bermhertigheden bekent es/
Duer de vieryghe liefde die tonswaert blaecte/
Ons al duer Christum leuende maecte/
Dus es de godheyt principael authuer/
Christus verdiendere/en zijn passye zuer:
Was vander behoudijnghe het instrument/
Zoo heift de dryuuldigheyt excellent
Ons zaligheyt wt liefden gheordonneirt:
Die Christum gaf te zyne ghetormenteirt:
Prent dit wel vast in v memorye.

Belemmert.

Ghedanct zy god die zulcke victorye
Gheift duer zynen zone ghenadigh my.

Schriftuerlic.

Dats wel ghezeyt/blijft daer ghestadigh by/
Want god voorzagh om troosts ancleuen/raet
Vader/zeght Christus/van my gheschreuē/ staet
Dat ic vulcommen zoude uwen wille/
Om wæren de cause van allen gheschille/
Ghy maectet mijn lichame daer toe ghereedt/
Ic willen volbrijnghen.

Specyale.

Gods liefde heett/
Es in deze ordonnancye claer besloten/
Daer zonder verdiente wt es ghesproten/
Het gheuen van zulc een tryumphant/ pant.

Schriftuerlic.

Met Christo/hy alle zaken in v hant/zant
Wat zoude de vader meer moghen gheuen?

Specyale.

Al hadt ghy oyt gheleet een zondigh leuen/
In Christo vint ghy noch sgheests beuredijnghe
Zijn gherechtigheyt vasten en bedijnghe
Aerbeyt en lyden van grooter wærdigheyt
Zijn uwe.

Schriftuerlic.

Hy es onze rechtuærdigheyt/
Heligheyt/verlossijnghe/ wijsheyt vul vruechdē.

Heesscher.

Zonder ghebreck en deidt ghy noyt dueghden/
Hoe waent ghy gode zijn behaghelic?

Belemmert.

Dat ic my oyt voughde ter dueght zo traghelic/
Es my hertelicke leedt tdezer spacye.

Specyale.

Christus wercken zijn uwe consolacye/
Die al oprecht waren/en zuuer van zonden/
Zijt ghy een let zijns lichaems beuonden/
Ghy deelt van hem/dat v nootzakelic es/
Ghelijc van spyze en dranc/die smakelic es/
Duer dē mont alle ledē ghespijst/ghelaeft zijn.

Schriftuerlic.

Christus roupt/die verlast en verslaeft zijn/

Comt al tot my/ic zal v veruromen:
Hy heift ons ghebreken al af ghenomen/
En ōs zondē verzoēt/dies ghy troost vwerft stijf.
Specyale.
Ghelijc de man duer thuwelic ærft twijf/
In al zijn goet/en voor huer gheen trezoorē sluut
Zoo heescht Christus elx ziele zijn vercorē bruut/
In al dat zyne es zoete van beschauwe:
Zoo den man betaelt de schult vander vrauwe:
Zoo wilde hy tlast der zielen op hem weluen.
Schriftuerlic.
Tweewarf heift hy v ghegheuen hem zeluen/
Eerst inden raedt der dryuuldigheyt begrepen/
Eer hemel ende erde waren gheschepen/
Daer naer in zijn passye/ten beschicten tyde/
Om ons te zuuerene.
Specyale.
Och weist nu blyde:
He ist Christus voor v ghestort zijn bloet/zoet
In v zal nemen der dueghden vloet/spoet
Hy en zal v bedijnghe niet weder legghen/
Noch gheen nootzakelicke zaken ontzegghen/
Als hope/ghelooue/en liefde vierigh/
Want ons van hem deis dueghden manierigh/
Al moghen ghegheuen zijn zonder pyne.
Schriftuerlic.
Om duer Jesum Christum zaligh te zyne/
Waren wy zeght Paulus/te vooren voorzien/
God heift goede ghewærcken bereedt tot dien:
Op dat wy daer in al zouden wandelen.
Specyale.
Die gods goetheyt ten rechten handelen/
Daer zy de zalígheyt by hebben vercreghen/
Hebben ooc alle nootzakelicke weghen/
Die wter herten der zonden qwets dryuen.
Heesscher.
Maer waer zal touerterden des wets blyuen/
En tbreken des ghebods op dit vermaen/ beent:
Belemmert.
By dien mijn herte bloedyghe tranen/weent
Tbreken des ghebods eenpaer beiaghende.
Specyale.

U schꝛeyen behaegh god/weist niet versaghende
Al hebt ghy dickent vanden weghe ghefaelt:
Dat ghy mesdaen hebt/het es al betaelt/
Op v veil verdꝛiets en ongheuals/cam
Maer Chꝛistus v zonden op zynen hals nam/
En dꝛoughse an tcruus/naer Petrus belyden:

Schꝛiftuerlic.

Een dꝛuepel bloets moghte ons beuryden/
Maer hy was zoo om v bewaren/milde
Dat hy zijn bloet vooꝛ v niet sparen wilde/
Maer selfs de laeste dꝛuepel ghehuldigh/ gheuen
Hy heuet al betaelt/wat es hy schuldigh bleuen/
Heift hy ōs ghebꝛeck niet verzoēt vulmaectelic?

Belemmert.

Ja hy in trauwen.

Specyale.

Tblijct wel naectelic/
Dat hy vooꝛ v es in de doot ghetoꝛden/
Naer dat ghy met hem zijt een ghewoꝛden/
U zonden wilde hy zelue dꝛaghen/
Hy was zonder zonde al zijn daghen/
Wreest nz als de heesscher ō makē discooꝛt/spooꝛt
Chꝛistus leuē metter doot v toebehooꝛt/vooꝛt
Ende al zijn duechden reyn ongheblaemt/
Al waren duust zondyghe wærelden verzaemt/
De verzoenijnghe es soffyzant ghenouch.

Schꝛiftuerlic.

De vader es bet ghepaeyt naer zijn gheuouch/
Met d̄ ghewillyghe doot zijns zoōs ootmoedigh
Dan met des zondaers verdōmenesse gloedigh/
Dus wilt ghy iet heesschē/laet dezē ongheqwelt/
Heesschet Chꝛistus zelue/die hem heift ghestelt/
Als betaelder/ghy werdt vā hem bereapt/schier.

Heesscher.

Dus doende hebbic te vergheifs ghehaept/hier
Jc en cant met deis twee niet maken langhere/
Zy commen my op van lanx te stranghere.
Weetic een/zy weter zeuen tseghen/
Jc hadde veil beter coop ghezweghen:
Om verwinnen waendic my zeere pooghen:
Maer ic moet den rugghe zonder eere tooghen.

Schꝛiftuerlic.

Nu meer gheen verdommelic tempeest/went
Op die in Christo zijn/zoo den gheest/kent
Duer Paulum es tverstant ghecreghen.

Specyale.

Alle goede hebben op Christum ghesleghen
Huer ooghen/zoo Jacob an Joseph beghærde/
En begraeft my niet in de Egypsche ærde/
Maer in tlant van beloften draeght mijn beenen
Wat moghte hy daermede anders meenen/
Dan dat ons verlosser zoude/naer tbewyzen:
Daer stæruen/begrauen zijn/ende verryzen/
Twelc hy te vooren om troosts verstercké/zagh.

Schriftuerlic.

Sghelijcx men hier an Moyses mæercken/magh
Die als hem de stærfdagh stont te gheschiene
Beghærde tlandt van beloften te ziene/
Daer hy duer den gheest zagh Christū van verrē
Wel wetende al moeste hy langhe merren/
Hy zouder zalgheyt by zijn verwæruende.

Specyale.

Nu ziet ghy dat Christus voor alle stæruende:
Was den vulmaecten troost/hoe heligh zy hietē/
Op gheen zake zy hemlien zoo verlieten/
Als op Jesus/die was by daghe/by nachte/
Verbeydt niet alleene van t Juedtsche gheslachte
Maer ooc vander heydenscher warande:
Verhueghde Moyses zoo/ duer tziē vandē lāde/
Daer hy wt verwachte Christus comste blyde/
Verhueght ghy die weit/dat ten dezen tyde/
Vulcommen es/daer hy op betraude.

Schriftuerlic.

Abraham zeght Christus/mynē dagh anschaude
Twelc hem een vruecht groot bouē matē dochte.

Specyale.

Dezen troost Adam ooc vaten moghte/
Als god tserpent dreeghde/om tzondigh qwellē/
Jc zal twist tusschen v en der vrauwe stellen/
Dies zo dat huer zaet v hooft zal breken.

Schriftuerlic.

Christus es den rechten troost ghebleken/
Die goede en qwade rasch wt drucke bringht.

Belemmert.

Figuere.
Hier tooghtmē Iacob zieck zittēde ende Ioseph knielēde voor hem,met eē rolle. Wert my van die erde,eñ begraeft my,&c.Gene.47.

Ander figuere.
Hier tooghtmen Moyses staeñ op eenen hooghē bergh. ende ziet tlant van beloften,met eē rol. Moyses es gheclōmen op den bergh, Nebo op het.&c. Deut.34.

Die dezen troost tonzen ghelucke schijnct/
Hem willic bidden om zijn duecht/eere
Haddict bet ghedaen/ic ware verhueght zeere.

Schriftuerlic.

Al hadt ghy zo vele als Maria ghedaen/
Dat ghy Christum en zynen gheest hebt ontfaẽ/
Moet wezen uwe meeste vertroostijnghe/
Zeght met huer zoo ic int propoost brijnghe/
Mijn gheest verhueght in god mijn behoedere/
Die my groote dijnghen doet/ want zou boudere
Verliet op Christũ/dan op haer beqwame werc:
Wel wetende/dat in zyen name sterc/
Alleene de zalighеyt es gheleghen.

Specyale.

Min dan niet es ons dueghdelic pleghen/
Alst niet gheuought es/met betrauwen edelic/
In Christus verdienste.

Schriftuerlic.

Het es al redelic/
Dat al ons wærc op Christum vruechdelic rust/
Duer wien god behaeght ons dueghdelic lust/
Maer bet greyen Christus dueghden crachtigh.

Specyale.

Het es voor ons eenen troost warachtigh/
Dat wy zijn dueghden/duer tgheloove deelen/
Beter dan ons dueghdelicke parcheelen/
Want in ons de zonde noch hueren aert/plant
In Christo blyuen wy onueruaert/want
Wt liefden schijnct hy tonzer assistencye/
Al zijn verdienste en obedyencye/
Hoe moghen wy hebben troostelicker nope?

Schriftuerlic.

Symeon verwachtende met grooter hope
Den troost van Israhel tzynen confoorte/
Dezen troost was Jesus/naer wiens gheboorte/
Hy haecte/zo ghy mueght zien by figueren snel/

Specyale.

Drye zaken ons propoost colueren wel/
Eerst/dat hy es troost van Israel ongheblaemt/
Ten tweeden/dat den gheest gods/ alzoot betaẽt
Symeon den troost met zoeten vermane tooght
Zegghende/naer den tempel te gane pooght:

Figuere.
☞Hier tooghtmẽ Symeon indẽ tẽpel hebbende Iesum in zijn aermen.

Daer zult ghy dē troost/nz om vulpryzē schauwē
Gheen mensche moghte Jesum wyzen/trauwen
Twelc specyale zaluijnghe dede claer/
Ten derden/Symeon ghetroost in vrede/daer
Om laten de wærelt/was lichte veraen.

Schriftuerlic.

Hy zeyde/heere wilt uwen dienær ontslaen/
Want mijn ooghē anschaut hebben hē/duer wiē/
Ghy de wærelt behoudt.

Specyale.

Christus troost by dien
Den steruēde mēsche moet meest zijn greyende.

Schriftuerlic.

Wy en zien niet alleene Jesum schreyende:
Maer wy vinden in hem de schriftuere veruult:
Als dat hy betaelt heift al Adams schult/
Den vyant verwonnen/de helle berooft/
Den hemel ontdaen/voor elc diet ghelooft/
Hy es onze broeder/paeysmaker/aduocaet:
Es den iuge van onslieder mesdaet:
Onze verlosser en broeder bedeghen:
Hy wert ghehuldigh tonswaert gheneghen/
Waert dat wy de ooghen op Christum sloughen/
Wy zoudē meer troost zien naer ons ghenoughē
Dan Symeon zagh om sdrucx verzoeten.

Specyale.

Hy wilt vriendelic des zondaers ziecte boeten/
Hy en heift ghebrōken tghecraecte riet/niet
Dats/ dat hy noyt zondare in tverdriet/liet
Hy trooste Mariam de zondaresse/ cranc
Tvraukin van Samaryen hy stroosts lesse/schāc
Tvraukin van Cana/en den publicaen/qwaet
Tverlozen kint es de doot ontgaen/iaet
Tverdoolt schaep es duer hē ten weghe gherocht
Douerspelyghe/ die voor hem was ghebrocht/
Heift hy ontsleghē/en huer wroughers Viaeght.

Schriftuerlic.

Die hē vergrāt hebbē/zo schriftuere ghewaeght:
Tooghde hy als troostelic vriendt trauwe
Wat zal hy doen die hem hebbē ghedient/nauwe
En noch ghærne dienen zoudē ghestadelic?

Speciale.

18 [handwritten]

Hy trooste ons in al zijn ghiften ghenadelic/
Voor tleuen des wærelts gaf hy zijn lichame/
Voor tzuueren der zonden zijn bloot eerzame/
Dies hopen wy/dat wy naken zullen recht:
Der helyghen inganc.

Schriftuerlic.

Paulus te bullen zeght/
Ghy zijt commen tot Christus bloets bespraeyen
Dat bet dan Abels spreict/om ons verfraeyen:
Want dit roupt ghenade/ het Abels riep wrake.

Specyale.

Christus bloet es de verstærckende zake/
Van al gods beloften/ dies vruecht bekent wast/
Zoo de stæruende maect in zijn testament/vast
Alle wærlicke beloften ghereghelt/fijn
Sghelijx duer twtstortẽ zijns bloets ghezeghelt
Al de beloftẽ die wy hebbẽ ghehadt oyt. (zijn

Schriftuerlic.

Christus stæruende v en vergat noyt/
Hy heift ons zynẽ vader ghecommendeirt/
Met luder stemmen/met tranen verstorbeirt/
Hy was verhoort/zeght Paul⁹ naer zijn werdde

Specyale.

Daer zoo beminde een zone tlast anuærdde/
Zoo heligh/zoo hooghe/zoo ghehoorzaem mede/
Doende voor ons zijn wterste bede/
Met tranen/en met wtstorten des bloeds/
Totten vader der ghenadẽ/die zoo veil goets/
Om ons bereedt hadde langhe te vooren:
Hoe en zoude hy zulc ghebet niet verhooren/
En ons beschermen voor wederstoot/bloot
Wy hebben toeuلucht in svaders schoot/groot
Daer ons niet schaden magh ons partye nu.

Bemmert.

Lof/eere/glorye/altijts gheschie v/
Die my dus ouergheift in svaders handẽ/ breedt
God es met my/daer en zijn gheẽ vyandẽ wreedt
Die my nu zouden mueghen verdommen.

Specyale.

Werpt wegh diẽ name/ daer moet eẽ and̃ cõmen
Draeght wel ghetroost herte tuwen ghelucke/

Wel ghetroost herte. (waect/

U zaluijnghe die my qwyte van drucke/maect
Die heift in my zulc een verstyuen/man
Dat zou des swærels liefde verdryuen/can
Gods gheest/zo my dijnct/in my gheuloghen es. Belemmert herte werdt hier ghenaét Wel ghetrooft herte.
Schriftuerlic.
Gods liefde crachtigh/zoo Paulus betoghen es/
Es duer gods gheest ghestort int herte vranc:
Wel ghetroost.
Nu en vreezic niet meer sdoots smerte/stranc
Zy es duer Jesus dood vercranct/teere
Dus roupic als een die verlanght zeere:
Heere/mijn ziele wilt wt den kaerker leeden.
Schriftuerlic.
Die gods gheest hebben/hē tot vruechden reedē/
Als zy hooren spreken van dien oordeele/
Want huer verlossijnghe naect thueren voordeele/
Als de doot naect/wie zoude dan verzuchten?
Wel ghetroost.
De zonden en willic niet meer duchten/
Want thand gheschrifte dat my was teghen:
Es met Christo an tcruus ghesleghen/
Dies es de vyant lanx te verwoedere:
Maer hē en vreezic niet/Christus mijn broedere/
Zal my wel beschermen in elc sayzoen/
De vyant en magh my niettemeer mesdoen/
Dan Christo/want ic hem toebehoore/
Duer tvast betrauwen/dat ic oorbore:
Niemāt en magh van hem veruremen/my.
Schriftuerlic.
Dat my de vader gheift/magh niemāt nemē/my
Dats Christus troostelic vertellen claer.
Wel ghetroost.
Nu en qwelt my niet meer der hellen/vaer
Want de vader zelue/Christum in weene/liet
Naer den lichame/om datter eene/niet
Die in hem betraut/zoude ter hellen dalen.
Schriftuerlic.
De dreeghende wet/naer Paulus verhalen:
Es om de goddelooze te verdæruene.
Wel ghetroost.
Jc hadde lieuer duustwaerf te stæruene/
Dan god te vergrammene teenygher huere:

Hem willic dienen mijn leuen duere/
Wiens gheeſt alle druc van my ter noot drijft.

Specyale.

Thetrauwen den meeſten trooſt in de doot blijft
Dat v Chriſtus es en zynen gheeſt ghegheuen/
Want al hadt ghy Chriſtũ zonđ ſgheeſts ancleuē
Tē ware nz ghenouch/ die Chriſtus gheeſt/ derft
Gaet hem niet an/ wien zondigh tempeeſt/ kerft
Zonđ Chriſtus gheeſt in de helſche grondē zijnct.

Wel ghetrooſt/

Chriſtus liefde niet om vulponden/ dwijnght
My hem te minnene/ wiens charitate groot/
Lijf en ziele te mijnder bate boot:
Gheen druc ter werelt mijn herte benaut/ zwaer.

Specyale.

Slaet op v ooghē/ en den trooſter anſchaut daer/
Die v verloſt heift met zynen bloede.

Figuere.
Hier tooghtmē Chriſtũ an tcruce, eñ den moordenær ter rechter zijde. De moordener een rol. Heere ghediict mijns,&c. Luc.23.
Voor Chriſtus gordyne deis rolle, Verre zy vā my ye wers in te gloryeirne,&c. Galath.6.
Ander figure daer men Stephanũ ſteēt met een rolle. Ic zie den hemel open eñ Ieſum ſtaende,&c. Act.7.

Schriftuerlic.

Dit es den trooſt van gwade en goede/
Duer hē den moordenære vercreegh gods rijcke:
Al was hy vul zonden bin den ærdtſchen wijcke:
Hem en moghte niet dæren ſvyants ſchare:

Specyale.

Stephanus de eerſte martelare:
Die oyt gheſchuut hadde tſondigh ſneuen/
En betraude niet in zijn duecht verheuen:
Wāt hy badt/ heere Jeſu mynē gheeſt ōtfanght.

Wel ghetrooſt.

Zijt inder eeuwigheyt ghelooft/ ghedanct:
Die my Chriſtũ en zijn gheeſt hebt gheſchōcken/
Jc ben in zijn liefde zo duerdroncken:
Dat ic nu zelue niet meer en leue/
Maer Chriſtus in my/ wien ic my zeluen gheue.

Schriftuerlic.

O trooſt/ duer uwe bloedyghe beken/
Laet op ons zijncken dijnder gracyen nat/
Wilt trooſt in alle cleynmoedyghe/ ſteken
Veriaeght des vyants oueruloedyghe/ treken
Verleent nu dijnder conſolacyen/ ſchat
En hier naermaels der contemplacyen/ ſtat.

Wel ghetrooſt.

Doet my met Stephanus in vreden ſlapen/

Op uwen troost dat al mijn iolijt/ staet
Laetze toch der ghenadigheden/ rapen
Die als dienærs v tallen steden/ cnapen
Wiens herte tuwaert tot alder tijt/ gaet
Die op v betrauwen niet onbeurijt laet.

Specyale.

De Berghsche Royaerts / wiẽs alle zinen minnẽ
De conste die can sdruckx verzeeren/ keeren
Jonstelic roeren om prijs ghewinnen/ binnen
Neimt danckelic topstel vul eeren/ heeren.

Finis.

Deynze,

Prologhe.

In dit spel zijn vijf personagen.
Mẽschlicke cranc= heyt. Gods ghees= tihg verstærcken.
Fraey figuracye.
Troost der schrift.
Leu ende hope.

Menschelicke crancheyt.

OCh hoe ydel zijn alle menschen die leuen/
Want wy alle zijn der doot ouerghegheuen/
Als ballijnghen verdreuen duer Adams mesual/
De mẽsche es als tbeilt an eẽ weegh ghescreuẽ/

Twelc recht duerẽ magh/ tott wt wert ghewꝛeuẽ
Of ghelijc een blomme die staet int dal/
Wiens schoonheyt de windt mettẽ stoue dect al/
En es te vergheifs ongherust om vergaren/
Want hy en weet niet wiet in voeren zal/
Maer ghelijc de voghels vanden voghelaren/
Bestrict werden ende zonder sparen/
Of ghelijc vischen met eenen boozen hake/
Gheuaen werden/ en wech ghesleipt byder cake/
Werdt tonghemake de mensche als hy vertruct.

Gods gheestigh versterckẽ.

Ic magh wel claghen laten/ want zeer bedꝛuct/
Maect ghy my och menschelicke crancheyt/
Int verhalen des booze tijts onlangheyt:
Want David met danc zeyt/ tot onzer leere/
Mijn ziele es oudt ghewoꝛden naer den heere/
Hoe comt dan by/ dat v stæruen zo zeer wondt.

Menschelicke.

Ic hooꝛe v legghen zeer schoonen grondt/
Tot dezer stont/ och gods gheestigh verstærcken/
Waer mijn ziele verchiert met goede wærcken/
Zo moght icze met Petro zonder qwelen/
Stautelic den ghetrauwen schepper beuelen/
Maer mynẽ moed heift hier op beraden hem/
Dat als ic stærue laes/ die vul mesdaden bem/
Niet en vare by Chꝛistum met Paulus luste.

Troost der schꝛiftueren/

Zoo vaert metten mooꝛdenære dan in ruste/
Die ter rechter handt vã Chꝛisto was ghehãghẽ/
En met hem int paradijs heift vꝛuecht õtfanghẽ
Niet om verstranghen/ als wie es beradere/
Zo roupt hy alle zondaers te gadere
Dus moght v zo wel als hem ghebueren.

Menschelic.

Ic heete v willecõme/ troost der schꝛiftueren/
Ter goeder hueren/ comt ghy hier ghegaen:
Want strecken des doot hebben my ommeuaen/
Dus ben ic verlaen/ in dꝛoufheyt verpict/
Doc hebben my svyants beken verschꝛict:
Ic en zal niet meer leuen/ ic hebts my ghetroost.

Gheestigh.

Och menschelicke crancheyt/ laet dat pꝛopoost/

Want zulcke opinyen hebben meest zots:
Ende en bedrouft niet den helyghen gheest gods
Daer ghy mede ieghen alle verliezijnghe/
Gheteeckent zijt inden dagh der verkiezijnghe/
Eer dat des wærelts grondt oyt was gheleyt.

Menschelicke.

Och gods gheestigh versterckē/ tes veil ghezeyt:
Maer als wy scheen moeten vanden gheeste/
Wat blijft den mensche meer dan een beeste?
Diet smaect ten keeste/ tes al tribulacye.

Fraey figuracye.

Wat qwestyen es hier?

Menschelic.

Fraey figuracye/
Ons dient zeer wel v behendyghe manieren:
Want bouen dat wy zijn allendyghe dieren/
Comt tot ons gheuloeyt wter fonteynen/
Een grondeloos raetsel/ende onzen cleynen
Begrype voort braght daer of tontdoen/tslot
Al zulcke onzalyghe moeyte heift god:
In swerels cot/ den mensche voren ghehouden/
Op dat zy hem daer met becommeren zauden:
Dwelc Salomon noimt al ydel plaghen.

Troost.

En Paulus heettet al zotte vraghen:
In welcx behaghen niemant magh verbeteren/
Want hy verwerpse als onreyn sieteren/
Maer anhoort Petren/zijt altijts bereedt/
Een yghelic andwoorde ende bescheet
Te gheuē breedt des hoops die es in uwē gront.

Mensche.

Daer vanghe ic v by dwoordt wt uwen mont:
Dat ghy zijt sprekende troost der schriftueren nu
Dus wilt my berechten met fraeyen figuerē nu:
Tot dezer hueren nu/ic te weten wensche:
Welc den meestē troost es den steruende mēsche:
Want zo wie dat speilwijs om een veriolyzen:
Schriftuerlicxt/figuerlicxt can bewyzen/
Zeer schoone pryzen / magh hy hier trecken:
Dus en volght gheē monstrē die de waerhz deckē
Maer wilt ontwecken/wt ionsten reene.

Troost.

Och die qwestye en zal hopic niet alleene/
Voortbrijnghē ghemeene dā troostigh betrauwē
Mensche.
Ja wel/nochtans can ic niet gheschauwen/
Hoe datt god met ons maect vulder allende/
Int beghinsel noch veil min int hende/
Want die bekende preker const niet gheuroen.
Figuracye.
Maer ziet die wyzer es dan Salomoen/
Leert ons zeer coen/dit hopelic verstaen/
En heift hopelic de doot voor ons ontfaen.
Hebt ghy wel ghezien och mensche ketyuigh/
Hoe Christus es gheworden voor ons afliuigh?
Menschelic.
Och ia/ic hebt vry wel ghenomen in.

Figure. Hier tooghtmen Christū doodt ant cruce, ende Leuen de hope neimt hem vanden cruce.

Gods gheestigh v̄stercken.
Zo wilt v wapenen metten zeluen zin/
Wanneer ghy int beghin der doot zijt bestreden/
Want Christus voor ons heift gheleden/
En duer ons zōdyghe zeden de doot ghesmaect.
Menschelicke.
Maer zijn lichaem zagh ic ligghen al naect/
Rustende inden schoot van eender vrauwe.
Troost.
Dat wijf/zo Paulus zeght/es ons ghetrauwe/
Ende en laet ons nemmermeer beschaemt.
Menschelicke.
Hoe heetze dan?
Gods gheestigh.
Hope zo es zou ghenaemt/
Vander welcker Dauid heift ghepropheteirt/
Zoo Petrus in Actibus ons exponeirt/
Dat Christus in Dauid voorziēde zijn stæruen/
Ende tsecours dat hy daer in zoude verwæruen
Onder ander voorsprac/als een diets luste/
Mijn vleesch zal ooc in hope nemen ruste/
Dit hebben wy om wt te drijncken puerlic/
Voor die redene ooc ghetooght figuerlic/
Op dat de mensche dē meesten troost zoude zyen/
Die hem gheschyen magh/in zijn ouerlyen/
Dats hope/daer Christus ōs hooft in zijn doot/
In was rustende in des steruens noot/

Zoo ons schriftuere bloot/doet claer vermaen.

Troost.

Noch stater ghescreuen/ wilt dit wel verstaen
Die oprechte heift op god zijn hope meest/
Die werdt zyne troost/als wtuaert zynen gheest:
Deze en verlaet ons in gheenen tyden/
Want Paulus zeght ons/zy staet vast duer lydẽ:
Dauid wilt niet vermyden/maer zeght hier by
God als ic my vreeze/zo hope ic op dy/
Daer op Job vry dus veil bescheets meer gheift/
Jc weet dat mijn verlosser ende heer leift/
Ende ten ionxsten daghe zal ic verryzen/
Voorts in mijn vleesch zal ic god pryzen/
Dus troost hem hope in veil gheweens.

Figuracye.

Die proposicye es alleleens/
Ghelijc de prophete Ezechiel vertelt/
Hoe hy inden gheest gheleedt was op een velt/
Dwelc was bestelt met ghebeenten der doden:
Ende die heere heift hem gheboden/
Daer ieghen te propheteren: hier mede/
Ghijnghen de ghebeenten van lede te lede/
En rechte stede in tzamen vergaderen/
Daer naer wiesser an zenuwen en aderen/
Midts een vel/en ten lesten leuenden gheest.

Troost.

Maer daer wegh ghetrocken es de gheelen keest
Der ghebeenten/ende niet en blijft dan stof/
Daer paeyt ons de prophete Daniel of/
Zegghende als de laesten tijt werdt vul/
Vele die daer gheslapen hebben int ghemul/
Van die werdt gheheel de doot verdreuen.

Gheestigh.

Esayas heift dit woordt op gheheuen/
Zy zullen leuen v dooden perfect/
Ghy die onder de ærde light/ontwect
Och doode willet groen velt anmærcken.

Menschelic.

Jc moet verblyen/och gods gheestigh verstercke
Ghy zijt die den mensche dus troost inspireirt.

Troost.

Maer duer hope/zijt ghy daertoe ghestyleirt/

Want al es hy dus wel in woorden gloedigh:
Dit leuen langh blijft hy wanckelmoedigh:
Die gods gheest vorspoedigh heift/wãt de daghẽ
Zijns vleeschs moet hy pyne en rauwe draghen/
Noch es Paulus ghewaghẽ/wy die deze vrucht:
Des gheests ontfaen hebben/zijn noch beducht:
En wachten verlossijnghe onzer lichamen:
Want alle creatueren verzuchten tzamen:
Ja dat meer es/de gheest tot god vliende:
Bidt voor onze cranckeyt zeer ontziende:
Dus zijn wy zaligh in hope bekent:
Maer noch niet in hope diemen ziet prezent:
Want de kindtheyt/ daer wy naer zijn verlãghelic
Die es onzienelic en onverganghelic:
Dus moet god ons ooghen ende ooren erwerckẽ
Op dat wijt moghen hooren ende mærrken:
Wat god zynen liefhebbers heift bereedt:
Dus staet liefde op hope/dit es tbescheedt:
Dat ons zeer breedt/moet commen wt hopen.

Mensche.

Maer ic biddu wilt ons dan ontcnopen:
Of de creatuere vry zal werden/
Van tverganghelic wezen daer zou met scherden
Inne terdt/willet ons claerlic lezen.

Figuracye.

An Christus werdt dat claerlic bewezen:
Die daer omme vander doot es verrezen.

Hier werdt Christ9 leuẽde indẽ schoot van Leuende hope.

Leuende hope.

Och crancke mensche wilt nu verqwicken:
Ende wt wassen clouck in allen sticken:
An dien/die daer es thooft Christi verheuen/
Ende duer de doot ghegaen es int leuen/
Hy heift v ghegheuen/troost beqwame/
Ghy die ghenaẽt zijt zynen lichame:
Mooght wel leuen melodyeuzelic.

Mensche.

Och leuende hope victoryeuzelic/
Tot v/om mijns steruens troost willic keeren/
Ghebenedijt zy god die vader ons heeren:
Die ons tot vermeeren/wederbaert wt noodt/
Duer Christus verryzenesse vander doot/
Want god ons bloot duer v trect in effecte:

Tot een onuerwelckerde onbeulecte:
En eeuwyghe æruenesse zonder verganc.

Leuende.

Wilt ghy daer in wezen och mensche cranc/
Hanght duer my hope an dezen vromen:
Die de doot huer maght heift benomen:
En tonuerganghelic wezen int licht broght.

Mensche.

Of ghy ontladen al tghewight moght/
Daer mynen moet mede es verladen:
Hoe magh ic gheuolghen Christus paden?
Gheenssins/ dies therte altijts met beuen hoopt/
Want dien wegh es smal die totten leuen loopt/
Zoo datter naer zullen veil worstelens maken/
Ende zy en zullender niet in gheraken/
Dits zwaer om smaken/ onzer natuere.

Troost.

Maer zy en cloppen niet an de duere:
Dwelc Christus es/ die elc wilt gherieuen
Maer clemmen daer anders naer/ als dieuen:
Dit doet huer moeyte voor niet beclyuen/
Want zy int hooft Christo niet en blyuen/
Waer an tgheheel lichaem der ghemeentē hāght
Ende hulpe van elc anderen ontfanght/
Maer deze gaen elc zijn eyghen weghen/
Ende staen Christum met huer wercken teghen:
In eyghen wtghecozen gheestelicheyt/
Meenende dat daer zaligheyt in leyt/
Dat zy an tvleesch gheenen cost en waghen/
Tot zijnder nootdurst/ of in huer draghen/
Aldus/ of alzoo gaen sectigh ghecleedt/
Blende leeders/ daer de blende duer wert bleedt
De welcke zoo tzamen in den put gherocht/ zijn
In tijts moghen zy nochtās tot god bedocht/ zijn
Die niet en wilt dat iemant blyue verlozen.

Leuende.

Tot Tymotheum zeght Paulus daer vozen/
Als de vrome lyden wy veruolghijnghe en spot/
Want wy hopen op den leuenden god/
Die daer/ zo wy ons ghetroosten des/
De zalighmakere alder menschen es/
Zonderlijnghe expres/ den gheloouyghen teerē.

Troost.

Ja/al waren zy boos/en zy weder keeren/
Dē Romeynen gheift Paulus de vertoenijnghe/
Hoe dat Christ⁹ nz alleene en es de v̄zoenijnghe:
Noch vuldoenijnghe/ onzer zonden alleene/
Maer ooc voor de gheheele wærelt ghemeene/
Op dat zy reene tleuen in hem betrapen/
Die deerste verweckt es ond die daer slapen/
Want hy ons hooft es/ de doot ghepasseirt/
Ende int eeuwigh leuen voor ons triumpheirt/
Neimt hier wt moet/o ghy stæruende flauwe.

Gheestigh.

Al es de poorte des leuens nauwe/
Wy hebber thooft duere/ dus niet en verschiett.

Menschelic.

Jc bidde v lien dat ghy my dat bediett/
Hoe ghy dat schriftuerlic mooght vertooghen.

Troost.

Paulus de Apostele can dit verhooghen/
Want hy als wtuercozen dat claer ghelooft/
Dat Christus van alle menschen es thooft/
Voort totten Ephesen spreict hy noch daer van/
Christus es thooft van een yghelic man/
Wy leden zijns lichaems/zijn wy tghemeente /
Van zynen vleessche/en van zynen ghebeente/
Die zonder vercleente bemindt en beraedt/
Wāt wie heift oyt zijn eyghen vleesch ghehaett?
Voort es hy ooc zijns lichaems behoedere/
Ende schaemt hem niet te heeten ons broedere/
Hy es ooc des vleeschs ende bloets onmaghtigh/
Ghelijc zyne broeders ghewordden deelachtigh/
En heift hem zeluen crachtigh ter doot verneirt/
Want ghelijc hy in allen was ghetenteirt/
Alzoo can hy de ghene troost gheuen /
Die ghetenteirt werden in huer leuen/
Dit brijnght ons verheuen leuende hope groot/
Dat wy ons hooft gheheel hebben duer de doot/
Want daer de mensche thooft crijght duere/
Daer volghen de leden wel ter kuere/
Dus ghelijc wy stuere/al in Adam stæruen/
Zullen wy alle tleuen in Christum verwæruen/
Die eersterlijnc Christus ons hooft gaet voren/

Daer naer alle die Christum toebehoren/
Ende naer dezen dende/ of de reste/
Die hy al verwecken zal int leste/
Want hy sprac/ verwõdert v niet der gauẽ mijn/
De tijt comt dat de doode in de grauen zijn/
Mijn stemme zullen leuende mærcken.
Deis gauen daer of ghetughẽ int verstærcken/
Te wetene aluoren veil helygher lichamen/
Die naer Christus verryzenesse camen/
Te Jerusalem in die helyghe stadt/
Ende vertooghden hẽ daer veil menschen plat/
Want de steenen grauen/zijn open ghescheurt.

Hier verryzen de dooden.

Leuende.

Alzoo dat hemlieden es ghebuert/
Zalt ons allẽ gheschiẽ indẽ dagh des oordeels/
Wãt Paulus gheift õs dus veil meer voordeels
Om dat te ghelooуen naer tghelaten/
Dat hy voor de Roomsche potestaten/
Of ieghen Tertullo den procureur der Joden/
De hope der verryzenesse der doden/
Vryelic beleden heift noch slechtere/
Bee der gherechtere ende ongherechtere/
Als vroom vechtere/hy tot Tymotheum schrijft
Al eyst dat de mensche onghelooуigh blijft/
Christus blijft ghetrauwe / wilt dit wel smaken/
Thooft en magh zijn leden niet verzaken/
Die om tzaligh makẽ des zondaers es commen/

Gheestigh.

Oc hoortmẽ hem den troost der heydenen nõmẽ
Daer of men zeght naer Esayas vertellen/
Wy hebben een compact ghemaect met der hellẽ
Ende metter doot duer een valsche vorme/
Zo zal den windt duer haghel en storme/
V valsch toeuerlaet wegh werden versteken/
Want god en wilt zijn lof niet laten spreken/
Totten beilden/wilt dit wel voort stærcken/
Dus wilt alleene leeren op dwoort mærcken/
Ende met accoort werckẽ/op den gront steẽ doch/
Die groote belofte gheift zonder bedroch/
Wiens cracht duer hope magh niet faelgieren.

Menschelic.

Maer ic biddu wilt ons allegieren/

Want een dijngh my den moet houdt ons voet/
Dats dat Paulus zeght ouer vleesch en bloet/
Crijcke gods niet bezitten en moghen.

Figuracye.

Dats dat zy daertoe noch niet en doghen/
Ghelijc tghezaeyt coozen es van gheender werdẽ/
Ter wylen dat verrot in der ærden/
Of groen es om alzoo int schuere te halen/
Maer moet ander figuere nemen zonder dzalen/
Ten pzincipalen/stroo/ haren/graen en cnopen:
Alzoo ooc wy die in den heere hopen/
Zullen/zoo een graen bzijnght veil vulle haren/
Die cracht meerdren/ghelijc armeyẽ vergaren/
Vleghels nemende/en zo duer den dau terden/
Want wy zullen loopen/eñ niet slau werden/
Dus als tvleesch en bloet vã gheẽ onspoet zweetẽ
Zoo en zullen wy niet meer vleesch en bloet heetẽ
Want die inden leuenden bouck staen ghepzent/
Hebben eenen name die niemant en kent/
Noch zy ooc/ tot dat zy commen in gods rijcke.

Troost.

Wy en zullen niet alle vallen in slijcke:
Want wy die noch leuende zijn/alzo haest
Alsmen vooz elc de laeste trompette blaest:
Zullen verwandelt werden zonder veil respijts/
Zeght Paulus binnen eenen ooghenblick tijts/
Ooc zullen de doode duer dat virtuut leuen/
Want de bazune zal een gheluut gheuen/
En de doode zullen opstaen zonder spot/
Dus al eyst dat tuutwendigh lichaem verrot/
Ten vergaet niet/ naer Paulus oozconden:
Dat stæruelic woozdt vanden leuen verslonden/
Ende werdt alzoo een nieuwe creatuere.

Figuere. Hier tooghtmẽ Christum tẽ hemel varende.

Menschelicke crancheyt/ziet hier de figuere/
An ons hooft Chzistus/die vooz den volcke/
Op ghenomen es met eender wolcke/
Ende heift hem ghezet ter rechter handt/
Der maiesteyt gods in dat opperste landt/
Zoo dat gheen ouerheyt of pzincipaten/
Noch voorschip/noch thzonen te bouẽ en gaet hẽ/
Want het es al duer hem gheschepen/
Ende al te gader in hem begrepen/

Dat in hemel/ærde es voor alle menschen.

Gheestigh.

Wy en connen gheenen wegh ghewenschen/
Tot god rumere/want des padts blootheyt
Ghemærct en donsprekelicke grootheyt/
Ons hoofts/dwelc ons heift gheopent tvelt/
Ghemærct dat ons schriftuere met hem telt/
Ende zeght int hemelsche wezen beloken/
Hat hy ons den middel thuun heift ghebroken/
Ende wt ghewor pen de heerschappye/
Des vyants onzer weder partye:
Want wy tot god in dezer leere æruen/
Zaligh zijn de doode/die in den heer stæruen/
Tzy heden of morghen/want vry zonder zorghē:
Werdt huer leuen in Christo met god verborghē
Want Christus es huer leuē en stæruen ghewin/
Dies men duer de doot moet ten leuen/in
Ende wie doot es/es der zonden ghestoruen/
Want wt die eerst huer maght heift verworuen/
Ooc wie doot es/wt dwoort van Paulus monde
Die es gherechtuærdight vanden zonden/
Tot allen stonde/van qwade temptacye.

Menschelic.

Maer men moet hem stellen in state van gracye/
Anders waer hoops fundacye/cranc toeuerlaet.

Troost.

Tes de rechte gracye gods daer ghy in staet/
Want ghy wacht de openbarijnghe ons heeren/
Welcke hope/v naer Paulus leeren:
Alleene zal beuestyghen totten hende/

Leuende.

Och menschelicke crancheyt vul der allende:
Anhoort den goeden roup uwer hopijnghe:
Daer of ic v ooc wille doen ontcnopijnghe/
Welc daer es die heerlicke gruenesse/
Die ons comt duer Christus verstæruenesse/
Midts der onmatyghe stærcke cracht/
Welcke god in Christo an ons heift ghewracht/
Als hy hem op vander doot ghewect heift/
Waer duer ons hope/die in hem strect/leift
Ende es ter rechter handt gods ghezeten/
Voort eyst al onder zijn vosten ghesmeten/

Dies moghen wy duer zulcx victorye zijnghen.

Gheestigh.

Hy heift hem ooc ghezett voor alle dijnghen/
Tot een hooft der ghemeenten/welc daer es/
Zijn lichaem/zoo Paulus bewijst expres/
Ende de volheyt diens/daer zy an es ghehult/
Dats god diet al in allen veruult/
Want dat hooft es trauwē an tlichaem gheheelt
Of meent ghy dat Christus in sticx es ghedeelt/
Of dat hy eenigh cranc let/achter zal laten/
Al zitt hy hooghe bouen alle staten/
Wilt vaten/zynen lust es met wærden fijn/
Totten helyghen die hier op dærde zijn/
En hy zal ooc weder omme tot ons keeren.

Figuracye.

Men doet den behouuēden leden meest eeren/
Ende wy verchierenze ooc alder meest/
Die ons qwalic staen/want natuere eest/
Daertoe/ ende vreest/dit es principael.

Menschelic.

Maer of wy duer watere/vier/zwært/of regael/
Of anders zonder priester stæruen vol zonden?

Troost.

Zoo es Christus ons priester teeuwyghē stondē
Ende ooc ons middelær/en voorzen sprekere/
Die ons vonnessen zal/dies zijn wy zekere/
Dat wy onzen troost niet en moghen verliezen/
En willen voor hem gheenen aduocaet kiesen/
Want wy totten Hebrein zeer plucht lezen/
Een stercke troost hebbē/dier toe gheulucht wezē
Om te houden an die voorghezette hope/
Die ons anghebonden es met gods eedts cnope/
Als een vasten hancker des hoops onzer zielen/
Zoo dat onmoghelic ware dat wy vielen/
Want duer die hope naer dezer spraken/
Die dapostel zeyt/wy god ghenaken/
Duer Jesum die ons hopent den wegh/
Een priester naer die wyze Melchicedech/
Zoo ghy hier zien zult/v ooghen opslaende.

Figuere. ☞ Hier steentmen Stephanū ziende in den hemel,eñ Christum staende ter rechter handt gods.

Stephanus zeght.

Jc zie den hemel open/ en Christum staende/
Ter rechter handt gods/ziet waer hy staet/ziet.

Och heere en rekent hem deze mesdaet niet/
Want zy in onwetentheyt zijn onbeureest/
Heere Jesu Christe/ōtfanght doch mynē gheest.

Gheestigh.

Nu es v/o stæruelicke creatuere/
Ghetooght/oorconde schriftuere/figuere/
Dat Christus dijn hooft/v een wegh zeer breedt/
Totten leuē/duer helle en doot heift bereedt/
Ooc duer zonde ende vermaledydijnghe/
Naer Paulus ad Galathas belydijnghe/
Als hy voor ons es vermaledijt gheweist/
Hanghende an thoudt des crucen/wāt men leist/
Wie an een houdt hāght/es vermaledijt by god/
Zeght ons die tweede wet zonder eenigh spot/
Dus es ooc die vermaledydijnghe huer ganghen
Want hy heift ooc an een houdt ghehanghen/
Gheen meerder troost teghē sdoots afgryzijnghe
Dan ons cōt duer Christū ons hoofts vryzijnghe
Ooc hebbē wy ghezeyt/ghetooght en ghelooft/
Hoe dat de zelue Christus/onzer alder hooft/
Vander doot verweet zijnde/niet meer en stærft/
Maer in dat eeuwigh leuen es ghe ærft/
Ende ooc ter rechter handt gods es int hooghe.

Troost.

En by dezen onzen laesten tooghe/
Van Stephano hebben wy schoon verclaert/
Dat die gheest niet wt tkersten lichaem en vaert/
Maer hy wert it hooft Christi vast ghearresteirt
Daer hy zo Stephanus beweesarryueirt/
Zoo troost der schrift moet ghetuugh gheuē des.

Gheestigh.

Tes waer al datter af gheschreuen /es
Zeght Paulus/ alzoodanigh labueren /
Es ghedaen/ō dat wy duer troost der schriftu erē
Hope zouden hebben naer v propoost/
Dwelc es den mensche stæruende meesten troost/
Ende moet hanghen tstæruelic lichaem an/
Dwelc gods wet niet gheoorzaem zijn en can/
En ten vermaghs ooc niet/want der wets heesch
Es liefde tot god ende naerstē/ daer tvleesch/
Hem nie toegheuoughen can met gheenen lede/
Want de creatuere der ydelhede/

Onderworpen es teghen hueren wille/
Van god daer hy vozen moet zwyghen stille/
Dieze dus onderworpen heift en verneirt/
Ende alleene op hope ghefondeirt/
Welcke hope wy by Petrus rade/
Gheuest hebben in de bloote ghenade/
Die ons duer dat hooft Chzisti nederwaert/
Gheuloeyt commen zal/als hy hem openbaert/
Welcke ghenade wy onueruaert groot mærcken
Want zy gaet te bouen alle gods wærcken/
Die de doode leuende maect/ende hier by/
Ooc roupt tghene dat niet en es/dat zy
Duer de verryzenesse Chzisti ons hoofts.

Figuracye.

Abzaham die hertoghe des gheloofs/
Heift hem ooc gheuestight op dezen gront/
Want zijn ghelooue op de hope stont/
Ja/op hope daer niet te hopen en was/
Alzoo doen wy ooc hier in dit cas/
Want wy beminnen god/zeght Petrus/wien
Wy nochtans noyt en hebben ghezien/
Zoo Paulus wt Esayam doet ghewagh/
Dat noyt oore en hoozde/noch noyt ooghe ẽ zagh
Welc god zynen liefhebbers heift bereedt/
Dus staet liefde op hope/dits tbescheedt/
Alzo wy vooz elc nu claer vertooghen.

Menschelic.

Hoe maghse dan Paulus zoo zeere verhooghen?

Leuende.

Al dat ghehoopt es zal commen vooz ooghen/
Dan zal zijt lichtelic hopen en ghelouen/al
Dan werdet ooc dat zy gaen te bouen/zal
Ende van dzyen/die daer zullen blyuen/
De alder meeste/maer om snoets verstyuen/
Int stæruen es Paulus aldus labuerigh/
Bzoeders/en zijt om die daer slapẽ niet truerigh/
Ghelijc de ghene die gheen secreten/
Van onzer hopijnghe niet en weten/
Ende es wt de zelue hope leuende/
Tot eenen eenyghen troost ons gheuende/
Om daermede te troosten elcken int stæruen.

Gheestigh.

19 Deynze 150

Wy weten Prince niet anders te verwærven/
Dus willet onzer simpelheyt vergheuen/
En neimt in dancke met uwen raedt verheuen/
Vonze om een betere/tot dezer huere/
Ontfaet ionste/voor conste/al eyst slicht duere.

F I N I S.

Volhent te Ghendt by my Joos Lābrecht Lettersteker/Den laesten dagh vā Ougst/int Jaer M.CCCCC.
XXXIX.

Rx/n/—

coll. Willems. 228.

257. cpl.

Voorlooper v. d.
Reformatorische Schriften

hs. aa. Ant W. M. Mensing

b5 te
Eerste druk

4 75

